

Themarekening 2016

Inhoudsopgave

	Bladzijde
1.0 Inleiding	3
2.0 Jaarverslag	7
2.1 Themaverantwoording	
1 Heerenveen bestuurt en organiseert	11
2 Heerenveen werkt	23
3 Heerenveen kiest voor leefbaarheid in wijken en dorpen	31
4 Heerenveen bevordert meedoen	39
5 Heerenveen stimuleert duurzaamheid	51
6 Heerenveen ontwikkelt	57
2.2 Paragrafen	
1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	63
2 Onderhoud kapitaalgoederen	71
3 Financiering	72
4 Bedrijfsvoering	75
5 Verbonden partijen	79
6 Grondbeleid	80
7 Lokale heffingen	82
3.0 Jaarrekening	
1 Balans en toelichting	87
2 Overzicht lasten en baten + toelichting	131
3 Verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SISA)	138
4 Overzicht reserves en voorzieningen	143
5 Incidentele lasten en baten	151
Bijlagen	
1 Accountantsverklaring	159
2 Totaaloverzicht themarekening	161
3 Lijst verbonden partijen	165

1.0. Inleiding

Inleiding

Jaarstukken

Met dit document wordt aan u verantwoording afgelegd over de uitvoering van de voorgenomen beleidsdoelstellingen. Op basis van het uitgangspunt 'rekening volgt begroting' is de opzet van de Themabegroting 2016 terug te vinden in deze jaarstukken, met name in de structuur van de thema's en de paragrafen. Zoals bekend telt de Themabegroting 2016 zes thema's, die u ook in deze Themarekening aantreft.

De Themarekening bestaat uit twee hoofdonderdelen, te weten het jaarverslag (themaverantwoording en paragrafen) en de jaarrekening (balans en overzicht lasten en baten met bijbehorende toelichtingen). De balansgegevens in de Themarekening zijn op hoofdlijnen weergegeven.

Voorstel bestemming resultaat 2016

Algemene reserve

Voorgesteld wordt om het saldo over 2016, zijnde € 4,171 miljoen toe te voegen aan de algemene reserve. Inclusief deze mutaties stijgt het saldo van de algemene reserve van € 504.000 per 1 januari 2016, per 31 december 2016 naar € 12,9 miljoen.

De mutaties die voortvloeien uit de bestemming van het resultaat 2016, worden verwerkt in het boekjaar 2017.

Financiële verantwoording

Na verwerking van de verwerking van de bovengenoemde mutaties in de reserves, is er sprake van een positief gerealiseerd resultaat in de jaarrekening 2016 van de gemeente Heerenveen van € 4,171 miljoen. Dit wordt mede veroorzaakt door een positief resultaat in het Sociaal Domein, een hogere algemene uitkering gemeentefonds. Daarnaast is er een extra kostenpost door een extra storting in de voorziening Bedrijvenpark A7 en de voorziening Wet APPA.

De afwijkingen per product > € 100.000 worden weergegeven in bijlage 2; overzicht lasten en baten.

2.0. Jaarverslag

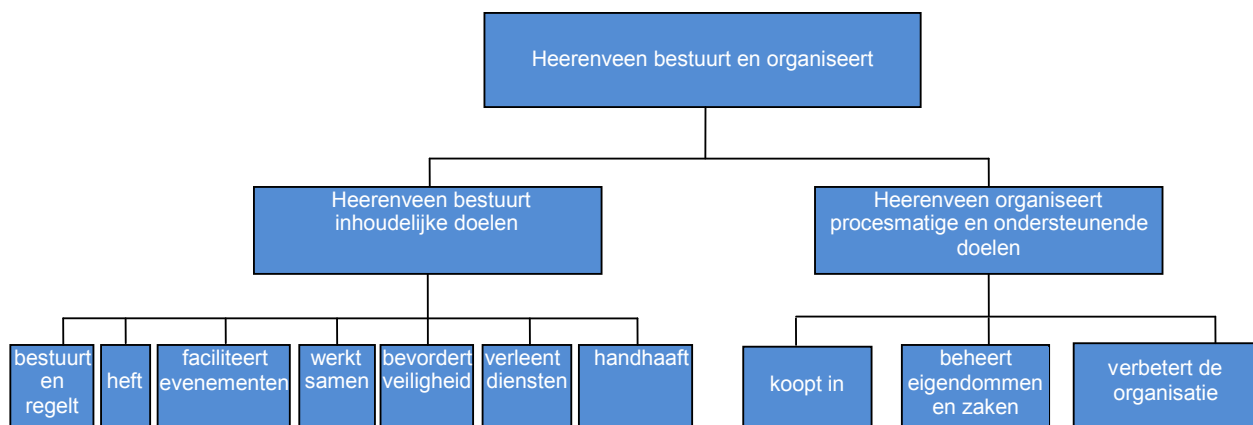
2.1. Themaverantwoording

Thema 1: Heerenveen bestuurt en organiseert !

1.1 Beschrijving en hoofdstructuur

Dit thema bevat naast inhoudelijke doelen ook organisatiedoelen.
De inhoudelijke doelen zijn onder het subthema *Heerenveen bestuurt* samengebracht en de organisatiedoelen onder het subthema *Heerenveen organiseert*.
Heerenveen organiseert omvat alle thema's van deze begroting, om de procesmatige en projectmatige ondersteuning van de organisatie als geheel in beeld te kunnen brengen.

1.2 Koers van Heerenveen

Het Collegeprogramma 2010-2014 geeft op hoofdlijnen de door het college gekozen koers aan.

Bij *Heerenveen bestuurt* wordt in het Collegeprogramma de nadruk gelegd op de inzet van instrumenten om Heerenveen een krachtige gemeente te laten blijven, om burgerparticipatie en dienstverlening een impuls te geven en om in samenwerking met alle betrokken partijen veiligheid in de breedste zin te behouden en te doen toenemen.

In toenemende mate wordt de keuzevrijheid van het bestuur om alle beleidsvoornemens ten volle door de organisatie tot uitvoering te laten brengen beperkt door de impact van de gevolgen van de recessie en de afname van de beschikbare middelen.

De ingeslagen koers voor de komende jaren laat zich dan ook aflezen uit de bestuurlijke keuzes over wat nog wel, wat in mindere mate of wat niet meer gedaan zal kunnen worden.

Bij *Heerenveen organiseert* wordt ingezet op een sluitende, solide begroting en een verantwoorde reservepositie.

Met zes bezuinigingsrondes neemt de druk op de organisatie steeds verder toe.

Met veel inventiviteit wordt getracht op koers te blijven met de decentralisaties in zicht.

1.3 Doelen, resultaten en beoogde maatschappelijke effecten

1.3.1 Heerenveen bestuurt en regelt

ER-doelen

1. Kleinere afstand tussen bestuur en burgers;
2. Minder regelgeving.

Gerealiseerde resultaten 2016

- Raadsleden hebben zich in dialoogtafels gebogen over thema's als bestuurlijke vernieuwing, Eigen Kracht, de werking van de LTA en samenwerking met externe partijen;
- Er is een bestuurlijke werkconferentie geweest over bestuurlijke vernieuwing. Daarin stond het meer ruimte geven aan initiatieven in de samenleving centraal en wat dit betekent voor raadsleden en ambtenaren;
- In het kader van het programma Eigen Kracht zijn er verschillende activiteiten in de gemeentelijke organisatie geweest om medewerkers te stimuleren om meer ruimte te geven aan initiatieven in de samenleving en handvatten te bieden hoe dit kan;
- Er is een communicatiestrategie opgesteld onder de naam Maak het! Die vervangt voortaan de naam Eigen Kracht;
- Er is een digital platform in ontwikkeling waarbij inwoners met elkaar in gesprek kunnen en informatie eenvoudig gedeeld kan worden binnen de juiste doelgroep;
- Tijdens het dienstverleningsonderzoek 2016 zijn mensen gevraagd om deel te nemen in een klantpanel. 78 inwoners hebben aangegeven hierbij betrokken te willen worden en zijn inmiddels geraadpleegd over veiligheid en openbare orde. In 2017 wordt dit verder vorm gegeven.

Maatschappelijke effecten

- Inwoners een digitaal platform geven waarbinnen overlegd kan worden;
- Inwoners vooraf actief betrekken over dienstverlening en keuzes die de gemeente wil maken op verschillende terreinen.

1.3.2 Heerenveen heft

ER-doelen

1. Tijdige en juiste WOZ beschikkingen;
2. Tijdig en juist opleggen en tijdig en volledig invorderen aanslagen lokale belastingen en heffingen.

Gerealiseerde resultaten 2016

- De WOZ 2016 is tijdig en juist beschikt. Gelijk aan de WOZ beschikkingen 2016 is de uitvoering van de WOZ door de Waarderingskamer met goed beoordeeld. Daarmee is er goedkeuring van de Waarderingskamer voor het verzenden van de WOZ beschikkingen en de OZB aanslagen in 2017;
- De aanslagen lokale belastingen en heffingen 2016 zijn tijdig opgelegd en grotendeels ingevorderd. In 2016 is € 24.255.500 opgelegd. Hiervan is nog € 857.000 in te vorderen. Van € 435.000 is de betaaldatum nog niet verstreken, van € 422.000 wel. Hierop wordt de invordering bij niet tijdige betaling toegepast zoals opgenomen in § 2.7 Lokale heffingen;
- In 2016 is € 536.768 kwijtschelden aan burgers en € 317 kwijtschelden aan ondernemers/kleine zelfstandigen. Dit als gevolg van onvoldoende betalingscapaciteit. De afhandeling van de kwijtschelding is verder geautomatiseerd door middel van de nieuwe geautomatiseerde kwijtscheldingstoets. Deze wordt beschikbaar gesteld door het Inlichtingenbureau.

Maatschappelijke effecten

Met de bovenstaande resultaten is:

- Bijgedragen aan op eenduidige wijze gewaardeerde onroerende zaken (brede maatschappelijke waarde van de wet WOZ);
- Verlichting gegeven (door kwijtschelding) of spreiding gegeven (door betalingsregelingen) in de lasten van burgers en ondernemers/kleine zelfstandigen met onvoldoende betalingscapaciteit.

1.3.3 Heerenveen faciliteert evenementen

ER-doelen

1. Meer bezoekers en bestedingen in het centrum van Heerenveen en omgeving;
2. Zorgdragen voor een kwaliteitsimpuls van evenementen door mogelijkheden van clustering te onderzoeken. Dit moet leiden tot een grotere kwaliteit en wervingskracht waardoor per saldo een grotere herkenbaarheid wordt verkregen en de identiteit van Heerenveen wordt versterkt.

Gerealiseerde resultaten 2016

- Stichting centrummanagement tot stand gekomen, waarin de ondernemers gestructureerd gaan samenwerken aan een sterk en aantrekkelijk centrum;
- Besluitvorming over de gemeentelijke financiële bijdrage aan de stichting centrummanagement, waarbij de stichting zelf het evenementenbudget gaat beheren;
- Meer gemeentelijke inzet EZ-accountmanagement en evenementenvergunningverlening voor het centrum;
- Verdere versterking van samenwerking binnen Heerenveen 'n Gouden Plak (regiomarketing), ook met de culturele instellingen (gezamenlijke evenementenkalender);
- Blijvend aandacht schenken aan het treffen van fysieke maatregelen in het centrum door met aankleding meer gezelligheid te creëren.

Maatschappelijke effecten

Een bruisend en gezellig Heerenveen waarin gastvrijheid, goodwill en waardering van initiatieven sleutelbegrippen vormen en de leefbaarheid van de bewoners van het centrum niet uit het oog verloren wordt.

1.3.4 Heerenveen werkt samen

ER-doelen

1. Samenwerking bevorderen met partners, andere overheden en in het bijzonder met onze omliggende gemeenten;

2. Verdere professionalisering van de brandweezorg ten behoeve van een adequate hulpverlening door het onderbrengen van de brandweer binnen de Veiligheidsregio Fryslân per 1 januari 2014 op grond van Wet Veiligheidsregio's.

1.3.5 Heerenveen bevordert veiligheid

ER-doelen

1. Zowel bestuurlijk als operationeel optimaal voorbereid blijven op rampen en grootschalige incidenten;
2. Verder inrichten en faciliteren van de veiligheidsketen, zodat steeds passend en op de juiste schaal kan blijven worden gereageerd op signalen van (dreigende) onveiligheid.

Gerealiseerde resultaten 2016

Gestart met actualiseren van de kadernota integrale Veiligheid; deze wordt in 2017 aan uw raad voorgelegd.

Maatschappelijke effecten

Vergroten van het (gevoel van) veiligheid voor de inwoners van Heerenveen.

1.3.6 Heerenveen verleent diensten

ER-doelen

1. Doorgaan met het bevorderen van de eigen verantwoordelijkheid voor burgers en bedrijven bij aanvragen om vergunningen en de naleving van regels;
2. Het aanvragen van diensten en producten toegankelijker maken door zowel in te zetten op de website als op de digitale balie;
3. Het aanvragen van diensten en producten toegankelijker maken;
4. Het bevorderen dat maatschappelijke instellingen (stichtingen, verenigingen e.d.) zelf investeringen financieren.

Gerealiseerde resultaten 2016

- De WOZ-gegevens worden landelijk gepubliceerd, echter nog niet door aansluiting op de Landelijke Voorziening WOZ (LV WOZ). Deze aansluiting wordt in 2017 voor elkaar gemaakt;
- De digitale belastingbalie is in gebruik. Een gebruik door 85% van de burgers/ondernemers is nog niet gehaald. Burgers die expliciet hebben aangegeven niet de digitale dienstverlening te willen gebruiken, krijgen de dienstverlening op papier. Op dit moment gebruikt 54% van de burgers de digitale balie in combinatie met Mijn Overheid, 23% van de burgers gebruikt fysieke post en 23% van de burgers gebruikt vermoedelijk alleen de digitale belastingbalie. In deze 23% is geen inzicht te krijgen waaruit blijkt of de digitale belastingbalie wel of niet wordt gebruikt. Ondernemers kunnen de balie en Mijn Overheid nog niet gebruiken. Verwacht wordt dat het gebruik van de balie door ondernemers met e-Herkenning in 2017 mogelijk wordt. Over de mogelijkheden van Mijn Overheid voor ondernemers is nu nog niets te zeggen. Datzelfde geldt voor bewindvoerders/erven van burgers, echter dan zowel voor de digitale belastingbalie als voor Mijn Overheid;
- In de vorm van borgstelling (garanties) is er achtervang voor maatschappelijke instellingen. De informatie hierover en de toelichting daarop is terug te vinden op de balans in de jaarrekening;
- De website www.heerenveen.nl is compleet vernieuwd. Niet alleen qua uiterlijk, maar ook met technologische verbeteringen waardoor het mogelijk is om 24 uur per dag, 7 dagen per week over de juiste informatie te beschikken en minimaal 38 digitale producten online aan te vragen;
- SMS berichten versturen wanneer een reisdocument klaar ligt;
- KCC zet nog meer in om zoveel mogelijk klantcontacten af te handelen. Door een goede afstemming met de overige afdelingen, handelt het KCC nu 68% van alle telefonische vragen af;

- Ondernemers kunnen via de standplaatsmodule online een standplaats boeken in het centrum en dorpen;
- De aanvraag voor kleine en grote evenementen kan digitaal aangevraagd worden.

Maatschappelijke effecten

Met de bovenstaande resultaten is:

- Bijgedragen aan minder administratieve lasten voor burgers en ondernemers;
- Bijgedragen aan toegankelijkheid 24 uur per dag, 7 dagen per week en overal waar een internetverbinding is;
- Bijgedragen aan het in toenemende mate leggen van de verantwoordelijkheid bij maatschappelijke instellingen;
- Bijgedragen aan de wens van de burger en bedrijven om meer zaken online af te kunnen handelen;
- Bijgedragen aan een stukje extra klantgemak door onzekerheid weg te nemen over de ophaaltermijn van documenten.

1.3.7 Heerenveen handhaaft

ER-doelen

1. Sober (en helder) handhaven van wet- en regelgeving, waar mogelijk op het wettelijk minimumniveau en met duidelijke prioriteiten;
2. Meer vertrouwen in de samenleving bij de naleving van regels maar wanneer dit vertrouwen beschaamd wordt, kan handhavend opgetreden worden.

Gerealiseerde resultaten 2016

- Er is een Handhavingsprogramma 2016 opgesteld met duidelijke prioriteiten; vastgesteld door B&W op 5 januari 2016 en in april bekendgemaakt aan de raad. Het Handhavingsverslag 2015 is op 24 mei 2016 vastgesteld door het college van B&W, en op 11 juli 2016 bekendgemaakt aan de gemeenteraad;
- De ontvangen provinciale beoordeling in het kader van het interbestuurlijk toezicht (IBT) van de Handhavingsdocumenten Omgevingsrecht van de gemeente Heerenveen is positief;
- Vanuit het plan Handhavingscommunicatie is in 2016, in samenwerking met de Unit Communicatie, de Wijkmanager, politie en Caleidoscoop een eerste traject ingezet, gericht op de inwoners van (delen van) de wijk De Greiden;
- In het Frieslandbrede project Samen zijn Wij Kwaliteit (SzWK), bestaande uit het provincie Fryslân, 24 gemeenten en de omgevingsdienst (FUMO), is een eigen set VTH-Kwaliteitscriteria ontwikkeld (Frysk Peil F1) met als doel gezamenlijk invulling te geven aan de kwaliteitsborging zoals bedoeld in de Wet Vergunning, Toezicht en Handhaving (Wet VTH);
- Na een provinciale vergelijking van de 0-metingen kunnen de kosten van gezamenlijke implementatie van de Fryske Kwaliteitscriteria in de loop van 2017 in beeld worden gebracht;
- Ter uitvoering van het Hennepeconvenant is eind 2016 is een beleidsregel vastgesteld voor het gebruik van de bevoegdheid zoals opgenomen in artikel 13b Opiumwet. De beleidsregel verschaft duidelijkheid over wanneer en hoe van de sluitingsbevoegdheid gebruik wordt gemaakt. Met de capaciteitsconsequenties is nog geen rekening gehouden in de beschikbare juridische formatie van de afdeling Handhaving. Op basis van de ervaringen in 2017 zal een voorstel volgen tot mogelijke herschikking van prioriteiten dan wel een voorstel tot uitbreiding van formatie;
- Verdere implementatie mobiel handhaven: sinds 2016 worden de controles van alle disciplines uitgevoerd met behulp van digitale checklisten;
- Op 21 december 2015 heeft de raad een herziening van hoofdstuk 3 (seksinrichtingen, straatprostitutie e.d.) van de APV vastgesteld. Hiermee zijn striktere regels voor de prostitutiebranche (per 1 januari 2016) van kracht geworden, bedoeld om misstanden tegen te gaan en de (sociale) positie van prostituees te verbeteren, en een branche te creëren waar prostituees op een veilige en gezonde manier hun beroep kunnen uitoefenen. Vanaf 1 juli 2016 worden samen met het prostitutieteam van de politie regelmatig controles uitgevoerd;

- Leeftijdscontroles Drank-en Horecawet (NIX18): in 2016 zijn 37 BOA-uren ingehuurd voor gerichte controles (op basis van signalen) op alcoholverstrekking aan jongeren (<18). Een aantal hiervan had betrekking op het Flaeijelfeest. Ernstige misstanden zijn niet geconstateerd. Daarmee voldoen de thans beschikbare BOA-uren en budget (€ 8.000). In 2017 wordt onderzocht of het voorgenomen convenant met de diverse branches gecombineerd kan worden met het Convenant Veilig Uitgaan, met als doel het waarborgen van de gezondheid van de jongeren onder de achttien jaar. In juni 2017 wordt weer een provinciaal mystery-onderzoek gedaan. Op basis van een analyse van de resultaten van dit onderzoek en een vergelijking met de uitkomsten van hetzelfde onderzoek in 2015, zal een (eventuele) verdere lijn bepaald worden;
- In 2016 was een budget van € 67.383 beschikbaar voor de jaarlijkse inspecties van alle 62 locaties voor peuteropvang en 10 gastouders. Alle locaties zijn onderworpen aan de jaarlijkse inspectie, plus 5% van de totaal 200 gastouders (is 10 stuks). Uit het budget moeten ook de nieuwe aanmeldingen voor gastouders en kinderopvang/peuteropvang betaald worden. Omdat dit ten koste gaat van het toezicht (als gemeente hebben we dan minder te besteden aan de jaarlijkse inspecties), is eind vorig jaar aan college/raad voorgesteld om leges te gaan heffen voor nieuwe aanvragen. De raad is hiermee akkoord gegaan.

Maatschappelijke effecten

Meer begrip bij maatschappelijk partijen voor (de prioritering van) het gemeentelijk handhavingsbeleid, en het oppakken van eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid. Verbetering naleefgedrag, met name met betrekking tot veiligheid en gezondheid.

1.3.8 Heerenveen koopt in

ER-doelen

1. Doelmatige, doeltreffende en rechtmatige inkoop.

Gerealiseerde resultaten 2016

- Jaarlijks krijgt de gemeenteraad door middel van een inkoopmonitor inzicht in de inkoopprestaties/-resultaten;
- Alle inkopen/aanbestedingen vanaf een contractwaarde genoemd in het inkoopbeleid ("Zo doet de gemeente Heerenveen zaken") worden digitaal ingekocht/aanbesteed met TenderNed. In bijzondere gevallen wordt daarvan afgeweken, bijvoorbeeld omdat inschrijvers nog geen gebruik kunnen maken van TenderNed of daar nog niet klaar voor zijn.

Maatschappelijke effecten

Met het bovenstaande bestaat inzicht in:

- Goed opdrachtgeverschap van de gemeente;
- Effecten op door de gemeenteraad vastgestelde gebieden (bijvoorbeeld social return, duurzaamheid en/of andere).

1.3.9 Heerenveen beheert eigendommen en zaken

ER-doelen

1. Beter en gecentraliseerd beheer van gemeentelijke (te beheren) zaken en eigendommen;
2. Inspelen op marktontwikkelingen en anticiperen op ontwikkeld beleid (vastgoed)beheer.

1.3.10 Heerenveen verbetert de organisatie

ER-doelen

1. Verdere professionalisering van de bedrijfsvoering;
2. Verbetering ICT infrastructuur;
3. Goedkeurende accountantsverklaring(en);

4. Van interne controle naar interne beheersing. Het steeds beter verankeren van de beheersing in de reguliere werkprocessen wordt nagestreefd. Er ontstaat dan een verschuiving van interne controle naar interne beheersing. De verbijzonderde interne controle kan zich dan grotendeels beperken tot het steekproefsgewijs toetsen of de interne beheersing voldoende werkzaam is;
5. Professionele bedrijfsvoering.

Gerealiseerde resultaten 2016

- Een accountantsverklaring met beperking over de getrouwheid en de rechtmatigheid voor de jaarrekening 2015. De oorzaak daarvan ligt in onzekerheden met betrekking tot het sociale domein. De bedrijfsvoering exclusief sociaal domein is verbeterd ten opzichte van 2014. De accountantsverklaring bevat daarover een enkele geringe fout en een enkele geringe onzekerheid;
- Het vernieuwde BBV (Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV) en de VPB (vennootschapsbelasting) zijn nagenoeg geheel geïmplementeerd.

Maatschappelijke effecten

De bovenstaande resultaten dragen bij aan een betrouwbare en professionele overheid.

1.4 Wat heeft dat gekost?

		Raming begrotingsjaar 2016 voor wijziging	Raming begrotingsjaar 2016 na wijziging	Realisatie begrotingsjaar 2016	Verschil begroting /rekening 2016
Lasten					
003	Algemene uitgaven en inkomsten	2.899	8.680	9.209	-529
005	Bedrijfsvoering	1.272	1.379	1.377	2
008	Belastingen	3.567	673	673	0
009	Beleggingen	1	1	1	0
012	Bestuurszaken	1.400	1.387	1.374	13
015	Brandweer	2.638	2.705	2.692	13
016	College	2.715	2.734	2.786	-52
018	Detachering	10	298	299	-1
019	Dierenopvang	41	41	57	-16
021	Evenementen	653	657	626	31
023	GEO	354	354	322	32
027	Handhaving	1.830	1.965	1.949	16
030	Leges titel 1	838	838	912	-73
031	Leges titel 2	141	156	143	13
032	Leges titel 3	51	51	49	2
038	Openbare orde / rampenbeheersing	323	329	306	23
050	Vastgoed	1.305	1.812	2.050	-238
053	WABO	2.950	2.920	2.874	46
Totaal Lasten		22.988	26.981	27.701	-719
Baten					
002	Algemene uitkering gemeentefonds	78.677	81.384	82.617	1.233
003	Algemene uitgaven en inkomsten	3.844	7.754	7.439	-314
008	Belastingen	17.507	17.833	17.972	139
009	Beleggingen	41	70	70	0
016	College	0	0	82	82
018	Detachering	11	299	309	10
021	Evenementen	417	394	361	-33
023	GEO	0	0	20	20
027	Handhaving	0	60	74	14
030	Leges titel 1	869	869	979	109
031	Leges titel 2	2	2	1	0
032	Leges titel 3	11	11	11	0
050	Vastgoed	266	587	651	65
053	WABO	874	1.000	1.117	117
Totaal Baten		102.520	110.264	111.704	1.440
Saldo van baten en lasten		79.531	83.283	84.003	720
		Raming begrotingsjaar 2016 voor wijziging	Raming begrotingsjaar 2016 na wijziging	Realisatie begrotingsjaar 2016	Verschil begroting /rekening 2016
Lasten					
003	Algemene uitgaven en inkomsten	4.616	17.476	17.434	42
005	Bedrijfsvoering	0	89	89	0
008	Belastingen	0	3.191	3.191	0
031	Leges titel 2	0	10	10	0
050	Vastgoed	0	170	170	0
Totaal Lasten		4.616	20.937	20.895	42
Baten					
003	Algemene uitgaven en inkomsten	914	10.868	10.816	-52
021	Evenementen	0	10	10	0
031	Leges titel 2	0	25	25	0
Totaal Baten		914	10.904	10.852	-52
Mutatie reserves		-3.702	-10.033	-10.043	-10
Gerealiseerd resultaat		75.830	73.250	73.960	710

Product 002; Algemene uitkering

De hogere algemene uitkering wordt veroorzaakt door de definitieve vaststelling van het uitkeringsjaar 2014 (€ 261.875) en de door het ministerie van BZK vaststellen van de meeste maatstaven over 2015 (€ 638.675) en 2016 (€ 332.700) waardoor de uitkering voor het grootste gedeelte is vastgesteld, totaal afgerond € 1.233.000.

Product 003; Algemene uitgaven en inkomsten

Het nadeel op dit product wordt veroorzaakt door een extra storting in de voorziening gevolgen Wet APPA. Door Loyalis is geen rekening gehouden met de pensioenaanspraken van twee voormalige wethouders. Doordat Loyalis deze verplichting niet heeft meegenomen in de jaarlijkse actuariële berekening, heeft er een extra storting plaats gevonden van € 1,2 miljoen. Naast deze extra last, zijn er voordelen in de toerekening van de saldi kostenplaatsen. Het saldo op de inkomsten wordt veroorzaakt door een lagere inkomst op de inkomst uit de reserve IT-agenda. In het verzamelbesluit 2016-5 is het restant van deze reserve vrijgevallen ten gunste van de algemene reserve.

Product 008; Belastingen

De inkomsten uit lokale belastingen, met name toeristenbelasting en OZB-gebruikers en eigenaren niet-woningen zijn in totaal € 139.000 hoger dan begroot. Dit is een eenmalige meevaller. In de toelichting is dit bedrag gespecificeerd.

Product 050; Vastgoed

Het resultaat van vastgoed betreft al het vastgoed dat niet kan worden toegerekend aan andere producten. Het gaat hierbij onder andere om leegstaande gebouwen, Multifunctionele gebouwen, Werkstate, verhuurde en verpachte gronden.

Het negatieve saldo op het product Vastgoed wordt veroorzaakt door de afwaardering van de grond waarop het asielzoekerscentrum zou worden gerealiseerd. Doordat het AZC er niet meer komt, vervalt de huuropbrengst en daarom wordt de boekwaarde teruggebracht naar agrarische waarde.

Product 053; WABO

De inkomsten bouwleges laten uiteindelijk een voordelig saldo zien van € 117.000 met de begroting. In de categorie bouwkosten € 350.000 t/m € 1 miljoen is het investeringsvolume veel groter geworden dan was verwacht op basis van de beschikbare informatie, waardoor meer bouwleges zijn ontvangen.

1.5 Incidentele lasten en baten

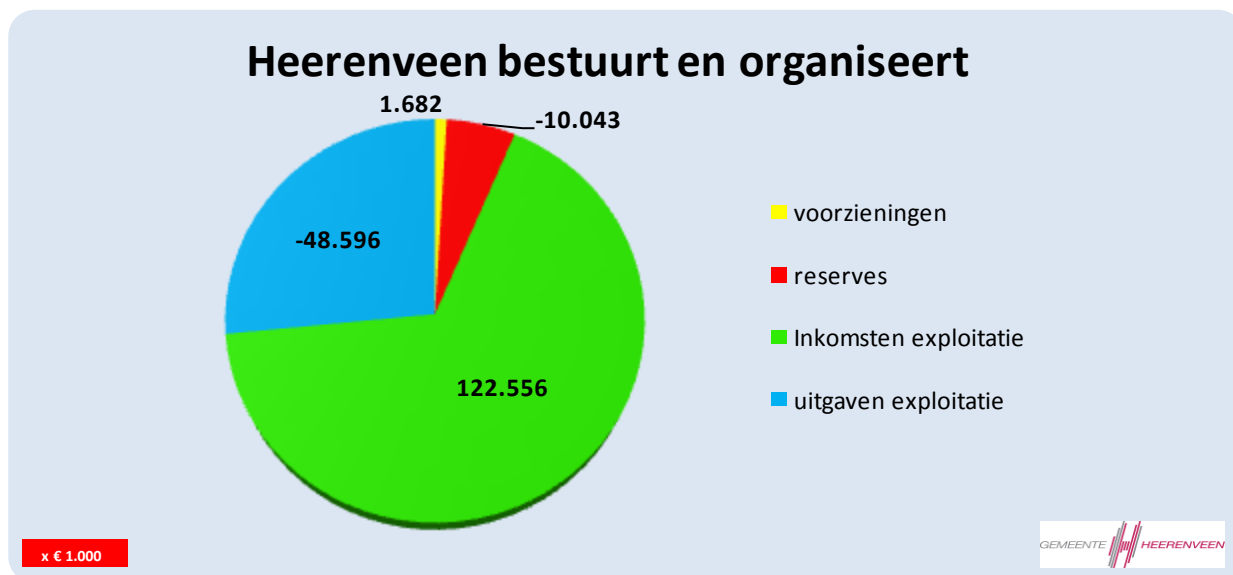
Incidentele lasten en baten thema 1: Heerenveen bestuurt en organiseert

x € 1.000

Product	Omschrijving	Document	Bedrag
001	BAG luchtfoto's	Verantwoordings- en Perspectiefnota 2014	-11
001	Invoering omgevingswet	Verzamelbesluit 2016-3	-35
001	Kanaal inkomende post en email	Bestuursrapportage 2014	-50
001	Bedrijfsvoering Algemeen	Verzamelbesluit 2016-1	-9
001	Bedrijfsvoering BBFJz	Verzamelbesluit 2016-1	-26
001	Bedrijfsvoering IFH / BBFJz	Verzamelbesluit 2016-3	-12
001	Bedrijfsvoering Publiek/O&C	Verzamelbesluit 2016-4	-20
001	Bedrijfsvoering BBFJz	Verzamelbesluit 2016-4	-32
001	Bedrijfsvoering Directie	Verzamelbesluit 2016-5	-10
001	Bedrijfsvoering O&C, IKB	Verzamelbesluit 2016-5	-800
001	Bedrijfsvoering O&C, bestuursond.	Verzamelbesluit 2016-5	-41
001	Storting voorziening Wet APPA	Jaarrekening 2016	-1.162
001	Transitie en transformatie	Verzamelbesluit 2016-2, Drie Decentralisatie's	-2.933
410	Algemene uitgaven en inkomsten	Verzamelbesluit 2016-5	-2.599
410	Onttrekking Reserve Projecten	Bedrijfsvoering	-90
212	Sloop vm Duisterhoutschool	Bestuursrapportage 2016	-183
212	Afwaardering Heerenveen N-O	Bestuursrapportage 2016	-753
310	Belastingen	Verzamelbesluit 2016-4	-140
410	Frictiekosten concern	Staat van reserves	-520
501	Griffie-rekenkamercommissie	Verzamelbesluit 2016-2	-28
Totaal lasten			-9.453

x € 1.000

Product	Omschrijving	Document	Bedrag
001	Bedrijfsvoering BTW	Verzamelbesluit 2016-4	232
001	Bedrijfsvoering Personeelsbudgetten	Verzamelbesluit 2016-5	225
212	Verkoop vm Timmerwerkplaats	Bestuursrapportage 2014	175
212	Verkoop diverse percelen	Jaarrekening 2016	119
410	Onttrekking Algemene reserve	Staat van reserves (BAG)	11
410	Onttrekking Algemene reserve	Staat van reserves (Invoering omgevingswet)	35
410	Onttrekking Reserve Projecten	Bedrijfsvoering	90
410	Onttrekking Reserve Sociaal domein	Staat van reserves	2.933
410	Onttrekking Algemene reserve	Staat van reserves (Drank ed)	29
410	Onttrekking Frictiekosten concern	Staat van reserves	520
410	Alg. baten en lasten, Boarnsterhim	Verzamelbesluit 2016-1	75
411	Algemene Uitkering Gemeentefonds	Verzamelbesluit 2016-1	1.950
411	Algemene Uitkering Gemeentefonds	Verzamelbesluit 2016-4	392
411	Algemene Uitkering Gemeentefonds	Verzamelbesluit 2016-5	202
412	Algemene Uitkering Gemeentefonds	Jaarrekening 2016 (vrijval 2014, 2015 en 2016)	1.233
412	Beleggingen	Verzamelbesluit 2016-3	29
Totaal baten			8.252

De bedragen van de uitgaven en inkomsten exploitatie bestaan uit de componenten:

Lasten voor bestemming	-27.772	
Mutatie reserves	<u>-20.895</u>	
Totaal		-48.667

Baten voor bestemming	111.809	
Mutaties reserves	<u>10.852</u>	
Totaal		122.661

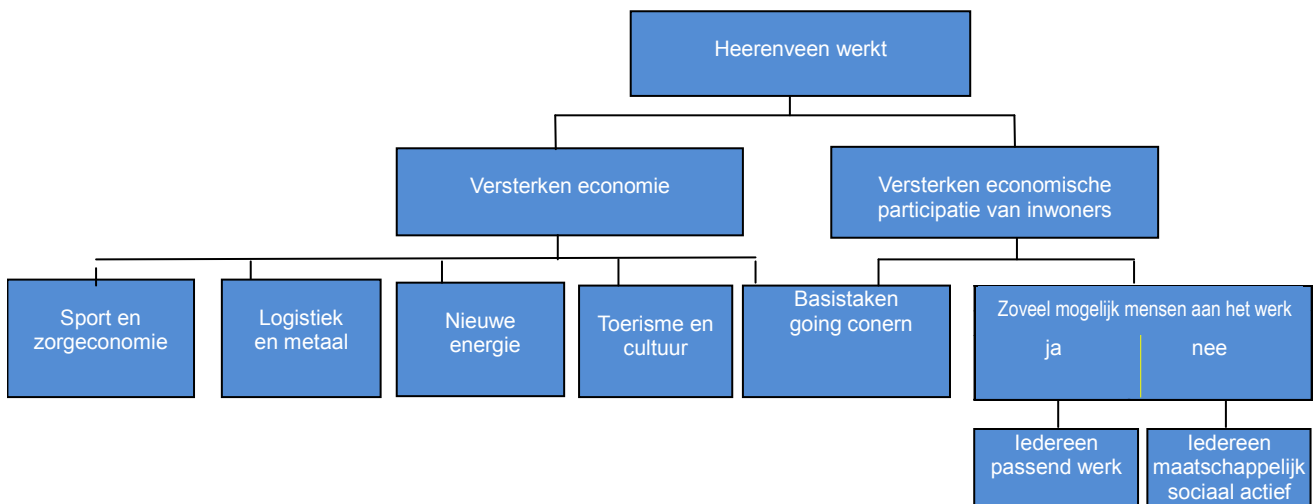
Thema 2: Heerenveen werkt !

2.1 Beschrijving en hoofdstructuur

Onder het thema 'Heerenveen werkt' vallen alle activiteiten die leiden tot economische participatie en tot een structurele en duurzame versterking van de economie van Heerenveen. Het achterliggende doel is om daarmee het gemiddeld besteedbaar inkomen te vergroten van de inwoners van Heerenveen en van hen die hier werken.

Het versterken van de economie betekent, dat wij streven naar het vergroten van de werkgelegenheid en het verkleinen van de werkloosheid. Enerzijds is daarvoor een economisch beleid gericht op het faciliteren en stimuleren van ondernemers(schap) nodig, anderzijds een sterk sociaal beleid. Het arbeidsmarktbeleid is de verbindende schakel tussen het economisch en het sociaal beleid.

2.2 Koers van Heerenveen

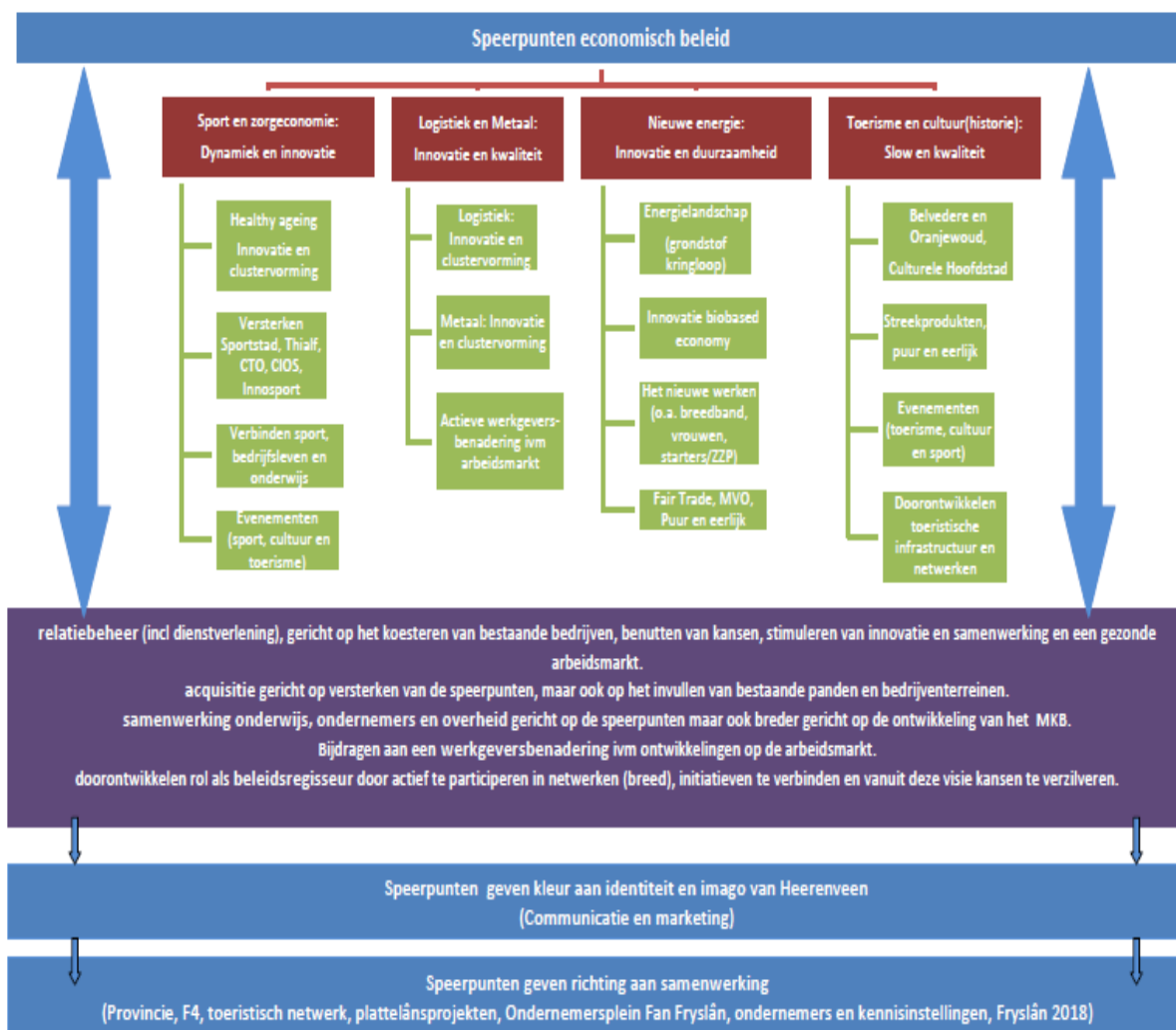
Het thema 'Heerenveen werkt' heeft twee sporen. De hoofddoelstellingen voor de komende jaren zijn:

1. Versterken van de economie in Heerenveen;
2. Versterken van de economische participatie in Heerenveen.

De eerste hoofddoelstelling zoals bedoeld in dit thema wordt als volgt uitgewerkt.

De gemeente Heerenveen wil werken aan een duurzame en voorspoedige economische ontwikkeling. Hoofddoel ligt op versterking van economische dynamiek, via een netwerkachtige aanpak. Dat doen we door een actieve en verbindende rol te spelen tussen ondernemers onderling en tussen ondernemers, onderwijs en kennisinstellingen. Omdat onze ambtelijke capaciteit en de financiële armslag beperkt is, is het draagvlak bij en de inzet van onze samenwerkingspartners van groot belang. Daarbij kiezen we voor een (speerpunt)gerichte aanpak, waarin op creatieve en innovatie wijze kansen worden benut en, waar het kan, wordt samengewerkt. Daarbij gaan we ons focussen op de speerpunten sport en zorg economie, logistiek en metaal, nieuwe energie, en toerisme en cultuur.

Deze speerpunten hebben een grote ontwikkelpotentie; leveren vanuit diverse beleidskaders een belangrijke bijdrage aan de economische ontwikkeling van Heerenveen en haar omgeving; worden vanuit diverse beleidskaders ondersteund en dragen bij aan het versterken van het profiel van Heerenveen. Vanuit een sterk relatiebeheer willen we onze acquisitie vooral richten op deze sectoren.

Met de tweede hoofddoelstelling beogen we:

Zoveel mogelijk mensen aan het werk

Iedereen moet werken naar vermogen. We streven ernaar dat zoveel mogelijk mensen die tot de Heerenveense beroepsbevolking horen economisch zelfstandig zijn. Het gaat dus om betaald werk.

Voor de mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt is het doel:

Zoveel mogelijk mensen passend werk

Onze inspanningen zijn erop gericht om zoveel mogelijk mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt werk te geven dat zo goed mogelijk past bij hun kwaliteiten en ambities. We gaan daarbij uit van de mogelijkheden van mensen en niet van hun beperkingen. Dit geldt ook voor mensen met een arbeidsbeperking die geen volledige loonwaarde hebben. Met de invoering van de Participatiewet is ons beleid erop gericht om zoveel mogelijk mensen die loonwaarde hebben een plek te geven op de arbeidsmarkt en als dat niet kan additioneel werk in een beschermde omgeving. Speerpunten zijn de samenhangende aanpak op basis van de Participatiewet en de herstructurering van de sociale werkvoorziening. We zetten sterk in op werkgeversdienstverlening én op het beheersen van de kosten.

Als bovenstaande doelstellingen tijdelijk of voor langere tijd voor iemand niet haalbaar zijn, is het afgeleide doel:

Zoveel mogelijk mensen maatschappelijk of sociaal actief

Re-integratie op de arbeidsmarkt is een belangrijk doel, maar het is realiteit dat er ook mensen zijn zonder of met een lage loonwaarde die, ondanks allerlei inspanningen, niet in reguliere of beschermde banen kunnen functioneren. Het is belangrijk dat deze mensen zoveel mogelijk maatschappelijk actief blijven. Hierbij kan gedacht worden aan vrijwilligerswerk. We beschikken slechts over zeer beperkte budgetten om hieraan uitvoering te geven. Participatie van mensen is een belangrijk speerpunt van ons sociaal beleid. Dit onderdeel is verder opgenomen onder het thema Heerenveen bevordert meedoen.

2.3 Doelen, resultaten en maatschappelijke effecten

2.3.1 Sport en zorg economie: dynamiek en innovatie

ER-doelen

1. Beter benutten van de economische kansen van Healthy Ageing en Sportstad Heerenveen;
2. Meer bezoekers en bestedingen in Heerenveen en omgeving.

Gerealiseerde resultaten 2016

- Ontwikkeling Sportstad Zuid;
- St. Heerenveen Vitaal opgericht, die samen met Heerenveen 'n Gouden Plak activiteiten gaat ontwikkelen;
- Heerenveen n Gouden Plak verder geprofessionaliseerd.

Maatschappelijke effecten

Werkgelegenheid in Heerenveen in 2016 licht gegroeid met 0,8%. Dit is redelijk in lijn met provinciale gemiddelden. De werkgelegenheid in de sectoren sport en zorg is stabiel.

2.3.2 Logistiek en Metaal: Innovatie en kwaliteit

ER-doelen

1. Duurzame ontwikkeling van de logistiek, metaal (en techniek) in Heerenveen;
2. Meer werkgelegenheid voor lager opgeleiden en betere aansluiting onderwijs en bedrijvigheid.

Gerealiseerde resultaten 2016

- Project On Stage gestart (uitvoering maart 2017);
- Platform Onderwijs Arbeidsmarkt gecontinueerd.

Maatschappelijke effecten

Aantal banen in de industrie en logistiek in Heerenveen is in 2016 toegenomen. In de industrie van 3875 naar 4000 en in de logistiek van 3410 naar 3550.

2.3.3 Nieuwe energie: Innovatie en duurzaamheid

ER-doelen

1. Meer aandacht voor duurzaamheid, Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) en fair trade bij ondernemers en instellingen;
2. Meer starters en het vergroten van de slagingskans van nieuwe ondernemers.

Gerealiseerde resultaten 2016

- Heerenveen Fair Trade gemeente geworden;
- In F4 verband werken aan ondernemersportaal (YnBusiness);
- Ondernemersverenigingen ontplooiën diverse initiatieven om innovatie en vestigingsklimaat te verbeteren.

Maatschappelijke effecten

Aantal bedrijfsvestigingen in Heerenveen toegenomen van 4637 naar 4801. Hiermee is ook het aandeel Heerenveense vestigingen in de Friese economie toegenomen.

2.3.4 Toerisme en cultuur(historie): Slow en kwaliteit

ER-doelen

1. Meer bezoekers en meer bestedingen in Heerenveen en omgeving;
2. Meer samenwerking tussen ondernemers op het gebied van toerisme, sport en cultuur;
3. Verder versterken van de opgebouwde toeristische diensteninfrastructuur (provinciale VVV, toeristisch netwerk Friese Wouden).

Gerealiseerde resultaten 2016

- Professionalisering Heerenveen n Gouden Plak verder gestalte gekregen;
- Merk Fryslân verder vorm gekregen, mede met de hulp van structurele provinciale en gemeentelijke bijdragen;
- Toeristisch netwerk verder met drie gemeenten vanaf 2017;
- Poezypaad Oranjewoud gerealiseerd;
- Wandelknooppuntensysteem Zuid Oost Fryslân gerealiseerd;
- Project walbeschoeiing van Engelenvaart en andere watersportgerelateerde initiatieven lopen nog;
- Besluitvorming over centrummanager, met structurele financiering.

Maatschappelijke effecten

Het aantal toeristische banen in de Heerenveense werkgelegenheid is in 2016 licht gegroeid (van 1458 naar 1473). De toeristische sector neemt 4,9% van de werkgelegenheid voor haar rekening. Bron: werkgelegenheidsregistratie provinsje Fryslân.

2.3.5 Basistaken: going concern

ER-doelen

1. Meer werkgelegenheid en een betere verankering van bedrijven aan de gemeente Heerenveen;
2. Betere externe communicatie over beleid en ontwikkelingen (monitoring).

2.3.6 Zoveel mogelijk mensen aan het werk

1. Lagere instroom cliënten in de WWB/Participatiewet;
2. Meer uitstroom van cliënten WWB/Participatiewet naar regulier werk;
3. Zoveel mogelijk jongeren sluiten de schoolloopbaan af met een diploma dat past bij hun kwaliteiten;
4. Zoveel mogelijk jongeren vinden na afsluiting van hun schoolloopbaan regulier werk.

Gerealiseerde resultaten 2016

Bijstandsuitgaven

- Budgettaire neutrale uitvoering van de bijstand (Participatiewet);
- Er is een vangnetuitkering 2015 ontvangen van € 792.740;
- Er zijn 540 baanafspraken in Werkbedrijf Fryslân gerealiseerd, Er waren 122 plaatsingen vanuit Heerenveen;
- Er is gestart met 15 mensen in pilot "Zorgjongeren aan de Slag (Arbeidsmatige Dagbesteding Wmo/Beschut Werken Participatiewet).

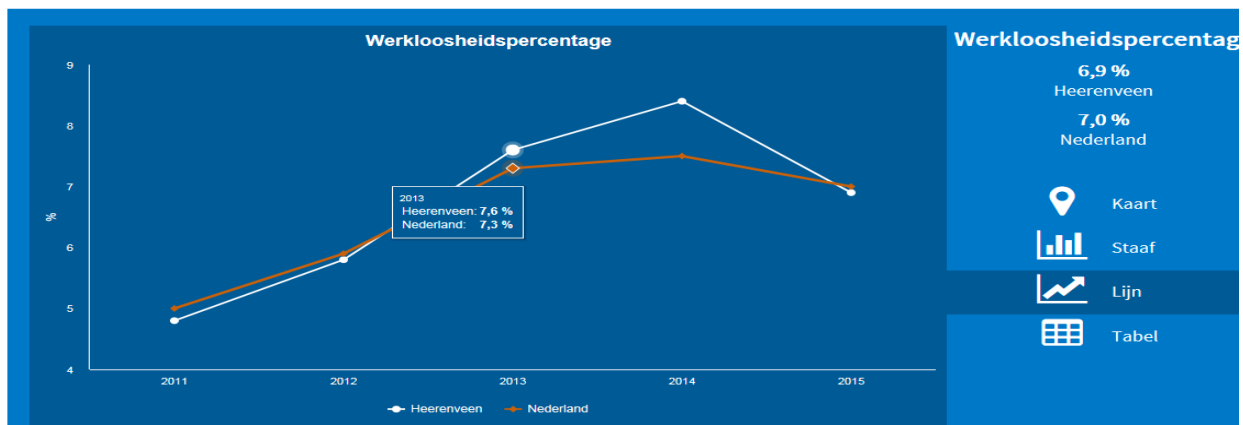
Maatschappelijke effecten

Op 1 januari 2017 hebben 1468 mensen een uitkering (Pwet en IOAW). Dit is een lichte stijging van 5% (+78). In de maand februari 2017 is het aantal gedaald met 6.

Instroom	Uitstroom
522 waarvan 16% uit WW	433
-11 tov vorig jaar	-106 tov vorig jaar

Tabel groei werkgelegenheid van 2015 naar 2016

Sectie omschrijving	2015	2016
Landbouw/visserij	702	700
Industrie/delfstoffenwinning	3.875	4.004
Nutsbedrijven	294	259
Bouwnijverheid	1.149	1.047
Handel en reparatie	5.040	5.178
Vervoer, opslag en communicatie	3.417	3.554
Horeca	922	977
Financiële instellingen	639	601
Zakelijke dienstverlening	3.781	3.823
Openbaar bestuur en overheid	577	557
Onderwijs	2.149	2.087
Gezondheids- en welzijnszorg	5.573	5.598
Overige dienstverlening	1.479	1.460
Totaal	29.597	29.845

ER-doelen

1. Meer mensen met een arbeidshandicap of een afstand tot de arbeidsmarkt aangepast werk bieden;
2. Meer greep op de aansturing van de sociale werkvoorziening en op het beheersen van de kosten.

Gerealiseerde resultaten 2016*Wsw/Caparis*

Er is een positief subsidieresultaat op de begroting Heerenveen € 297.000. Dit is te verklaren door een positief resultaat van € 177.000 op de begroting/realisatie. En er heeft tenslotte een compensatie van CAO-loonkosten plaatsgevonden van € 120.000.

Herstructurering Wsw

Het was een turbulent jaar voor Caparis. De wijze en tempo van de ombouw van Caparis is hierdoor vertraagd. Het laatste kwartaal is gestart met "Groen zelf Doen". Er zijn 4 GR-gemeenten die het groenonderhoud voortaan zelf willen doen. De vraag is wat dit structureel betekent voor Caparis en wat het doet met de inkomsten en uitgaven van de andere 4 GR-gemeenten waaronder Heerenveen. Welke frictie brengt het met zich mee (voor rekening en risico van de uitnemende gemeente). Een financieel plan is uitgewerkt en moet in 2^e kwartaal 2017 deze duidelijkheid geven.

Er is ook een begin gemaakt met de opbouw van nieuw beschut werken en andere doelgroepen. Dit ter behoud van werkgelegenheid door Caparis. Heerenveen wil zich hier voor inzetten.

Maatschappelijke effecten**Budgetplaatsen (realisatie) per gemeente**

Realisatie arbeidsplaatsen per gemeente 2016 (in SE)	
	Realisatie bij Caparis gemm.2e kw.
GR- gemeenten	
Achtkarspelen	192,7
Heerenveen	352,1
Leeuwarden	525,7
Ooststellingwerf	147,1
Opsterland	147,9
Smallingerland	410,7
Tytsjerksteradiel	156,1
Weststellingwerf	195,7
Totaal	2.128,0

Bij andere SW bedrijven zijn ook nog 21 plaatsen gerealiseerd.
Positief bedrijfsresultaat van Caparis van 3,3 miljoen.

2.4 Wat heeft dat gekost?

		Raming begrotingsjaar 2016 voor wijziging	Raming begrotingsjaar 2016 na wijziging	Realisatie begrotingsjaar 2016	Verschil begroting /rekening 2016
Lasten					
039	Participatie	13.847	13.604	12.827	777
047	Sociaal economisch beleid	880	856	778	78
Totaal Lasten		14.727	14.460	13.605	855
Baten					
039	Participatie	83	1.895	146	-1.749
047	Sociaal economisch beleid	0	0	1	1
Totaal Baten		83	1.895	148	-1.747
Saldo van baten en lasten		-14.644	-12.565	-13.457	-892
		Raming begrotingsjaar 2016 voor wijziging	Raming begrotingsjaar 2016 na wijziging	Realisatie begrotingsjaar 2016	Verschil begroting /rekening 2016
Baten					
039	Participatie	0	25	25	0
047	Sociaal economisch beleid	36	12	12	0
Totaal Baten		36	37	37	0
Mutatie reserves		36	37	37	0
Gerealiseerd resultaat		-14.608	-12.529	-13.420	-892

Product 039; Participatie

Dit product maakt sinds 1 januari 2015 onderdeel uit van het Sociaal domein. In het Sociaal domein worden de nieuwe taken voor de Jeugdzorg, de nieuwe en bestaande taken in de Wet maatschappelijke opvang en de taken voor Participatie verantwoord.

Het positief resultaat van € 777.000 op Participatie is een eenmalig resultaat. Dit wordt veroorzaakt door:

- Wsw/Caparis: € 437.000
- Participatiebudget: € 340.000

Overigens worden de uitkomsten op het Sociaal domein voor de drie onderdelen binnen Thema 4 in één keer toegelicht. Verwezen wordt dan ook naar Thema 4.

2.6 Incidentele lasten en baten

Incidentele lasten en baten thema 2: Heerenveen werkt

x € 1.000		
Omschrijving	Document	Bedrag
Versterken aantrekkingskracht H'veen	Bestuursrapportage 2015	-15
Cameratoezicht centrum Heerenveen	Verzamelbesluit 2016-4	-36
Totaal lasten		-51
x € 1.000		
Omschrijving	Document	Bedrag
Dekking versterken aantrekkingskracht	Bestuursrapportage 2015	15
Cameratoezicht centrum Heerenveen	Verzamelbesluit 2016-4	40
Totaal baten		55

2.6 Totaal middelen

De bedragen van de uitgaven en inkomsten exploitatie bestaan uit de componenten:

Lasten voor bestemming	-13.605	
Mutatie reserves	<u>0</u>	
Totaal		-13.605

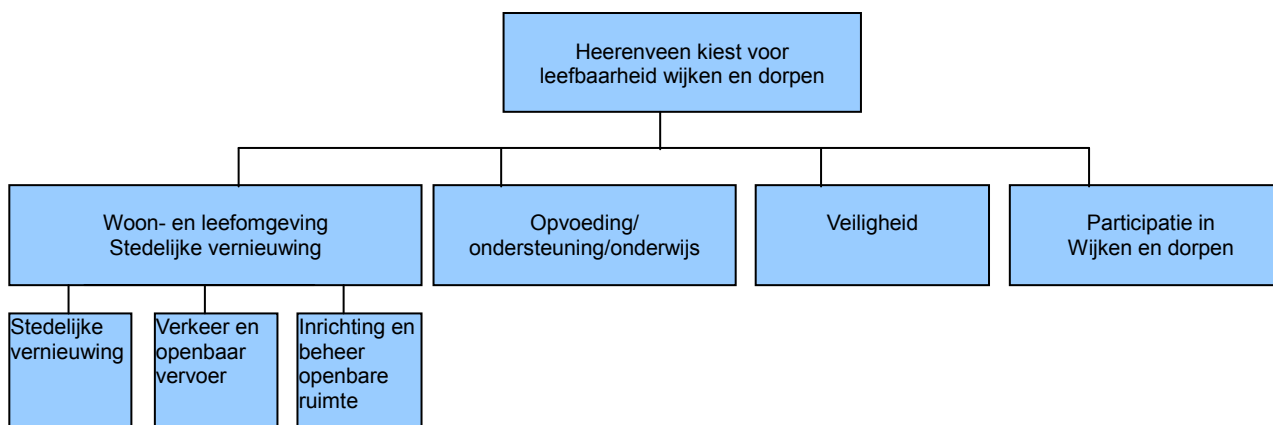
Baten voor bestemming	148	
Mutaties reserves	<u>37</u>	
Totaal		184

Thema 3: Heerenveen kiest voor leefbaarheid wijken en dorpen !

3.1 Beschrijving en hoofdstructuur

Onder het thema 'Heerenveen kiest voor leefbaarheid wijken en dorpen' vallen alle activiteiten die een bijdrage leveren aan het zoveel mogelijk op peil houden van leefbare buurten, wijken en dorpen. Het betreft activiteiten gericht op veiligheid, wonen en de woon-/leefomgeving, opvoeding/onderwijs, en participatie van inwoners in hun leefomgeving. Dit thema is enerzijds gericht op behoud van de fysieke en de sociale leefomgeving, anderzijds op het meer betrekken van burgers bij hun leefomgeving met versterking van de sociale samenhang en daarmee de leefbaarheid ten doel.

3.2 Koers van Heerenveen

Voor alles staat "heel en veilig" voor de gebruiker hoog in het vaandel. Alle ander aspecten zoals beeld/aanzien is naar de achtergrond gezet (versoering door het invullen van taakstellingen).

Het thema 'Heerenveen kiest voor leefbaarheid wijken en dorpen' kent twee overkoepelende sporen:

1. Behoud van de kwaliteit van de sociale en fysieke leefomgeving;
2. vergroting van de participatie van de burgers in hun leefomgeving.

Voor het eerste spoor gelden de volgende speerpunten:

1a op het gebied van wonen en leefomgeving:

Heerenveen kiest voor een efficiënt beheer van de openbare ruimte.

1b op het gebied van opvoeding en onderwijs; ondersteuning en zorg

- Heerenveen kiest voor sterke netwerken voor kinderen;
- Heerenveen kiest voor zelfstandigheid en keuzevrijheid voor thuiswonende zorgbehoevenden en ouderen.

Voor het tweede spoor gelden de volgende speerpunten:

2 op het gebied van participatie

- Heerenveen kiest voor meer verantwoordelijkheid bij burgers en bedrijven voor de leefbaarheid van wijken en dorpen;

3.3 Doelen, resultaten en maatschappelijke effecten

3.3.1 Woon- en leefomgeving – Stedelijke vernieuwing

ER-doelen

1. Beperking kwaliteitsverlaging van bestaande woonmilieus;
2. Meer gemêleerde, heterogene wijken wat betreft samenstelling van bevolking en leefstijlen;
3. Behoud van mogelijkheden voor mensen om, los van welke zorgvraag dan ook, zo lang en zo zelfstandig mogelijk te kunnen blijven functioneren in hun eigen wijk en/of dorp.

3.3.2 Woon- en leefomgeving – Verkeer en openbaar vervoer

ER-doelen

1. Vergroten van de verkeersveiligheid (Duurzaam Veilig);
2. Behoud van en zo mogelijk verbeteren parkeervoorzieningen in het centrum van Heerenveen voor bezoekers en bewoners.

Gerealiseerde resultaten 2016

- Er zijn verkeerseducatie acties uitgevoerd op scholen en in zijn algemeenheid, op circa 25 locaties, o.a. verkeersmarkten, training landbouwvoertuigen en verkeersexamens basisscholen;
- Het gebruik van belparkeren is in 2016 opnieuw toegenomen. In totaal komen 18% van de inkomsten uit het belparkeren, een toename van ca 10% ten opzichte van 2015;
- De verdere digitalisering van het product parkeren is niet gerealiseerd;
- De parkeercapaciteit in het centrum is toegenomen met circa 80 parkeerplaatsen door de realisatie van het Molenplein;
- In 2016 is gestart met het opstellen van een parkeervisie. Dat proces loopt nog, verwachte

- oplevering in 2017;
- Eind 2016 is gestart met het opstellen van een nieuw Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP), verwachte oplevering najaar 2017;
- Er is een protocol fietsverwijdering opgesteld. Aanvullend zijn aanwijsbesluiten opgesteld en geactualiseerd ten behoeve van vermindering overlast fietsparkeren station en K.R. Poststraat. Op basis van beide zijn de "weesfietsen/wrakken/foutief gestalde fietsen" opgeruimd;
- Een deel van de spoorwegovergang Rotstergaastweg is verbeterd, door de aanleg van een voetpad tussen de overgang en entree Thialf (dit is door en met scholieren gedaan). In 2017 wordt de rest van de overgang aangepast door ProRail, ter verbetering van de spoorweg- en verkeersveiligheid;
- Bij de advisering bij herinrichting/onderhoudsprojecten is specifieke aandacht besteed aan het langzaamverkeer (fietsers/voetgangers), te denken aan de herinrichting Fok/Schans.

Maatschappelijke effecten

- Verbetering verkeersgedrag en -veiligheid;
- Door toename belparkeren verbetert het gebruiksgemak;
- De bezoekers centrum worden door de extra parkeerplaatsen beter gefaciliteerd;
- Toekomstige parkeervisie: invulling aan o.a. elektrisch rijden en parkeren(ook voor fiets). Gemak en comfort voor gebruikers parkeerfaciliteiten;
- Toekomstig GVVP: Inspelen op (fiets- en verkeers)veiligheid en ontwikkelingen;
- Overlast van fout geparkeerde fietsen is verminderd en de stallingsruimte is vermeerderd, kwaliteit openbare ruimte verbeterd (minder rommelig/verzorging);
- Verbeterde veiligheid van spoorweg en verkeer op de spoorwegkruising Rotstergaastweg, maar ook bereikbaarheid Thialf voor voetgangers;
- Door meer aandacht voor langzaamverkeer in de aanpassing van de openbare ruimte wordt de openbare ruimte veiliger voor fietsers en voetgangers.

3.3.3 Woon- en leefomgeving – Inrichting openbare ruimte

ER-doel

1. Efficiënt beheer van de openbare ruimte (wegen, groen, water, evenementen, terugdringing CO₂ via openbare verlichting, etc.).

Gerealiseerde resultaten 2016

Onderhoud verhardingen

Er is een onderhoudsplan "verhardingen 2016" opgesteld waaraan uitvoering is gegeven. Voor onderhoud verhardingen zijn de volgende wegen gerenoveerd:

- Weinmakker; geasfalteerd (Heerenveen);
- Mercurius en Saturnus; geasfalteerd (Heerenveen);
- Belgische Wijk; geasfalteerd (Jubbega);
- Job Holkemawijk; geasfalteerd (Jubbega);
- Wolter Jagerswijk; geasfalteerd (Jubbega);
- Bloksreed; geasfalteerd (Jubbega);
- Leidijk; geasfalteerd (Jubbega);
- Koningin Julianaweg, Marijke Mouiwei, Aaltjelaan, Bisschopslaan; slijtlagen aangebracht (Oranjewoud);
- Singel; slijtlagen aangebracht (Jubbega);
- Reconstructie van weg en voetpaden in de Greiden, Blauwgras, Ratelaar, Egelskop en Rolklaver; (Heerenveen);
- Herinrichting Lollius Ademalaan, gestart, oplevering in 2017 (Oranjewoud);
- Minckelerstraat, herstraat; (Heerenveen);
- Uhlweg, herstraat; (Heerenveen);
- Parallelweg van de Rottumerweg, rijbaan en voetpad gerenoveerd; (Heerenveen);
- Divers (klein) herstelwerk bestrating, asfalt en betonwegen.

Gladheidsbestrijding

Het strooiplan 2016 opgesteld en vastgesteld door het college en in uitvoering genomen. 2016 was een "gunstig" "strooijaar". Er is vooral overdag minder vaak gestrooid.

Civieltechnische kunstwerken

Er zijn diverse bruggen gerenoveerd of vervangen:

- Fiets- en voetbrug over de Veenscheiding gerenoveerd (Valeriaan);
- Voetgangersbrug Welgelegen vervangen voor nieuw (Jubbega);
- Fiets- en voetgangersbrug Lytse Stege gerenoveerd (Aldeboarn);
- Autobrug Meinesleat, gerenoveerd, oplevering maart 2017 (Akkrum);
- Vervangen van leuningen, dekken, houtreparaties en schilderwerk aan diverse houten en betonnen bruggen door de gemeente.

Oevers en kadeconstructies

Er hebben op diverse plekken renovaties plaatsgevonden:

- Vervangen deel stapelsteen voor damwand aan de Compagnonsvaart;
- Damwand Ljouwerterdyk deels vervangen (Akkrum);
- Damwand Zuster de Vechtstrjitte deels vervangen (Akkrum);
- Damwand It Stolt gerepareerd (Akkrum);
- Steigers verwijderd in Nijehaske en deels vernieuwd (passantenhaven);
- Diverse calamiteiten reparaties door de gemeente.

Onderhoud water

Het beheer en onderhoud van stedelijk water is overgedragen aan het Wetterskip Fryslân. Daarnaast is het budget onderhoud van alle watergangen (stedelijk en buitengebied) zodanig aangepast dat vrijkomend hekkelmateriaal kan worden afgevoerd.

Dierplagen

De aanpak ten aanzien van overlast van roeken, eikenprocessierupsen en eventuele andere dierplagen is voortgezet zoals voorgaande jaren waarbij de prioriteit ligt op het voorkomen van risico's voor de volksgezondheid. Het bestrijden van dierplagen is binnen het beschikbare budget uitgevoerd. Het aantal roeken in Heerenveen blijft vrij constant op ongeveer 520 (260 nesten). De roekenkolonie bij La Ronduite was in 2016 wel aanzienlijk kleiner dan in 2015, daarentegen wordt de kolonie in het Hepkema's bos steeds groter. (resp. van 118 naar 65 nesten en 52 naar 110 nesten) Hepkema's bos is daarom een nieuw aandachtspunt. Het aantal nesten van eikenprocessierups blijft nog steeds relatief laag ten opzichte van omliggende gemeenten, in 2016 zijn 34 nesten gevonden (in 2015 48). Dit is mede te danken aan de toepassing van preventieve biologische bestrijding. De kosten voor bestrijding van dierplagen blijven een onzekere factor, het aantal rupsen, roeken en locaties kunnen per jaar verschillen.

Kapbeleid

Het kapbeleid, de bomenlijst, begrenzing bebouwde kom Boswet en APV, hoofdstuk 4, afd.3 zijn geharmoniseerd, vereenvoudigd en gedereguleerd. De stukken zijn in concept vastgesteld en in inspraak geweest. Alleen de bomenlijst wordt aangepast, verder zijn er geen zienswijzen ingediend die tot wijziging van de concepten leiden. Definitieve vaststelling vindt begin 2017 plaats.

Maatschappelijke effecten

Onderhoud verhardingen

Behoud van het kapitaalgoed verhardingen. Voldoen aan de zorgplicht van als wegbeheerder, waardoor tevreden gebruikers en veilige wegen.

Gladheidsbestrijding

Wegen, fiets- en voetpaden, zoals aangewezen in het strooiplan waren zo goed mogelijk begaanbaar, vanuit onze gemeentelijk zorgplicht.

Civieltechnische kunstwerken

Behoud van de (functionaliteit) van de gemeentelijke kapitaalgoederen en de veiligheid van de

gebruikers blijft gewaarborgd.

Oevers en kadeconstructies

Het kapitaalgoed blijft behouden en veilig voor de gebruikers. Achterstallig onderhoud is voorkomen.

Onderhoud watergangen

Door de overdracht van het beheer en onderhoud van de watergangen, waarbij de gemeente uitvoerende instantie blijft, verandert er niets voor de inwoners van onze gemeente.

Dierplagen

Een gezonde, veilige en leefbare openbare ruimte om te wonen, werken en recreëren.

Kapbeleid

Behoud en bescherming van de meest waardevolle en beschermwaardige bomen in de gemeente Heerenveen en hun waarde voor de ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit van de openbare ruimte.

3.3.4 Opvoeding / ondersteuning / onderwijs

ER-doelen

1. Adequate netwerken op wijk- en dorpsniveau ten behoeve van de ontwikkeling van kinderen en jongeren;
2. Adequate netwerken op wijk- en dorpsniveau ten behoeve van de ondersteuning van ouderen e.d. (woonservicezones);
3. Behoud van huisvesting van scholen;
4. Verdere concentratie van accommodaties op basis van "gebundelde kwaliteit";
5. Minder schoolverzuim.

Gerealiseerde resultaten 2016

MFB De Akkers

Op 22 april 2015 is de bouw gestart van de Multifunctionele Buurtschool in de wijk De Akkers te Heerenveen. De nieuwbouw vervangt de sterk verouderde huisvesting van de fusieschool obs De Commanderie/Letterbeam en de cbs De Akker. De leerlingen van de beide basisscholen nemen in het voorjaar van 2017 hun intrek in de nieuwbouw. De nieuwbouw biedt tevens onderdak voor kinderopvang en voor wijkactiviteiten.

Herijking toekomstperspectief huisvesting basisonderwijs

Op 23 juni 2016 is de Herijking Toekomstperspectief Huisvesting Basisonderwijs door de raad vastgesteld. Daarmee kan de komende jaren uitvoering worden gegeven aan de hernieuwde aanpak van de huisvesting van het basisonderwijs in de gemeente Heerenveen. De financiële middelen daarvoor zijn bij de Perspectiefnota 2016 beschikbaar gesteld.

Bij brief van 21 oktober 2015 heeft het Ministerie toestemming gegeven voor een bekostiging van de algemeen bijzondere basisschool De Buitenkans. Per 1 augustus 2016 is deze nieuwe basisschool in een deel van De Rinkelbom in Heerenveen gestart met een 3-tal groepen.

Accommodatiebeleid sport

Op 23 juni 2016 heeft de raad eveneens de Actualisatie Accommodatieplan Sport vastgesteld. Met het vaststellen van dit nieuwe sportaccommodatiebeleidsplan is ruimte gecreëerd om bij enkele verenigingen het tekort aan veldcapaciteit op te lossen. Daarnaast is er beleidsmatig zicht gekomen op de toekomstige mogelijkheden van vervanging dan wel samenvoeging van verenigingen en accommodaties. De nadere uitwerking daarvan wordt betrokken bij de lange termijn Sportvisie. Bovendien is voor de komende jaren in beeld gebracht welke kosten gemoeid zijn met het in stand houden van de verschillende sportaccommodaties en zijn de daarvoor benodigde middelen bij de Perspectiefnota 2016 beschikbaar gesteld.

Sportcomplex Jubbega

Na enkele jaren van overleg moest in het voorjaar 2016 de conclusie worden getrokken dat samenwerking op één accommodatie van de voetbalvereniging Jubbega en de korfbalvereniging Wordt Kwiek financieel niet haalbaar was. De beide verenigingen blijven op basis van de in het verleden gemaakt afspraken in de Huur- en Privatiseringsovereenkomsten zelfstandig de huidige delen van het sportveldencomplex in Jubbega gebruiken. Met beide verenigingen is overeenstemming bereikt om onder beschikbaarstelling van de bij de gemeente gereserveerde renovatie- en onderhoudsbedragen, het eigendom van de beide was- en kleedruimten van de verenigingen over te dragen.

Sportcomplex De Heide

In 2016 zijn op het sportcomplex De Heide gelijktijdig topplaagrenovaties uitgevoerd van het kunstgrascombiveld (hockey en korfbal) en van kunstgraskorfbalveld. De topplaag van het zandingestrooide kunstgras hockeyveld is vervangen door een zogenaamd waterveldtoplaag. Op de plaats van het voormalige kaats(gras)veld is een kunstgras hockeyveld gerealiseerd. Al met al een flinke upgradering van dit complex, waar de gebruikers weer jaren mee vooruit kunnen.

Maatschappelijke effecten

Participatie en leefbaarheid in wijken is toegenomen.

3.3.5 Veiligheid

Zie Thema 1 onder 1.3.5 Heerenveen bevordert Veiligheid.

3.3.6 Participatie in wijken en dorpen

ER-doelen

1. Meer verantwoordelijkheid bij burgers en bedrijven voor de leefbaarheid van wijken en dorpen;
2. Betere werkwijzen ontwikkelen ter ondersteuning van het organiserend vermogen van burgers en hun organisaties.

3.4 Wat heeft dat gekost?

		Raming begrotingsjaar 2016 voor	Raming begrotingsjaar 2016 na wijziging	Realisatie begrotingsjaar 2016	Verschil begroting /rekening 2016
Lasten					
010	Beleid groen	808	829	769	60
013	Betaald parkeren	1.405	1.405	1.479	-74
026	Gymnastiekonderwijs	263	263	290	-28
036	Onderwijs	3.870	4.502	4.417	86
042	Plattelandsbeleid/wijkmanagement	187	187	148	40
048	Sport	500	526	578	-52
049	Sportaccommodaties	2.680	2.572	2.664	-92
051	Verkeersveiligheid	459	570	492	79
054	Watergangen	375	437	465	-28
055	Wegen	4.596	4.744	4.596	148
056	Wijken	6.792	7.009	6.868	141
Totaal Lasten		21.935	23.045	22.766	279
Baten					
010	Beleid groen	0	0	0	0
013	Betaald parkeren	2.340	2.198	2.241	43
036	Onderwijs	160	160	53	-107
042	Plattelandsbeleid/wijkmanagement	0	0	41	41
049	Sportaccommodaties	309	397	419	22
051	Verkeersveiligheid	0	110	33	-77
054	Watergangen	12	52	75	24
055	Wegen	260	416	469	53
056	Wijken	117	366	369	3
Totaal Baten		3.198	3.698	3.701	3
Saldo van baten en lasten		-18.737	-19.347	-19.065	282
		Raming begrotingsjaar 2016 voor	Raming begrotingsjaar 2016 na wijziging	Realisatie begrotingsjaar 2016	Verschil begroting /rekening 2016
Lasten					
013	Betaald parkeren	125	200	75	125
054	Watergangen	0	200	200	0
055	Wegen	0	520	520	0
Totaal Lasten		125	920	795	125
Baten					
010	Beleid groen	0	20	20	0
042	Plattelandsbeleid/wijkmanagement	0	0	0	0
049	Sportaccommodaties	0	208	208	0
055	Wegen	0	118	118	0
Totaal Baten		0	346	346	0
Mutatie reserves		-125	-574	-449	125
Gerealiseerd resultaat		-18.862	-19.921	-19.514	407

Product 055; Wegen

Het product wegen kent een positief resultaat van € 201.000, bestaande uit lagere kosten en hogere baten voor respectievelijk € 148.000 en € 53.000.

De gladheidsbestrijding heeft in 2016 (€ 55.000,-) minder gekost dan voorgaande jaren.

De hogere baten worden me name veroorzaakt door een structureel hogere opbrengst van bruggelden (klompjesgeld) van € 44.000.

De lagere kosten veroorzaakt door hogere lasten voor lokale heffingen, gladheid inclusief strooizout, kosten inritten, energie en onderhoud openbare verlichting en lagere kosten voor onderhoud verhardingen, straatinrichting en met name onderhoud kunstwerken deze laatste post kende een onderuitputting van € 141.000.

Product 056; Wijken

Het product wijken kent een positief resultaat van € 141.000, bestaande uit lagere en hogere kosten op diverse posten van het product wijken.

Op de post onderhoud wegen is een onderuitputting van € 244.000, doordat er in 2016 minder onderhoud is gepleegd aan te hoge bermten. Het niet uitvoeren van deze werkzaamheden was te wijten aan het natte voorjaar en de zomer. Op de post onderhoud openbaar groen is een overschrijding van € 176.000, doordat er het afgelopen jaar al meer aandacht was voor de klachten i.v.m. het achterstallig onderhoud. Ook voor de veiligheid zijn er meer bermten uitgemaaid. De kosten van de post onderhoud waterpartijen zijn € 73.000 lager uitgevallen.

3.5 Incidentele lasten en baten

Incidentele lasten en baten thema 3: Heerenveen kiest voor leefbaarheid

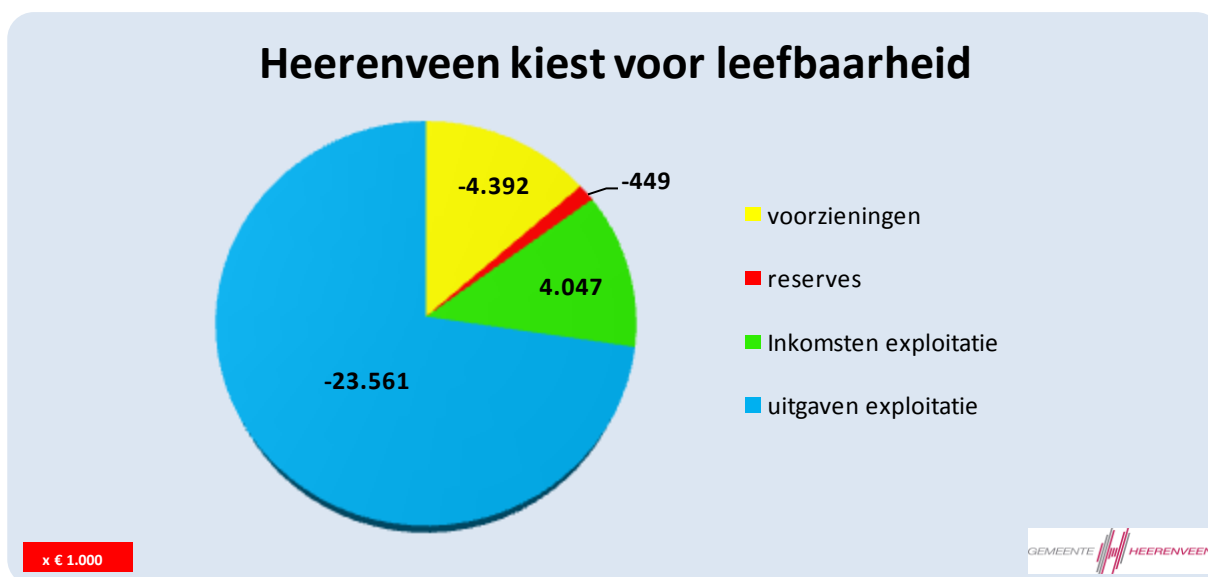
x € 1.000

Omschrijving	Document	Bedrag
Onderzoek beheer en onderhoud openbare ruimte	Verzamelbesluit 2015-3	-70
Afwaardering grond Parkeerterrein achter KR Poststraat	Bestuursrapportage 2016	-57
Opruimen Hekkelafval	Verzamelbesluit 2016-5	-200
Manifest Verkeersveiligheid	Verzamelbesluit 2016-4	-10
Spoorwegovegang Rotstergaastweg, subsidie Provincie	Raadsbesluit 18-1-2016	-6
Schoon water Mozambique	Verzamelbesluit 2016-3	-13
Accommodatiebeleid	Bestuursrapportage 2015	-208
Totaal lasten		-564

x € 1.000

Omschrijving	Document	Bedrag
Spoorwegovergang Rotstergaastweg, subsidie Provincie	Raadsbesluit 18-1-2016	6
Manifest Verkeersveiligheid, subsidie provincie	Verzamelbesluit 2016-4	10
Beschikking Algemene Reserve niet-geblokkeerd	Bestuursrapportage 2015	208
Totaal baten		224

3.6 Totaal middelen

De bedragen van de uitgaven en inkomsten exploitatie bestaan uit de componenten:

Lasten voor bestemming	-22.766	
Mutatie reserves	-795	
Totaal		-23.561

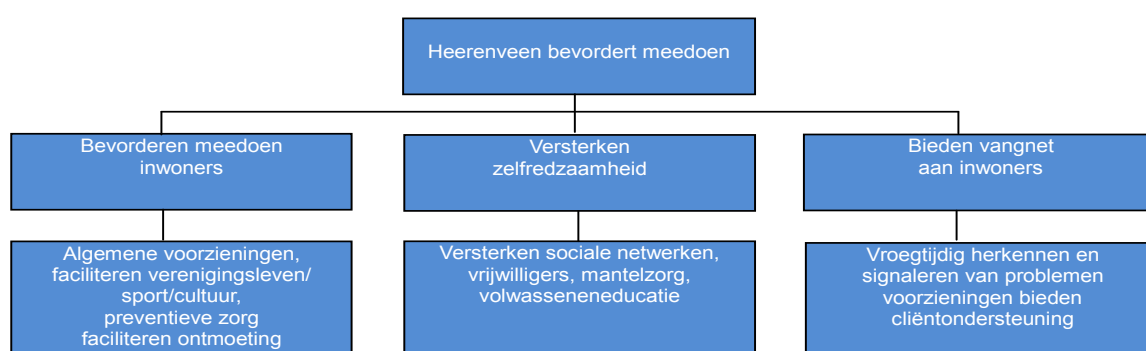
Baten voor bestemming	3.701	
Mutaties reserves	346	
Totaal		4.047

Thema 4: Heerenveen bevordert meedoen!

4.1 Beschrijving en hoofdstructuur

Dit thema is opgebouwd rond de sociale participatie en maatschappelijke participatie van inwoners van de gemeente Heerenveen. Het thema is gericht op het bieden van ontwikkelingsmogelijkheden, die leiden tot het verkrijgen of behouden van aansluiting met het maatschappelijk verkeer. Participatie die leidt tot (economische) zelfstandigheid heeft daarbij prioriteit.

4.2 Koers van Heerenveen

Het motto van het thema 'Heerenveen bevordert meedoen' is 'voorkomen is beter...'. Het thema heeft drie sporen, met de volgende hoofddoelstellingen:

1. Bevorderen dat inwoners actief participeren in de Heerenveense samenleving: meedoen, vroegsignalering en tijdige interventies: dit alles valt onder preventief;
2. Versterken van de zelfredzaamheid van inwoners staat centraal; verder versterken door de toegang tot ondersteuning dicht bij de leefomgeving van de burger te organiseren;
3. Bieden van een vangnet voor inwoners die het (tijdelijk) niet redden.

Ad 1

Bevorderen dat inwoners actief participeren in de Heerenveense samenleving
Voorkomen is beter. De nadruk ligt op vroegsignalering, tijdige kortdurende interventies en preventief beleid. De eigen verantwoordelijkheid van mensen staat centraal. We stimuleren en faciliteren dat bewoners actief deelnemen aan de samenleving, bv. aan sport en cultuur. Kortom: meedoen. Ook het voorkomen van problemen staat centraal, bijvoorbeeld preventieve gezondheidszorg, preventief jeugdbeleid. We verwachten door preventieve inzet dat er minder mensen een beroep moeten doen op zwaardere en duurdere vormen van ondersteuning en zorg. We hebben vertrouwen in het oplossend vermogen van de samenleving. Daar waar dat kan trekken wij ons terug. In plaats daarvan stimuleren en faciliteren wij initiatieven in de samenleving.

Ad 2

De eigen verantwoordelijkheid van mensen staat centraal. De mensen moet regie over hun eigen leven kunnen voeren. Daar waar men dit niet zelf kan moet in eerste instantie een beroep worden gedaan op mensen uit de eigen leefomgeving: familie, burens en vrijwilligers. Om de vraag naar en het aanbod van ondersteuning beter met elkaar te kunnen verbinden wordt de toegang tot voorzieningen dicht bij de burger georganiseerd. Op deze wijze, met een gebiedsgerichte, eenduidige, laagdrempelige en integrale ondersteuning op alle leefgebieden, waarbij zoveel mogelijk naar oplossingen wordt gezocht in de eigen leefomgeving, verwachten wij dat minder professionele ondersteuning nodig zal zijn. Als men professionele ondersteuning nodig heeft dan gaan algemene en collectieve voorzieningen voor op individuele voorzieningen. Van belang is dat wij regie hebben op de toegang tot de door de gemeente bekostigde voorzieningen; om die reden gaan wij binnen de "toegang" de indicatie voor deze voorzieningen voor eigen rekening nemen. Indien nodig kan specialistische kennis worden ingezet.

Ad 3

De gemeente biedt een sociaal vangnet voor die inwoners die problemen hebben en er zelfstandig niet uitkomen, ook niet met behulp van het eigen sociale netwerk. Ondersteuning, ook in het vangnet, is altijd gericht op versterking van de zelfredzaamheid. Als er meerdere vormen van ondersteuning nodig zijn vindt coördinatie van zorg plaats volgens het principe 1 gezin, 1 plan, 1 contactpersoon. Over de coördinatie van zorg dient met de netwerkpartners nadere afspraken te worden gemaakt. Om de ondersteuning in het vangnet meer gericht te laten zijn op het versterken van de zelfredzaamheid, dient in de prestatiecriteria van de zorgaanbieders resultaatsturing in plaats van productsturing te worden opgenomen. Dit houdt in dat er een prikkel moet worden ingebouwd om zo min mogelijk zorg(producten) te verlenen in plaats van zoveel mogelijk zorg(producten). De zorg moet gericht zijn op het zo snel mogelijk weer zelfredzaam zijn. Met de komst van de nieuwe taken begeleiding en persoonlijke verzorging uit de AWBZ en de volledige zorg voor jeugd is dit nog meer opportuun geworden. Het doel van de ondersteuning is altijd om de eigen kracht van mensen te versterken.

4.3. Doelen, resultaten en maatschappelijke effecten

4.3.1. Bevorderen meedoen inwoners

ER-doelen

1. Meer ruimte aan initiatieven van bewoners om de leefbaarheid en sociale cohesie te vergroten;
2. Kansrijke ontwikkelingsmogelijkheden voor kinderen en jongeren;
3. Meer inzet op vroegsignalering en preventie om het gebruik van individuele voorzieningen te verminderen;
4. Meer inwoners die cultureel en sportief actief zijn, al dan niet in verenigingsverband.

Gerealiseerde resultaten 2016

Doorontwikkelagenda sociaal domein 2016

Centraal bij de doorontwikkeling van de nieuwe taken stond in 2016: samenhang op inhoud en integratie, verdere integratie van de toegang, versterken opdrachtgeverschap van de maatwerkvoorzieningen, investeringen in kwaliteitszorg en grip op bedrijfsvoering.

Toegang sociaal domein

In 2016 is intensief gewerkt aan de verdere doorontwikkeling van de toegang en de integratie van de toegang volwassenen (meitinkers) met de toegang jeugd (Centrum voor Jeugd en Gezin). Dit deden we samen met onze partners Caleidoscoop, GGD en het Sociaal Consortium Friesland. Concrete opbrengsten in 2016:

- De gemeente heeft de coördinatie van het Sociaal Team van Caleidoscoop overgenomen. Deze is nu geïntegreerd in de Toegang.
- In een werkplaats is geïnvesteerd in een meer integrale aanpak vanuit het principe 1 kind, 1 gezin, 1 plan, 1 contactpersoon. Er is gewerkt aan een bredere blik van de verschillende medewerkers in de toegang, zoals meitinkers, gezinswerkers en casusregisseurs. En een betere onderlinge samenwerking.
- In een andere werkplaats is gewerkt aan het versterken van preventie. De preventiewerkers vormen per woonservicezone een netwerkteam. Zij hebben het aanbod aan algemene voorzieningen in het gebied in beeld gebracht, werken meer outreachend en hebben meer zicht gekregen op hun gebied; waar de bewoners tegenaan lopen en welke andere netwerkpartners er actief zijn.

Kwaliteitszorg

- Er is een nieuwe klachtenregeling voor handelingen van de gemeente cq de toegang in het sociaal domein;
- Het wettelijk verplichte toezicht op de Wmo is geborgd;
- De 1^e klantvaringsonderzoeken bij de nieuwe doelgroepen Wmo en jeugd zijn uitgevoerd. Omdat we deel uitmaken van een groter onderzoek kunnen we onze scores vergelijken met andere gemeenten. Daarnaast zijn we gestart met een lokaal onderzoek naar de ervaringen van klanten met de nieuwe toegang. De resultaten gebruiken we om de dienstverlening te verbeteren.

Sturing op maatwerkvoorzieningen

Het gaat hier om versterking van het opdrachtgeverschap richting de zorgaanbieders bij wie we maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugdzorg hebben ingekocht. En om het stimuleren van zorgvernieuwing.

Resultaat is dat we samen met zorgaanbieders in dialoogtafels de mogelijkheden van zorgvernieuwing hebben verkend. De meest uitgewerkte voorstellen komen uit de dialoogtafels:

- sturen op resultaten: voorbereiding op de nieuwe contractperiode met afspraken waarin de resultaten voor de cliënt meer centraal staan;
- innovatie dagbesteding: er is een plan in de maak voor een pilot ter versterking van de Centra voor Meedoen met gebruik van expertise van de doelgroepen.

Uitvoering beleidsnota zorg voor jeugd en doorontwikkeling preventie

De nota zorg voor jeugd wordt uitgevoerd op de onderdelen preventie, toegang en maatwerkvoorzieningen. Er wordt sterk ingezet op preventie met name op versterking van het preventieve netwerk en de samenwerking daarbinnen in de woonservicezones. Ook wordt meer vraaggericht ingezet op preventie. Er is een nauwe verbinding tussen preventie en de Toegang.

In 2017 wordt een integrale nota preventie opgesteld en voorgelegd aan de raad; dit betreft een overkoepelende visie voor alle leefdomeinen. Vervolgens willen wij meer programmatisch samenhangend en integraal inzetten op grote maatschappelijke problemen.

Harmonisatie peuteropvang

In 2016 is de harmonisatie peuteropvang van start gegaan met drie partijen, zijnde Kinderwoud, Stichting Kinderopvang Friesland en Kids First (als overnamepartij van Sisa). Door

de invoering van de harmonisatie is de kwaliteit van het niveau van pedagogisch medewerkers verhoogd (door het subsidiëren van scholing) en hebben alle ouders van peuters binnen Heerenveen de mogelijkheid tot het ontvangen van een toeslag (gemeentetoeslag of kinderopvangtoeslag).

In 2017 is de markt uitgebreid met vijf nieuwe partijen. Zij zullen een verdere impuls geven aan deelname van peuters aan peuteropvang door een rijk aanbod van peuteropvang aanbieders. Tevens zal bij plaatsing van een peuter bij een peuteropvang buiten gemeente Heerenveen, gemeentetoeslag aangevraagd kunnen worden. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de plannen van minister Asscher om deelname aan peuteropvang te stimuleren. Bij invoering van het Lokale Educatieve Jeugd Agenda (LEJA; aparte werkgroep) zal in 2017 het kwaliteitskader peuteropvang en VVE vorm krijgen en zullen er afspraken gemaakt worden met betrekking tot onder andere de doorgaande leerlijn en kwaliteitszorg. Tevens worden afspraken gemaakt om resultaten van deelname aan een VVE programma te kunnen meten.

VVE

Met JGZ zijn in 2016 goede afspraken gemaakt over de toeleiding naar VVE programma's. Dit door een ruime definitiebepaling over welke kinderen vallen onder een VVE indicatie. Met de drie peuteropvang aanbieders zijn afspraken gemaakt over de toeleiding. Ouders die twijfelen over deelname van hun kind aan een VVE programma worden actief benaderd. Er is een goede spreiding gerealiseerd van VVE locaties binnen de woonservicezones. Door het subsidiëren van scholing voor pedagogisch medewerkers op het gebied van VVE programma's, wordt vooral in 2017 het kwaliteitsniveau van lesaanbod verhoogd. Dit met name voor de vijf nieuwe partijen.

In 2017 zal mede door inzet van de VVE coördinator een verdere impuls gegeven worden aan deelname van VVE geïndiceerde kinderen aan peuteropvang/VVE programma en de kwaliteit van VVE programma's. Tevens wordt een scholing- en toetsingprogramma opgesteld om in 2018 te voldoen aan nieuwe wetgeving met betrekking tot het taalniveau van pedagogisch medewerkers.

Passend Onderwijs

Op regionaal niveau wordt overleg gevoerd met de schoolbesturen over de profielen in het onderwijs zowel primair- als voortgezet onderwijs. Doel is om zoveel mogelijk leerlingen in het regulier onderwijs te kunnen opvangen. Hiervoor maken de scholen afspraken met elkaar over welke specifieke ondersteuning door welke school wordt geboden zodat er een dekkend aanbod is. In 2017 zullen de profielen op lokaal niveau verder worden geconcretiseerd. In 2016 is op lokaal niveau nader uitgewerkt wat taken en plichten zijn van de scholen in het kader van Passend Onderwijs en wat taken en plichten zijn van de gemeente in het kader van de Jeugdwet met als doel dit goed op elkaar te laten aansluiten zodat kinderen en hun ouders de ondersteuning krijgen die past bij hun behoefte. Dit zal in 2017 nog verder worden doorontwikkeld.

Integraal Jeugdbeleid

In 2016 is gestart met de voorbereiding voor een nieuw integraal jeugdbeleid. Gestart wordt met het ontwikkelen van een Lokaal Educatieve Jeugd Agenda met de schoolbesturen. Vanuit de behoefte van de schoolbesturen en gemeente worden gezamenlijke speerpunten benoemd waar partijen gezamenlijk aan gaan werken de komende periode. Daarnaast zijn er natuurlijk al diverse lopende samenwerkingsafspraken zoals sport en cultuur op scholen met inzet van combifuncties; zorg op school met inzet van de preventiepartners. In 2016 is specifiek overleg gevoerd met de schoolbesturen over onderwijs aan statushouders en aan asielzoekers bij de komst van het AZC.

CJG in de school

De inzet van de preventiewerkers (jongerenwerkers en jeugdverpleegkundigen) op de VO en MBO scholen in Heerenveen is in 2016 onderdeel geworden van de formatie Toegang Jeugd. Door middel van preventieve ondersteuning in de school, kunnen jongeren beter hun vragen/problemen hanteren, is er minder schooluitval en wordt er minder snel een beroep wordt gedaan op (langdurige) zwaardere of specialistische zorg. In 2016 zijn er op provinciaal niveau samenwerkingsafspraken gemaakt over preventie en vroegsignalering op alle vo en

mbo scholen in Friesland, zodat alle leerlingen hiervan kunnen profiteren ongeacht hun woon- of schoolgemeente. Medio 2017 vindt hiervan een evaluatie plaats.

Jeugd en alcohol

In 2016 is het Preventie- en Handhavingsplan Jeugd- en Alcoholbeleid 2014 – 2017 tussentijds geëvalueerd. Aan deze tussenevaluatie is een uitvoeringsplan m.b.t. preventieve activiteiten toegevoegd. Vervolgens is in 2016 een start gemaakt met de in dit uitvoeringsplan genoemde activiteiten. Een indevaluatie vindt plaats in 2018.

Leerplicht/VSV

In 2016 is er een monitor leerplicht ontwikkeld.

In 2016 is een uniform thuiszittersprotocol opgesteld, met als doel minder leerlingen die thuis zitten en geen onderwijs volgen.

Wmo- en Gezondheidsplan 2015 t/m 2018, 'Iedereen doet mee'

In 2016 is de algemene (schoonmaak)voorzieningen Heerenveense Himmelsjek toekomstbestendig gemaakt en de daarvoor te betalen eigen bijdrage is vanaf 2017 afhankelijk van de gezinssamenstelling, de leeftijd en het inkomen.

Mijn huis op maat

In 2016 is preventief op het gebied van langer zelfstandig wonen de huistest van Mijn Huis Op Maat gestart; in dit project worden ouderen door een vrijwilliger bezocht voor een huistest i.r.t. veiligheid, valpreventie en toekomstbestendigheid van het wonen. 8 vrijwilligers zijn geworven en getraind.

Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG)

In 2016 zijn 3 basisscholen gezonde school geworden en is gestart met de campagne 'Drink Water'. In 2016 is de samenwerking gezocht met het bedrijfsleven voor deze campagne en heeft een aantal grote bedrijven in de gemeente Heerenveen een bijdrage geleverd ter waarde van €50.000 voor de realisatie van watertappunten, bidons, een 'Drink Water' campagne voor bedrijven en communicatie middelen. Daarnaast is gestart met de werkgroep Zorg en preventie voor betere aansluiting en aanpak overgewicht. Tevens wordt in de JOGG-wijk de Greiden aandacht geschonken aan gezonde voeding en drinken.

Healthy Ageing

In 2016 is in het kader van valpreventie subsidie verstrekt aan de samenwerkende basisscholen in de Akkers voor de realisatie van speeltoestellen gericht op oud (en jong) in het kader van valpreventie. Er is vooronderzoek gedaan naar locaties voor een aansluitende beweegroute. In 2016 is een inventarisatie gedaan van de mogelijkheid om kandidaat Fietsstad 2018 te worden; gekozen is om voor te sorteren op kandidaat Fietsstad 2020.

Dementievriendelijke gemeente

In 2016 is in samenwerking met Alzheimer Friesland en TinZ een voorlichting georganiseerd over dementie in de dorpen Katlijk en Mildam, in samenwerking met de Plaatselijke Belangen en Doarpswurk. Op Wereld Alzheimer dag is aandacht gevraagd voor mensen met dementie. In 2016 is de samenwerking met de Sociale Werkplaats van de NHL Hogeschool gestart om onderzoek te doen naar de (ondersteunings)vragen van mensen met dementie en hun mantelzorgers en wat buurtbewoners hierin kunnen en willen betekenen.

Wmo Toezicht

Inzet van Wmo-toezichthouder. Uitvoering van meerdere audits bij gecontracteerde zorgaanbieders. Naast nieuwe Wmo voorzieningen onderzoeken uitgebreid naar andere de Wmo voorzieningen zoals Beschermd Wonen en hulp in het huishouden. Naast Zorg in natura aanbieders ook specifieke onderzoek laten uitvoeren bij aanbieders PGB In 2016 voor het eerst ook enkele onderzoeken laten uitvoeren naar aanleiding van een melding van een calamiteit. In 2016 ook start gemaakt met deskundigheidsbevordering medewerkers toegang. Ook is een procesplan calamiteiten opgesteld en zijn tenslotte ook voorbereidingen getroffen voor aanstellen handhavers PGB.

Vernieuwing & innovatie Sociaal Domein

Vanuit programma sturen op resultaat in 2016 meerdere dialoogtafels plaatsgevonden gericht op vernieuwing. In samenwerking met vier maatschappelijk opvanginstellingen gestart met pilot bemoeizorg.

Samenwerking Sociaal en medische eerste lijn

Vanuit samenwerking met de zorgverzekeraar zijn op proces en inhoud meerdere resultaten bereikt. Zo is er voor transferpunten een slim telefoonboek ontwikkeld waardoor ziekenhuizen efficiënter nazorg kunnen aanbieden. Transferpunten van ziekenhuizen zijn hierdoor toegerust voor het inzetten van huishoudelijke ondersteuning (Wmo) en is er een beslisboom persoonlijke verzorging ontwikkeld voor medewerkers toegang. En is een kader ontwikkeld voor de praktijkondersteuner (POH-er) jeugd GGZ. Zijn afspraken gemaakt over uniformgebruik van de iWmo 2.0, zijn meerdere beslisbomen ontwikkeld en is een overzicht gemaakt van alle gemeentelijke pilots en initiatieven binnen de Sociaal en Medische eerste lijn. Tenslotte heeft deskundigheidsbevordering Beschermd Wonen en Opvang plaatsgevonden voor een betere ondersteuning aan cliënten.

Maatschappelijke effecten

Uitvoering Wmo- en Gezondheidsplan 2015 t/m 2018 'Iedereen doet mee'

Door de Heerenveense Himmelsjek kunnen de Wmo-inwoners in aanmerking komen voor schoonmaakondersteuning en als er 4 uur of meer per week noodzakelijk is, komen Wmo-inwoners in aanmerking voor een maatwerkvoorziening 'ondersteuning gestructureerd huishouden'.

Mijn huis op maat

Aan de hand van de huistesten mogelijke andere activiteiten zijn onze inwoners, ook op de langere termijn, in staat om zo lang als mogelijk zelfstandig thuis te kunnen blijven wonen. Het streven hierbij is dat niet eerder dan noodzakelijk een beroep wordt gedaan op het Wmo-vangnet. De ervaren eenzaamheid daalt gedurende de beleidsperiode. Inwoners zijn meer bekend met de ziekte dementie en wat zij voor mensen met dementie kunnen betekenen.

Gezondheidsbeleid

Gedurende de JOGG-periode tot september 2018 daalt het overgewicht onder jongeren en eten zij meer groente en drinken zij meer water. Daarnaast neemt het aantal gezonde (basis)scholen toe.

Inloopfunctie GGZ

Beschikbaar hebben van een laagdrempelige inloopvoorziening voor Heerenveense inwoners.

Healthy Ageing

Naar aanleiding van de verstrekte subsidie is 2017 een speelvoorziening voor oud (en jong) toegankelijk op het plein van de samenwerkende basisscholen in de Akkers en kunnen senioren op een laagdrempelige manier in beweging komen.

Kwaliteit, Toezichthouding & Sociale Return

Kwalitatief goed en hoogwaardig aanbod van maatschappelijke voorzieningen aan Heerenveense inwoners door gecontracteerde zorgaanbieders en aanbieders van PGB.

Vernieuwing & innovatie Sociaal Domein

Vernieuwing en innovatie in aanbod, door aanbieders, van ondersteuning aan Heerenveense inwoners

Samenwerking Sociaal en medische eerste lijn

Betere en toegankelijker zorg en ondersteuning voor de Friese inwoner in de eerste lijn zodat hij of zij zolang mogelijk thuis kan wonen.

4.3.2. Versterken van de zelfredzaamheid van inwoners staat centraal

ER-doelen

1. Minder jeugdigen die te kampen hebben met onderwijsachterstanden;
2. Meer inwoners die hun sociale netwerk versterken en steun krijgen uit dit netwerk;
3. Meer inwoners die zich belangeloos inzetten voor andere inwoners, i.c. meer mantelzorgers en vrijwilligers;
4. Meer vluchtelingen die zich sociaal en maatschappelijk kunnen redden;
5. Eerder signaleren van problemen bij inwoners, zodat er sneller hulp op maat kan worden gegeven die minder zwaar is;
6. Toegang dicht bij de leefomgeving van de burger organiseren;
7. Meer inwoners zijn een leven lang gezond en actief.

Gerealiseerde resultaten 2016

Beleidsmatig adviesrapport doelgroepenvervoer

In 2016 is een beleidsmatig onderzoek onder het doelgroepenvervoer uitgevoerd in samenhang met het klanttevredenheidsonderzoek onder de gebruikers van het Wmo-vervoer. Er is onderzocht of het vervoersbeleid aanpassingen behoeft en welke gevolgen dit zou hebben voor de contracten. Het onderzoek heeft inzicht gegeven in de verschillende vervoersstromen, de mogelijkheid tot invoering van budgetten voor inwoners (pgb), reële tariefstellingen en keuzevrijheid binnen het doelgroepenvervoer. Vanwege de gewenste diversiteit binnen het gecontracteerde aanbod en het invoeren van de eigen bijdrage binnen het Wmo-vervoer is ervoor gekozen een Europese aanbestedingsprocedure te doorlopen en de overeenkomst van het Wmo-vervoer niet met 12 maanden te verlengen.

Leerlingenvervoer

In het beleidsmatig onderzoek doelgroepenvervoer is tevens een analyse voor het leerlingenvervoer uitgevoerd. Deze informatie is – naast het cliëntervaringsonderzoek leerlingenvervoer – gebruikt om de inkoop- en aanbestedingsprocedure verder inhoud te geven. Het cliëntervaringsonderzoek leerlingenvervoer heeft aanleiding gegeven om de pilot 'de digitale OV-coach' verder uit te werken. In 2017 wordt deze pilot dan ook nader uitgewerkt tijdens het project 'versterken preventief vervoer'.

Subsidie ondersteuning gestructureerd huishouden Julia Jan Wouters Hospice

Het Julia Jan Wouters Hospice in Heerenveen ontvangt vanaf 2008 huishoudelijke ondersteuning (vanaf 1 januari 2015 heet dit: Ondersteuning Gestructureerd Huishouden (OGH)) gefinancierd vanuit de Wmo. In 2015 is gebleken dat de rechtmatige grondslag voor de financiering van OGH ontbreekt. In 2016 is deze rechtmatige grondslag via een subsidie - vastgesteld door het college – gerepareerd.

Inkoop- en aanbesteding Wmo-hulpmiddelen

In 2016 is in samenwerking met de gemeenten Opsterland, Oost- en Weststellingwerf de inkoop- en aanbestedingsprocedure van de Wmo-hulpmiddelen verlopen. De tarieven van de overeenkomst vóór 2017 waren dermate laag dat voortzetting van de overeenkomst onrealistisch was. De tarieven in 2017 zijn door de aanbestedingsprocedure verdubbeld. Gezien de bundeling van afname in hulpmiddelen (door gezamenlijk aan te besteden) zijn de kosten realistisch gebleven.

Maatschappelijke effecten

Beleidsmatig adviesrapport doelgroepenvervoer

Het Wmo-vervoer is per 12 augustus 2016 opnieuw Europees aanbesteed. Inwoners hebben door de nieuwe contracten keuze uit zeven gecontracteerde taxivervoerders. De gemeente Heerenveen is hiermee de eerste gemeente die het Wmo-vervoer op deze wijze heeft ingericht. Daarnaast is door middel van het adviesrapport geïnvesteerd in een kostendekkende tariefstelling voor de taxivervoerders.

Leerlingenvervoer

Door middel van de pilot 'de digitale OV-coach' worden ouders en leerlingen gestimuleerd het vervoer zelfstandiger en zelfredzamer te organiseren (eigen kracht en maatwerk). Het effect is dat leerlingen in de toekomst (met behulp van de OV-coach) met het openbaar vervoer kunnen reizen in plaats van het aangepast vervoer.

Subsidie ondersteuning gestructureerd huishouden Julia Jan Wouters Hospice

Inwoners die vanwege een progressieve ziekte en/of aandoening (levensverwachting van maximaal drie maanden) in het Hospice verblijven, worden niet belast met de reguliere administratieve aanvraagprocedure voor een maatwerkvoorziening. Hiermee wordt voorkomen dat een dergelijke procedure langer duurt dan de te verwachte levensduur van de inwoner.

Inkoop- en aanbesteding Wmo-hulpmiddelen

Door de samenwerking met de gemeenten Opsterland, Oost- en Weststellingwerf is de inkoop- en aanbestedingsprocedure Wmo-hulpmiddelen efficiënt verlopen. De processen rondom de Wmo-hulpmiddelen zijn in de genoemde gemeenten uniform, waardoor de leverancier efficiënt en tijdsarm de werkzaamheden kan verrichten. Daarnaast is door de samenwerking de afname van hulpmiddelen vergroot, wat heeft geleid tot een kostenbesparing. Dit heeft tevens een positief effect op de eigen bijdrage van de inwoner.

4.3.3. Bieden van een vangnet voor inwoners die het (tijdelijk) niet redden.

ER-doelen

1. Meer cliënten die ondersteuning krijgen vanuit het uitgangspunt: 1 kind, 1 gezin, 1 plan, 1 contactpersoon, 1 mandaat;
2. Minder cliënten in de hulpverlening die tussen wal en schip vallen door betere afstemming tussen hulpverleners onderling;
3. Minder gebruik van individuele voorzieningen en meer gebruik van algemene en collectieve voorzieningen;
4. Minder doorverwijzingen naar specialistische hulpverleners;
5. Meer zorgarrangementen op maat waarbij ook gebruik wordt gemaakt van het sociale netwerk en vrijwilligers;
6. Minder inwoners met problematische schulden.

Gerealiseerde resultaten 2016

Ziektekostenregeling voor mensen met een laag inkomen

Er is een keuze geboden voor of een collectieve zorgverzekering van de Friesland of een bijdrage via de Heerenveen Zorgt Regeling.

Budgettaire neutrale uitvoering van de bijstand (€ 19 miljoen)

Voor het uitbetalen van de uitkeringen is € 19 miljoen ontvangen van het rijk; het budget is door het nieuwe Objectieve Verdeelmodel gestegen met € 2 miljoen. Hierdoor is de uitvoering budgettair neutraal uitgevoerd en is geen aanvullende uitkering van het rijk meer nodig.

Overige resultaten werk en inkomen

- Besluit om budgetbeheer zelf uitvoeren in 2017
- Plan van aanpak laaggeletterdheid waaronder de inzet van 2 digitaalhuizen;
- Meer bereik bijzondere bijstand;
- In totaal is zo'n € 1.7 miljoen aan bijzondere bijstand uitgegeven; de belangrijkste stijgers zijn in onderstaande tabel weergegeven.

Kostensoort	Uitgaven 2016	+ t.o.v. 2015
Fin. begeleiding/schuldhulp	€ 607.930	€ 31.070
Inrichting huisraad	€ 248.206	€ 113.129
Inkomenstoeslag	€ 262.928	€ 27.190
HH/Gezinshulp	€ 101.795	€ 56.884

70% van de stijging wordt verklaard door hogere taakstelling statushouders.

Bewindvoering is ondanks onze draagkrachtmaatregel niet gaan dalen maar zo goed als gestabiliseerd.

Plan intensivering van integratie&participatie statushouders

Meer regievoering vanuit de gemeente op inburgering en integratie. Met alle statushouders die vanaf 2016 in Heerenveen zijn komen wonen wordt een plan op maat van 20-24 uur per week gemaakt. Het budget voor maatschappelijke begeleiding is door het Rijk verhoogd van € 1.000 naar € 2.370 per vergunninghouder. Hiervoor is een plan van aanpak Participatieverklaring gemaakt. Stichting Vluchtelingenwerk ontvangt dit van ons. Hiervoor doen zij de maatschappelijke begeleiding, uitvoering van de cursus Eurowijzer en zes workshops over de Participatieverklaring.

Maatschappelijke effecten

Het gemiddeld aantal te verstrekken uitkeringen is stabiel. Er zijn 1468 mensen met een uitkering

- Er is minimaal 800 keer gebruik gemaakt van de zorgregeling;
- Er zijn 5.500 budgetgidsen verspreid;
- Er zijn 127 statushouders gehuisvest. De taakstelling is gehaald;
- Er is een toename in het bereik van kinderen van ouders met een laag inkomen bij Leergeld/JeugdSportfonds/JeugdCultuurfonds. In totaal maken 713 kinderen gebruik.

4.4 Wat heeft dat gekost?

		Raming begrotingsjaar 2016 voor wijziging	Raming begrotingsjaar 2016 na wijziging	Realisatie begrotingsjaar 2016	Verschil begroting /rekening 2016
Lasten					
004	Asielzoekenden	0	0	8	-8
006	Beeldende kunst	33	51	21	30
014	Bijstand	21.680	21.636	21.346	290
017	Cultuur en recreatie	2.121	2.143	2.144	-1
028	Jeugd	13.294	16.849	15.047	1.802
029	Jeugdwerk	69	42	21	21
033	Maatschappelijk dienstverlening	588	467	438	29
035	Minimabeleid	1.526	1.691	2.276	-585
037	Onderwijskansenbeleid	268	118	81	37
040	Peuterwerk	450	186	195	-8
043	Posthuis	1.586	1.586	1.790	-205
046	Sociaal beleid algemeen	2.002	5.394	189	5.205
052	Volksgezondheid	1.051	139	139	0
057	WMO	18.394	17.736	14.932	2.804
Totaal Lasten		63.061	68.038	58.626	9.413
Baten					
014	Bijstand	18.652	19.207	20.475	1.268
017	Cultuur en recreatie	0	2	2	0
028	Jeugd	51	2.150	171	-1.979
033	Maatschappelijk dienstverlening	21	0	0	0
035	Minimabeleid	10	10	9	-1
037	Onderwijskansenbeleid	150	0	0	0
040	Peuterwerk	16	16	0	-16
043	Posthuis	586	586	569	-17
046	Sociaal beleid algemeen	1.306	1.306	0	-1.306
052	Volksgezondheid	0	0	0	0
057	WMO	763	3.872	1.076	-2.796
Totaal Baten		21.555	27.150	22.304	-4.846
Saldo van baten en lasten		-41.506	-40.888	-36.322	4.566
		Raming begrotingsjaar 2016 voor wijziging	Raming begrotingsjaar 2016 na wijziging	Realisatie begrotingsjaar 2016	Verschil begroting /rekening 2016
Lasten					
017	Cultuur en recreatie	0	2	2	0
040	Peuterwerk	0	0	0	0
046	Sociaal beleid algemeen	0	2.933	2.933	0
Totaal Lasten		0	2.935	2.935	0
Baten					
028	Jeugd	0	29	29	0
033	Maatschappelijk dienstverlening	60	60	60	0
040	Peuterwerk	85	0	0	0
046	Sociaal beleid algemeen	0	3.023	3.023	0
052	Volksgezondheid	0	25	25	0
057	WMO	45	45	37	-8
Totaal Baten		190	3.182	3.173	-8
Mutatie reserves		190	247	239	-8
Gerealiseerd resultaat		-41.316	-40.641	-36.083	4.558

Sociaal Domein

De budgetten van het Sociaal domein worden in hoofdzaak op Thema 4 verantwoord. Een uitzondering zijn de budgetten voor Re-integratie en Sociale werkvoorziening in Thema 2. Vanwege de samenhang binnen het Sociaal domein worden de uitgaven en inkomsten van alle taakvelden op Thema 4 toegelicht.

Op hoofdlijn presenteert het resultaat op het Sociaal domein zich als volgt:

Jeugdzorg	1.755.190
Participatie	1.811.804
Wet maatschappelijke ondersteuning	3.088.355
Resultaat vóór Reserve	6.655.349
Toevoeging aan Reserve Sociaal domein	2.932.514
Resultaat na Reserve	3.722.835

Het Resultaat na Reserve vloeit naar de Algemene middelen.

In de Reserve Sociaal domein was € 6.500.000 beschikbaar. Hiervan is € 2.932.327 besteed, met name op de werkvelden Transitie en Transformatie. Uit het resultaat 2016 is deze Reserve weer aangevuld tot € 6.500.000, conform bestaand beleid. De besteding ten laste van de Reserve Sociaal domein is budgettair neutraal in de jaarrekening verantwoord.

Product 058; Jeugd

Dit product sluit het boekjaar af met een batig saldo van ruim € 1,7 miljoen, vergelijkbaar met de uitkomst in de jaarschijf 2015.

Producten Taakveld Participatie: 014 Bijstand, 035 Minimabeleid en 039 Re-integratie en Sociale werkvoorziening

Op product Bijstand is sprake van een aanmerkelijk hogere rijksbijdrage van € 2,6 miljoen. Als gevolg van deze verhoging is de Meerjarige Aanvullende Uitkering komen te vervallen en konden de uitkeringen uit de rijksbijdrage worden betaald. Op de eigen gemeentelijke middelen van circa € 1,5 miljoen was geen beroep noodzakelijk.

Het product Minimabeleid sluit 2016 met een nadeel af van € 586.000 voornamelijk als gevolg van inrichtingskosten voor Statushouders en uitgaven wegens Bewindvoering.

Op de Re-integratiebudgetten bleven de uitgaven met € 340.000 binnen de ramingen en voor de Sociale werkvoorziening € 437.000, onder meer als gevolg van CAO-compensatie van rijkswege.

Product 057; WMO

Dit product sluit 2016 af met een batig saldo van € 3.088.355. Dit overschot wordt hoofdzakelijk binnen de nieuwe Wmo-verantwoordelijkheden gevonden. Aangezien de begroting 2016 integraal gebaseerd is op die van 2015, is het overschot soortgelijk gebleven. De gemeenteraad heeft eerder namelijk besloten dat alle middelen die voor de nieuwste taken worden ontvangen, integraal worden opgenomen in de begroting, in ieder geval voor 2015 en 2016. De uitgaven blijven verder vrij stabiel vanwege de reële tarieven die de gemeente sinds 1 januari 2015 betaalt voor de ondersteuning. Wel wordt het tarief jaarlijks verhoogd met de van toepassing zijnde index. Verder wordt het overschot veroorzaakt door lagere uitgaven voor de PGB's nieuwe taken. Sinds 2016 bedraagt een PGB nieuwe taken maximaal 75%, 50% of 25% van het ZIN-tarief. En er is een daling van het aantal PGB-clients als gevolg van de herbeoordeling hulp bij het huishouden, van maatwerk naar de algemene voorziening Himmelsjek. Voor de Himmelsjek worden geen PGB's verstrekt.

Product 043; Posthuis

Het Posthuis Theater zag in het jaar 2016 het totaal aantal activiteiten op een breder wordend cultureel palet toenemen. Ook de commerciële activiteiten ontwikkelen zich, na jaren van neergang, weer positief. Toch sluit het Posthuis Theater het boekjaar 2016 met een negatief saldo af. Dit tekort is voor het grootste gedeelte (€ 150.000) ten laste van inhuur personeel. Dit tekort leidt concernbreed niet tot een negatief saldo, doordat hiertegenover een voordeel staat op de kostenplaatsen.

Het restant van het te kort wordt veroorzaakt door een hogere doorbelasting van het vastgoed (€ 35.000) en tegenvallend resultaat op de kaartverkoop (€ 20.000). Het tegenvallend resultaat kaartverkoop is optisch, want wordt veroorzaakt door het boekhoudkundig verschil dat bestaat tussen jaarrekening en seizoensplanning.

De reorganisatie per 1 januari 2016 heeft invloed gehad op organisatie, wendbaarheid en doorontwikkeling en doet een stevig beroep op de creativiteit van de betrokkenen.

4.5 Incidentele lasten en baten

Incidentele lasten en baten thema 4: Heerenveen bevordert meedoen en ondersteunt

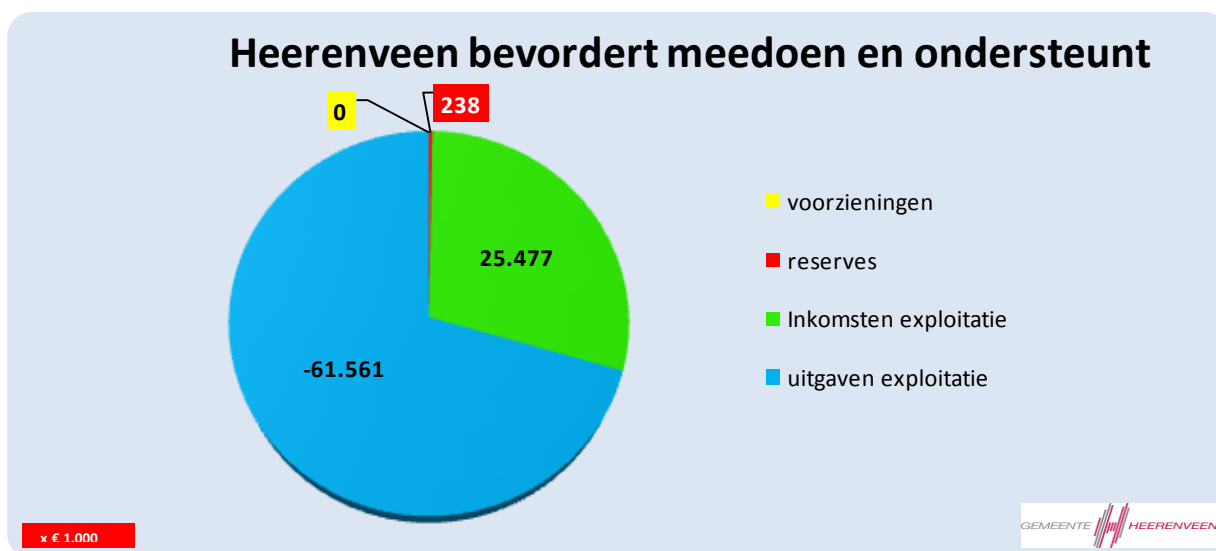
x € 1.000

Omschrijving	Document	Bedrag
Drank en Horecawet	Verantwoordings- en Perspectiefnota 2014	-29
Leegstand De Kompenije	Bestuursrapportage 2015	-60
Producten Sociaal domein	Bestuursrapportage 2015	-2.933
Programma Eigen kracht	Verzamelbesluit 2016-3	-56
GIDS-gelden	Reserve Projecten	-25
Herijking Cultuurnota	Verzamelbesluit 2016-4	-24
Totaal lasten		-3.127

x € 1.000

Omschrijving	Document	Bedrag
Drank en Horecawet	Verantwoordings- en Perspectiefnota 2014	29
Reserve Leegstand Kompenije	Bestuursrapportage 2015	60
Producten Sociaal domein	Bestuursrapportage 2015	2.933
Programma Eigen kracht	Verzamelbesluit 2016-3	50
GIDS-gelden	Reserve Projecten	25
Herijking Cultuurnota	Verzamelbesluit 2016-4	183
Ontvangst IAU jaarschijf 2012	Jaarrekening 2016	753
Totaal baten		4.033

4.6 Totaal middelen

De bedragen van de uitgaven en inkomsten exploitatie bestaan uit de componenten:

Lasten voor bestemming	-58.626	
Mutatie reserves	-2.935	
Totaal		-61.561

Baten voor bestemming	22.304	
Mutaties reserves	3.173	
Totaal		25.477

Thema 5: Heerenveen stimuleert duurzaamheid !

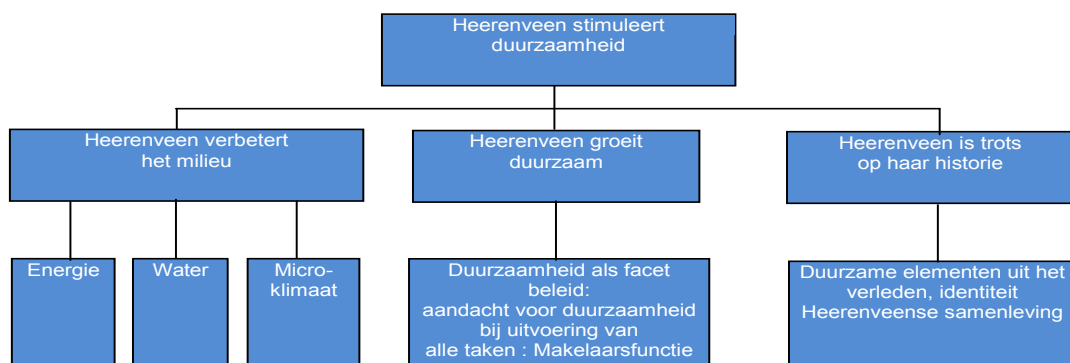

5.1 Beschrijving en hoofdstructuur

Onder dit thema vallen alle activiteiten die leiden tot een verbetering van de duurzaamheid van Heerenveen. Gehanteerde kernbegrippen bij Duurzaam zijn naast grote houdbaarheid en lange bruikbaarheid, ook een goede kwaliteit en respect voor het leefmilieu van toekomstige generaties.

Dit thema is niet alleen gericht op heden en toekomst, maar ook op het verleden:

- Onderliggende doelen gericht op heden en toekomst, kennen twee sporen: het bieden van een beter milieu en een duurzame ontwikkeling van Heerenveen;
- Onderliggende doelen gericht op het verleden, betreffen de waardering van duurzame bewijzen uit het verleden in relatie tot cultuurhistorie en archeologie.

Gericht op heden en toekomst

Gericht op toekomst

Gericht op verleden

5.2 Koers van Heerenveen

Thema Heerenveen stimuleert duurzaamheid ! heeft 3 sporen. De hoofddoelstellingen voor de aankomende jaren zijn:

1. Heerenveen houdt focus op het milieu;
2. Heerenveen is bewust bezig met duurzaamheid;
3. Heerenveen is trots op haar historie.

ad 1 Heerenveen werkt actief aan de verbetering van het milieu. We hebben 3 speerpunten:

a) *Energie/klimaat*

Heerenveen wil kansen aangrijpen als deze zich voordoen in de uitvoering van haar taken op het gebied van energie en het klimaat.

Heerenveen wil haar eigen energieverbruik verminderen en zoveel mogelijk overschakelen naar het gebruik van duurzame energie. De gemeente heeft een voorbeeldfunctie en stimuleert bedrijven, instellingen en bewoners om dit ook te doen, bijvoorbeeld d.m.v. voorlichting en activiteiten.

b) *Water*

Heerenveen is voorloper in de uitvoering van haar taken op het gebied van water en grijpt kansen aan om dat te blijven.

c) *Microklimaat*

Heerenveen streeft naar een gebiedsgerichte milieukwaliteit. Dit heet ook wel microklimaat en betekent dat we de milieukwaliteit afstemmen op de functie van een gebied. We zien microklimaat als de focus die we in het milieubeleid hanteren.

ad 2 Heerenveen wil meer aandacht voor het aspect duurzaamheid bij alle werkzaamheden van de gemeente. Maatschappelijk verantwoord inkopen is een van de speerpunten.

ad 3 We zijn trots op de geschiedenis van Heerenveen als veenkolonie en willen de cultuurhistorie van Heerenveen versterken en uitdragen. De overgebleven elementen uit het verleden dragen bij tot de identiteit van de Heerenveense samenleving.

5.3 Beleidsmatige ontwikkelingen ◀verleden ■ heden ► toekomst

5.3.1 Heerenveen verbetert het milieu – energie

ER-doelen

1. Minder energieverbruik door de gemeente;
2. Zelf meer duurzame energie opwekken;
3. Minder energieverbruik door het woningbestand;
4. Betere bewustwording bij bevolking en bedrijfsleven om energie te besparen en duurzame energie te gebruiken.

Resultaten 2016

- Medio 2016 is de beleidsnotitie 'Zonneparken in Heerenveen' vastgesteld.
- Op basis van juridische mogelijkheden en praktijkervaringen in andere gemeenten in Nederland, heeft de raad gekozen voor deels legesvrije vergunningen (tot max. € 50.000 aan legeskosten per project) voor projecten die duurzame doelen hebben.
- Om de omslag naar een energieneutrale samenleving te kunnen maken, is samenwerken met anderen een must. Vanuit de gemeente nemen we daarom een actieve rol in in diverse samenwerkingsverbanden, zoals de Friese Energietransitie (zie ook [link](#)), de Energieregio Fryslân met Duurzaam Bouwloket (zie [link](#)), de in ontwikkeling zijnde Fryske StreamDeal voor huurwoningen en de Streekagenda Duurzaamheid (onderzoek naar mini-windturbines, opleidingstraject duurzaam Grond-, Weg & Waterbouw en duurzame warmtevraag in woningbouw).
- De voorbereidingen zijn gestart voor de Light Challenge 2018 onder vlag van Culturele Hoofdstad, in combinatie met het project 'Feel The Night'.

- In onze gemeente is een drietal lokale duurzame coöperaties actief. We zoeken de samenwerking en verbinding met en tussen de coöperaties door gezamenlijke projecten te starten, bijvoorbeeld de Week van de Energiebesparing in Akkrum en Aldeboarn.
- Er zijn divers zonprojecten van start gegaan en/of in ontwikkeling. Vanuit de gemeente zijn we gestart met het voorbereiden van Klaverblad Noord Oost en omgeving, we begeleiden het initiatief op Klaverblad NoordWest (locatie Omweg) en we begeleiden het lokale zon-initiatief van Duurzaam Akkrum Nes.

5.3.2 Heerenveen verbetert het milieu – water

ER-doelen

1. Voldoen aan de landelijke hergebruik- en rioleringsdoelstellingen;
2. Bevorderen van gescheiden afvalstromen;
3. In stand houden ecologische kwaliteit oppervlaktewateren;
4. Minder wateroverlast voor burgers en bedrijven.

Gerealiseerde resultaten 2016

In 2016 is op de volgende plaatsen werkzaamheden in het kader van de gemeentelijke watertaken (aan- en afvoer van (stedelijk)afvalwater) uitgevoerd:

- Kolklaan e.o. (Heerenveen), rioolvervangning;
- Lollius Ademalaan (Oranjewoud), rioolvervangning en aanleg regenwaterriool, afronding in 2017;
- Molenplein e.o. (Heerenveen), rioolvervangning en aanleg nieuw;
- Greiden noord ("levensduur verlengende" reparaties i.c.m. asfaltonderhoud);
- Sinnebourren (Akkrum, rioolvervangning en aanleg regenwaterriool);
- Verbetering drukriolering buitengebied Jubbega/Hoornsterzwaag;
- Project "real time control (RTC)" is nagenoeg gereed;
- Rioolreiniging en inspectie van circa 30 kilometer riolering.

Maatschappelijke effecten

Door het uitvoeren van de noodzakelijke werkzaamheden wordt de aan- en afvoer van (stedelijk)afvalwater (regen- grond- en afvalwater) gewaarborgd, hiermee is bijgedragen aan de volksgezondheid en kwaliteit van de leefomgeving. Door de aanleg van onder andere regenwater afvoer en de Real Time Control op de rioolgemalen is de aanvoer van afvalwater naar de Rioolwaterzuivering (RWZI) verminderd en het energieverbruik verlaagd. Het energieverbruik van de rioolgemalen is over de afgelopen 5 jaar met circa 10% verlaagd.

5.3.3 Heerenveen verbetert het milieu – microklimaat

ER-doelen

1. Meer gebiedsgerichte beïnvloeding van het microklimaat (bodem, geluid, geur, etc.);
2. Minder zwerfafval in Heerenveen;
3. Meer afvalscheiding.

Gerealiseerde resultaten 2016

- Het nieuwe inzamelsysteem geïntroduceerd voor het huishoudelijk afval (groen groen-grijs);
- Start nieuwe methode van (oud)papierinzameling door scholen in Mildam/Katlijk/Bontebok: overdag en dan in combinatie met textielaanbieding;
- Uitvoering planmatige aanpak zwerfvuil op basis van Raamovereenkomst Verpakkingen 2013-2022 (structurele inspanning gedurende looptijd).

Maatschappelijke effecten

- bevordering afvalscheiding door: betere service op gronstoffen en versobering service inzameling restafval. Dit heeft geleid tot een beginnende milieuwinst. Het

scheidingspercentage van de gemeente Heerenveen is gestegen van 66% naar 69% (doelstelling is 75%);

- verhoogde inzet scholen bij de huisw-aan-huisinzameling in relatie tot de te ontvangen subsidievergoeding;
- behalen doelstellingen Van Afval naar Grondstof (VANG).

5.3.4 Cultuurhistorische kwaliteiten

ER-doelen

1. Behoud aandacht voor het versterken van bestaande cultuurhistorische kwaliteiten.

5.4 Wat heeft dat gekost?

		Raming begrotingsjaar 2016 voor wijziging	Raming begrotingsjaar 2016 na wijziging	Realisatie begrotingsjaar 2016	Verschil begroting /rekening 2016
Lasten					
001	Afvalinzameling	5.566	5.023	4.988	35
007	Begraafplaatsen	413	531	574	-44
020	Erfgoed	75	75	47	28
034	Milieubeleid	265	167	167	0
045	Riolering	4.661	4.459	4.582	-122
Totaal Lasten		10.980	10.255	10.358	-103
Baten					
001	Afvalinzameling	6.369	6.035	5.932	-103
007	Begraafplaatsen	207	207	245	37
045	Riolering	4.517	4.761	4.861	100
Totaal Baten		11.093	11.003	11.038	35
Saldo van baten en lasten		113	748	680	-68

		Raming begrotingsjaar 2016 voor wijziging	Raming begrotingsjaar 2016 na wijziging	Realisatie begrotingsjaar 2016	Verschil begroting /rekening 2016
Lasten					
001	Afvalinzameling	45	45	37	8
Totaal Lasten		45	45	37	8
Baten					
001	Afvalinzameling	79	0	0	0
007	Begraafplaatsen	0	111	111	0
034	Milieubeleid	93	20	20	0
Totaal Baten		172	131	131	0
Mutatie reserves		127	86	94	8
Gerealiseerd resultaat		240	834	774	-60

5.5 Incidentele lasten en baten

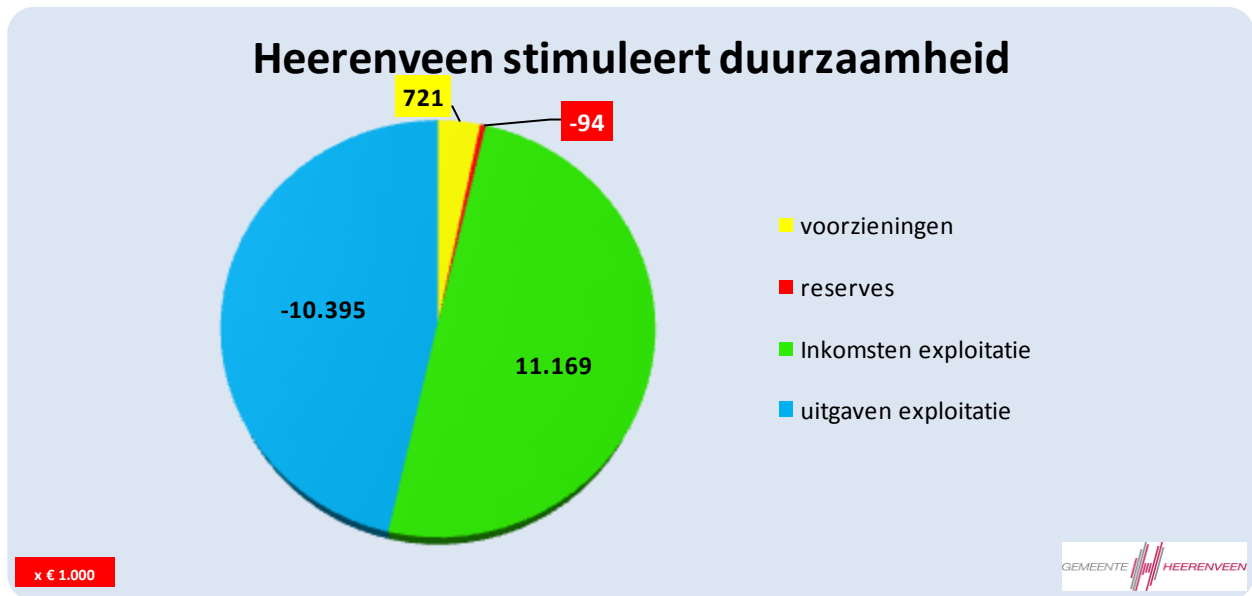
Incidentele lasten en baten thema 5: Heerenveen stimuleert duurzaamheid

x € 1.000

Omschrijving	Document	Bedrag
Uitvoering Milieubeleidsplan	Verantwoordings- en Perspectiefnota 2012	-20
Drainage begraafplaatsen	Staat van reserves en Verzamelbesluit 2015-4	-111
Totaal lasten		-131

x € 1.000

Omschrijving	Document	Bedrag
Dekking Uitvoering Milieubeleidsplan	Verantwoordings- en Perspectiefnota 2012	20
Eenmalige teruggaaf afvalstoffenheffing	Begroting 2016	-112
Vrijval reserve Afvalstoffenheffing	Begroting 2016	112
Drainage begraafplaatsen	Staat van reserves	111
Totaal baten		131

De bedragen van de uitgaven en inkomsten exploitatie bestaan uit de componenten:

Lasten voor bestemming	-10.358	
Mutatie reserves	<u>-37</u>	
Totaal		-10.395

Baten voor bestemming	11.038	
Mutaties reserves	<u>131</u>	
Totaal		11.169

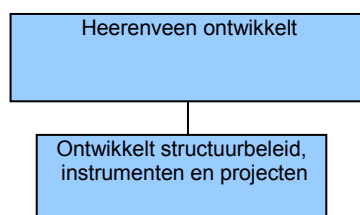
Thema 6: Heerenveen ontwikkelt !

6.1 Beschrijving en hoofdstructuur

Heerenveen ligt centraal in het regionaal stedelijk netwerk Sneek-Heerenveen-Drachten van de A7-zone zoals genoemd in de nota Ruimte, op het kruispunt van de snelwegen en aan de Intercity spoorlijn Zwolle – Leeuwarden. Deze uitstekende bereikbaarheid is een belangrijke factor voor de sociaal-economische ontwikkeling van Heerenveen en een brede regio.

Voor de toekomst zetten wij in op een evenwichtige balans voor wonen, werken en voorzieningen in Zuidoost Fryslân. Wij vinden het noodzakelijk dat Heerenveen ook op langere termijn een economisch sterk presterende gemeente blijft, goed bereikbaar en gelegen in een schoon en aantrekkelijk landsdeel. Daarbij maakt de sport(cultuur) deel uit van de samenleving en zorgt zij voor een herkenbare identiteit. Binnen de financiële kaders voor de komende jaren is deze ambitie richtinggevend voor de toekomstige ontwikkelingen.

6.2 Koers van Heerenveen

De koers blijft gericht op een evenwichtige balans voor wonen, werken en voorzieningen. Belangrijke richtinggevende documenten waren: de Structuurvisie Centrum-Breed, de Strategische Woonvisie, de bedrijventerreinvisie 2010-2020 en het herijkte Sociaal Economisch Beleidsplan (SEB). Echter anders dan in het recente verleden zal als gevolg van de structureel lagere economische groei als ook van de demografische ontwikkeling, de aanpak meer gericht zijn op het verleiden van externe partners dan op het "uitrollen van nieuwe programma's". Zowel naar inhoud, proces, rol als financiering zijn veranderingen noodzakelijk, die aan de hand van een paar steekwoorden als volgt kunnen worden omschreven: van aanbodgericht naar vraaggestuurd en van probleemgestuurd naar kansgestuurd (inhoud); van een dicterende, regelende en met geld sturende overheid naar een faciliterende overheid (rol en proces); en van ieder een deel naar samen investeren in en combinatie van partijen (investeren en financieren).

Deze nieuwe koers, "anders ontwikkelen", betekent een fundamenteel ander accent dan die uit het recente verleden. In plaats van "stad maken", opteren we voor een faciliterende rol van "stad zijn". De herijking van het grondbedrijf en de daarmee gemoeide afwaarderingen en de daarmee samenhangende reductie van de personele capaciteit demonstreren dit verander(en)d perspectief.

Een en ander betekent voor de oude Ontwikkelprogramma's zoals Centrum Breed dat ontwikkelprojecten binnen het centrumgebied primair door de markt zelf moeten worden geïnitieerd. Substantiële publieke co-financiering is voorlopig niet aan de orde. Daarnaast leggen wij een accent op bereikbaarheid en op het doorontwikkelen van het programma van Stad van Sport, waarbij behoud van Thialf als internationaal vooraanstaande topsportaccommodatie voor langebaanschaatsen voorop staat.

6.3 Doelen, resultaten en maatschappelijke effecten

6.3.1 Heerenveen ontwikkelt structuurbeleid, instrumenten en projecten

ER-doelen

1. Handhaven van de bovenregionale/ economische positie van Heerenveen;
2. Betere bereikbaarheid;
3. Handhaven van het kwaliteitsniveau van het centrumgebied;
4. Versterken en uitbouwen van Sportstad als structuurversterkend en imagobepalend project met bovenregionale uitstraling.

Gerealiseerde resultaten 2016

In 2016 is verder gewerkt aan het wegwerken van de achterstand bij het actualiseren van (verouderde) bestemmingsplannen. Per 31 december 2016 was alleen het bestemmingsplan 'Heerenveen-Noord' nog niet geactualiseerd. De gemeenteraad heeft in het tweede kwartaal van 2017 hiervoor een nieuw bestemmingsplan vastgesteld. Daarmee is de achterstand weggewerkt.

6.4 Wat heeft dat gekost?

		Raming begrotingsjaar 2016 voor wijziging	Raming begrotingsjaar 2016 na wijziging	Realisatie begrotingsjaar 2016	Verschil begroting /rekening 2016
Lasten					
011	Bestemmingsplannen	542	559	410	149
024	Grondbank	118	118	89	29
025	Grondexploitatie	7.189	6.494	6.512	-18
041	Planologisch beleid	221	550	629	-79
058	Woningbouw	46	46	76	-30
Totaal Lasten		8.116	7.766	7.716	51
Baten					
011	Bestemmingsplannen	1	1	1	1
024	Grondbank	121	99	44	-55
025	Grondexploitatie	6.704	6.311	5.817	-493
041	Planologisch beleid	0	300	384	84
058	Woningbouw	7	7	9	1
Totaal Baten		6.833	6.718	6.255	-463
Saldo van baten en lasten		-1.284	-1.049	-1.461	-413
		Raming begrotingsjaar 2016 voor wijziging	Raming begrotingsjaar 2016 na wijziging	Realisatie begrotingsjaar 2016	Verschil begroting /rekening 2016
Lasten					
025	Grondexploitatie	0	0	0	0
041	Planologisch beleid	0	0	0	0
Totaal Lasten		0	0	0	0
Baten					
011	Bestemmingsplannen	0	26	26	0
041	Planologisch beleid	0	29	29	0
Totaal Baten		0	55	55	0
Mutatie reserves		0	55	55	0
Gerealiseerd resultaat		-1.284	-993	-1.406	-413

Product 011; Bestemmingsplannen

Maar een beperkt deel van het structureel beschikbare budget voor actualisering bestemmingsplannen is aangewend voor dit doel. De meeste werkzaamheden zijn uitgevoerd door inzet van eigen personeel.

Het beschikbare budget voor adviezen en uitkeringen van planschades van € 38.000 is niet uitgegeven.

Product 025; Grondexploitatie

Het grondbedrijf laat een nadelig resultaat zien van € 511.000. Hiervan vloeit € 524.000 voort uit de getroffen voorziening voor verlies van de Gemeenschappelijk Regeling Bedrijven Park A7. De winstneming voor de Kavels ligt € 91.000 hoger als waar rekening mee was gehouden. In de exploitatie van het Tellegebied is een storting in de algemene reserve opgenomen van € 350.000. Deze storting wordt voorlopig nog een jaar doorgeschoven, wat resulteert in een negatieve post voor de algemene dienst.

In de begroting was voor de grondexploitatie uitgegaan van een rentedruk van 3,5%. Bij het opmaken van de jaarrekening is de rente op basis van de BBV-richtlijnen definitief vastgesteld op 2,16%. Dit resulteerde in een aanzienlijke daling van de rentedruk. Dit voordeel was aanleiding om, analoog aan de begroting 2017, weer uren toe te rekenen aan de diverse woningbouw-exploitaties. Dit resulteert in een voordeel op de algemene dienst voor uren van € 271.000.

6.5 Incidentele lasten en baten

Incidentele lasten en baten thema 6: Heerenveen ontwikkelt

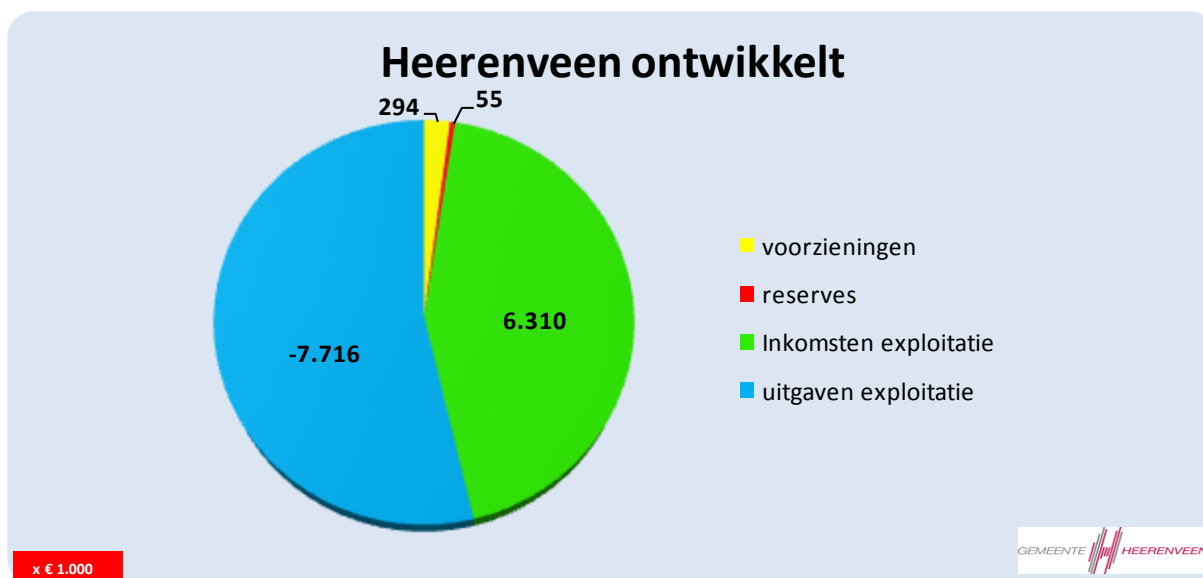
x € 1.000

Omschrijving	Document	Bedrag
Prestatieafspraken woningbouw	Jaarrekening 2016	-19
Kosten Structuurvisie A-32	Bestuursrapportage 2014	-385
Voorziening GR A7/Haskerveen	Jaarrekening 2015	-524
Herontwikkeling Heerenveen Midden	Bestuursrapportage 2014	-14
Herinr. Compagnonstr/v Dekemalaan	Bestuursrapportage 2014	-13
Herontwikkeling Ged. Molenwijk	Raadsbesluit 15-2-2016	-447
Storting voorziening Grondbedrijf	Jaarrekening 2015	-11
Totaal lasten		-1.413

x € 1.000

Omschrijving	Document	Bedrag
Prestatieafspraken woningbouw	Jaarrekening 2016	6
Herontwikk. Heerenveen Midden subsidie	Bestuursrapportage 2014	14
Herinr. Compagnonstr/v Dekemalaan subs	Bestuursrapportage 2014	13
Bijdrage kosten structuurvisie A-32	Bestuursrapportage 2014	384
Winstneming Kavels	Jaarrekening 2016	183
Herontwikkeling Ged. Molenwijk	Raadsbesluit 15-2-2016	753
Totaal baten		1.353

6.6 Totaal middelen

De bedragen van de uitgaven en inkomsten exploitatie bestaan uit de componenten:

Lasten voor bestemming	-8.351	
Mutatie reserves	0	
Totaal		-8.351

Baten voor bestemming	6.826	
Mutaties reserves	55	
Totaal		6.881

2.2. Paragrafen

2.1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Volgens de vastgestelde nota risicomanagement en weerstandsvermogen (december 2016) wordt in deze paragraaf het beleid van de gemeente Heerenveen ten aanzien van het risicomanagement en het weerstandsvermogen samengevat. Daarnaast bedraagt deze paragraaf de actuele top 10 van het risicoprofiel en de actuele berekening van het weerstandsvermogen.

Risicomanagement

Risico

Elke beslissing die in de organisatie wordt genomen kent risico's. Een risico is een kans op optreden van een gebeurtenis met een bepaald (negatief) gevolg. Het kan gaan om diverse type risico's:

- Risico afkomstig buiten de eigen organisatie of binnen de eigen organisatie;
- Onbeïnvloedbare en beïnvloedbare risico's
- Terugkerende risico's (structureel) en eenmalige risico's (incidenteel)
- In geld te kwalificeren en niet in geld te kwalificeren risico's.

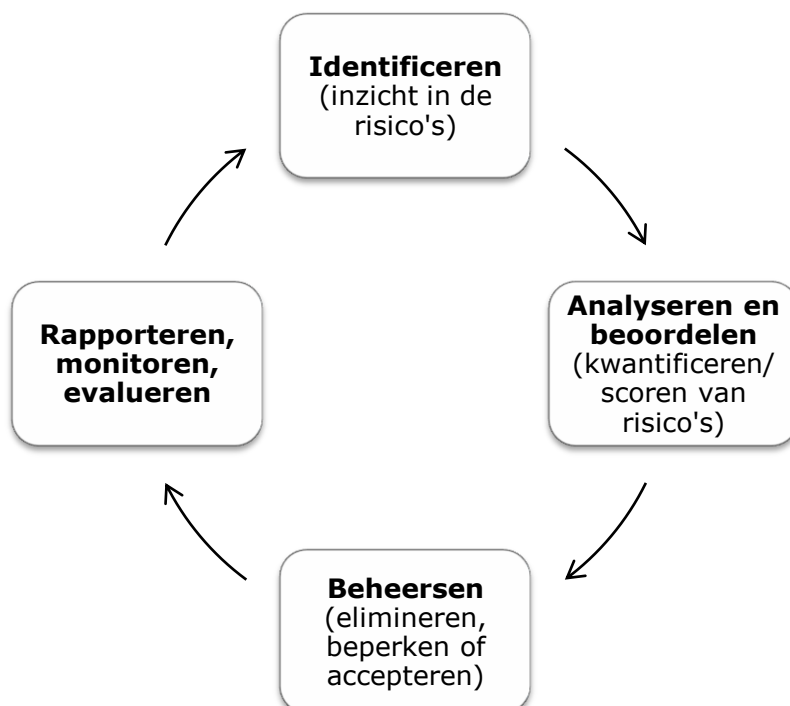
Het gevolg ('de ernst') van een risico kan door middel van de formule *Risico = Kans van optreden x (negatieve) Gevolg* in beeld worden gebracht.

Risicomanagement

Risicomanagement is op een gestructureerde wijze identificeren, analyseren en managen van risico's. Risicomanagement zorgt voor:

- Continu risico's expliciet maken en beheersen (voortdurende aandacht voor risico's)
- Risicoalertheid
- Pro-actief met risico's omgaan in plaats van reactief
- Bewust met risico's omgaan en bijbehorende beheersmaatregelen afwegen
- Berekening van het benodigd weerstandsvermogen op basis van risico's

Het toepassen van risicomanagement bestaat uit vier stappen:

Weerstandsvermogen

Risicomanagement en het weerstandsvermogen zijn nauw met elkaar verbonden. Een doel van het hebben van weerstandsvermogen is dat er een buffer aanwezig is om de financiële tegenvallers op te vangen zodra risico's werkelijkheid worden. Kortom: weerstandsvermogen is het vermogen om risico's te kunnen dekken.

Bij de berekening van het weerstandsvermogen gaat het om risico's met een financieel gevolg ná het toepassen van beheersmaatregelen.

Op grond van het risicoprofiel (financiële risico's), wordt een risicosimulatie uitgevoerd met de risico's met een financieel gevolg. Dat is een simulatie (Monte Carlo analyse) waarbij ervan uit wordt gegaan dat de risico's zich nooit op één moment én allemaal tegelijk én allemaal in hun maximale omvang voordoen. Op basis van de risicosimulatie kan worden berekend welk bedrag er nodig is aan benodigd weerstandscapaciteit.

Het weerstandsvermogen bestaat uit benodigd weerstandscapaciteit als gevolg van het risicoprofiel afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit, hetgeen daadwerkelijk aanwezig is om de risico's financieel op te vangen.

Voor de berekening van het benodigde weerstandscapaciteit worden de risico's met een financieel negatief gevolg als onderstaand mee gerekend in de simulatie:

1. Risico's met een structureel financieel negatief gevolg maal x factor 2 (twee jaar tijd voor beheersing);
2. Een zekerheidspercentage van 90% gekozen;
3. Uitkomst van het weerstandsvermogen (simulatie Naris) vermenigvuldigd met factor 1,4.

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten te dekken. Voor de gemeente Heerenveen is dit de algemene reserve (het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve).

Ratio

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt de ratio van het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigd weerstandscapaciteit}}$$

De ratio kan aan de hand van onderstaande tabel (weerstandsnorm) worden beoordeeld.

Ratio	Waarderingscijfer	Betekenis
> 2	A	Uitstekend
1,4 – 2,0	B	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	C	Voldoende
0,8 – 1,0	D	Matig
0,6 – 0,8	E	Onvoldoende
< 0,6	F	Ruim onvoldoende

De gemeente Heerenveen streeft naar een voldoende weerstandsvermogen (waarderingscijfer C). Dit omdat al bij de berekening van het benodigd weerstandsvermogen rekening wordt gehouden met een verhogende factor.

Top 10 grootste risico's

In onderstaande tabel zijn de top 10 van grootste risico's opgenomen, per februari 2017. Met grootste wordt bedoeld de top risico's die qua kans van optreden en gevolg het meeste invloed hebben op het weerstandsvermogen.

Risico	Omvang	Kans van optreden	Beheersmaatregelen
Risico dat zorgvraag in jeugd van 10% alsnog optreedt	€ 1.800.000	50%	Preventie. Vroegtijdig signaleren. Tijdig op- en afschalen. Afspraken maken met andere doorverwijzers.
Hogere of lagere uitkering uit het gemeentefonds.	€ 1.000.000	90%	Gevolgen beheersen door middel van verzamelbesluiten en perspectiefnota.
Als de samenwerking niet wordt gerealiseerd de kwetsbaarheid van ICT blijft bestaan doordat ICT in grote mate afhankelijk is van enkele sleutelfunctionarissen	€ 300.000 – € 500.000	75%	Randvoorwaarden: glasvezel aanleggen tussen beoogde samenwerkingspartners, In voorbereiding 1e helft van 2017 besluit over glasvezel, In voorbereiding - Verkennen opties tot samenwerking in de regio. Besluit college januari 2017 uitvoeren samenwerking januari - december 2017
Eind 2016 is de overdracht Stedelijk Water tot stand gekomen. Daarmee geeft Wetterskip de gemeente een financiële bijdrage voor uitmaaien en baggeren van stedelijk water. Deze bijdrage is niet helemaal voldoende. Daarnaast bestaat de mogelijkheid dat de Belastingdienst een claim gaat leggen voor (achteraf) onterecht niet betaalde BTW. De Belastingdienst kan maximaal 5 jaren terugkijken.	€ 195.000 – € 400.000	99%	De dekking wordt gedeeltelijk gevonden in het positieve resultaat Riole-ring. Er vindt (2017) nog overleg plaats met wetterskip en belastingdienst over de BTW. Dit overleg wordt Provinciebreed gevoerd. Omdat deze discussie nog loopt blijft het risico staan. Begin 2018 is meer duidelijkheid over voldoende budget.
Dat de BNG de vermogensinstandhoudingsverklaring in roept t.a.v. Sportstad BV	€ 23.000.000	5%	De garantstelling geeft risico's. Onderzoek naar vermindering is gaande.
Dat de geraamde opbrengsten grondexploitaties niet worden gerealiseerd, rekening houdend met de bestaande voorzieningen	€ 4.905.700	20%	Per complex een risicoanalyse uitvoeren en voorziening treffen of afboeken, dan kan deze achtervang verdwijnen.
Privacy schending van personen.	€ 20.250 – € 810.000	90%	Damagecontrol door te werken en te blijven werken aan bewustwording en door te zorgen voor een "vangnet". Dat gedurende de periode dat verbetering van privacy nog in ontwikkeling is. Een werkgroep voert regie op deze verbetering. In voorbereiding zijn privacy beleid, beveiligd

			mailverkeer en een vervolgaanpak voor verbetering.
Oplopende subsidie tekort Wsw doordat eventuele CAO stijging van de lonen niet wordt gecompenseerd door de rijksbijdrage	€ 700.000	50%	De CAO-Wsw loopt tot en met 2018. Tot die tijd wordt CAO gecompenseerd door rijksbijdrage. Niet helder of dit ook na 2018 het geval blijft. Risico blijft bestaan.
Op de lange(re) termijn doelen die door of voor ICT zijn gesteld niet worden gerealiseerd omdat er geen focus ligt op de uitvoering van beleid.	€ 1.000.000	30%	Basisplan risicobeheersing: ICT beheersvisie actualiseren, IT governance inrichten, vraagafstemming en risico inzicht technische infrastructuur (januari 2016 – juli 2017). Geïmplementeerd - Eerste concept uitvoeringsagenda beschikbaar 2016, Voorlopige governance gereed - Rollen Directie en afdelingshoofden besproken in relatie tot uitvoeringsagenda., Actief - In het eerste helft van 2017 wordt de IT governance ingericht.
Meer toezicht en handhavingsverzoeken en/of aansprakelijkheidsrisico's door nieuwe regelgeving in casu omgevingswet en de wet kwaliteitsborging voor het bouwen.	€ 100.000 – € 500.000	50%	De in voorbereiding zijnde wetgeving wordt nauwgezet gevolgd; in de tweede kamer is inmiddels veel aandacht voor aansprakelijkheidsrisico's die uit de nieuwe wetgeving voortvloeien.

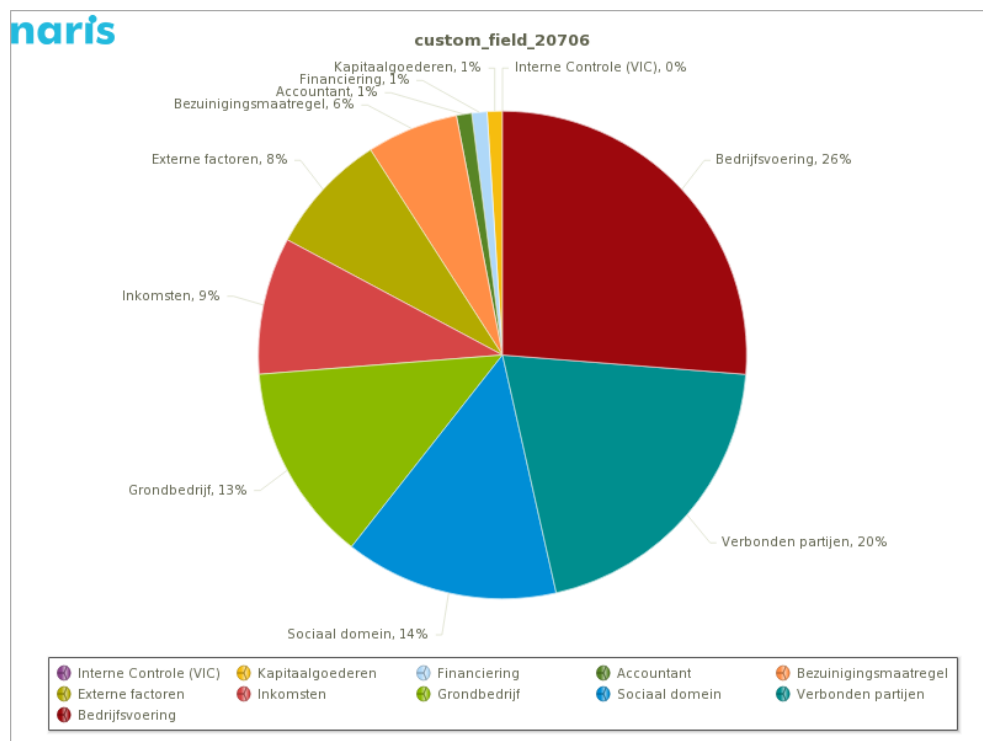
De grootte van een risico wordt geduid door *Risico = Kans van optreden x (negatieve) gevolg*. Zowel het financieel gevolg als de kans dat het risico zich voordoet wordt ingeschat op een bepaald moment.

Voor het inschatten van de kans van optreden wordt gebruik gemaakt van een klassenindeling met vijf verschillende klassen gekoppeld aan kanspercentages. Om de interpretatieverschillen te beperken is aan iedere kansklasse een referentiebeeld toegevoegd.

%	Referentiebeelden
0-10%	< 1 keer per 10 jaar
10-30%	1 keer per 5-10 jaar (30%) 41
30-50%	1 keer per 2-5 jaar (50%)
50-70%	1 keer per 1-2 jaar (70%)
70-100%	> 1 keer per jaar (90%)

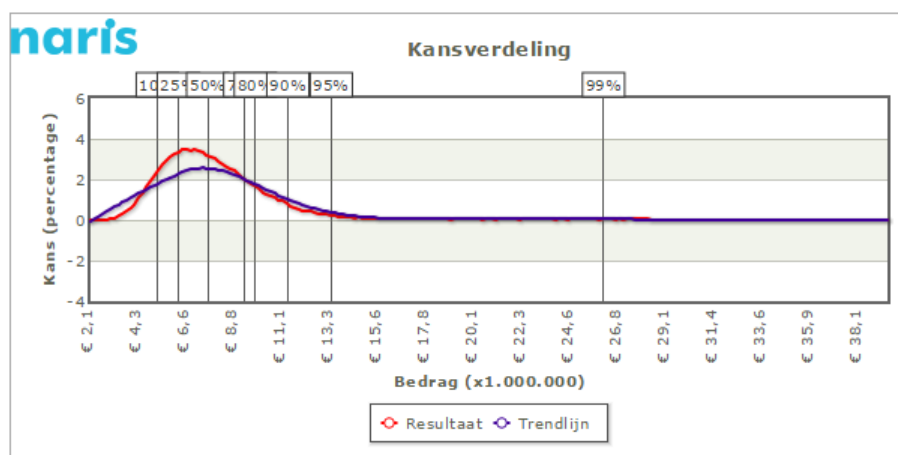
Actueel risicoprofiel

Het totale risicoprofiel (februari 2017) van de gemeente Heerenveen kan over onderstaande labels worden verdeeld.

Actuele berekening weerstandsvermogen (risicosimulatie)

Op basis van bovenstaand risicoprofiel wordt een risicosimulatie uitgevoerd, deze is onderstaand weergegeven.

		Zekerheidspercentage	Bedrag
		10%	€ 5.023.373
		25%	€ 6.009.028
		50%	€ 7.382.815
		75%	€ 9.118.633
		80%	€ 9.616.959
		90%	€ 11.140.767
		95%	€ 13.174.452
		99%	€ 25.931.852
Trekkingen: 100.000			
Statistieken	Bedrag		
Minimum	€ 1.894.450		
Gemiddeld	€ 8.091.526		
Standaarddeviatie(μ)	€ 3.617.872		
Absolute maximum	€ 58.400.300		

Op basis van het risicoprofiel van de gemeente Heerenveen per februari 2017 bedraagt het benodigd weerstandsvermogen € 15,60 miljoen (90% zekerheid: € 11,141 x factor 1,4). De beschikbare weerstandscapaciteit per 31 december 2016 bedraagt € 8,7 miljoen.

Actuele ratio en waarderingscijfer (weerstandsnorm)

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigd weerstandscapaciteit}} = \mathbf{0,76}$$

Met waarderingscijfer / weerstandsnorm: **C**

Financiële kengetallen*Netto schuldquote*

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Indien de netto schuldquote boven de 100% ligt spreekt men van een hoge gemeenteschuld. Hoger dan 130% betekent dat gemeenten wordt geadviseerd direct maatregelen te treffen om de schulden te verminderen. Als gevolg van de positieve jaarrekeningresultaten is ook de liquiditeitspositie van de gemeente sterk verbeterd. Dit resulteert in een verbetering van de netto schuldquote ten opzichte van 2015 van meer dan 5%. De verwachting is dat deze voor 2017 nog verder zal dalen en voor de jaren daarna, als gevolg van investeringen in bijvoorbeeld gebouwen en kapitaalgoederen, weer licht zal toenemen.

NETTO SCHULDQUOTE		REK	REK	BEGR
		2015	2016	2016
A	Vaste schulden (cf.art. 46 BBV)	143.346	138.589	148.494
B	Netto vlottende schuld (cf.art. 48 BBV)	3.487	4.291	3.000
C	Overlopende passiva (cf.art. 49 BBV)	11.995	13.605	42.616
D	Financiële vaste activa (cf.art. 36 lid d, e en f)	101	101	101
E	Uitzettingen < 1 jaar (cf.art. 39 BBV)	21.372	32.253	15.000
F	Liquide middelen (cf.art. 40 BBV)	157	55	-
G	Overlopende activa (cf.art. 40a BBV)	1.562	1.923	1.500
H	Totale baten (cf.art. 17 lid c BBV (dus excl.mutaties reserves))	162.014	155.826	147.727
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	83,72%	78,39%	120,16%

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Gezien de beperkte omvang van de financiële vaste activa is hier een zelfde trend zichtbaar als bij de hiervoor toegelichte ratio.

NETTO SCHULDQUOTE (CORR. VOOR ALLE VERSTREKTE LENINGEN)		REK	REK	BEGR
		2015	2016	2016
A	Vaste schulden (cf.art. 46 BBV)	143.346	138.589	148.494
B	Netto vlottende schuld (cf.art. 48 BBV)	3.487	4.291	3.000
C	Overlopende passiva (cf.art. 49 BBV)	11.995	13.605	42.616
D	Financiële vaste activa (cf.art. 36 lid b, c, d, e en f)	379	346	379
E	Uitzettingen < 1 jaar (cf.art. 39 BBV)	21.372	32.253	15.000
F	Liquide middelen (cf.art. 40 BBV)	157	55	-
G	Overlopende activa (cf.art. 40a BBV)	1.562	1.923	1.500
H	Totale baten (cf.art. 17 lid c BBV (dus excl.mutaties reserves))	162.014	155.826	147.727
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	83,55%	78,23%	119,97%

De solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen op lange termijn te voldoen. Bij een solvabiliteitsratio kleiner dan 20% heeft een gemeente zijn bezit zeer zwaar belast met schuld. Het licht staat dan op rood. Normaal bevindt de schuldratio van een gemeente zich tussen de 20% en 70%. Als gevolg van het groeiende eigen vermogen neemt de solvabiliteit van de gemeente toe.

SOLVABILITEITSRATIO		REK	REK	BEGR
		2015	2016	2016
A	Eigen vermogen (cf. art 42 BBV)	22.015	36.541	13.689
B	Balanstotaal	198.405	209.491	219.053
	Solvabiliteit (A/B) x 100%	11,10%	17,44%	6,25%

Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. Dit kengetal grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale baten. Deze ratio laat een positieve ontwikkeling zien. Met name als gevolg van het overgaan van de nog niet in exploitatie genomen gronden naar de materiële vaste activa heeft er toe geleid dat deze ratio een gunstige ontwikkeling laat zien.

GRONDEXPLOITATIE		REK	REK	BEGR
		2015	2016	2016
A	Niet in exploitatie genomen bouwgronden (cf.art. 38 lid a punt 1 BBV)	4.972	-	6.416
B	Bouwgronden in exploitatie (cf.art. 38 lid b BBV)	38.381	34.654	43.838
C	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl.mutaties reserves))	162.014	155.826	147.727
	Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	27%	22%	34%

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. Het resultaat van de jaarrekening laat zien dat er sprake is van enige mate van flexibiliteit van de begroting.

STRUCTURELE EXPLOITATIERUIMTE		REK	REK	BEGR
		2015	2016	2016
A	Totale structurele lasten	151.493	126.497	145.908
B	Totale structurele baten	158.719	155.826	146.978
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	2.307	2.794	2.141
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	0	0	0
E	Totale baten	162.014	155.826	147.727
F	Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E x 100%	3,04%	17,03%	-0,72%

Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de lokale lastendruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Ten opzichte van 2015 zijn de woonlasten t.o.v. het landelijk gemiddelde en de eigen woonlasten over 2016 licht afgenomen. Hiermee liggen de gemiddelde woonlasten lager dan het landelijk gemiddelde (€ 717 t.o.v. € 722).

Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden		REK	REK	BEGR
		2015	2016	2016
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	324	318	324
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	171	179	171
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	232	220	232
D	Eventuele heffingskorting	0	0	0
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C+D)	727	717	727
F	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in 2016 (t-1)	716	722	716
	Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voor (E/F) x 100%	101,54%	99,31%	101,54%

2.2. Onderhoud kapitaalgoederen

Kwaliteitsplan openbare ruimte en kapitaalgoederen

Bij behandeling van de perspectiefnota 2016 heeft de raad het kwaliteitsplan openbare ruimte en kapitaalgoederen vastgesteld. Hiermee is meer grip en herleidbaarheid van kwaliteit en kosten ontstaan. Er is een kanteling gemaakt in norm naar effect op het gebied van beheer en onderhoud. De kwaliteit van onze dienstverlening is op het niveau van bewust beheer vastgesteld, waarbij op sommige plaatsen hoog, andere plaatsen basis en laag wordt onderhouden. Een mix die zoveel mogelijk aansluit bij de gebruikers. Voor de kapitaalgoederen (wegen/bruggen/kades en oevers) is een investeringsprogramma vastgesteld en is de dekking meegenomen in het meerjarenperspectief, waarmee behoud van de kapitaalgoederen is geborgd en kapitaalvernietiging wordt voorkomen.

Informatie- en Communicatietechnologie (ICT)

In 2016 is de volledige infrastructuur geïnventariseerd en verwerkt in het vervangingsprogramma ICT. Onder de infrastructuur liggen onderhoudscontracten en een gedekte financiële meerjarenplanning zodat de infrastructuur kan worden onderhouden respectievelijk vervangen wanneer dat nodig is.

Sportvelden en bijbehorende gebouwen

De gemeentelijke sportvelden en de daarbij behorende was- en kleedgebouwen (voor zover nog eigendom van de gemeente) worden onderhouden door de gemeente. Daar waar onderhoudswerkzaamheden zijn overgedragen, ontvangen de verenigingen daarvoor een gemeentelijke vergoeding. Voor de sportvelden is er een meerjarenonderhoudsplanning. De financiële dekking is geregeld in de begroting (product Sportaccommodaties). Jaarlijkse schommelingen in geval van renovaties salderen in de egalisatievoorziening Sportvelden. Er is ook een meerjarenonderhoudsplanning voor de was- en kleedgebouwen. De bekostiging van het onderhoud hiervan vindt plaats binnen het budget waaruit het onderhoud van het gemeentelijk onroerend goed wordt bekostigd. Renovatiewerkzaamheden worden door middel van vervangingsinvesteringen met jaarlijkse kosten voor rente en afschrijving in de begroting verwerkt. De planning wordt ondersteund met behulp van het gebouwenbeheersysteem Systematisch onderhoud.

Voor uitbreiding en/of vernieuwing van sportvoorzieningen wordt niet gereserveerd. Dit betekent dat hiervoor van geval tot geval een investeringskrediet benodigd is, waarvan de lasten in de begroting worden verwerkt.

Overige gemeentelijke gebouwen

Op basis van het gebouwenbeheersysteem is het systematisch onderhoud van de gebouwen uitgevoerd waarmee dit kapitaalgoed op orde wordt gehouden.

2.3 Financiering

Algemeen

Deze paragraaf gaat in op de beleidsvoornemens voor het treasurybeheer. Uit de paragraaf moet blijken dat de uitvoering van de treasuryfunctie uitsluitend de publieke taak dient, het beheer prudent is en dat de kasgeldlimiet en de renterisiconorm niet worden overschreden. De kasgeldlimiet beperkt daarbij het risico dat op kort aangehouden gelden renteverliezen worden geleden en maximeert de kortlopende schuldpositie. De renterisiconorm heeft een zelfde beperkende werking op het renterisico dat wordt gelopen bij de (her)financiering. Daar komt bij, dat met ingang van 1 januari 2013 de Wet houdbare overheidsfinanciën (hof) van kracht zal zijn.

Wet financiering decentrale overheden (wet fido)

In 2001 is de Wet financiering decentrale overheden in werking getreden. Deze wet schept een bindend kader voor een verantwoordelijke en professionele inrichting van de treasuryfunctie bij de decentrale overheden. Het belangrijkste uitgangspunt daarbij is het beheersen van risico's. Na een evaluatie van deze wet in 2006, heeft de Eerste Kamer de Wijziging van de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) op 28 oktober 2008 behandeld. De invoering van de wijzigingen zijn per 1 januari 2009 ingegaan. Daarnaast is in april 2009 gelet op de onrust op de financiële markten, de Regeling Uitzettingen en Derivaten Decentrale Overheden (Ruddo) gewijzigd. De regels zijn aangescherpt om zo nieuwe transacties van decentrale overheden in uitzettingen en derivaten beter bestand te maken tegen de risico's in tijden van onrust op de financiële markten. Onder andere zijn er hogere eisen gesteld aan de ratings. De wijzigingen van de Ruddo zijn bedoeld om risico's die decentrale overheden lopen bij uitzettingen en derivaten, te beperken. Daarbij moet opgemerkt worden dat risico's nooit helemaal uitgesloten kunnen worden.

Wet hof (houdbare overheidsfinanciën)

In het kader van de financiële stabiliteit zijn Europese begrotingsafspraken gemaakt, gericht op het terugdringen van het begrotingstekort en de staatsschuld. Op 23 april 2013 heeft de Tweede Kamer ingestemd met het Wetsvoorstel houdbare overheidsfinanciën (Wet HOF). Deze wet stelt dat decentrale overheden een gelijkwaardige inspanning leveren bij het streven om te voldoen aan de Europese begrotingsdoelstellingen. De wet kwantificeert deze doelstellingen echter niet maar stelt dat deze moet worden ingevuld na aanvang van een nieuw kabinet. De basis hiervoor is het in januari 2013 gesloten financieel akkoord tussen het Rijk en de decentrale overheden. Hierin is de gewenste ontwikkeling van het EMU-saldo vastgelegd. Deze norm bestaat uit de uitkomsten van de ramingen van het CPB met hier bovenop een marge ingebouwd. Dit betekent dat mocht onverhoopt de ramingen tegenvallen, de decentrale overheden geen maatregelen hoeven te nemen. Daarnaast is in dit akkoord vastgelegd dat tijdens deze kabinetsperiode afgezien wordt van sancties zolang er geen sanctie uit Europa volgt.

Beheer

Voor het (dagelijkse) beheer van de treasuryfunctie geldt het door ons vastgestelde Financieringsstatuut. Consolidatie van kortlopende schulden (naar langlopende schulden) vond plaats, indien dit op basis van de kasgeldlimiet noodzakelijk is. Gezien de gunstige rente en onze financiële positie proberen wij waar dit mogelijk is echter wel onze financieringsbehoefte 'lang' te financieren. Ondanks dat de percentage voor 'kort geld' lager liggen weegt dit niet op tegen de risico's die hier mee gepaard Bij het aantrekken van langlopende middelen wordt de renterisiconorm in acht gehouden.

Er worden geen middelen buiten de publieke taken ingezet. Wel worden middels garantstellingen en financiële deelnemingen – gemeenschappelijke regelingen en kapitaaldeelnames in besloten vennootschappen - middelen ingezet ten behoeve van derden die geheel of gedeeltelijk publieke taken uitvoeren. De gemeente staat garant voor een aantal leningen die door bouwcoöperaties en maatschappelijke instellingen zijn afgesloten. Het beleid om over te gaan tot afbouw van deze garanties is eind 2001 ingevoerd. Er worden geen

nieuwe directe garantstellingen verstrekt. Voor woningcorporaties geldt de achtervangregeling van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Voor particuliere woningen geldt de Nationale Hypotheek Garantie van de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen. De gemeente neemt deel in publieke en private organisaties op het vlak van afvalinzameling en verwerking, grondexploitatie (ten behoeve van bedrijfsvestigingen en woningen) alsmede voorzieningen op het vlak van sport, zoals zwembad, voetbal- en ijsstadion en sporthallen.

Rentevisie

De gemiddelde rente op de leningen van de huidige vaste schuld bedraagt circa 2,51%. Er zijn in 2016 geen nieuwe langlopende geldleningen aangetrokken. Ook voor 2017 wordt niet verwacht dat dit nodig zal zijn. De verwachting is dat de rente vooralsnog op een laag niveau blijft waarbij een lichte opwaartse trend zichtbaar is.

Leningenportefeuille opgenomen gelden (schuldenlast)

Gemeenten bepalen zelf hoeveel schuld ze aangaan. Gemeenten kunnen, met inachtneming van de nieuwe Wet Hof, schulden aangaan zolang de begroting maar sluitend is. De schuldumfang van Heerenveen in relatie tot het begrotingstotaal is groot. Als gevolg van het gerealiseerde resultaat over 2016 zal de omvang voor 2017 afnemen. Als gevolg van de verwachte investeringen in de periode 2017-2030 is de kans groot dat de schuldumfang weer zal toenemen.

Uitzettingen

De leningen aan deelnemingen betreffen o.a. Fryslân Milieu hebben een vaste rente van 5%. De hypotheaire geldleningen ambtenaren zijn rentedragend tegen gemiddeld 3,5%. Omdat geen nieuwe geldleningen meer worden verstrekt lopen deze ter zijner tijd af.

Relatiebeheer

De (kort geld) financiering van de gemeente komt grotendeels tot stand via de BNG middels rekening-courant en kasgeldleningen. Daarbij vindt saldogregulatie plaats. Daarnaast wordt ook bij ABN-AMRO bank een rekening-courant aangehouden.

Kasbeheer

De functie van treasury (beleid en beheer van de kasstromen) wordt geheel gescheiden gehouden van de functie van uitvoering van inning en uitgifte van de kasstromen. Periodiek vindt afstemming plaats tussen beide functies.

Kasgeldlimiet

Volgens de voorschriften is het verplicht om in deze paragraaf de ontwikkeling van de kasgeldlimiet te schetsen over het komende jaar. Hierbij is gebruik gemaakt van de ontwikkeling van de kasgeldlimiet in het huidige jaar. Op basis van onderstaande tabel kan geconcludeerd worden dat de kasgeldlimiet niet is overschreden. Op dit moment wordt gewerkt aan een professionaliseringsslag op ons treasurybeleid. Hier wordt o.a. gekeken op welke manier wij de ruimte die de kasgeldlimiet biedt kunnen benutten. Een betrouwbare liquiditeitsprognose maakt hier onderdeel van uit en is daarbij noodzakelijk om de ruimte binnen de kasgeldlimiet optimaal te benutten.

<i>omschrijving</i>	<i>1e kw</i>	<i>2e kw</i>	<i>3e kw</i>	<i>4e kw</i>
	<i>x 1.000</i>	<i>x 1.000</i>	<i>x 1.000</i>	<i>x 1.000</i>
toegestane kasgeldlimiet	12.668	12.668	12.668	12.668
gemiddelde netto vlottende schuld	-624	-9.567	-15.734	-14.916
ruimte volgens kasgeldlimiet	13.292	22.235	28.402	27.584

Renterisiconorm

Volgens de voorschriften is het verplicht om in deze paragraaf de ontwikkeling van de renterisiconorm te schetsen. Uit onderstaande overzicht blijkt dat de norm in de komende jaren niet wordt overschreden. Het effect van de herstructurering van de leningportefeuille is hierdoor duidelijk zichtbaar.

<i>omschrijving</i>	<i>stap</i>	<i>2016</i>
		<i>x 1.000</i>
Renterisico		
renteherzieningen	1	-
aflossingen	2	4.757
renterisico (1+2)	3	4.757
renterisiconorm		
begrotingstotaal	4a	141.300
vastgesteld percentage	4b	20%
renterisiconorm (4a x 4b)	4	28.260
Ruimte onder renterisiconorm	5	23.503

2.4. Bedrijfsvoering

Algemeen

De bedrijfsvoeringparagraaf geeft inzicht in de stand van zaken en beleidsvoornemens omtrent de bedrijfsvoering. Daaronder verstaan we de intern gerichte pijoffac-taken: personeel, informatisering, juridische kwaliteitszorg, organisatie, financiën, facilitaire dienstverlening, automatisering en communicatie.

Door de bezuinigingen is de speelruimte in middelen (voornamelijk personeel en financieel) om flexibel te kunnen anticiperen op veranderingen afgenomen. Het onvermijdelijke gevolg daarvan is dat veranderingen als gevolg van overgedragen taken van het Rijk of als gevolg van bestuurlijke ambities of ambities van de eigen organisatie gedaan moeten worden met de middelen die beschikbaar zijn, en die nemen af. Voorbeelden zijn het realiseren van de bezuinigingen, organisatieverandering/-ontwikkeling, decentralisaties e.d.

Specifiek

Concernfrictie

Deze reserve is er om frictiekosten te dekken. Frictiekosten zijn:

- de kosten gemoeid met het oplossen van personele vraagstukken als gevolg van bezuinigingen;
- de kosten gemoeid met de verandering die nodig is om bezuinigingen te realiseren; en
- de kosten gemoeid met het oplossen van reguliere personele vraagstukken.

Sinds 2015 is de concernfrictie er ook

- om deelname aan de Ondernemingsraad van medewerkers te compenseren, echter alleen als dat onvermijdelijk is; en
- voor onvoorziene personele vraagstukken.

Alleen de gemeenteraad mag beschikken/besluiten over deze reserve. Voorstellen aan de gemeenteraad daarover verlopen via de P&C documenten, in uitzonderlijke gevallen achteraf. De afdeling Bedrijfsvoering, Belastingen, Financiële en Juridische zaken is budgethouder en kredietbeheerder voor deze reserve en houdt het inzicht in de (verwachte en werkelijke) toevoegingen en de onttrekkingen aan de reserve voor elkaar.

Zodra geld uit de reserve beschikbaar is gesteld, krijgt de betrokken budgethouder een 'geoomerkt' frictiebudget. Aan het einde van het jaar wordt de financiële stand van zaken opgemaakt. Eventuele overtollige frictiemiddelen vloeien terug in de reserve.

De beginstand van deze reserve per 1 januari 2017 is afgerond € 1.856.650 de verwachte eindstand ultimo 2020 van deze reserve is afgerond € 477.118. De verwachte toevoegingen en onttrekkingen worden uitgewerkt in het P&C document Bestedingsplannen reserves en voorzieningen. De verwachte onttrekkingen zijn grotendeels een gevolg van reorganisatie en personele vraagstukken.

Vereenvoudiging P&C documenten/cyclus

In 2015 heeft de gemeenteraad besloten tot een nieuwe indeling en opzet van de perspectiefnota, begroting, jaarrekening, bestuursrapportage en verzamelbesluiten. De bestaande indeling van deze P&C documenten wordt ervaren als te complex, met te uitgebreide teksten die veelal niet politiek relevant zijn. Ook worden de teksten vaak als onbegrijpelijk ervaren.

De perspectiefnota 2016 en de begroting 2017 zijn eerste resultaten van deze vereenvoudiging. Deze resultaten zijn voldoende, maar nog niet wat we willen en kunnen bereiken. Ook het proces waarlangs deze resultaten zijn bereikt, de taalvoering, lay-out, toelichting en begrijpbaarheid kunnen en moeten nog beter. Een werkgroep ziet daarop toe.

Omvang van de organisatie is maximaal de omvang van soortgelijke gemeenten

Ons hoofdlijnenakkoord zet in op een organisatie die de doelen van het gemeentebestuur op een kostenbewuste en doeltreffende manier uitvoert. Uit de in 2014 uitgevoerde benchmark ambtelijke formatie blijkt dat de formatie slank is en op onderdelen (te) krap. Zowel de formatie voor het primaire proces als de overhead ligt op het niveau van 'best in class'. Een deel van de organisatie benchmarkt de eigen bedrijfsvoering of is op zoek naar geschikte benchmarks.

Human Resource Management

In onze HRM-visie streven we naar "Alle medewerkers zelfredzaam & op de juiste plek". Nieuwe taken, veranderende verwachtingen in de samenleving en een andere rolopvatting van de gemeente leiden er toe dat er aan ons personeel in kwantitatieve en kwalitatieve zin andere eisen worden gesteld. Medewerkers worden in toenemende mate gevergd worden op hun kennis, kunde, vaardigheden en flexibiliteit.

De veranderende omstandigheden in de samenleving waar iedereen mee te maken heeft, hebben uiteraard ook effect op ons HRM-beleid. Aan de ene kant hebben we te maken met werken aan meer grip op onze bedrijfsvoering (onder meer door meer sturing op onze concernbudgetten) en aan de andere kant is er behoefte aan medewerkers die de behoeften in de samenleving kunnen faciliteren. Onze opgave is meervoudig. Medewerkers scholen en meenemen in het veranderende rollen kunnen denken en ook medewerkers binden en boeien voor onze organisatie. Medewerkers kansen geven om zich te ontwikkelen, inzetten op loopbaantrajecten om zo de grijze uitstroom op te vangen. En door middel van arbeidscommunicatie ook onze organisatie aantrekkelijk weten te houden voor toekomstige medewerkers. De versobering van de afgelopen jaren van de arbeidsvoorwaarden hebben impact gehad bij de medewerkers en daarom is het van belang om medewerkers te blijven waarderen.

De resultaten van 2016 om bovenstaande te realiseren zijn onder meer een gedragen integriteitsbeleid, een gedragen Generatiepact, een nieuw personeelsinformatiesysteem waardoor er stappen gezet zijn om meer digitaal te kunnen werken (E-HRM), alle beloningsregelingen zijn in overeenstemming met het beloningshoofdstuk 3 van de car-uwv, een actueel functieboek (HR21) en ruime aandacht voor mobiliteit (intern en extern). Daarnaast heeft 2016 het in het teken gestaan van de basis op orde en meer inzicht door betrouwbare managementinformatie. Er zijn twee uitgebreide onderzoeken uitgevoerd, een naar de stand van zaken van Veilige Publieke Taak en een naar de processen rondom de personeelsformatie. De aanbevelingen uit beide rapporten worden projectmatig opgepakt in 2017.

Integriteit

Zowel het bestuur (college en raad) als de directie hebben integriteit stevig op de agenda staan en daar in workshops aandacht aan besteed. In 2016 is een 'boekje' Ambtelijke integriteit en een beleidsstuk over Bestuurlijke integriteit opgeleverd. Onderdeel van de opdracht rond ambtelijke integriteit is het bij elkaar brengen van verschillende regelingen en andere afspraken zodat er geen misverstanden kunnen ontstaan, maar er een consequent en consistent verhaal ligt. Complicerende factor daarbij is de invoering van de decentralisaties waarbij landelijk verschillende normen en kaders zijn ontwikkeld die verplicht toegepast moeten worden. Denk bijvoorbeeld aan Suwinet, en aan aangescherpte privacyregels omdat meer medewerkers toegang hebben tot gegevens van burgers. Het is zaak deze ontwikkelingen goed op elkaar af te stemmen zodat er geen gaten vallen, maar ook geen dubbelingen ontstaan. De ambtenaren die hiermee annex zijn (juridische zaken, ICT en P&O) hebben regelmatig overleg om dit te stroomlijnen. Bestuurlijke integriteit zal zich vooral richten op het ontwikkelen van gezamenlijke integriteitsnormen. De landelijk ontwikkelde gedragscode voor politieke ambtsdragers levert daar een bijdrage aan.

ICT

In 2016 is het budget voor ICT niet overschreden, in tegenstelling tot de voorgaande jaren. Dit budget bestaat uit de posten personeel en inhuur, licenties en vernieuwing van de informatievoorziening.

In 2016 zijn wel de kosten voor inhuur van derden hoger uitgevallen dan was begroot. Dit komt vooral door de onderbezetting bij functioneel beheer. Hiervoor zijn inmiddels maatregelen getroffen. Door te starten met een centrale besturing van alle ICT projecten is er meer grip gekregen op de uitvoering van projecten. Hierdoor is ook meer inzicht verkregen in de kosten en inzet van personeel, aanschaf hard- en software en de benodigde licenties. De druk op financiële middelen voor ICT zal de komende jaren wel blijven door de groei van het aantal medewerkers bij de gemeente Heerenveen. Hierop wordt ingespeeld door de overgang naar flexibel werken adequaat te ondersteunen. Het is ook de verwachting dat de groei van digitalisering effect zal hebben op de omvang van de ICT kosten.

In 2016 zijn belangrijke stappen gezet op ICT-samenwerking met de gemeente Súdwest-Fryslân. Door hierop in te zetten kan er tegen minder meer kosten effectiever en efficiënter worden gewerkt.

Voor een goede borging van ICT zijn in de perspectiefnota 2016 de volgende maatregelen opgenomen en vastgesteld:

1. De formatie structureel uit te breiden met ± 7 fte. Dit is nodig om de dienstverlening, de bedrijfsvoering en het bestuurlijk beleid te faciliteren, met name voor databeheer (basis- en kernregistraties, informatiemakelaar, bestuurs- en bedrijfsinformatie) en functioneel beheer (digitale procesondersteuning en functionaliteitenbeheer, belastingen, financiën, sociaal domein, vergunningen enzovoorts);
2. Incidenteel extra middelen ter beschikking te stellen voor management, professionalisering van betrokken medewerkers, werkprocessen en inlopen achterstanden (ICT en archief);
3. Structureel extra middelen beschikbaar te stellen voor het beheer en onderhoud van programmatuur;
4. Structureel middelen ter beschikking te stellen voor de periodiek vervanging van alle ICT bedrijfsmiddelen (printers en werkplekken). Deze toename is nu verwerkt in het vervangingsprogramma ICT. In voorgaande jaren is hiervoor geen geld gereserveerd;
5. Het beschikbare krediet voor vernieuwing van de informatievoorziening beschikbaar te stellen.
6. Een incidenteel bedrag beschikbaar te stellen voor werkzaamheden voor zaakgericht werken en digitalisering (30% achterstanden en 70% wettelijke taken). Hierdoor kan ook de gemeentelijke dienstverlening toekomst bestendig uitgevoerd worden.

Informatieveiligheid

De gemeente Heerenveen is een informatieverwerkende organisatie. Een betrouwbare informatievoorziening is cruciaal voor de kwaliteit van onze (bestuurlijke) besluitvorming en de diensten die wij leveren aan onder andere onze inwoners. Het doel van informatiebeveiliging binnen de gemeente Heerenveen is:

- Het waarborgen van continuïteit van bedrijfsvoering- en dienstverleningsprocessen;
- E-dienstverlening veilig en verantwoord faciliteren;
- Een aantoonbaar betrouwbare partner zijn (voor burgers, bedrijven, keten- en samenwerkingspartners);
- In control zijn op het gebied van informatieveiligheid.

Bewustwording

In 2016 zijn er diverse sessies gehouden door de Security Officer met zowel medewerkers als leidinggevend. Door deze sessies is het onderwerp informatiebeveiliging meer gaan leven en ziet men de noodzaak en het belang hiervan in. De noodzaak wordt gevoeld om hierin extra te investeren.

Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG)

Er is verder gegaan met het implementeren van de BIG. Mijlpaal hierin was dat er een GAP-analyse is gehouden. Hierdoor is duidelijk geworden wat we al gedaan hebben en wat we nog moeten doen. Dit heeft geleid tot een Informatiebeveiligingsplan inclusief een planning op basis van prioriteiten.

Datalekken

Nieuw dit jaar was het ingaan van de Wet meldplicht datalekken. Heerenveen heeft het

afgelopen jaar twee datalekken gehad en gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens. In beide gevallen veroorzaakte een externe 3e partij het lek. Het betrof per datalek één betrokkene.

Audits

Gemeenten moeten voldoen aan diverse beveiligingsnormen. Jaarlijks worden bij onze gemeente diverse, door de rijksoverheid verplicht gestelde, audits zijn gehouden. De onderstaande audits zijn in 2016 uitgevoerd.

Basis Registratie Personen.	92% score.	Gehaald.
Paspoorten en NIK.	95% score.	Gehaald.
DigiD.	Geen opmerkingen.	Gehaald.
Suwinet.	7 van de 7 normen.	Gehaald.

Communicatie

Groeiende inzet team communicatie

Er is een toenemende behoefte aan communicatie ondersteuning. De toenemende vraag naar communicatie inzet past binnen de veranderingen waar wij op anticiperen. "De samenleving verandert, waardoor de samenwerking en verstandhouding tussen inwoners en overheid anders wordt. Niet langer bepaalt de overheid (alleen) wat goed is voor haar inwoners. In Heerenveen is deze verandering ook zichtbaar" (Bron: perspectiefnota 2016).

De veranderingen zijn divers; van meer (inwoner)participatie tot verregaande digitalisering, hoge verwachtingen in reactiesnelheid van het college tot het belang van midden in onze samenleving staan. Het team communicatie heeft in 2016 een zeer grote diversiteit aan projecten, processen en campagnes mede mogelijk gemaakt en ondersteund. Het vaste team is uitgebreid met 5 tijdelijke collega's om aan de vraag te kunnen voldoen. Voor 2017 wordt een plan gemaakt voor meer continuïteit en een 'vaste' flexibele schil.

Personeelsblad

Eind 2009 verscheen de laatste uitgave van het personeelsblad van de gemeente Heerenveen. De oorzaken hiervan waren: de noodzaak tot bezuinigingen en het idee dat het intranet een goed alternatief kon zijn voor een papieren blad. In 2016 is aan de roep om een eigen personeelsblad te hebben voldaan. De eerste versie van het personeelsblad waarbij organisatie- en personeelsontwikkelingen centraal staan. De naam van het oude personeelsblad, Wandelgangen, was sterk genoeg om voort te zetten. Inhoud en vormgeving is geactualiseerd en gemoderniseerd. Daarnaast wordt periodiek de doelstellingen en inzet gemeten om aan te blijven sluiten op vooraf benoemde doelen van de interne communicatie.

2.5. Verbonden partijen

De gemeenteraad van Heerenveen heeft in maart 2006 de Nota Verbonden Partijen vastgesteld. Deze nota verwoordt de visie op verbonden partijen in enkele algemene principes. De rekenkamercommissie van de gemeente Heerenveen heeft onderzoek gedaan naar verbonden partijen in de gemeente Heerenveen. De rekenkamercommissie heeft onder meer geconcludeerd dat het inzicht van de gemeente in verbonden partijen voor verbetering vatbaar is en dat de sturing van bestaande verbonden partijen verbetering behoeft.

Deze sturingsmogelijkheden liggen verankerd in afspraken met samenwerkingspartners en zijn bij bestaande samenwerkingsvormen beperkt beïnvloedbaar. Het is daarom noodzakelijk om bij toekomstige samenwerkingsvormen vooraf te bepalen in welke samenwerkingsvorm de optimale balans kan worden behaald tussen het efficiënt bereiken van de doelstellingen en het beheersen van de risico's die samenhangen met samenwerken (waaronder de sturingsmogelijkheden).

Sinds 2016 is daarin voorzien door de totstandkoming van nieuwe samenwerkingsvormen te verankeren in een leidraad, voorzien van een aantal instrumenten (werkproces, checklist e.d.), die een zorgvuldige besluitvorming bij nieuwe samenwerkingsvormen borgt. De gemeenteraad (commissie AZ) heeft kennis genomen van de door het college vastgestelde Leidraad Samenwerken - Eerst denken, dan doen.

Samenwerken wordt door het college gezien als een belangrijke manier om gemeentelijke doelstellingen te realiseren. Het college wil, in lijn met het hoofdlijnenakkoord, ook inzetten op andere samenwerkingsvormen dan de "klassieke" verbonden partij. De vastgestelde leidraad gaat vooral over de wijze waarop toekomstige samenwerkingsvormen tot stand gaan komen. Eerst denken, dan doen, staat voor een manier van werken die ervoor moet zorgen dat samenwerken effectief en efficiënt is en dat de gemeente optimaal kan blijven sturen, ook als door samenwerking de invloed op een taak logischerwijs afneemt. Dit betekent dat de leidraad de nadruk legt op een zorgvuldig afwegingsproces bij de totstandkoming van nieuwe samenwerkingsvormen en vooral dat risico's en kansen vooraf in beeld zijn zodat een weloverwogen besluit wordt genomen. In de leidraad staan de taken van de gemeente centraal. Deze taken kunnen worden uitgevoerd door de gemeente zelf of door een verbonden partij, maar er zijn ook alternatieve samenwerkingsvormen. Deze andere vormen missen de noemer "verbonden partij" omdat de samenwerkingsvorm veelal geen publiekrechtelijke rechtspersoon betreft. In de afweging welke samenwerkingsvorm te kiezen zijn deze andere vormen wel relevant en zijn daarom meegenomen in de leidraad.

De leidraad is voorschrift voor de coördinerende afdeling en de bij samenwerkingsvormen betrokken vakinhoudelijke afdelingen. De leidraad wordt toegepast conform het principe "comply or explain". Dit principe wil zeggen de leidraad volgen ("comply") of afwijken van de leidraad maar dan motiveren waarom ("explain").

Met de gemeenteraad (commissie AZ) is gesproken over het intrekken van de Nota Verbonden Partijen uit 2006 en het vorm en inhoud geven aan de kaderstellende rol van de gemeenteraad door middel van deze verplichte paragraaf. De raad heeft aangegeven dat zij ook voor de toekomst de voorkeur geeft aan een aparte nota. Het vorm en inhoud geven aan de kaderstellende rol van de gemeenteraad in een aparte nota is eind 2016 vervolgd en zal in 2017 worden afgerond.

2.6. Grondbeleid

Nota Grondbeleid

De vorige nota Grondbeleid was in 2008 door de raad vastgesteld. Deze nota beoogde de visie op het grondbeleid, de inzet van het grondbeleidinstrumentarium, de financiële kaders, bevoegdheden en verantwoordelijkheden vast te leggen. Grip op grond stond centraal als instrument om maatschappelijke doelen (mede) te helpen realiseren. Daarnaast speelde de thematiek rond het weerstandsvermogen, prijsbeleid en transparantie in en tussen de verschillende grondbedrijfcomplexen, maar ook herstructureringsopgaven een rol. Vanuit de context van destijds was een keuze voor een actief grondbeleid min of meer een vanzelfsprekendheid.

In de Verantwoordings- en Perspectiefnota 2013 hebben wij de kaders geschetst voor de nieuwe nota grondbeleid. Deze kaders zijn leidend geweest voor het formuleren van de nieuwe nota grondbeleid.

De actuele nota Grondbeleid, die op 7 november 2013 door de gemeenteraad is vastgesteld, geeft nieuwe kaders. Kaders in de vorm van beleidsregels waarbij het accent ligt op het acteren in een situatie, waarbij er sprake is van veel grond en relatief weinig programma en een hoog risicoprofiel. De nota richt zich, anders dan de vigerende nota, dan ook vooral op het beheersbaar maken van risico's, het verbeteren van de processen binnen het grondbedrijf, het beter structureren van de informatievoorziening en bovenal op een sterkere focus op de projecten- en grondportefeuille. In de nota grondbeleid zijn beleidsregels opgenomen.

De gemeente hanteert in eerste aanleg de residuele grondwaardebepaling als zijnde de methodiek voor het bepalen van haar grondprijzen bij commerciële woningbouw- en bedrijfsontwikkelingsprojecten.

Voor het verkrijgen van inzicht in de marktvraag, de bouwkosten c.a. schakelt de gemeente externe experts als makelaars en taxateurs in.

Voor niet-commerciële functies hanteert de gemeente in eerste aanleg de kostprijsmethode.

1. Voor alle grondexploitaties worden onderbouwde exploitatieberekeningen gemaakt.
2. Deze exploitatieberekeningen worden aan de raad ter vaststelling aangeboden.
3. De exploitatieberekeningen worden jaarlijks herzien.

De raad wordt op de volgende manieren actief betrokken bij de financiële beheersing van het grondbeleid:

- Begroting, met een cijfermatig deel en een paragraaf grondbeleid;
- Perspectiefnota;
- Bestuursrapportage;
- de jaarrekening, met een cijfermatig deel en een paragraaf grondbeleid;
- een halfjaarlijkse monitoring van de projecten binnen het grondbedrijf

Indien nodig ontvangt de raad afzonderlijke informatie (actieve informatieplicht), bijvoorbeeld over belangrijke ontwikkelingen binnen een complex met grote gevolgen, opnemen van complexen in de exploitatie, aanpassingen van beleid e.d.

Bij het opstellen van een exploitatieberekening wordt ook een risicoanalyse opgesteld. Jaarlijks wordt bij actualisering van de exploitatieberekening van gemeentelijke exploitaties ook de risicoanalyse geactualiseerd. De risicoanalyse wordt vastgesteld door het College en ter kennis gebracht aan de gemeenteraad. De stand van zaken van risicobeheersing wordt toegelicht in de reguliere voortgangsrapportages van projecten.

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, wordt de relatie gelegd tussen de benodigde weerstandscapaciteit (is risico-inventarisatie) enerzijds en de beschikbare weerstandscapaciteit anderzijds.

De risicoverantwoording geschiedt in reguliere plannen en rapportages binnen de Planning & Control cyclus.

Monitoring projecten grondbedrijf

Ten behoeve van de monitoring en aansturing van projecten Grondbedrijf is een regulier ambtelijk overleg ingesteld om handen en voeten te geven aan de noodzaak te monitoren, bij te sturen en integraal te managen. In dit overleg waaraan in ieder geval deelnemen alle projectleiders, planeconoom en collega's van financiën betrokken bij het grondbedrijf en de P&C cyclus. Het streven is de gemeenteraad tweemaal per jaar over de uitkomsten hiervan te informeren, tezamen met de reguliere stollingsmomenten zult u ieder kwartaal op de hoogte worden gebracht van de actuele situatie binnen het grondbedrijf.

Aanvullingen 2016

Naar aanleiding van het overleg met de accountant is ook in 2016 een verbeterslag gemaakt rond de validatie en onderbouwing van de projecten binnen het grondbedrijf. De resultaten daarvan zijn verwerkt in deze notitie en de betreffende bijlagen.

De verbeterslagen zijn zichtbaar met het realiseren van de volgende acties en activiteiten:

- Voor de (meest risicovolle en qua omzet omvangrijkste) grondexploitatie, namelijk die van Skoatterwâld, hebben wij onze externe adviseur Kuiper&vanTilborg een nieuwe doorrekening (c.q.) een nieuw exploitatiemodel, laten opstellen. De komende maanden wordt de grex verder uitgediept op met name het niveau van het grondgebruik (zie de aanbevelingen die onze adviseur in de grex heeft opgenomen). Wij verwachten het model te kunnen afronden in februari 2017;
- Ook voor de grondexploitatie van Nieuwehorne De Fjilden hebben wij door Kuiper&vanTilborg een volledig nieuw exploitatiemodel laten bouwen. Dit vanwege de eerder door college en raad vastgestelde realisatiestrategie na eerdere forse afboekingen;
- De Stec groep heeft op ons verzoek een herijking gemaakt van het eerdere advies voor grondprijzen onder vrije kavels. Tevens wordt binnen kort een definitief onderzoek opgeleverd naar te hanteren grondquote's bij projectmatige bouw (Kuiper&vanTilborg);
- Er is een protocol opgesteld welke de rollen en verantwoordelijkheden beschrijft t.a.v. budgettering, controle en fiattering;
- Voor de vrije kaveluitgifte is een werkwijze m.b.t. het vragen van projectgerichte grondwaarde taxaties (extern) geëffectueerd;
- Voor de waardebepaling van gronden binnen bedrijventerreinen is een taxatie naar de marktwaarde uitgezet en in gang gezet;
- Onlangs is het grondexploitatiemodel "grexmanager" van Metafoor aangeschaft. Implementatie start in het voorjaar van 2017. In dit pakket worden alle grexen ingebracht en kan op verschillende niveaus management informatie worden geproduceerd per grex of voor het gehele grondbedrijf.

2.7 Lokale heffingen

Algemeen

In deze paragraaf worden de ontwikkelingen met betrekking tot het gemeentelijk belastinggebied aangegeven. Vervolgens wordt per heffing aangegeven wat het beleid is ten aanzien van die heffing en op welke wijze het tarief tot stand is gekomen.

Specifiek

Onroerende zaakbelasting

De onroerende zaakbelasting is in 2016 verhoogd met onderstaande percentages:

<u>Tarieven 2016</u>	Eigenaar woningen	Eigenaar niet- woningen	Gebruiker niet- woningen
Tariefvoorstel Raad 2016	0,1744%	0,3630%	0,2918%
Tarief Raadsbesluit 2015 vastgesteld	0,1770%	0,3491%	0,2805%
Verschil	-0,0026%	0,0141%	0,0113%
Verschil in percentage	-1,50%	4,00%	4,00%
<u>Beoordeling tarief</u>	Eigenaar woningen	Eigenaar niet- woningen	Gebruiker niet- woningen
Toepassing inflatiecorrectie	1,00%	1,00%	1,00%
V & P - 2014 inkomstenverhoging	0,50%	0,50%	0,50%
Effect waardedalingen	-3,00%	2,50%	2,50%
Tariefverhoging 2016	-1,50%	4,00%	4,00%

Hondenbelasting

Houders van honden zijn hondenbelasting verschuldigd. Deze belasting is in 2016 verhoogd met 1%, zijnde de inflatiecorrectie.

Forensenbelasting

Personen die in de gemeente langer dan de in de verordening genoemde periode een gemeubileerde woning beschikbaar houden zonder te zijn ingeschreven in het gemeentelijke bevolkingsregister zijn forensenbelasting verschuldigd. Het tarief is afhankelijk van de hoogte van de WOZ-waarde of (als die er niet is) van de Waarde Economische Verkeer (WEV). Met ingang van 2014 is het tarief in verschillende tariefgroepen verdeeld. In 2016 is de belasting voor de laagste tariefgroep (minder dan € 70.000) € 404,77 en voor de hoogste tariefgroep (€ 280.000 of meer) € 814,94.

Toeristenbelasting

Op nachtverblijf wordt een toeristenbelasting geheven voor het in de verordening genoemde bedrag per persoon per overnachting. De logiesverstrekker mag deze belasting verhalen op degene die overnacht. De belasting wordt gebaseerd op het werkelijke aantal overnachtingen. Deze belasting is in 2016 gelijk gebleven ten opzichte van het jaar ervoor op € 1 per persoon per nacht.

Reclamebelasting

Reclamebelasting wordt geheven in het centrumgebied van Heerenveen. Reclame-uitingen zoals genoemd in de verordening worden belast. Het grootste deel van de opbrengsten is bestemd voor evenementen en promotie, een deel voor initiatieven op het gebied van schoon, heel en veilig, en een deel ter dekking van de perceptiekosten. Deze belasting is in 2016 verhoogd van € 342 naar € 361. Deze verhoging was noodzakelijk omdat er minder inkomsten via het ondernemersfonds werden ontvangen dan geraamd. Voor reclameobjecten kleiner of

gelijk aan 0,1 m² (0,30 x 0,30 cm) is het tarief nihil.

Precariobelasting op ondergrondse kabels en leidingen

Sinds 2011 wordt precariobelasting op ondergrondse kabels en leidingen (gas en elektriciteit) geheven. Deze belasting wordt opgelegd aan nuts- en particuliere bedrijven die eigenaar zijn van kabels en leidingen in gemeentegrond. Kabels in het kader van de Communicatiewet (kabels ten dienste van een openbaar elektronisch communicatienetwerk) moeten worden gedoogd en kunnen niet worden belast. Deze belasting is in 2016 verhoogd met € 0,01 per meter per meter per maand naar € 0,19 per meter kabels/leidingen per maand.

Vooruitlopend op de hervorming van het lokaal belastinggebied wil het kabinet de precario op nutsleidingen afschaffen. Dat betekent dat gemeenten geen precariobelasting meer kunnen heffen van nutsbedrijven over netwerken die ze in, op of boven gemeentegrond exploiteren. In het wetsvoorstel kregen gemeenten maximaal tien jaar de tijd om de effecten van hun inkomensderving op te vangen. Na het aannemen van het ingediende amendement is deze termijn verkort tot vijf jaar. Dit wetsvoorstel geldt alleen voor gemeenten die aan de daarin gestelde voorwaarden voldoen. Deze gemeenten mogen maximaal het tarief in rekening brengen dat gold op de datum genoemd in het wetsvoorstel. De minister wil daarmee voorkomen dat de tarieven en het aantal gemeenten dat precario heft verder stijgt. Heerenveen valt binnen het wetsvoorstel. Dit wetsvoorstel kan nog veranderen door de hervorming van het gehele belastingstelsel die in voorbereiding is.

Invordering Belastingen

De onroerende zaakbelasting, het vaste deel van de afvalstoffenheffing, de rioolheffing woningen en de hondenbelasting worden jaarlijks op een gecombineerde aanslag opgelegd aan de belastingplichtigen. Voor het variabele deel van de afvalstoffenheffing (diftar) worden per kwartaal aanslagen verzonden. Afzonderlijke aanslagen worden opgelegd voor de forensenbelasting, de toeristenbelasting en voor het grootverbruik (bedrijven) van de rioolheffing. Indien niet tijdig wordt betaald, ontvangen de belastingschuldigen een maand na de laatste vervaldatum van de aanslag een aanmaning. Wordt dan nog niet betaald, dan wordt een dwangbevel uitgevaardigd die door de belastingdeurwaarder wordt betekend. In gevallen van aantoonbare onvoldoende betalingscapaciteit van burgers en ondernemers/kleine zelfstandigen wordt kwijtschelding toegepast zoals geregeld in de verordening(en). In de Verantwoordings- en Perspectiefnota 2014 heeft de gemeenteraad besloten tot structurele verruiming van de kwijtschelding voor ondernemers/kleine zelfstandigen met ingang van 2014. In 2015 en 2016 is de kwijtschelding, zoals door de gemeenteraad besloten, gedekt via een solidariteitsheffing op de Onroerende zaakbelasting.

Rioolheffing

Rioolheffing wordt geheven van alle percelen die direct of indirect zijn aangesloten op de riolering. Via deze heffing op woningen en niet woningen worden de kosten van onderhoud en vervanging van de gemeentelijk voorzieningen voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater (hemel- grond en afvalwater) in de gemeente gedekt. Het onderhoud en de vervanging vindt plaats op basis Watertakenplan 2015-2019. In dit plan zijn alle uitgangspunten, risico's etc. in kaart gebracht. De financiële aspecten zijn vastgelegd in het kostendekkingsplan. Dit kostendekkingsplan dient als basis voor de tariefstelling van de rioolheffing.

Door lagere kosten voor beheer en onderhoud aan de ene kant en hogere opbrengsten aan de andere kant hebben geleid tot een hogere toevoeging aan de egalisatievoorziening van € 553.000 ten laste van de exploitatie.

De vervangingsinvestering zijn € 747.000 lager dan geraamd, een deel hiervan is doorgeschoven naar 2017.

De voorziening is € 1,4 miljoen hoger per 31 december 2016 dan werd voorzien in het in december 2015 vastgestelde Watertakenplan.

De lagere kosten voor beheer en onderhoud en de lagere vervangings-investeringen zijn niet structureel. Voor het jaar 2017 worden hogere investeringen voorzien dan in het afgelopen jaar door een (groot) aantal projecten dat op stapel staat.

Afvalstoffenheffing

In Heerenveen wordt bij afvalstoffenheffing onderscheid gemaakt in een vast deel en een variabel deel, ook wel Diftar genoemd. De tarieven worden vastgesteld op basis van de verwachte kosten van het ophalen, afvoeren en verwerken van het huisvuil. In principe zijn de opbrengsten kostendekkend. Indien op rekeningbasis overschotten ontstaan dan worden die gereserveerd om de tarieven in de toekomst te kunnen egaliseren. Het vaste gedeelte is verschuldigd ongeacht de aangeboden hoeveelheid afval, en wordt jaarlijks via het aanslagbiljet gemeentelijke belastingen in rekening gebracht. Het variabele gedeelte wordt per kwartaal via de Diftar-aanslag in rekening gebracht op basis van het aantal ledigingen van grijze en groene containers of van het aantal malen dat afvalzakken worden gestort in de verzamelcontainers (bij hoogbouw).

Eind 2015 is door de gemeenteraad besloten per 1 januari 2016 over te gaan naar een nieuwe afval inzamel systematiek met een andere inzamelfrequentie (groen-groen-grijs).

Het nieuwe systeem heeft geleid tot een beginnende milieuwinst. Het scheidings-percentages van de gemeente Heerenveen is gestegen van 66% naar 69% (doelstelling is 75%). Aan de inkomstenkant werd een nadeel van bijna 2 ton geraamd: dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat het aantal ledigingen van de biobak behoorlijk achter blijft bij de aanname. De raad heeft ermee ingestemd dit tekort te dekken uit de egalisatiereserve Bestuursrapportage 2016/Verzamelbesluit 2016-5.

Inmiddels zijn de mutaties in de egalisatievoorziening voor afval definitief berekend. In het laatste verzamelbesluit gingen we uit van een nadeel ten opzicht van de ramingen voor 2016 van € 206.000. Het werkelijke nadeel is € 84.000 lager. Dit heeft diverse oorzaken. Het saldo van de egalisatievoorziening bedraagt momenteel € 245.000.

Het nieuwe inzamelsysteem verkeert nog volop in de aanloopfase. Hoewel tot op heden goede beginnende resultaten zijn geboekt, is de verwachting dat het achterblijven van de variabele (ledigings)inkomsten (zoals genoemd) zich ook in 2017 zal voordoen. Dit is al meegenomen in de begroting van 2017. Daar komt bij dat verder onderzoek zal worden gedaan naar een eventuele bijstelling van het nieuwe systeem. Verder zijn ten behoeve van de groen-inzameling bij een deel van de hoogbouw, aanvullende voorzieningen getroffen.

Voor wat betreft het variabele tariefdeel (tarieven per lediging) wordt opgemerkt, dat deze tarieven in Diftar-verband zoveel mogelijk uniform door de gemeenten Opsterland, Ooststellingwerf en Heerenveen worden vastgesteld.

3.0. Jaarrekening

1. Balans en toelichting

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De Gemeentewet en de Provinciewet schrijven voor dat elke gemeente en elke provincie jaarlijks begrotings- en verantwoordingsstukken moeten opstellen. Het Besluit begroting en verantwoording (BBV) bevat de regelgeving daarvoor. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor de inrichting en functioneren van het financiële stelsel en de regelgeving met betrekking tot de inrichting van de begrotings- en verantwoordingsstukken van medeoverheden.

De onderstaande uiteenzetting van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling is bedoeld als een leidraad voor een juiste interpretatie van de in deze jaarrekening gepresenteerde financiële gegevens.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening 2016 is samengesteld met inachtneming van de verslaggevingseisen zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De in de jaarrekening 2016 genoemde bedragen zijn, tenzij anders vermeld, opgenomen in euro's.

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover deze op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij kan worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende verlofaanspraken en dergelijke.

Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming; te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (reorganisaties) dient wel een verplichting gevormd te worden.

Balans

Herrubricering van immateriële naar financiële vaste activa

Bij besluit van 5 maart 2016 zijn een aantal wijzigingen in het Besluit begroting en verantwoording doorgevoerd. Een van de wijzigingen houdt verband met de herrubricering van de kosten samenhangende met 'Bijdragen aan activa in de eigendom van derden'. In de jaarverantwoording 2015 werden deze kosten vermeld onder de financiële vaste activa. Ingaande 2016 vindt verantwoording plaats onder de immateriële vaste activa. De herrubricering heeft plaats gevonden per 1 januari 2016. De vergelijkende cijfers van de jaarrekening 2015 behoeften op grond van het voorgaande daarom niet te worden aangepast:

Herziening BBV-verslaggevingsregels grondexploitaties m.i.v. 2016

De commissie BBV heeft de afbakening, definiëring en verslaggevingsregels rondom grondexploitaties onder de loep genomen. Dit is met name veroorzaakt door een aantal forse afboekingen van gemeenten op grondposities in de afgelopen jaren, de aanbevelingen uit het rapport Vernieuwing BBV over transparantie en vergelijkbaarheid en de aankomende Omgevingswet. Hieruit voortvloeiende zijn een aantal wijzigingen in het BBV met terugwerkende kracht tot 1 januari 2016 doorgevoerd.

In het wijzigingsbesluit vernieuwing BBV is een nieuwe definitie opgenomen voor bouwgrond in exploitatie:

Gronden in eigendom van de gemeente, waarvoor de raad een grondexploitatiecomplex en een grondexploitatiebegroting heeft vastgesteld.

Daarnaast komt de balanscategorie 'niet in exploitatie genomen bouwgronden' niet meer voor in het BBV met ingang van 1 januari 2016. Dit betekent dat niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG's) moeten worden geherrubriceerd van de voorraden naar terreinen en gronden bij de materiële vaste activa. De huidige NIEGG's en bouwgronden in exploitatie (BIE's) die per 1 januari 2016 uit exploitatie zijn genomen, zijn omgezet van de voorraden naar de materiële vaste activa. Tegelijkertijd is de boekwaarde van deze gronden afgezet tegen de marktwaarde. Voor zover van toepassing heeft op grond hiervan een afwaardering van de waarde plaatsgevonden. Van de mogelijk om deze marktwaardetoets gedurende een overgangstermijn van maximaal vier jaar uit te voeren, is geen gebruik gemaakt.

In de verslaggevingsregels is expliciet aangegeven dat de wijziging wordt doorgevoerd per 1 januari 2016. Dit betekent dat ook voor deze post de in deze jaarrekening opgenomen vergelijkende cijfers van 2015 niet behoeften te worden aangepast.

Algemeen

Op grond van de financiële verordening worden investeringen beneden de € 5.000,- niet geactiveerd, maar worden direct ten laste van de exploitatie gebracht.

Met het afschrijven op vaste activa wordt gestart, zodra in enig jaar sprake is van een boekwaarde. Voor de gehanteerde afschrijvingstermijnen wordt verwezen naar artikel 6 van de vastgestelde financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet.

Artikel 59 BBV beschrijft het onderscheid tussen investeringen met uitsluitend maatschappelijk nut in de openbare ruimte en investeringen met een (beperkt) economisch nut. Investeringen die op enigerlei wijze kunnen leiden tot of bijdragen aan het verwerven van inkomsten zijn investeringen met economisch nut.

De vraag of de investering geheel kan worden terugverdiend is niet relevant voor de classificatie.

Krachtens artikel 63, lid 1 BBV dienen alle activa te worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen mogen desgewenst in mindering worden gebracht op het geactiveerde bedrag (artikel 62, lid 2 BBV).

Vaste activa

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn.

In de balans worden onder de immateriële vaste activa afzonderlijk opgenomen:

- H* Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio;
- H* Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief;
- H* Bijdragen aan activa in eigendom van derden.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in 5 jaar afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling vangt aan bij de ingebruikname van het gerelateerde materiële vaste actief.

Artikel 64, lid 6 stelt aan de afschrijving van immateriële vaste activa een maximum van 5 jaar. Een uitzondering hierop vormen de als immateriële activa opgenomen kosten van het sluiten van geldleningen en disagio. Op grond van art. 64, lid 5 is in deze situatie de afschrijvingsduur maximaal gelijk aan de looptijd van de lening. Afsluitkosten van opgenomen geldleningen worden op grond daarvan afgeschreven gedurende de looptijd van de desbetreffende geldlening.

De activeringscriteria zijn opgenomen in artikel 60.

Geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden zijn gewaardeerd op het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa

In de balans worden onder de materiële vaste activa afzonderlijk opgenomen:

- # Investerings met een economisch nut;
- # Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;
- # Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Onder activa met een economisch nut wordt verstaan investeringen die bijdragen aan de mogelijkheid om middelen te genereren of welke (mogelijk) verhandelbaar zijn.

In erfpacht uitgegeven gronden.

De in erfpacht uitgegeven percelen zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (i.c. de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen).

Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering of het verzamelen van huishoudelijk afval, worden deze investeringen op de balans opgenomen in een aparte categorie onder de investeringen met economisch nut. Indien in de heffing bijdragen zijn opgenomen voor de toekomstige vervanging van investeringen voor deze beide taken, dan komen deze gelden in een vervangingsvoorziening. Op het moment dat vervolgens de daadwerkelijke vervangingsinvestering plaats vindt, worden deze investeringen geactiveerd en worden de bedragen opgenomen in de voorzieningen rechtstreeks op de vervangingsinvesteringen in mindering gebracht. Deze situatie is van toepassing op de riolering, omdat in het tarief van de rioolheffing een component is opgenomen ter dekking van toekomstige investeringen. In de afvalstoffenheffing is geen spaarbedrag voor toekomstige investeringen opgenomen.

Overige investeringen met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.

Op grond van artikel 65 van het BBV wordt bij de waardering van de vaste activa rekening gehouden met een vermindering van hun waarde, indien deze vermindering naar verwachting duurzaam is. Investerings met een economisch nut moeten op grond van artikel 59, lid 1 BBV bruto worden geactiveerd. Op de waarde van deze activa mogen vanaf 1-1-2004 reserves niet meer in mindering worden gebracht. Investeringsubsidies en andere bijdragen van derden mogen daarentegen wel in mindering worden gebracht (artikel 62, lid 2 BBV). Compensabele BTW wordt niet geactiveerd.

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut.

Infrastructuurle werken in de openbare ruimte, zoals bijvoorbeeld wegen, pleinen, bruggen, viaducten en parken worden geactiveerd en afgeschreven in 40 jaar. De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd (en daarop wordt dus ook afgeschreven). Voor zover in voorkomende gevallen een snellere budgettaire dekking mogelijk is, wordt op dergelijke activa

overigens (resultaatafhankelijk) extra afgeschreven. De boekwaarden moeten dus nadrukkelijk als nog te dekken investeringsrestanten worden gezien.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Van een "deelneming" is krachtens artikel 1d van de BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV, BV of CV.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ("kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen" in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen structureel daalt tot onder de verkrijgingsprijs, vindt afwaardering plaats.

Vlottende activa

Voorraden

Onderhanden werk

De als "onderhanden werken" opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken), alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden en nog te maken kosten volledig worden afgedekt. Zolang daarvan geen sprake is worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht. Eventueel te verwachten verliezen op complexen zijn in mindering gebracht op de boekwaarde of er is daarvoor een voorziening voor verlies getroffen.

Overige grond- en hulpstoffen

De overige grond- en hulpstoffen (magazijnvoorraden) worden gewaardeerd tegen inkoopprijs.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Op het punt van uitzettingen is gekozen om de terminologie van de Wet Fido (Wet financiering decentrale overheden) te volgen. Het begrip uitzettingen heeft zowel betrekking op vorderingen als op effecten. Het onderscheid tussen beiden is komen te vervallen.

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is hierop een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inbaarheid.

Liquide middelen en overlopende activa

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Reserves

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het gerealiseerde resultaat over 2016. Conform de verslaggevingsvoorschriften wordt het saldo van de rekening van baten en lasten separaat in de balans onder het eigen vermogen verantwoord. Een nadere uiteenzetting van de reserves is opgenomen in de toelichting op de balans. Reserves worden gevormd en bestemd overeenkomstig de door de raad genomen raadsbesluiten.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd wegens:

- # verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- # op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten
- # kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren
- # bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven

Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Voorzieningen worden alleen dan gevormd indien er sprake is van een te kwantificeren financiële verplichting, verlies of (financieel) risico. Elke voorziening heeft de omvang ter dekking van de desbetreffende verplichting, verlies of risico. Mutaties in voorzieningen wegens toevoeging of vrijval vloeien derhalve uitsluitend voort uit het aanpassen aan een nieuw noodzakelijk niveau.

Overige mutaties bestaan alleen uit aanwending van de voorziening ter dekking van de verplichting, verlies of het risico. De voorziening valt vrij ten gunste van de exploitatie indien de aanwending niet meer noodzakelijk wordt geacht.

Voorzieningen worden gevormd voor kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

Indien in de riool- en afvalstoffenheffing bijdragen zijn opgenomen voor de toekomstige vervanging van investeringen voor deze beide taken, worden deze gelden in een vervangingsvoorziening geplaatst. Indien vervolgens de daadwerkelijke vervangingsinvestering plaats vindt, worden de feitelijke investeringen geactiveerd en worden de bedragen opgenomen in de voorzieningen rechtstreeks op deze vervangingsinvesteringen in mindering gebracht.

De onderhoudsvoorzieningen zijn gebaseerd op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin

rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf "onderhoud kapitaalgoederen" - opgenomen in het jaarverslag - is het beleid hieromtrent nader uiteengezet.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De aflossingen die binnen een jaar vervallen, worden in de toelichting apart vermeld evenals de daarmee gepaard gaande rentelast in het betreffende jaar.

Vlottende passiva

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Overlopende passiva

De overlopende passiva bestaan uit 'Vooruitontvangen bedragen' en 'Nog te betalen bedragen'. Beide posten worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Gewaarborgde geldleningen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Tevens zijn hier de gemeentelijke garantstellingen (achtervang) vermeld.

Exploitatie

De baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen. Conform de voorschriften van het BBV wordt het zogenaamde stelsel van baten en lasten gehanteerd.

De begrotingscijfers 2016 zijn ontleend aan de door de raad vastgestelde primitieve begroting en aan de in 2016 doorgevoerde begrotingswijzigingen. In het verantwoordingsjaar 2016 zijn 17 bestuurlijke begrotingswijzigingen geweest.

De lasten en de baten worden tegen de nominale waarde toegerekend aan de perioden waarop ze betrekking hebben. Verliezen worden genomen zodra ze voorzienbaar zijn. Winsten worden eerst verantwoord zodra ze gerealiseerd zijn. De afschrijvingslasten worden conform de afschrijvingstermijnen berekend.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate opgenomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Balans

(bedragen x € 1.000)

ACTIVA	31-12-2016	31-12-2015
Vaste activa		
<i>Immateriële vaste activa</i>	16.727	113
- Kosten sluiten van geldleningen en saldo agio en disagio	0	0
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling	322	113
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	16.405	0
<i>Materiële vaste activa</i>	111.618	103.801
- Investerings met een economisch nut		
- gronden uitgegeven in erfpacht	43	43
- overige investeringen met een economisch nut	74.217	68.511
- Invest. met econ. nut waarvoor een heffing kan worden geheven	20.001	19.707
- Investerings openbare ruimte met maatschappelijk nut	17.358	15.540
<i>Financiële vaste activa</i>	12.029	28.666
- Kapitaalverstrekkingen		
- deelnemingen	11.682	11.406
- gemeenschappelijke regelingen	0	0
- overige verbonden partijen	0	0
- Leningen u/g		
- openbare lichamen art. 1, onderdeel a, Wet fido	0	0
- Overige langlopende leningen u/g	245	279
- Overige uitzettingen; rentetypische looptijd >= 1 jr.	102	102
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	0	16.880
Totaal vaste activa	140.374	132.581
Vlottende activa		
<i>Voorraden</i>	35.100	42.732
- Grond- en hulpstoffen		
- Bouwgrond nog niet in exploitatie	0	4.973
- Overige gronden	0	0
- Overige grond- en hulpstoffen	0	0
- Bouwgrond in exploitatie	35.089	37.752
- Gereed product en handelsgoederen	11	8
<i>Uitzettingen; rentetypische looptijd < 1 jr.</i>	31.937	21.372
- Vorderingen op openbare lichamen	7.883	7.394
- Kasgeldleningen openb. lichamen art. 1, onderdeel a, Wet fido	0	0
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist; rentetypische looptijd <1 jr.	14.270	548
- Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	450	199
- Overige vorderingen	9.334	13.231
<i>Liquide middelen</i>	302	158
- Kassaldi	8	8
- Bank- en girosaldo	294	150
<i>Overlopende activa</i>	1.923	1.563
- Nog te ontvangen bedragen specifiek bestedingsdoel	0	0
- Overige nog te ontvangen bedragen / vooruitbetaalde bedragen	1.923	1.563
Totaal vlottende activa	69.263	65.825
Totaal activa	209.637	198.405

gemeente Heerenveen

(bedragen x € 1.000)

PASSIVA	31-12-2016	31-12-2015
Vaste passiva		
<i>Eigen vermogen</i>	32.083	13.269
- Algemene reserve	11.884	2.501
- Bestemmingsreserves		
- voor egalisatie van tarieven	0	0
- overige bestemmingsreserves	20.199	10.768
- Gerealiseerd resultaat	0	0
	4.171	8.748
<i>Voorzieningen</i>	16.099	17.565
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	4.994	3.348
- Onderhoudsegalisatievoorzieningen	1.850	1.468
- Van derden verkregen middelen die specifiek besteed worden	9.254	12.748
<i>Vaste schulden; rentetypische looptijd >= 1 jaar</i>	138.589	143.346
- Obligatieleningen	0	0
- Onderhandse leningen van:		
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	0	0
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	138.589	143.346
- binnenlandse bedrijven	0	0
- Door derden belegde gelden	0	0
Totaal vaste passiva	190.942	182.928
Vlottende passiva		
<i>Netto vlottende schulden; rentetypische looptijd < 1jr</i>	4.537	3.482
- Kasgeldleningen openb. lichamen art. 1, onderdeel a, Wet fido	0	0
- Overige kasgeldleningen	0	0
- Banksaldi	0	102
- Overige schulden	4.537	3.380
<i>Overlopende passiva</i>	14.157	11.996
- Nog te betalen bedragen	13.205	11.102
- Vooruitontv. bedragen van overh. lichamen met bestedingsdoel	0	0
- voorschotten Europese overheidslichamen	0	0
- voorschotten Rijk	831	891
- Overige vooruitontvangen bedragen	122	3
Totaal vlottende passiva	18.694	15.478
Totaal passiva	209.637	198.405

Gewaarborgde geldleningen (staat F)

10.471

11.403

Overige garantstellingen

255.081

290.251

Toelichting op de balans

Hoofdpijnen

Balans (hoofdingeling)

(bedragen x € 1.000)

	31-12-2016	31-12-2015	Mutatie
<u>Vaste activa</u>			
Immateriële vaste activa	16.727	113	16.614
Materiële vaste activa	111.618	103.801	7.817
Financiële vaste activa	12.029	28.666	-16.637
<u>Vlottende activa</u>			
Voorraden	35.100	42.732	-7.632
Vorderingen	31.937	21.372	10.565
Liquide middelen	302	158	144
Overlopende activa	1.923	1.563	361
TOTAAL ACTIVA	209.637	198.405	11.231
<u>Vaste passiva</u>			
Eigen vermogen	36.255	22.017	14.238
Voorzieningen	16.099	17.565	-1.466
Langlopende leningen	138.589	143.346	-4.757
<u>Vlottende passiva</u>			
Kortlopende schulden	4.537	3.482	1.056
Overlopende passiva	14.157	11.996	2.161
TOTAAL PASSIVA	209.637	198.405	11.231

Het balanstotaal van de gemeente Heerenveen is met ruim € 11,2 miljoen toegenomen.

Dit wordt met name veroorzaakt door de groei van de liquide middelen. Zodra de liquide middelen echter een bepaald drempelbedrag te boven gaan, moeten ze worden afgestort aan het Rijk (het zogenaamde schatkistbankieren) en vindt rubricering plaats onder de vorderingen. Ten opzichte van het voorgaande verslagjaar is het bedrag per 31 december dat wordt aangehouden in de schakist gestegen met € 13,7 miljoen.

Aan de creditzijde van de balans nemen de reserves (het totaal van de algemene en bestemmingsreserves) met ruim € 14,2 miljoen toe. Deze toename ontstaat voor een deel als gevolg van het voordelig rekeningresultaat (€ 4,2 miljoen) en de toevoeging van € 3,2 miljoen aan de bestemmingsreserve 'Precario's'. De overige bestemmingsreserves nemen per saldo daarnaast ook met € 6,8 miljoen toe.

Als gevolg van aflossing van afgesloten leningen o/g nemen de langlopende leningen met ruim € 4,7 miljoen af.

De grote afwijkingen bij immateriële, materiële en financiële activa en voorraden vloeien voort uit een aantal wijzigingen die met ingang van 1 januari 2016 zijn doorgevoerd in het Besluit begroting en verantwoording. 'Bijdragen aan activa in de eigendom van derden' zijn op grond van deze wijzigingen overgeheveld van de financiële vaste activa naar de immateriële vaste activa (€ 16 miljoen). De complexen binnen het grondbedrijf

die nog niet in exploitatie waren genomen, zijn per deze datum geherrubriceerd van de voorraden (onderhanden werk) naar de materiële vaste activa (€ 8 miljoen).

Activa

Vaste activa

Het verloopoverzicht van de vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

<i>Totaal vaste activa</i>	Boekwaarde 31-12-2015	Wijziging BBV 01-01-2016	Investerings en desinvesteringen	Afschrijvingen / Aflossingen	Afwaardering	Bijdragen derden	Boekwaarde 31-12-2016
Immateriële vaste activa	113.092	16.879.758	162.134	428.344	0	0	16.726.641
Materiële vaste activa	103.801.450	5.226.520	10.313.776	5.381.669	1.403.885	937.844	111.618.348
Financiële vaste activa	31.059.207	-16.879.758	-18.000	33.554	0	0	14.127.896
	134.973.750	5.226.520	10.457.910	5.843.566	1.403.885	937.844	142.472.885
Voorziening i.v.m. waardevermindering	-2.393.149	0	0	0	-294.312	0	-2.098.837
	132.580.601	5.226.520	10.457.910	5.843.566	1.109.573	937.844	140.374.048

Hierna worden de afzonderlijke posten binnen de vaste activa inhoudelijk toegelicht. Voor een nadere specificatie van de vaste activa wordt bovendien verwezen naar bijlage 2; staat van investeringen. Deze bijlage is in een separaat bijlagenboek bij deze jaarrekening opgenomen.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa hebben in z'n algemeenheid betrekking op kosten samenhangende met het sluiten van geldleningen, kosten voor onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief en bijdragen aan activa in eigendom van derden.

Het verloopoverzicht van de immateriële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

<i>Immateriële vaste activa</i>	Boekwaarde 31-12-2015	Wijziging BBV 1-1-2016	Investerings en desinvesteringen	Afschrijvingen 2016	Afwaardering	Boekwaarde 31-12-2016
Kosten geldleningen en saldo van agio en disagio	0	0	0	0	0	0
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	113.092	0	223.512	14.729	0	321.875
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	0	16.879.758	-61.378	413.615	0	16.404.766
	113.092	16.879.758	162.134	428.344	0	16.726.641

Wijziging verslaggevingsvoorschriften

Bij besluit van 5 maart 2016 zijn een aantal wijzigingen in het Besluit begroting en verantwoording doorgevoerd. Een van de wijzigingen houdt verband met de herrubricering van de kosten samenhangende met "Bijdragen aan activa in de eigendom van derden". Ingaande 1 januari 2016 is deze post op grond van de BBV-wijzigingen overgeheveld van de financiële vaste activa naar de immateriële vaste activa.

Kosten van onderzoek en ontwikkeling

De in 2016 verantwoorde kosten hebben betrekking op de projecten "Één in Dienstverlening" (ruim € 33.000) en "Vorbereidingskosten locatie AZC" (bijna € 190.000).

Één in dienstverlening

Het programma "Eén in dienstverlening" vormt de kapstok voor verschillende (deel)projecten. Samen laten ze zien hoe Heerenveen invulling geeft aan verbetering en/of verandering van de dienstverlening. Het programma richt zich vooral op het faciliteren van de zelfredzaamheid van de doelgroepen van de gemeente. Dit zijn niet alleen de burgers, maar ook bijvoorbeeld bedrijven, instellingen, vrijwilligers en wijk- en buurtbewoners. De verbetering van dienstverlening is niet alleen een inspanning die bij

de afdeling Publiek ligt, het is een gedeelde verantwoordelijkheid voor de gehele organisatie.

Het programma kent een aantal speerpunten:

- Herontwerp dienstverleningsprocessen
- Interne projecten
- Klantcontactcentrum

Vorbereidingskosten locatie AZC

De gemeente Heerenveen had de intentie uitgesproken om mee te werken aan de komst van een asielzoekerscentrum (AZC) in Heerenveen. De gemeente had hiervoor een locatie beschikbaar gesteld aan het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) op de locatie K.R. Poststraat/hoek Weinmakker. De opvanglocatie zou onderdak bieden aan 600 vluchtelingen voor een periode van maximaal tien jaar. Hiermee bood de gemeente een veilige plek aan mensen die op de vlucht zijn voor oorlog en geweld.

Door onzekerheid over de instroom van asielzoekers was in de provincie Fryslân echter een pauze ingelast voor de bouw van nieuwe opvanglocaties. Dat had de 'Friese Regietafel' in een brief aan de Friese gemeenten laten weten. Voor de gemeente Heerenveen betekende dit dat het AZC op de hoek van de K.R. Poststraat en de Weinmakker er wel komt, maar dat de werkzaamheden in de komende tijd nog niet van start zouden gaan.

Op basis van een lagere instroom COA de komst van een AZC in Heerenveen wederom uitgesteld. Hierop heeft het college van de gemeente Heerenveen besloten definitief af te zien van de komst van het AZC.

Bijdrage aan activa in eigendom van derden

De oorspronkelijke bijdrage in het gemeentelijke sportcentrum bedroeg € 9.215.000. Deze bijdrage wordt in 40 jaar annuïtair afgeschreven. De jaarlijkse annuïteit bedraagt € 469.044. Binnen dit bedrag is voor 2016 een bedrag aan afschrijvingen beschikbaar van € 136.997.

De uitbreiding/nieuwbouw van het Bornego College, nieuwbouw SBO en Sportcomplex Nieuwehorne zijn onder de immateriële vaste activa verantwoord bij 'Bijdragen aan activa in eigendom van derden', omdat de gemeente geen eigenaar is van de betreffende gebouwen, maar alleen een geldelijke bijdrage beschikbaar heeft gesteld voor de realisering van de uitbreiding/nieuwbouw.

Op basis van de eindafrekening is van Stichting Horne Sport ten behoeve van de gedane investeringen in het sportcomplex Nieuwehorne een bijdrage ontvangen van ruim € 97.500. De in 2016 verantwoorde investeringen in 'bijdragen aan activa in eigendom van derden' komen daardoor negatief uit op ruim € 61.300.

Materiële vaste activa

Op grond van de verslaggevingvoorschriften dienen de (overige) materiële vaste activa te worden verbijzonderd naar materiële vaste activa met een economisch nut en materiële vaste activa met een maatschappelijk nut. Een economisch nut kenmerkt zich door het feit dat een investering bijdraagt tot het verkrijgen van middelen, dan wel verhandelbaar is. Alle investeringen die niet aan deze omschrijving voldoen, zijn investeringen met een maatschappelijk nut. De verslaggevingregels schrijven daarnaast ook voor dat binnen de materiële vaste activa met een economisch nut de erfpachtgronden separaat worden benoemd. Ingaande het verantwoordingsjaar 2014 dient

bovendien ook inzichtelijk te worden gemaakt voor welk bedrag aan investeringen met een economisch nut een heffing (riool- dan afvalstoffenheffing) kan worden geheven.

Het verloopoverzicht van de materiële vaste activa kan, rekening houdende met bovenstaande voorwaarden, als volgt worden weergegeven:

Materiële vaste activa	Boekwaarde 31-12-2015	Wijziging BBV 1-1-2016	Investeringen en desinvesteringen	Afschrijvingen	Afwaardering	Bijdrage derden	Boekwaarde 31-12-2016
Erfpachtgronden	42.525	0	0	0	0	0	42.525
Investeringen economisch nut	68.511.100	5.226.520	5.365.310	3.846.439	1.039.920	0	74.216.572
Investeringen economisch nut; heffingen	19.707.386	0	1.331.436	729.988	306.976	524	20.001.335
Investeringen maatschappelijk nut	15.540.439	0	3.617.029	805.242	56.989	937.320	17.357.917
Totaal van alle categorieën	103.801.450	5.226.520	10.313.776	5.381.669	1.403.885	937.844	111.618.348

Erfpachtgronden

De in de balans gepresenteerde materiële vaste activa bestaan naast 'reguliere' investeringen ook uit erfpachtgronden.

Erfpachtgronden	Boekwaarde 31-12-2015	Investeringen en desinvesteringen	Afschrijvingen	Afwaardering	Bijdrage derden	Boekwaarde 31-12-2016
Erfpachtgronden	42.525	0	0	0		42.525
	42.525	0	0	0	0	42.525

De volgende gronden zijn door de gemeente in erfpacht uitgegeven:

 Industrierrein 'Het Kanaal'	1.275 m ²
 Tjalleberd 'De Eide'	22 m ²

De totale waarde van de erfpachtgronden bedraagt per 31 december 2016 zoals blijkt uit bovenstaand verloopoverzicht € 42.525.

Investeringen met een economisch nut

Het verloopoverzicht van de investeringen met een economisch nut, ziet er als volgt uit:

Investeringen economisch nut	Boekwaarde 31-12-2015	Wijziging BBV 1-1-2016	Investeringen en desinvesteringen	Afschrijvingen	Afwaardering	Bijdrage derden	Boekwaarde 31-12-2016
Gronden en terreinen	4.992.311	5.143.520	0	1.136	983.905		9.150.791
Woonruimten	156.120	0	87.000	7.995	0		235.125
Bedrijfsgebouwen	60.077.138	83.000	5.033.034	3.135.358	56.015		62.001.800
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	603.874	0	-281.066	0	0		322.809
Vervoermiddelen	588.331	0	75.287	123.040	0		540.578
Machines, apparaten en installaties	1.587.169	0	394.960	388.703	0		1.593.425
Overige materiële vaste activa	506.157	0	56.095	190.207	0		372.044
	68.511.100	5.226.520	5.365.310	3.846.439	1.039.920	0	74.216.572

Wijziging Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Bij de invoering van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) in 2004 lag de nadruk op het vergroten van de transparantie van het proces van begroting- en verantwoording en het versterken van de positie van raad. Ruim 10 jaar na de invoering van het BBV waren er diverse ontwikkelingen die vroegen om vernieuwing van het BBV. Een van de meest in het oog springende wijzigingen in de verslaggevingsregels, is het vervallen van de balanscategorie 'niet in exploitatie genomen gronden' (NIEGG). Deze balanscategorie is met ingang van het verantwoordingsjaar 2016 afgeschaft. Gronden die voor de inwerkingtreding van het nieuwe besluit werden geclassificeerd als NIEGG, dienen met ingang van 1 januari 2016, tegen dezelfde boekwaarde te worden geclassificeerd als materiële vaste activa.

Van de herschikking kan de volgende specificatie worden gegeven:

<u>Gronden en terreinen</u>	
Stationsgebied	32.500
Klaverblad Noord-Oost	4.372.450
Klaverblad Noord	425.100
Schoterlandseweg 34	68.000
Jubbega Zuid	3.900
Voormalige Sfinx locatie	4.050
De Stringen Akkrum	35.000
Spikerboor Zuid ten Zuiden	15.000
Spikerboor Zuid	520
Zandwinput Oudehaske	187.000
	<u>5.143.520</u>

De verantwoorde herschikking bij bedrijfsgebouwen vloeit niet voort uit de wijzigingen van de verslaggevingsregels, maar geschiedt op basis van pragmatische gronden. Het betreft hier een gebouw in het centrum van Heerenveen dat wordt verhuurd. In het verleden is dit gebouw om onduidelijke redenen oneigenlijk onder de grondexploitaties gebracht. Aangezien er per 1-1-2016 op basis van nieuwe voorschriften binnen de BVV een wijziging van de beginbalans heeft plaats gevonden, is de correctie van deze 'grondexploitatie' ad € 83.000 gelijk hierin meegenomen.

Gronden en terreinen

Tot de gronden en terreinen behoren onder andere de gronden voor schoolgebouwen, begraafplaatsen, gemeentelijke grondbank en overige gemeentelijke eigendommen. In beginsel wordt op gronden en terreinen niet afgeschreven. Alleen op de grond "uitbreiding begraafplaats Schoterland" en de grond ten behoeve van het toegangspad naar deze begraafplaats, wordt afgeschreven.

De afwaardering heeft betrekking op 'Bouwgrondontwikkeling Heerenveen Noord-Oost' en op de grond ten behoeve van het 'Asielzoekerscentrum'. Tegelijkertijd met de uitvoering van de marktwaardetoets bij de overboeking van de NIEGG's van de voorraden naar de materiële vaste activa, zijn ook deze gronden gewaardeerd op de lagere marktwaarde: € 3,25 m². De afboeking bedraagt in totaal ruim € 753.000 respectievelijk € 230.000.

Woonruimten

De gemeente heeft een klein aantal woonruimten met een geringe boekwaarde in eigendom. In 2016 is bovendien in De Knipe een pand aangekocht voor een bedrag van € 87.000.

Bedrijfsgebouwen

Hiertoe behoren onder meer de gebouwen voor huisvesting van de gemeentelijke organisatie (personeel en materieel), het Posthuis, het museum Willem van Haren, de Heerenveense School, (voormalige) schoolgebouwen, multifunctionele centra, sportaccommodaties, de parkeergarage op het Geert Willigensplein en gebouwen waar bedrijfsmatige activiteiten plaatsvinden.

De belangrijkste in het boekjaar 2016 gedane investeringen:

H	Verbouw gemeentehuis	€ 260.000
H	Sportcomplex Jubbega	€ 179.000
H	Bouw MFA "De Akkers"	€ 3.922.000
H	Huisvesting basisschool "De Buitenkans"	€ 424.000

In de wijk De Akkers verrijst momenteel een nieuwe multifunctionele accommodatie. Er wordt hard gewerkt om het gebouw in het voorjaar van 2017 af te krijgen. De nieuwe MFA zal twee scholen huisvesten: CBS "De Akker" en OBS "Commanderije/Letterbeam". Ook kinderopvang Kinderwoud krijgt een plek in de MFA. Daarnaast bestaat er ruimte voor het wijkcentrum en wordt in pandig een gymlokaal gehuisvest. De genoemde scholen huisvestten tot nog toe in verouderde gebouwen, waar de laatste jaren in verband met de nieuwbouw marginaal onderhoud aan is gepleegd. Bij de gunning van de bouwopdracht is veel aandacht geschonken aan beoordelingscriteria 'kwaliteit van het ontwerp', 'lage onderhoudskosten' en een 'energiezuinig gebouw', dat voldoet aan de eis "Frisse Scholen".

Grond- weg- en waterbouwkundige werken

In 2016 worden de investeringen in grond-, weg- en waterbouwkundige werken met een economisch nut volledig gevormd door de herinrichting van het 'Molenplein' in Heerenveen. Het plein dat is gelegen in het centrum van Heerenveen, is geheel opgeknapt. Op het Molenplein is ruimte gekomen voor drie winkels, waaronder twee supermarkten. De ruimte waar de voormalige woningen aan de Van Dekemalaan stonden, is inmiddels ingericht als parkeerruimte.

Vanuit de 'Investeringsagenda Drachten Heerenveen' draagt de provincie Fryslân bij aan het Molenplein. In totaal wordt er vanuit deze agenda tot 2018 ruim € 86 miljoen geïnvesteerd om de bereikbaarheid en sociaal-economische structuur van deze beide plaatsen te verbeteren. In Heerenveen gaat dit naast de herinrichting van het Molenplein onder andere ook om het verbeteren van de aansluitingen op de A32 en het vernieuwen van het busstation. Ten behoeve van het Molenplein is in 2016 van de provincie een subsidiebijdrage verantwoord van € 1,2 miljoen. Aan grondverkoop aan de winkels is een bedrag verantwoord van bijna € 425.000. Interne bijdragen (verhandingen en riolering) leveren tenslotte ook nog ruim € 200.000 op. De in 2016 verrichte investering van € 1.541.000 wordt hierdoor meer dan gecompenseerd, waardoor er per saldo sprake is van een vermindering van € 281.000.

Vervoermiddelen

De post vervoermiddelen betreft voornamelijk het materieel van de afdeling Realisatie en Wijkbeheer. De investering heeft voor het grootste deel betrekking op de aanschaf van een trekker (€ 54.000).

Machines, apparaten en installaties

Hiertoe behoren onder meer de computers en installaties van het gemeentelijk apparaat, het Posthuis, de parkeergarage op het Geert Willigensplein en de parkeerautomaten en het materieel van de afdeling Wijkbeheer. De belangrijkste investeringen in 2016 hadden betrekking op de aanschaf van een hoogwerker (€ 66.000) en de kosten voor het vervangen van hardware van het gemeentelijk apparaat (€ 279.000).

Overige materiële vaste activa

Deze activa omvatten voornamelijk de aanschaf van software en multifunctionals en printers ten behoeve van de gemeentelijke organisatie.

Investerings met een economisch nut; heffingen

Het verloopoverzicht van de investeringen met een economisch nut waarvoor heffingen kunnen worden geheven, ziet er als volgt uit:

Investerings economisch nut; heffingen	Boekwaarde 31-12-2015	Investerings en desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdrage verv.voorz.	Bijdrage derden	Boekwaarde 31-12-2016
Riolering en afvalstoffen	19.707.386	1.331.436	729.988	306.976	524	20.001.335
	19.707.386	1.331.436	729.988	306.976	524	20.001.335

De investeringen zoals die in 2016 voor dit onderdeel zijn verricht, hebben betrekking op 'riolering in het buitengebied' (€ 213.526), vervangingsinvesteringen voor riolering (€ 306.976) en uitbreiding van het rioleringsstelsel (€ 810.934).

Onder andere in het kader van de Brede Zorgplicht Riolerings (BZR) zijn kosten gemaakt. De BZR is een omvangrijk project waarbij percelen worden aangesloten. Het project "Brede Zorgplicht Riolering" is noodzakelijk omdat er geen ongezuiverd afvalwater meer geloosd mag worden op het oppervlaktewater. Dat betekent, dat eigenaren van woningen zonder aansluiting op de riolering of een ander goedgekeurd zuiveringssysteem, maatregelen moeten treffen om zulke lozingen in de toekomst te voorkomen. De gemeente heeft met dit project de zorg voor zuivering van het afvalwater deels overgenomen van haar inwoners. Wel wordt een deel van de investeringen bekostigd vanuit hiervoor verschuldigde eigen bijdragen. Voor zover er sprake is van vervangingsinvesteringen, vindt er eveneens een bijdrage plaats vanuit de 'vervangingsvoorziening riolering'.

Het bovenstaande kan gespecificeerd als volgt worden weergegeven:

Riolering en afvalstoffen	Investerings	Bijdrage derden	Bijdrage voorziening	Netto investering
Vervangingsinvesteringen riolering	306.976	0	306.976	0
Investerings riolering buitengebied	213.526	524		213.002
Uitbreiding rioleringsstelsel	810.934	0	0	810.934
	1.331.436	524	306.976	1.023.936

Investerings met een maatschappelijk nut

Het verloopoverzicht van de investeringen met een economisch nut, ziet er als volgt uit:

Investerings maatschappelijk nut	Boekwaarde 31-12-2015	Investerings en desinvesteringen	Afschrijvingen	Afwaardering	Bijdrage derden	Boekwaarde 31-12-2016
Gronden en terreinen	79.089	0	0	56.989	0	22.100
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	15.218.185	3.617.029	777.668	0	937.320	17.120.226
Machines, apparaten en installaties	243.165	0	27.574	0	0	215.591
	15.540.439	3.617.029	805.242	56.989	937.320	17.357.917

In de jaarrekening 2015 is de exploitatie van Heerenveen Noord-Oost, vooruitlopend op de nieuwe verslaggevingsregels van het BBV, reeds onder de materiële vaste activa gerubriceerd. Deels is deze exploitatie bestemd voor het AZC en deels voor het parkeerterrein. Voor deze gronden geldt, dat de huidige boekwaarde per m² te hoog is en dat deze daardoor afgewaardeerd moet worden naar wederom € 3,25 m². Voor het totale complex betekent dit een eenmalige afwaardering van € 810.422. Verdeeld over gronden

en terreinen met een economisch nut en maatschappelijk nut, vindt er daardoor een afwaardering plaats van € 753.433 respectievelijk € 56.989.

De in het boekjaar 2016 gedane investeringen in grond-, weg- en waterbouwkundige werken met een maatschappelijk nut hebben met name betrekking op:

H Verhardingen wegen	€ 1.387.000
H Herstructurering 'Sinnebuorren' Akkrum	€ 1.849.000
H Brug 'Polsleat' Akkrum	€ 379.000

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa bestaan per ultimo december uit:

Financiële vaste activa	Boekwaarde 31-12-2015	Wijziging BBV 1-1-2016	Investeringen en desinvesteringen	Afschrijvingen / Afkossingen	Vrijval	Boekwaarde 31-12-2016
Kapitaalverstrekkingen deelnemingen	13.799.058		-18.000			13.781.058
Voorziening 'kapitaalverstrekking deelnemingen' ¹⁾	-2.393.149				294.312	-2.098.837
Kapitaalverstrekt. gemeenschap. regelingen	0					0
Leningen aan deelnemingen	0					0
Overige langlopende leningen	278.618			33.554		245.064
Overige uitzettingen > 1 jaar	101.774					101.774
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	16.879.758	-16.879.758				0
	28.666.058	-16.879.758	-18.000	33.554	294.312	12.029.059

Deze posten kunnen als volgt verder worden onderverdeeld:

Specificatie financiële vaste activa	Percentage	Boekwaarde 31-12-2015	Toevoeging	Vrijval	Afschrijving / Afkossing	Boekwaarde 31-12-2016
<u>Kap.verstr. deelnemingen</u>						
Participatie Thialf	100%	1.500.000				1.500.000
Voorziening participatie Thialf		-1.500.000				-1.500.000
Gemeentelijk Sportcentrum	100%	18.000				18.000
Sportstad Heerenveen	50%	11.900.000				11.900.000
Voorziening Sportstad Heerenveen		-893.149		294.312		-598.837
IJshockeyhal Thialf Heerenveen	100%	18.000				18.000
Particip.maatsch.it Heerenveen	100%	18.000			18.000	0
Afvalsturing Friesland		54.454				54.454
Bank Nederl. Gemeenten (BNG)		150.144				150.144
Kapitaalverstr. participatiemij		0				0
Aandelen Afvalsturing Friesland NV		15.882				15.882
Kredietbank Nederland		0				0
Fryslân Miljeu		124.578				124.578
		11.405.909	0	294.312	18.000	11.682.221
<u>Leningen deelnemingen</u>						
Leningen deelnemingen		0	0	0	0	0
<u>Overige langlopende leningen</u>						
Hypothecaire geldl.ambtenaren		278.618			33.554	245.064
		278.618	0	0	33.554	245.064
<u>Overige uitz. lpt. >1 jr.</u>						
Obligaties St. Samenwerk		26.774				26.774
Effecten grootboek nationale schuld		75.000				75.000
		101.774	0	0	0	101.774
		11.786.301	0	294.312	51.554	12.029.059

Wijziging verslaggevingsvoorschriften

Deze wijziging houdt wederom verband met de herrubricering van de kosten samenhangende met 'Bijdragen aan activa in de eigendom van derden'. Ingaande 1 januari 2016 is deze post op grond van de BBV-wijzigingen overgeheveld van de financiële vaste activa naar de immateriële vaste activa.

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen

In verband met een mogelijk risico van oninbaarheid is ten behoeve van deze balanspost een voorziening getroffen van € 1.500.000 inzake 'Thialf'. Op grond van de verslaggevingsvoorschriften wordt deze voorziening voor wat betreft de presentatie in de balans in mindering gebracht op het activum.

Dezelfde situatie doet zich voor bij de deelneming in Sportstad Heerenveen. Hier is een voorziening voor getroffen van ruim € 598.000. Ten opzichte van het voorgaande verslagjaar is de waardering van deze deelneming in 2016 met bijna € 3 ton verbeterd, waardoor de voorziening met dat bedrag kon worden verlaagd.

Overige langlopende geldleningen u/g

Sinds 2007 is het verstrekken van gemeentelijke hypotheekleningen aan ambtelijk personeel niet meer toegestaan. Aan (extra) aflossingen van de annuïtaire hypotheekleningen is in 2016 een bedrag ontvangen van € 33.554 (2015: € 28.827; 2014: € 34.488). Aan berekende rente is een bedrag ontvangen van € 9.610,38 (2015: € 14.371; 2014: € 15.813). Als gevolg van een renteherziening naar 3,5% per 1 januari 2016 is de rentebate lager dan voorgaande jaren. Eind 2016 hebben 11 personen nog een hypotheek (totaal € 245.064) bij de gemeente Heerenveen.

Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd > 1 jr.

In verband met de liquidatie van Stichting Samenwerk zijn de in het bezit van de stichting zijnde obligaties overgedragen aan de gemeente Heerenveen. De nominale waarde van deze obligaties bedraagt € 26.774. De slotkoers per 31 december 2016 bedraagt € 39.508 (2015: 40.105; 2014: € 41.674; 2013: € 38.608).

De gemeente Heerenveen beschikt vanuit het verleden eveneens nog over zogenaamde effecten grootboek nationale schuld. De waarde van deze effecten is ten opzichte van 2015 aanzienlijk gestegen en bedraagt ultimo 2016 € 394.355 (2015: € 261.824; 2014: € 261.735).

De effecten zijn in de balans gewaardeerd tegen de aanschafwaarde van € 75.000.

Specificatie uitzettingen met een looptijd > 1 jaar	Nominale waarde	Aanschafwaarde	Slotkoers				Marktwaaarde 31-12-2015	Marktwaaarde 31-12-2016
			31-12-2013	31-12-2014	31-12-2015	31-12-2016		
Obligaties St. Samenwerk 7,5%	26.774	} 75.000	144,20%	155,65%	149,79%	147,56%	40.105	39.508
Effecten grootboek nationale schuld 2,5%	148.273		82,93%	165,06%	165,11%	251,02%	244.813	372.194
Effecten grootboek nationale schuld 3%	8.576		99,49%	198,17%	198,34%	258,39%	17.011	22.161
Totaal	183.623	101.774					301.928	433.862

Resultaat 2016 131.934

Stille reserve per ultimo 2016 332.088

Aangezien de waardering van deze post plaats vindt tegen de aanschafwaarde, is er hier sprake van een zogenaamde 'stille reserve'. De 'stille reserve' bedraagt per ultimo 2016 ruim € 332.000.

Vlottende activa

Voorraden

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

Voorraden	Boekwaarde 31-12-2015	Wijziging BBV/ 01-01-2016	Resultaat herwaardering	Boekwaarde 01-01-2016	Lasten	Baten	Resultaat	Boekwaarde 31-12-2016
Bouwgronden in exploitatie	37.751.711	223.920	52.832	37.474.959	2.590.951	5.122.020	145.000	35.088.890
Bouwgronden niet in exploitatie	92.282	122.050	126.468	-156.236	449.959	288.204	-5.519	0
Overige gronden	4.880.550	4.880.550	0	0	0	0	0	0
Gereed product en handelsgoederen	7.500	0	0	7.500	3.713	0	0	11.213
	42.732.043	5.226.520	179.300	37.326.223	3.044.623	5.410.224	139.481	35.100.103

Wijziging Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Een van de belangrijkste wijzigingen in de vernieuwde verslaggevingsregels, is het met ingang van 1 januari 2016 vervallen van de balanscategorie 'niet in exploitatie genomen gronden' (NIEGG). Gronden die voor de inwerkingtreding van het nieuwe besluit werden geclassificeerd als NIEGG, dienen met ingang van 1 januari 2016, tegen dezelfde boekwaarde te worden geclassificeerd als materiële vaste activa. Ook bouwgronden die ingaande 2016 niet meer voldoen aan de nieuwe definitie van 'Bouwgrond in exploitatie' (BIE), moeten worden geherrubriceerd. Voor een specificatie van de verschuiving tussen deze rubrieken wordt kortheidshalve verwezen naar de toelichting op de gronden en terreinen onder de materiële vaste activa.

Naar aanleiding van het wijzigingsbesluit heeft de Commissie BBV een tweetal - voor 2016 reeds relevante - geactualiseerde notities gepubliceerd:

- # Grondexploitatie (ingangsdatum 1-1-2016)
- # Faciliterend grondbeleid (ingangsdatum 1-1-2016)

In aanvulling op het besluit heeft de commissie daarin niet alleen aanbevelingen staan, maar heeft het ook een aantal stellige uitspraken gedaan over aspecten die niet geregeld worden met dit besluit, maar waar in de praktijk wel tegen aan wordt gelopen. De definitie voor bouwgronden in exploitatie (BIE) heeft als gevolg dat gemeenten niet in exploitatie genomen gronden en overige voorraden ruilgronden dan wel strategisch aangekochte gronden moeten herrubriceren naar terreinen en gronden bij de materiële vaste activa. Materiële vaste activa hebben als waarderingsgrondslag verkrijgingsprijs óf duurzaam lagere marktwaarde. De omzetting kan daardoor gevolgen hebben voor de waardering van deze gronden op de balans. Op basis van de agrarische waarde van de gronden heeft waardering onder de materiële vaste activa van de NIEGG plaats gevonden tegen een bedrag van € 3,25 per m². De afwaardering van de betreffende gronden heeft daardoor uiteindelijk in totaal € 179.300 'gekost'. De incidentele last is verantwoord in de exploitatierekening van 2016 en is derhalve verdisconteerd in het rekeningresultaat van 2016. Van de - op grond van de verslaggevingsvoorschriften - bestaande mogelijkheid om deze marktwaardetoets maximaal 4 jaar uit te stellen, is door de gemeente derhalve geen gebruik gemaakt.

Bouwgrond in exploitatie

De boekwaarde van de diverse in exploitatie genomen complexen is in het afgelopen verantwoordingsjaar met circa € 2,4 miljoen gedaald. Deze daling wordt onder andere veroorzaakt door verkopen binnen het 'IBF II' (€ 1,2 miljoen) en 'Skoatterwâld' (€ 3,5 miljoen). Ten behoeve van deze beide complexen zijn ook de meeste kosten gemaakt (respectievelijk € 0,3 miljoen en € 1,9 miljoen).

In onderstaande tabel wordt het één en ander gespecificeerd naar complex weergegeven:

Bouwgrond in exploitatie; wonen	Boekwaarde 31-12-2015	Wijziging BBV	Boekwaarde 01-01-2016	Uitgaven	Inkomsten	Resultaat	Inbreng / Uitname	Boekwaarde 31-12-2016
Tjalleberd - De Eide	1.006.961		1.006.961	28.740				1.035.700
Skoatterwâld	24.290.368		24.290.368	1.892.045	3.459.201			22.723.212
Heidemeer	531.613		531.613	11.486		-5.000		538.099
Terrein Hepkema	122.440		122.440	4.092	71.681			54.851
De Fjilden Nieuwehome	1.065.605		1.065.605	200.288	143.113			1.122.780
Fedde Schurerplein	525.612		525.612	11.786	4.000			533.398
Schoollocaties Jubbega	424.459		424.459	10.525				434.984
Tellegebied	253.784		253.784	34.194				287.978
Haskerdijken	138.259		138.259	2.985				141.244
	28.359.100	0	28.359.100	2.196.141	3.677.995	-5.000	0	26.872.245
Bouwgrond in exploitatie; werken								
Heerenveen Oost Stadiongebied	2.815.386		2.815.386	92.228	37.973			2.869.641
De Kavels	-304.516		-304.516	7.611	159.940	150.000		-306.845
IBF II	6.547.608		6.547.608	288.883	1.246.111			5.590.380
Gedempte Molenwijk II	-156.236		-156.236	449.959	288.204	-5.519		0
Spikerboor Zuid	57.902	520	57.382	6.088				63.470
	8.960.143	520	8.959.623	844.769	1.732.228	144.481	0	8.216.645
	37.319.243	520	37.318.723	3.040.910	5.410.223	139.481	0	35.088.890

Zoals blijkt uit het bovenstaande overzicht bedraagt de boekwaarde van de complexen die in ontwikkeling zijn € 35,1 miljoen per 31 december 2016. Rekening houdend met de nog te maken kosten en de te verwachten opbrengsten kunnen de diverse complexen op termijn worden afgesloten met een voordelig resultaat van ruim € 8,9 miljoen (gebaseerd op de netto-contante waarde). Ten opzichte van voorgaand jaar is de verwachte eindopbrengst daarmee vrijwel gelijk. Hierbij wordt de kanttekening geplaatst dat het behalen van dit resultaat voor een belangrijk deel afhankelijk is van economische factoren. Indien het 'economische tij tegen zit', kan dit enerzijds leiden tot een stijging van de nog te maken kosten en anderzijds tot een stagnatie van de verkopen en/of lagere verkoopopbrengsten. Een stagnatie in de verkopen leidt in het algemeen tot een drukkend effect op de winstgevendheid van de complexen.

Ondanks dat het economisch klimaat merkbaar ook in Heerenveen is verbeterd, is de verwachting dat als gevolg van achterblijvende verkoop van woningbouwkavels een aantal grondcomplexen uiteindelijk met een nadelig resultaat zal moeten worden afgesloten. Op grond van de verslaggevingsvoorschriften is voor die gevallen een voorziening getroffen ter grootte van het verwachte 'verlies' van bijna: € 10,5 miljoen.

Een overzicht van alle complexen waarvoor per 31 december een voorziening is getroffen kan tenslotte als volgt worden weergegeven:

Voorzieningen grondexploitaties	Stand 31-12-2015	Wijziging BBV 01-01-2016	Stand 01-01-2016	Toevoeging	Vrijval	Stand 31-12-2016
Tjalleberd - De Eide	1.389.000		1.389.000	0		1.389.000
Skoatterwâld	4.371.000		4.371.000	0		4.371.000
Heerenveen Oost Stadiongebied	1.055.000		1.055.000	0		1.055.000
Stationsgebied	5.000	-5.000	0	0		0
Heidemeer	292.000		292.000	5.000		297.000
De Fjilden Nieuwehome	3.192.000		3.192.000	0		3.192.000
Haskerdijken	160.000		160.000	0		160.000
Gedempte Molenwijk II	138.000		138.000		138.000	0
	10.602.000	-5.000	10.597.000	5.000	138.000	10.464.000

Voor een verdere toelichting per complex word verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.

Gereed product en handelsgoederen

De per 31 december 2016 aanwezige voorraden van het 'Posthuis' zijn verantwoord onder de overige grond- en hulpstoffen.

Uitzettingen korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van maximaal één jaar kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Vorderingen	Boekwaarde 31-12-2015	Boekwaarde 31-12-2016
Openbare lichamen	7.394.479	7.883.008
Schatkistbankieren	548.210	14.270.317
Rek.courant met niet-financiële instellingen	198.626	449.503
Overige vorderingen	13.336.005	9.494.463
	21.477.320	32.097.291
Af: voorziening voor mogelijke oninbaarheid	-105.000	-160.000
	21.372.320	31.937.291

Vorderingen op openbare lichamen

Binnen de post vorderingen 'Openbare lichamen' is onder andere de vordering op het BTW-Compensatiefonds opgenomen (het hiermee gepaard gaande bedrag bedraagt voor het verantwoordingsjaar 2016 € 6,0 miljoen (2015: € 5,2 miljoen).

Op 1 januari 2003 is het BTW-compensatiefonds (BCF) ingevoerd om de afweging tussen zelf werkzaamheden uitvoeren binnen de publieke sector of uitbesteden aan private partijen niet te laten verstoren doordat de ene vorm wel is vrijgesteld (interne uitvoering) van BTW en de andere vorm (uitbesteding) niet. Uit het BCF krijgen gemeenten, provincies en kaderwetgebieden in beginsel compensatie voor de BTW die zij hebben betaald aan private partijen voor de uitvoering van overheidstaken.

Verder zijn binnen deze post de algemene vorderingen op andere overheidsorganen verantwoord ad € 620.270.

Een bijzondere post die binnen de vorderingen op het Rijk is opgenomen, is gerelateerd aan het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Per balansdatum bestaat er op dit ministerie een vordering in het kader van de Meerjarige Aanvullende Uitkering (MAU). Deze vordering bedraagt per balansdatum € 1.078.574

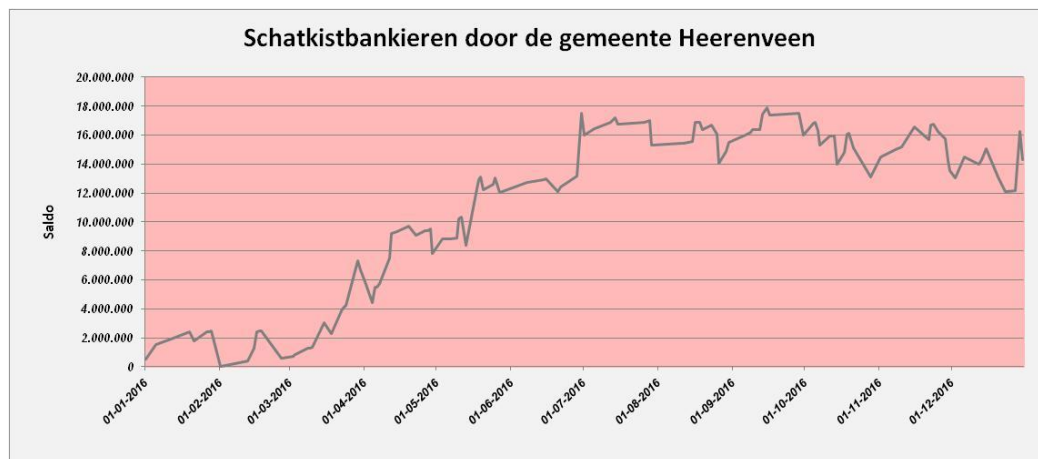
Schatkistbankieren

Decentrale overheden - waaronder dus gemeenten - zijn verplicht alle middelen die ze niet direct nodig hebben voor hun publieke taak (en die in het verleden daarom op een bank- of spaarrekening stonden) in de schatkist aan te houden. Het is niet meer toegestaan om middelen aan te houden op een rekening-courant of spaarrekening bij private partijen zoals een bank. Ook het uitzetten van middelen door te beleggen is niet meer toegestaan; wel geldt voor de destijds reeds bestaande beleggingen een overgangsregeling. Een belangrijke uitzondering op de hoofdregel dat alle middelen in de schatkist moeten worden aangehouden, is het drempelbedrag dat buiten de schatkist mag blijven. Naast het drempelbedrag zijn er nog een aantal andere middelen die worden uitgezonderd. Ten eerste de middelen in nazorgfondsen zoals die zijn ingesteld op basis van de Wet milieubeheer. Ook destijds bestaande beleggingen (peildatum 4 juni

2012) en middelen op zogenoemde G-rekeningen zijn uitgezonderd. Daarnaast vallen middelen die vanuit de publieke taak worden aangehouden bij derden ook niet onder schatkistbankieren. Het gaat dan bijvoorbeeld om onderpand of derdengelden (zoals in het kader van schuldhulpverlening). De verplichting tot schatkistbankieren is eind 2013 ingegaan.

Ultimo 2015 bedroeg het saldo van de vordering in het kader van schatkistbankieren bijna € 550.000. Gedurende het jaar 2016 is dit saldo sterk gestegen.

Het verloop van het saldo van schatkistbankieren gedurende het verantwoordingsjaar was als volgt:

Om er voor te zorgen dat de gemeente Heerenveen altijd voldoet aan de wet- en regelgeving omtrent het schatkistbankieren, is er met de BNG (Bank Nederlandse Gemeenten) een overeenkomst afgesloten dat alle liquide middelen boven de € 1 miljoen, automatisch dagelijks worden afgeroomd ten gunste van het schatkistbankieren. Een overschrijding van het drempelbedrag heeft dan ook niet plaats gevonden:

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1.000)					
Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	1.315			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	746	662	621	657
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	569	653	694	658
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	175.382			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	175.382			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	1.315			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	67.914	60.256	57.136	60.441
(5b)	Dagen in het kwartaal	91	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	746	662	621	657

Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen

De gemeente heeft in 2006 aan het International Business Park Friesland CV een kredietfaciliteit ter beschikking gesteld. De kredietfaciliteit bestaat in de eerste plaats uit een krediet in rekening-courant. In plaats van het krediet in rekening-courant kunnen in onderling overleg door de gemeente aan het IBF leningen worden verstrekt; één en ander met inachtneming van de kredietlimiet. Tot en met 2016 is alleen krediet verstrekt in rekening-courant. Per 31 december 2016 bedraagt de stand van de rekening-courant verhouding € 449.502.

Overige vorderingen

Binnen de post 'Overige vorderingen' zijn onder andere de volgende posten verantwoord:

Overige vorderingen	Specificatie 31-12-2016
Debiteuren algemeen	2.503.748
Debiteuren Precariobelasting	3.175.559
Debiteuren gemeentelijke belastingen	1.601.545
Debiteuren Toeristenbelasting	96.000
Vorderingen werk en inkomen (bijstandsgerechtigden)	1.500.000 ¹⁾
Vordering uitvoering Bbz 2004 c.a.	246.888
Subsidie Gedempte Molenwijk	200.000
Overig	10.723
	9.334.463

Een verdere gedetailleerde specificatie van de vorderingen is aanwezig bij de diverse afdelingen.

- 1) Bij de uitkeringsdebiteuren is per balansdatum sprake van een vordering met een bruto waarde van circa € 4,3 miljoen. Dit bedrag weerspiegelt vorderingen uit 2016 en ouder. Landelijke ervaringscijfers wijzen uit dat circa een derde deel daadwerkelijk geïnd kan worden. Daarom wordt van de € 4,3 miljoen ruim € 2,8 miljoen voorzien voor dubieuze debiteuren. Conform voorgaande jaren zijn de uitkeringsdebiteuren voor de nettowaarde ad € 1.500.000 in de balans opgenomen.

Voor een drietal 'debiteurengroepen' wordt indien noodzakelijk een voorziening voor mogelijke oninbaarheid getroffen. Het betreft hier de volgende groepen van debiteuren:

- H* gemeentelijke belastingen en rechten,
- H* naheffingen betaald parkeren,
- H* overige vorderingen.

Per balansdatum is de volgende voorziening voor mogelijke oninbaarheid getroffen:

Voorziening dubieuze debiteuren	Boekwaarde 31-12-2015	Boekwaarde 31-12-2016
Dubieuze debiteuren naheffing betaald parkeren	0	0
Dubieuze debiteuren belastingen	80.000	80.000
Dubieuze debiteuren	25.000	80.000
	105.000	160.000

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

Liquide middelen	Boekwaarde 31-12-2015	Boekwaarde 31-12-2016
Kassaldi	7.674	8.353
Bank- en girosaldi	150.153	293.622
	157.827	301.976

De gemeente maakt gebruik van een pakket voor geïntegreerde dienstverlening voor het betalingsverkeer en kredietoperaties van de NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Hiervoor zijn een tweetal overeenkomsten afgesloten, namelijk een rekening-courant overeenkomst en een (raam)overeenkomst voor geïntegreerde dienstverlening. Op grond van deze overeenkomsten vindt ondermeer de renteberekening plaats over de hoofdrekening en de nevenrekeningen bij de BNG tezamen; er is bij deze berekening sprake van een zogenaamde "concernblok"-koppeling.

Per 31 december 2016 bedroeg het rekening-courantsaldo op de hoofdrekening bij de BNG € 210.144 positief (2015: € 149.343 negatief; 2014: € 3.009.506 negatief; 2013: € 10.588.430 negatief).

Overlopende activa

De post overlopende activa bevat de volgende - op basis van BBV verplicht voorgeschreven - posten:

Overlopende activa	Boekwaarde 31-12-2015	Boekwaarde 31-12-2016
Nog te ontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel	0	0
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen	1.562.567	1.923.251
	1.562.567	1.923.251

De post 'Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen' kan vervolgens als volgt worden gespecificeerd:

Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen	Boekwaarde 31-12-2015	Boekwaarde 31-12-2016
Overige nog te ontvangen bedragen	1.512.567	1.559.712
Vooruitbetaalde bedragen	50.000	363.539
	1.562.567	1.923.251

De 'Overige nog te ontvangen bedragen' worden, conform voorgaande jaren grotendeels (ruim € 1,5 miljoen) gevormd door het bedrag aan te ontvangen BTW.

Passiva

Vaste passiva

Eigen vermogen

Om financiële tegenvallers te kunnen opvangen heeft de gemeente weerstandsvermogen nodig. Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en de risico's die de gemeente loopt. De risico's die worden gelopen zijn velerlei en van diverse aard. De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen die kunnen worden ingezet om tegenvallers op te vangen. Naast de bufferreserves zijn dit langlopende voorzieningen, ongebruikte belastingcapaciteit en ruimte op de begroting (waaronder de post 'onvoorzien'). Bij het optimaliseren van het weerstandsvermogen spelen naast weerstandscapaciteit en risico's als zodanig ook andere factoren een rol. Het gaat hierbij om het aanpassingsvermogen of de flexibiliteit van de organisatie en om de kans op gelijktijdigheid van tegenslagen. Op zichzelf genomen kleine risico's kunnen door toeval gelijktijdig of vlak na elkaar optreden, waardoor toch een groot beroep op de weerstandscapaciteit noodzakelijk is. De kansen op verschillende soorten tegenvallers kunnen afhankelijk zijn. Zo kan bijvoorbeeld een terugval van de economische groei leiden tot een lagere algemene uitkering, hogere rente, een groter beroep op garanties en meer bijstandsuitgaven.

Het beleid van de gemeente Heerenveen is er op gericht dat in eerste instantie de incidentele weerstandscapaciteit wordt gebruikt om zowel incidentele als structurele tegenvallers te dekken. Mochten zich in enig jaar structurele tegenvallers voordoen zonder dat daar meevallers tegenover staan, dan zullen deze eerst worden afgedekt middels de incidentele weerstandscapaciteit. Vervolgens zal in de eerstvolgende Verantwoordings- en Perspectiefnota structurele dekking worden gezocht. De gevolgen van het voordoen van een risico worden dus altijd eerst uit de incidentele weerstandscapaciteit gedekt. Uitgangspunt is daarbij, dat met name de vrij aanwendbare (algemene) reserves gebruikt worden om tegenvallers te dekken.

Bestanddeel	Incidenteel	Structureel
Algemene reserve	✓	
Reserves en voorzieningen	✓	
Onvoorzien	✓	
Begrotingsruimte		✓
Stille reserves	✓	
Onbenutte belastingcapaciteit		✓
Kostenreducties (bezuinigingen)		✓

Het eigen vermogen vormt een van de belangrijkste componenten van de weerstandscapaciteit.

Het in de balans opgenomen eigen vermogen (exclusief rekeningresultaat 2016) bestaat uit de volgende posten:

Reserves	Stand 31-12-2015	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2016
Algemene reserves	11.249.123	10.728.947	10.093.595	11.884.474
Bestemmingsreserves; egalisatie tarieven	0	0	0	0
Bestemmingsreserves; overig	10.767.638	13.931.757	4.500.418	20.198.977
	22.016.761	24.660.704	14.594.014	32.083.451

De mutaties op de reserves van de algemene dienst zijn via functie 980 verantwoord in de exploitatie. Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar bijlage 3 van deze jaarrekening (overzicht mutaties reserves).

De algemene reserves zijn als volgt opgebouwd:

Specificatie 'Algemene reserves'	Stand 31-12-2015	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2016
Algemene reserve niet geblokkeerd	1.997.603	2.549.007	1.345.830	3.200.781
Reserve gerealiseerd resultaat	8.747.765	0	8.747.765	0
Algemene reserve	503.754	8.179.939	0	8.683.693
	11.249.123	10.728.947	10.093.595	11.884.474

Algemene reserve niet geblokkeerd

De doelstelling van de algemene reserve niet-geblokkeerd is gelegen in het vormen van een buffer voor het opvangen van risico's waarvoor geen bestemmingsreserve of voorziening is gevormd en het dekken van grote noodzakelijke uitgaven (nieuw beleid). De buffer is dus gevormd om eventuele tegenvallers in de reguliere exploitatie van de algemene dienst op te vangen. De algemene reserve niet-geblokkeerd bedraagt per 31 december 2016 € 3.200.781 (2015: € 1.997.603 ; 2014: € 1.289.065,-). Dit onderdeel van de reserve is daarmee in 2016 met ruim € 1,2 miljoen toegenomen

Algemene reserve

Zoals blijkt uit het bovenstaande verloopoverzicht van de 'algemene reserves' is er in 2016 sprake geweest van een zich doorzettend herstel. Bedroeg de stand van de algemene reserve per 1 januari 2016 nog ruim € 5 ton; per 31 december 2016 is dit verbeterd tot bijna € 8,7 miljoen.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves zijn reserves waaraan door de Raad een bepaalde bestemming is gegeven. De precieze doelstelling per reserve staat beschreven in de notitie 'Reserves en Voorzieningen' per 1 januari 2013. In deze jaarstukken wordt deze doelstelling slechts kort toegelicht.

Bestemmingsreserve	Doel	Bedrag
<i>Bestemmingsreserve ter egalisatie van tarieven</i>		
Subtotaal		0
<i>Overige bestemmingsreserves</i>		
Projecten uit eigen middelen	Er worden diverse projecten uitgevoerd die niet op de staat van investeringen terechtkomen omdat deze uit eenmalige middelen worden gefinancierd en/of uit subsidies en bijdragen van derden worden gedekt. Nog niet bestede gemeentelijke middelen per ultimo boekjaar worden ten gunste van deze reserve gebracht en in het volgende boekjaar weer beschikbaar gesteld voor de betreffende projecten.	889.435
Sociaal Cultureel werk Aengwirden	Het bevorderen van de sociale cohesie in de dorpen van de voormalige gemeente Aengwirden.	54.843
Sociaal Domein	De bestemmingsreserve is bedoeld voor de egalisatie van de inkomsten en uitgaven binnen de taakvelden Participatie, Jeugd, WMO en Bijstand.	6.500.000
Betaald parkeren	Het opbouwen van een buffer voor het onrendabele gedeelte van de huidige en toekomstig te realiseren parkeervoorzieningen.	15.490
Reserve leegstand Kompanije/MFA Jubbega	Dekking voor de huurinkomsten, voortvloeiende uit leegstand, als gevolg van gemeentelijke bezuinigingen.	136.578
Reserve baggeren	Het reserveren van gelden voor het financieren van toekomstige baggerprojecten.	128.971
Precario	Het opvangen van een eventuele verplichting tot terugbetaling van opgelegde precariobelasting.	10.367.007
Frictiekosten concern	Het vormen van een buffer voor het opvangen van frictiekosten met betrekking tot personeelskosten.	1.856.649
Reserve BGT	De kosten die gepaard gaan met de realisatie en implementatie van de Basisregistratie Grootchalige Topografie te dekken .	250.004
Subtotaal		20.198.977
Totaal		20.198.977

De gemeente heeft vanaf 2011 precariobelasting op grond van de belastingverordening in rekening gebracht bij de netwerkbeheerder voor gebruik van het gas- en elektriciteitsnetwerk. De netwerkbeheerder was het niet eens met de opgelegde aanslagen en heeft daartegen bezwaar aangetekend. De rechter heeft uitspraken gedaan die uitvielen in het voordeel van de gemeente. Tegen deze uitspraken is door de netwerkbeheerder vervolgens hoger beroep ingesteld bij het gerechtshof. Op basis van onderliggende overeenkomsten heeft de netwerkbeheerder het beroep tegen de heffing van precariorechten voor het gasnetwerk inmiddels ingetrokken. De beroepsprocedure tegen de heffing van precariorechten voor het elektriciteitsnetwerk wordt daarentegen doorgezet. Uitspraak in deze beroepsprocedure wordt voor de zomer van 2017 verwacht.

Er is de laatste jaren veel discussie geweest over het heffen van precariorechten. Dit wordt veroorzaakt doordat nutsbedrijven in sommige gemeenten wel en in andere gemeenten geen precariobelasting hoeven te betalen over het netwerk dat zij in die gemeente exploiteren. Nutsbedrijven moeten de heffing echter doorberekenen aan alle klanten, ook

aan klanten dus die niet in een gemeente wonen die precariorechten heft. Daardoor betalen veel mensen ongemerkt belasting aan gemeenten waar ze misschien wel nooit komen. Dit wordt als onredelijk ervaren. De mogelijk tot het heffen van precariorechten is daarom ingetrokken. Om een gemeente in staat te stellen het wegvallen van de inkomsten geleidelijk op te kunnen vangen, was er een overgangstermijn van tien jaar overeengekomen. In februari 2017 heeft de Tweede Kamer echter het amendement Veldman (VVD) en Fokke (PvdA) aangenomen waarin deze overgangstermijn verder wordt beperkt tot maximaal 5 jaar. Gemeenten mogen daardoor nog tot uiterlijk 1 januari 2022 precariobelasting op nutsnetwerken heffen, vijf jaar korter dan het oorspronkelijke kabinetsvoorstel. Op initiatief van de Tweede Kamer is de overgangstermijn nu dus gehalveerd. Het overgangsrecht geldt alleen als een gemeente een verordening met tarief had voor precariobelasting op kabels en leidingen op 10 februari 2016, de datum waarop minister Plasterk van Binnenlandse Zaken het wetsvoorstel voor afschaffing van de precariobelasting had aangekondigd. Onder de overgangsregeling kan een gemeente bovendien maximaal heffen naar het tarief zoals dat gold op 10 februari 2016. De gemeente Heerenveen voldoet aan deze voorwaarden en zal de heffing van precariorechten dus voor het laatst opleggen over het belastingjaar 2021.

Voor het verloop van de bestemmingsreserves wordt verder verwezen naar het bijlagenboek bij de jaarrekening, bijlage 3 (staat van reserves).

Gerealiseerd resultaat

Gerealiseerd resultaat	Resultaat 2015	Resultaat 2016
Gerealiseerd resultaat algemene dienst	12.061.154	4.864.066
Gerealiseerd resultaat grondexploitatie	-3.313.388	-693.000
	8.747.765	4.171.066

Het resultaat van de jaarrekening 2016 bedraagt € 4.171.066 (voordelig)

Voorzieningen

De vorming van een voorziening geschiedt op basis van bedrijfseconomische grondslagen. Ondanks dat de gemeenteraad bij het treffen van een voorziening feitelijk geen keus heeft, dient het vormen van een voorziening wel geaccordeerd te worden door de gemeenteraad. Dit vloeit voort uit het feit dat de gemeenteraad beschikt over het zogenaamde budgetrecht. Aangezien de voorziening wordt gevormd ten laste van de exploitatierekening, betekent dit dat de gemeenteraad met de vorming er van moet instemmen.

Voorzieningen worden, conform BBV, gevormd wegens:

- H* Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.
- H* Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.
- H* Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
- H* Bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven.

Voorzieningen mogen niet worden gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Rentetoevoeging aan voorzieningen is bovendien niet toegestaan.

Het verloop van de voorzieningen in 2016 wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

Voorzieningen	Saldo 31-12-2015	Toevoegingen	Onttrekkingen	Vrijval	Boekwaarde 31-12-2016
Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's	3.348.451	2.302.050	617.283	38.970	4.994.248
Egalisatievoorziening	1.467.887	1.514.306	1.130.854	891	1.850.447
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed worden	12.748.470	1.089.533	949.376	3.634.692	9.253.935
	17.564.808	4.905.889	2.697.513	3.674.553	16.098.630

Voor een nadere specificatie wordt verder verwezen naar het bijlagenboek bij de jaarrekening, bijlage 3 "staat van reserves en voorzieningen".

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

Het verloop van deze voorzieningen kan als volgt worden weergegeven:

Omschrijving	Stand 31-12-2015	Storting	Vrijval	Aanwending	Stand 31-12-2016
<u>Verplichtingen, verlies en risico's</u>					
Onderhoud walbeschoeiingen	60.000		38.970	21.030	0
Voorziening bedrijvenpark A7	114.410	523.961			638.371
Gevolgen wet APPA	2.852.774	1.162.339			4.015.113
WGA-fonds	279.854	46.500		32.661	293.693
Participatiefonds kwijtscheldingen	0	564.100		563.505	595
Faciliteiten Raad	41.326	5.150			46.476
Millenniumactiviteiten	88			88	0
Totaal verplichtingen, verlies en risico's	3.348.451	2.302.050	38.970	617.283	4.994.248

De dotaties aan de voorziening Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (wet APPA) zijn gebaseerd op actuariële berekeningen. Als gevolg van het ontbreken in eerdere berekeningen van de pensioenen van twee voormalige wethouders, is de dotatie in 2016 (€ 1.162.339) incidenteel aanzienlijk hoger dan voorgaande jaren.

Egalisatievoorzieningen

Het verloop van de egalisatievoorzieningen van de gemeente luidt:

Omschrijving	Stand 31-12-2015	Storting	Vrijval	Aanwending	Stand 31-12-2016
<u>Onderhoud- en egalisatievoorzieningen</u>					
Inventaris gemeentehuis	207.089	36.905		84.308	159.686
Voorziening sportvelden	392.011	517.850		783.873	125.988
Onderhoud onderwijsgebouwen	891		891		0
Onderhoud CT kunstwerken	0	150.000			150.000
Onderhoud gebouwen	867.896	809.551		262.673	1.414.774
Totaal onderhoud en egalisatie	1.467.887	1.514.306	891	1.130.854	1.850.447

Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden

Onder deze post worden de ontvangen middelen verantwoord waaraan door de verstrekker een specifiek bestedingsdoel is verbonden. Daarnaast worden de middelen hier verantwoord bestemd voor de medefinanciering van toekomstige investeringen in activa waarvoor een heffing kan worden geheven

De specificatie van deze posten kan als volgt worden weergegeven:

Omschrijving	Stand 31-12-2015	Storting	Vrijval	Aanwending	Stand 31-12-2016
<u>Van derden verkregen middelen</u>					
Rioleringen	7.446.429	571.129		246.976	7.770.582
Achterstallig onderhoud oevers	1.950.646		1.804.627	146.019	0
Verplichtingen Boarnsterhim (afd. RO)	456.000				456.000
Afvalstoffenheffing	0	518.404	122.323		396.081
Achterstalling onderhoud B'him (bruggen)	2.588.196		1.454.059	526.916	607.221
Achterstalling onderhoud B'him (wegen)	283.148		253.683	29.465	0
Achterstalling onderhoud B'him (medium)	24.052				24.052
Totaal vervangingsvoorzieningen	12.748.470	1.089.533	3.634.692	949.376	9.253.935

Een deel van deze voorzieningen wordt sinds de jaarverslaggeving van 2014 voor het eerst opgenomen op grond van een wijziging van de verslaggevingregels (BBV). Indien gemeenten in de heffingen bijdragen hebben opgenomen voor toekomstige vervanging van investeringen voor riolering en afvalstoffeninzameling, dan komen deze gelden in een vervangingsvoorziening. Dit was reeds het geval, echter op de balans is er vanaf 2014 een aparte categorie voor deze voorzieningen voorgeschreven. Zodra de daadwerkelijke vervangingsinvestering plaats vindt, wordt deze investering geactiveerd. Vervolgens worden de bedragen opgenomen in de voorziening rechtstreeks op de vervangingsinvestering in mindering gebracht. Het betreft in het geval van de gemeente Heerenveen alleen de voorziening 'Rioleringen'. Per 31 december 2016 bedraagt de omvang van deze voorziening € 7.770.582.

Van het totaal van de getroffen voorzieningen kan tenslotte de volgende toelichting worden gegeven:

Voorzieningen	Doel	Bedrag
<u>Voorzieningen voor verplichtingen, verlies en risico's</u>		
Voorziening Bedrijvenpark A7	Afdekking van de deelneming in de gemeenschappelijke regeling Bedrijvenparken A7.	638.371
Gevolgen Wet APPA	Het opvangen van de gevolgen van de wijziging van de Wet APPA.	4.015.113
WGA-fonds	Ter dekking van de kosten van WGA-uitkeringen voor arbeidsongeschikte werknemers in de zin van de WGA die voor eigen rekening komen.	293.693
Participatiefonds kwijtscheldingen	Afwikkeling kwijtschelding gemeentelijke belastingen.	595
Faciliteiten Raad	Egalisatie van kosten voor faciliteiten voor de Raad.	46.476
Subtotaal		4.994.248
<u>Onderhoud- en egalisatievoorzieningen</u>		
Inventaris gemeentehuis	Egalisatie van kosten van de inrichting.	159.686
Voorzieningen sportvelden	Egalisatie van onderhoudskosten van natuur- en kunstgrasvelden, inclusief atletiekbaan.	125.988
Onderhoud CT kunstwerken	Egalisatie van onderhoudskosten van de civiel technische kunstwerken die in gemeentelijk eigendom zijn.	150.000
Onderhoud gebouwen	Egalisatie van onderhoudskosten van de gebouwen die in gemeentelijk eigendom zijn.	1.414.774
Subtotaal		1.850.447
<u>Voorziening egalisatie tarieven</u>		
Rioleringen	Egalisatie ten behoeve van de (investeringen in de) riolering.	7.770.582
Verplichting Boarnsterhim (afd. RO/risicovoorziening)	Voorziening ter dekking van de risico's nieuwbouw woningen in Akkrum, welke voortvloeien uit de herindeling Boarnsterhim.	456.000
Achterstallig onderhoud Boarnsterhim (bruggen, wegen en medium)	Voorziening voor het uitvoeren van het achterstallig onderhoud op het grondgebied van de voormalige gemeente Boarnsterhim.	631.273
Afvalstoffenheffing	Egalisatie ten behoeve van de tarieven afvalstoffenheffing.	396.081
Subtotaal		9.253.935
Totaal		16.098.630

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

In het onderstaande overzicht wordt het verloop weergegeven van de langlopende schulden over het jaar 2016. Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar de staat van opgenomen langlopende leningen(bijlage 4).

Langlopende leningen	Oorspronkelijke hoofdsom	Saldo per 31-12-2015	Afgesloten	Aflossing regulier	Aflossing vervroegd	Saldo 31-12-2016
Banken	152.831.411	143.346.267	0	4.103.624	653.444	138.589.200
	152.831.411	143.346.267	0	4.103.624	653.444	138.589.200

De totale rentelast met betrekking tot de vaste schulden voor het jaar 2016 bedroeg - zoals blijkt uit het onderstaande schema - € 3.474.796 (2015: € 4.514.958 ; 2014: € 5.602.844). Voor het jaar 2017 wordt voor de huidige langlopende leningen een rentelast geraamd van nog geen € 3,4 miljoen.

Rentelast	Rentelast 2016	Rentelast 2017
Banken	3.474.796	3.350.217
	3.474.796	3.350.217

De aflossingsbedragen (uitgaande van de per ultimo 2016 bestaande langlopende schulden) kunnen voor de komende jaren als volgt worden gespecificeerd:

Termijn	Aflossing
1 jaar	4.103.624
2 - 5 jaar	20.414.496
6 jaar en langer	114.071.079
	<u>138.589.200</u>

Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva zijn de netto-vlottende schulden en de overlopende passiva verantwoord.

Netto vlottende schulden

Onder netto-vlottende schulden worden verstaan die schulden die een rentetypische looptijd kennen die korter is dan één jaar.

De in de balans opgenomen netto-vlottende schulden kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Kortlopende schulden	Boekwaarde 31-12-2015	Boekwaarde 31-12-2016
Kasgeldleningen openbare lichamen	0	0
Overige kasgeldleningen	0	0
Bank- en girosaldi	101.873	0
Overige schulden	3.379.736	4.537.196
	3.481.610	4.537.196

Kasgeldleningen

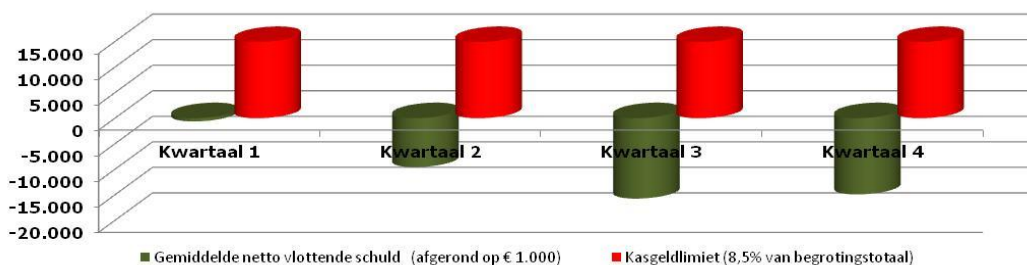
De wet Financiering decentrale overheden (wet Fido) schept een bindend kader voor een verantwoordelijke en professionele inrichting van de treasuryfunctie bij decentrale overheden waaronder gemeenten.

Het uitgangspunt voor de wet Fido, het beheersen van risico's, uit zicht in een tweetal randvoorwaarden voor het treasurybeleid:

- H Het aangaan en verstrekken van leningen alsmede het verstrekken van garanties is alleen toegestaan voor de uitoefening van de publieke taak.
- H Tijdelijke uitzettingen en derivaten moeten een prudent (verstandig) karakter hebben en mogen niet zijn gericht op het genereren van inkomsten door het lopen van overmatige risico's.

Het beheersen van risico's als uitgangspunt van de wet Fido uit zich verder in voorschriften omtrent de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Beide beogen de renterisico's te begrenzen die verbonden zijn aan de financiering door middel van achtereenvolgens de korte schuld en de lange schuld. Het begrenzen van de risico's van de korte schuld geschiedt via voorschriften ten aanzien van de kasgeldlimiet.

In het kader van de wet Fido (Wet financiering decentrale overheden) mocht de gemeente in 2016 maximaal zo'n € 14,9 miljoen met vlottende middelen financieren. Als gevolg van het hoge saldo aan liquide middelen gedurende 2016 (zie ook schatkistbankieren) is deze limiet in het verantwoordingsjaar in geen van de kwartalen overschreden. Het verloop van de kasgeldlimiet gedurende het jaar 2016 kan grafisch als volgt worden weergegeven:

	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Gemiddelde netto vlottende schuld (afgerond op € 1.000)	-624	-9.567	-15.734	-14.916
Kasgeldlimiet (8,5% van begrotingstotaal)	14.907	14.907	14.907	14.907

Uit 2013, 2014, 2015 en 2016 waren er geen lopende kasgeldleningen.

Voor een verdere toelichting wordt tevens verwezen naar de paragrafen behorende bij de jaarstukken 2016 (onderdeel 2.3 financiering).

Bank-en girosaldi

De bank- en girosaldi per 31 december worden gevormd door de debet- en creditsaldi van de BNG. Het saldo per 31 december 2015 kan als volgt worden gespecificeerd:

Bank- en girosaldi	Stand 31-12-2015
B.N.G. (algemeen) nr. 28.50.03.550(F)	149.343
B.N.G. (belastingen) rek. 28.50.29.762(F)	331
B.N.G. (Posthuis) nr. 28.50.48.708(F)	-38.082
B.N.G. (Floatrekening) nr. 28.51.53.501(F)	-9.719
B.N.G. (SKB) nr. 28.67.03.556(F)	0
	101.873

De saldi per 31 december 2016 waren allemaal positief, zodat de verantwoording per 31 december 2016 plaats vindt op de debetzijde van de balans onder de liquide middelen.

Overige schulden

De overige schulden per 31 december 2016 worden gevormd door het uitstaande bedrag aan crediteuren. Voor een nadere specificatie van de post "overige schulden" wordt verwezen naar de specificaties bij de afdeling financiële dienstverlening.

De afwikkeling van de post 'overige schulden' vertoont een normaal verloop.

Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

Overlopende passiva	Boekwaarde 31-12-2015	Boekwaarde 31-12-2016
Nog te betalen bedragen	11.102.371	13.204.630
Vooruitontvangen bedragen	893.539	952.494
	11.995.910	14.157.124

Nog te betalen bedragen

De bedragen per ultimo verslagjaar kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Specificatie 'nog te betalen bedragen'	Boekwaarde 31-12-2015	Boekwaarde 31-12-2016
Uitkeringslasten Soza	408.251	1.102.652
BTW fiscus	1.777.657	1.939.282
Overlopende rente	928.009	877.949
Nog te betalen sociale lasten	1.422.902	1.508.541
Nog te betalen bedragen	6.560.139	7.771.793
Overig	5.413	4.414
	11.102.371	13.204.630

De belangrijkste posten binnen de 'Nog te betalen bedragen' kunnen als volgt worden weergegeven:

Omschrijving	Bedrag
Diverse nog te betalen bedragen < € 50.000	622.803
De Friese Wouden	138.767
November en december taxi Witteveen	128.191
Raming afrekening Kinderwoud 2016	64.000
Raming periode 13 Himmelsjek 2016	76.418
Subsidie provincie Spoorwegovergang vooruitvangst	93.718
Factuur december Leeuwarden BBZ en IOAZ	103.538
Raming periode 13 Thuisondersteuning	105.049
Algemene Uitkering, raming nog te bet. voorl. afrek.	108.500
Raming periode 13 Huishoudelijke hulp 2016	114.397
Onderhoudsvergoeding SKW 2016/2017	122.622
Raming afrekening Bureau JZ en Reclassering 2016	152.845
Raming afwikkeling PGB - SVB - WMO en Jeugd	180.000
Uitv.kst.Sociaal Domein Fryslân 2016 gem.Leeuwarden	202.680
Algemene Uitkering, te.bet.voorl.afrekening 2016	284.500
MO Zaak 6 1 2017 batch bet. BA 10	364.266
MO Zaak 3 1 2017 batch bet. BA 10	399.062
Grondexploitaties	552.007
Vakantietoeslag op basis van IKB	750.000
Raming onderhanden werk Regionale Jeugdzorg	3.208.429
	7.771.793

Per 1 januari 2017 is binnen de gemeente het Individueel Keuzebudget (IKB) ingevoerd. Per die datum is overgaan op een systeem waarbij de werknemers zelf bepalen op welke momenten ze hun gerealiseerde vakantiegeld en vergelijkbare vergoedingen krijgen uitgekeerd in een kalenderjaar. Deze uitkering moet altijd tijdens het kalenderjaar plaatsvinden. Deze nieuwe systematiek heeft gevolgen voor de zeven maanden vakantiegeld die reeds is opgebouwd in 2016. Door invoering van het IKB vindt er eenmalig een extra last plaats van 7 maanden vakantiegeld vanuit het jaar voorafgaand aan de invoering (2016). De verplichting tot de betaling van het opgebouwde vakantierecht in de periode juni tot en met december 2016 vindt zijn oorsprong in 2016. In de jaarrekening 2016 is daarom de incidentele extra last van deze 7 maanden verantwoord. Het betreft hier een feitelijke verplichting, die daarom als kortlopende schuld is verantwoord op de balans. Het hiermee gepaard gaande bedrag bedraagt € 750.000.

De opname van de extra lasten als gevolg van de invoering van het IKB als verplichting op de balans betreft geen stelselwijziging. De lasten moeten worden opgenomen als verplichting, omdat deze vallen onder BBV artikel 49, lid 1a. De daar genoemde uitzondering van 'jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume' is niet van toepassing, omdat het een éénmalige extra uitkering betreft.

Voor een verdere specificatie van de post "nog te betalen bedragen" wordt verwezen naar bijlage 7. Deze bijlage is in een afzonderlijk boekwerkje bij de jaarrekening opgenomen. De nog te betalen bedragen worden in de loop van het jaar 2016 regulier afgewikkeld.

Vooruitontvangen bedragen

Niet bestede middelen van uitkeringen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel moeten ingaande 2008 worden verantwoord onder de 'overlopende passiva'. Dit laatste is geregeld in artikel 49 van het BBV.

<i>Specificatie 'vooruitontvangen bedragen'</i>	Boekwaarde 31-12-2015	Boekwaarde 31-12-2016
Rijksbijdr. invest. stedel. vernieuw.	890.763	830.763
Overig	2.776	121.731
	893.539	952.494

<i>Verloopoverzicht 'vooruitontvangen bedragen'</i>	Boekwaarde 31-12-2015	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Boekwaarde 31-12-2016
Rijksbijdr. invest. stedel. vernieuw.	890.763		60.000		830.763
Overig	2.776	118.955			121.731
	893.539	118.955	60.000	0	952.494

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Garant- en borgstellingen

Een garantie is een vorm van zekerheidstelling. Het is een overeenkomst waarbij de ene partij (de garant) zich jegens een andere partij (de schuldeiser) verbindt tot nakoming van een verbintenis die een derde (de gegarandeerde) jegens de schuldeiser heeft. Dit is overigens geen vastomlijnd juridisch begrip. Dat geldt wel voor een andere vorm van zekerheidstelling: de borgtocht. Borgtocht is volgens het Burgerlijk Wetboek (artikel 7:850) een overeenkomst waarbij de ene partij (de borg) zich jegens een andere partij (de schuldeiser) verbindt tot nakoming van een verbintenis die een derde (de hoofdschuldenaar) jegens de schuldeiser heeft of zal verkrijgen. Daar waar wordt gesproken van gemeentelijke garantstelling, is formeel sprake van borgtocht.

De gemeente Heerenveen staat per 31 december 2016 nog borg voor een bedrag van bijna € 10,5 miljoen. Het bedrag is, conform de jaarverslaggevingseisen, buiten de balans onder de passiva verantwoord.

Gewaarborgde geldleningen

Van de door de gemeente per ultimo 2016 gewaarborgde geldleningen kan - onder verwijzing naar de bijlage staat F (bijlage 5) bij de rekening - het volgende overzicht worden gegeven:

	Oorspronkelijk bedrag	Percentage borgstelling	Saldo 31-12-2015	Saldo 31-12-2016
Woningbouw: Stichting Accolade	20.332.984	100%	4.189.333	3.864.986
Woonfriesland	4.024.123	100%	2.882.111	2.764.022
Serviceflat Oranjewoud	2.268.901	100%	109.867	0
Stichting Meriant	2.032.935	100%	726.048	653.444
Stichting Bibliotheken Mar en Fean	680.670	100%	249.579	226.890
Stichting Verzorgingscentra Utingeradeel	5.785.698	100%	1.996.633	1.747.053
Stichting SBV, Tjalleberd	1.283.000	100%	1.249.398	1.214.670
Totaal	36.408.311		11.402.969	10.471.064

Garanties

WSW

Instellingen op het gebied van zorg- en sociale woningbouw hebben de mogelijkheid leningen aan te trekken via het Waarborgfonds sociale woningbouw (WSW). Hiervoor geldt een achtervangregeling waarvoor ook de gemeente Heerenveen risicodragend is. De omvang van de door Heerenveen gegarandeerde geldleningen bedraagt per 31 december 2016 € 227.511.000.

NHG

In de jaren na de Tweede Wereldoorlog bestond een groot woningtekort. Naast het bouwen in grote volumes voor de sociale huurmarkt, werd ook het eigen woningbezit gestimuleerd. Om het destijds makkelijker te maken om via een hypotheek voor de aanschaf van een woning te lenen, maar ook om dat voor geldverstrekkers minder riskant te maken, werden door gemeenten garanties afgegeven. Die garantie hield in dat de gemeente zich garant stelde voor de verschuldigde betalingen als de geldlener (=de burger) niet meer aan zijn hypothecaire verplichtingen kon voldoen. In 1995 hebben rijks- en gemeenteoverheid één gemeenschappelijk waarborgfonds opgezet, die overal op dezelfde manier uitvoering gaf aan de hypotheekgarantie: Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW); deze regeling staat beter bekend onder de naam Nationale

Hypotheek Garantie (NHG). In 2011 hebben gemeenten zich uit de regeling teruggetrokken en staat het rijk alleen garant voor de kosten.

Op leningen tot 1995 kan de gemeente Heerenveen voor 100% worden aangesproken op het tekort. Op basis van de ontwikkeling van de huizenprijzen in relatie tot de omvang van de restschuld, wordt het risico dat de gemeente Heerenveen nu nog wordt aangesproken op tekorten voor deze hypotheek ingeschat als nihil. Sinds 1995 is de gemeente samen met het rijk aansprakelijk voor eventuele tekorten. Indien het waarborgfonds niet toereikend is om de financiële risico's op te vangen kan de gemeente Heerenveen voor 50% worden aangesproken om het tekort aan te vullen. Dit geldt voor leningen die na 1994 en vóór 1 januari 2011 zijn afgesloten. De omvang van de door Heerenveen gegarandeerde geldleningen bedraagt naar schatting per 31 december 2016 € 27,6 miljoen (dit op basis van de meest recente gegevens verstrekt door NHG).

Het voorgaande wordt als volgt gespecificeerd:

	Oorspronkelijk bedrag	Percentage borgstelling	Saldo 31-12-2015	Saldo 31-12-2016
<u>WSW</u>				
Accolade	136.160.000	100%	142.500.000	134.914.000
St. Habion	8.500.000	100%	8.500.000	8.500.000
Woonzorg Nederland	7.382.000	100%	6.101.000	5.977.000
Stichting WoonFriesland	76.000.000	100%	101.000.000	76.000.000
Stichting Mooiland	2.120.000	100%	2.120.000	2.120.000
			260.221.000	227.511.000
<u>NHG</u>				
Leningen tot 1995	pm	100%	0	0
Leningen 1995-2010	263.000.000	50%	30.030.000	27.570.000
Leningen vanaf 2011	pm	0%	0	0
			30.030.000	27.570.000
Totaal	493.162.000		290.251.000	255.081.000

Sportstad Heerenveen BV

In 2003 is door de aandeelhouders (gemeente Heerenveen en Sc Heerenveen Vastgoed BV) een vermogensinstandhoudingsverklaring ondertekend. Dit betekent dat, indien het garantievermogen van Sportstad Heerenveen BV niet meer toereikend is, de aandeelhouders het verschil op verzoek van de bank (BNG) moeten aanvullen. Het garantievermogen is opgebouwd uit het aandelenvermogen, de reserves en de achtergestelde leningen.

Overig

De gemeente Heerenveen kent de volgende belangrijke financiële verplichtingen waaraan de gemeente de komende jaren is gebonden:

Bedrijf: Canon Nederland N.V.

- H** Type: levering op basis van huur hoogvolumemachines Repro-apparatuur en bijbehorende dienstverlening (service en afdrucken)
- H** Termijn: 36 maanden (vanaf juli 2016)
- H** Waarde: circa € 23.000,- op jaarbasis
- H** Procedure: enkelvoudig onderhands

Bedrijf: Veenman (machines Xerox)

- H** Type: levering (op basis van koop) van multifunctionals en bijbehorende dienstverlening (onderhoud en afdrucken)
- H** Apparaten: 16 stuks
- H** Termijn: 5 jaar (aanvang 01-01-2016 – einde 01-01-2021)
- H** Waarde: circa € 20.000,- op jaarbasis
- H** Procedure: meervoudig onderhandse aanbesteding

2. Overzicht lasten en baten + toelichting

2. Overzicht lasten en baten (met toelichting)

Rekeningresultaat 2016

Er is sprake van een positief saldo op de thema's van € 4,2 miljoen. In deze Themarekening zijn voorstellen geformuleerd voor bestemming van het genoemde resultaat 2016.

Resultaat thema's

Onderstaand zijn de verschillen cijfermatig op hoofdlijnen weergegeven. De verschillen worden nader toegelicht op de thema's.

Omschrijving	Thema's						
	1	2	3	4	5	6	Totaal
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
Begroting na wijziging	73.250	-12.528	-19.921	-40.641	834	-993	0
Totaal rekening	73.960	-13.560	-19.514	-36.084	774	-1.406	4.171
gerealiseerd saldo van baten en lasten	710	-1.030	407	4.557	-60	-413	4.171
Storting/onttrekking reserves							0
Gerealiseerd resultaat	710	-1.030	407	4.557	-60	-413	4.171
Algemene uitkering gemeentefonds	1.233						1.233
Algemene uitgaven en inkomsten	-843						-843
Belastingen/leges	139						139
Vastgoed	-173						-173
WABO	163						163
Participatie		-1.112					-1.112
Wegen			201				201
Wijken			144				144
Bijstand				1.558			1.558
Minimabeleid				-586			-586
Posthuis				-222			-222
Sociaal Beleid Algemeen				3.717			3.717
Bestemmingsplannen						150	150
Grondbedrijf/Bedrijvenpark A7						-511	-511
Overige mutaties	191	82	61	90	-60	-52	312
Verschil	710	-1.030	407	4.557	-60	-413	4.171

Product 'grondbedrijf'

In de Themarekening 2016 is sprake van een extra verlies van € 524.000 en betreft een storting in de verliesvoorziening van het Bedrijvenpark A7. De exploitatie van het product Grondbedrijf, laat een positief saldo zien van € 13.000. Per saldo is het tekort € 511.000.

Begrotingsrechtmatigheid

Als blijkt dat de gerealiseerde lasten hoger zijn dan de, ook na begrotingswijziging geraamde lasten op de geautoriseerde thema's, is sprake van onrechtmatige uitgaven (begrotings onrechtmatigheid), omdat de overschrijding strijd kan opleveren met het budgetrecht. Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dienen deze overschrijdingen herkenbaar in de jaarrekening te worden opgenomen. In 2016 is er op de totale lasten per thema, in thema 1; Heerenveen bestuurt en organiseert en thema 5; Heerenveen stimuleert duurzaamheid, sprake van een 'begrotingsonrechtmatigheid'. Er wordt geadviseerd om de overschrijding bij de vaststelling van de Themarekening 2016 te autoriseren, waarmee de overschrijding alsnog als rechtmatig wordt aangemerkt. De overschrijding van de uitgaven in thema 1 is het gevolg van een extra storting in de voorziening Wet APPA. In thema 5 is de overschrijding het gevolg van een hogere storting in de voorziening riolering. De overschrijding in thema 5 leidt niet tot een negatief resultaat in de jaarrekening 2016.

Thema	Omschrijving	Saldo x € 1.000
1	Heerenveen bestuurt en organiseert	-719
5	Heerenveen stimuleert duurzaamheid	-103
Totaal overschrijding		-822

Analyses

Alle overschrijdingen hebben plaatsgevonden binnen het door de gemeenteraad geaccordeerde beleid. Voorgesteld wordt om bij de vaststelling van de Themarekening 2016 de genoemde overschrijdingen te autoriseren. Voor een nadere toelichting op de overschrijdingen (> € 100.000) wordt verwezen naar de desbetreffende thema's.

Saldo van baten en lasten

Onderstaand zijn de saldi per thema, inclusief de algemene dekkingsmiddelen (thema 1) en de mutaties in de reserves weergegeven.

Omschrijving	Ramming begrotingsjaar voor wijziging			Ramming begrotingsjaar na wijziging			Realisatie begrotingsjaar		
	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo
Thema 1 *	102.520	22.988	79.532	110.264	26.981	83.283	111.704	27.701	84.003
Thema 2	83	14.727	-14.644	1.895	14.460	-12.565	148	13.745	-13.597
Thema 3	3.198	21.935	-18.737	3.698	23.045	-19.347	3.701	22.766	-19.065
Thema 4	21.555	63.061	-41.506	27.150	68.038	-40.888	22.304	58.626	-36.322
Thema 5	11.093	10.980	113	11.003	10.255	748	11.038	10.358	680
Thema 6	6.833	8.116	-1.283	6.718	7.766	-1.048	6.255	7.716	-1.461
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	145.282	141.808	3.474	160.728	150.546	10.182	155.150	140.912	14.238
<i>Mutaties reserves:</i>									
Thema 1	914	4.616	-3.702	10.904	20.937	-10.033	10.852	20.895	-10.043
Thema 2	36	0	36	37	0	37	37	0	37
Thema 3	0	125	-125	346	920	-574	346	795	-449
Thema 4	190	0	190	3.182	2.935	247	3.173	2.935	238
Thema 5	172	45	127	131	45	86	131	37	94
Thema 6	0	0	0	55	0	55	55	0	55
Subtotaal mutaties reserves	1.312	4.786	-3.474	14.655	24.837	-10.182	14.594	24.661	-10.067
Gerealiseerd resultaat	146.594	146.594	0	175.383	175.383	0	169.744	165.574	4.171
<i>* De algemene dekkingsmiddelen zijn opgenomen onder thema 1</i>									
<i>Algemene dekkingsmiddelen:</i>	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo
- Lokale heffingen	17.507	3.239	14.267	17.833	3.629	14.204	17.972	3.630	14.342
- Dividend	640	0	640	145	0	145	145	0	145
- Saldo financieringsfunctie	2.700	0	2.700	2.522	0	2.522	429	0	429
- Overige algemene dekkingsmiddelen	78.677	0	78.677	81.384	0	81.384	1.233	0	1.233
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	99.524	3.239	96.284	101.884	3.629	98.255	19.779	3.630	16.149
Onvoorzien	0	123	-123	0	800	-800	0	50	50
Totaal	99.524	3.362	96.161	101.884	4.429	97.455	19.779	3.680	16.199

Algemene toelichting

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

De WNT verplicht het openbaar maken van de (hoogte van de) inkomens van de secretaris en de griffier van de gemeente. In het hiernavolgende staatje zijn de wettelijk vereiste gegevens vermeld. Ook moeten uitkeringen in verband met beëindiging van het dienstverband worden vermeld. Dit kwam in 2016 niet voor.

Bezoldigingsgegevens

<i>Naam</i>	<i>functie</i>	<i>(gewezen) topfunctionaris (ja/nee)</i>	<i>met dienst- betrekking (ja/nee)</i>	<i>beloning</i>	<i>belastbare vaste en variabele onkosten- vergoedingen</i>	<i>voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar</i>	<i>Totale bezoldiging</i>	<i>duur van het dienstverban d in het jaar (in dagen)</i>	<i>omvang van het dienstverban d in het jaar (fte)</i>
F. Perdok	Gemeentesecretaris	Ja	Ja	104.617	350	11.012	115.979	345	1,0
J. van Leeuwestijn	Gemeentesecretaris	Ja	Ja	88.592	277	9.698	98.567	20	1,0
W.J.M.A. Jansen	Raadsgriffier	Ja	Ja	80.658	169	7.740	88.567	292	0,8

Verantwoording uit hoofde van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Toelichting bij het samenstellen van de WNT verantwoording
Bij de samenstelling van bovenstaande verantwoording uit hoofde van de WNT zijn de Beleidsregels toepassing WNT d.d. 27 februari 2014 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties als uitgangspunt gehanteerd.

Schatkistbankieren

De voorschriften schrijven voor dat in de jaarrekening een berekening wordt opgenomen van het 'drempelbedrag schatkistbankieren'. Het drempelbedrag is een minimumbedrag (afhankelijk van de omvang van de decentrale overheid) dat gemiddeld buiten de schatkist mag worden gehouden.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	1315,368503			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	746	662	621	657
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	569	653	694	658
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	175.382			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	175.382			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	1315,368503			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	67.914	60.256	57.136	60.441
(5b)	Dagen in het kwartaal	91	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	746	662	621	657

Algemene dekkingsmiddelen

Lokale belastingheffingen

De gemeente Heerenveen kent met name de volgende niet bestedingsgebonden gemeentelijke heffingen:

Omschrijving	Product	Raming begroting na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
OZB eigenaren woningen	Belastingen	7.111.500	7.112.870	1.370
OZB eigenaren niet woningen	Belastingen	4.288.500	4.300.925	12.425
OZB gebruikers niet woningen	Belastingen	2.929.500	2.982.077	52.577
Precarioheffing	Belastingen	3.175.560	3.175.559	-1
Hondenbelasting	Belastingen	248.500	263.514	15.014
Forensenbelasting	Belastingen	25.590	37.592	12.002
Toeristenbelasting	Belastingen	53.670	99.295	45.625
Totaal		17.832.820	17.971.832	139.012

Algemene uitkering

De verantwoorde algemene uitkering is gebaseerd op de ten tijde van het opstellen van de jaarrekening 2016 bekende informatie, zijnde de decembercirculaire 2016. Uit het gemeentefonds ontvangt Heerenveen in 2016 een totaalbedrag van ruim € 81,7 miljoen. In totaliteit is de algemene uitkering € 1.233.000 hoger dan geraamd in 2016. Hiervan heeft € 261.000 betrekking op 2014, € 639.000 op 2015 en € 333.000 op 2016.

Investeringskredieten

De lopende investeringskredieten zijn overgeheveld van 2016 naar 2017. Het betreft investeringen, waarvoor in 2016 of voorgaande jaren kredieten door u beschikbaar zijn gesteld, maar waarvan de realisatie (nog) niet heeft plaatsgevonden, dan wel (nog) niet afgerond. Bij de overheveling geldt de algemene regel dat twee jaar na datum van het raadsbesluit het krediet automatisch wordt afgesloten, tenzij gemotiveerd is dat verlenging van de termijn noodzakelijk is.

Reserves en voorzieningen

Heerenveen beschikt per 31 december 2016 over circa € 50,3 miljoen aan reserves en voorzieningen. Onderstaand zijn beknopt de standen van de reserves en voorzieningen weergegeven:

Omschrijving	Stand 1-1-2016 x € 1.000	Storting x € 1.000	Onttrekking x € 1.000	Stand 31-12-2016 x € 1.000
Algemene reserve				
Algemene reserve	504	8.180	0	8.684
Reserve gerealiseerd resultaat	8.748	0	8.748	0
Algemene reserve niet geblokkeerd	1.998	2.549	1.346	3.201
Totaal algemene reserves	11.250	10.729	10.094	11.885
Bestemmingsreserves				
Overige reserves	10.767	13.932	4.500	20.198
Totaal bestemmingsreserves	10.767	13.932	4.500	20.198
Voorzieningen				
Verplichtingen, verlies, risico's	5.741	1.738	387	7.092
Onderhoud- en egalisatievoorzieningen	1.468	2.079	1.695	1.852
Van derden verkregen middelen	12.748	1.089	4.584	9.253
Totaal voorzieningen	19.958	4.906	6.666	18.198
Totaal reserves en voorzieningen	41.974	29.567	21.260	50.281

Opmerking

De algemene reserve niet geblokkeerd bevat voor de komende jaren nog een aantal verplichtingen en blijft om die reden voorlopig nog in stand.

In bovenstaand overzicht zijn deze resultaatbestemmingen niet meegenomen.
Inclusief de resultaatbestemming is het totaal aan reserves en voorzieningen € 54,8 miljoen.

Voorstel bestemming resultaat 2015

Algemene reserve

De algemene reserve is in 2016 toegenomen van € 504.000 (1 januari 2016) naar € 8,7 miljoen per 31 december 2016.

Voorgesteld wordt om het saldo over 2016, zijnde € 4.171.066, toe te voegen aan de algemene reserve. Inclusief deze mutatie stijgt het saldo van de algemene reserve naar € 12,9 miljoen.

De mutatie die voortvloeit uit de bestemming van het resultaat 2016, wordt verwerkt in het boekjaar 2017.

3. Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SISA)

Toelichting

In deze bijlage wordt informatie opgenomen over verschillende specifieke uitkeringen die in het kader van Single Information single Audit (SISA) niet langer afzonderlijk worden gecontroleerd door de accountant, maar bij de jaarrekening worden verantwoord en gecontroleerd. Hiermee wordt de verantwoording over en controle op specifieke uitkeringen van het Rijk naar medeoverheden vereenvoudigd.

De informatie is opgenomen in een voorgeschreven tabel en wordt tevens tezamen met de jaarstukken van de gemeente elektronisch verzonden aan het CBS. Het CBS vervult namens de minister van BZK een intermediarie rol. Dit betekent dat het CBS de jaarstukken van medeoverheden ontvangt, verwerkt en toetst op tijdigheid en plausibiliteit en vervolgens doorstuurt aan de verschillende vakdepartementen.

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2016 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2017

OCW	D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2017 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)		
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D9 / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D9 / 02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D9 / 03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D9 / 04</i>		
			€ 96.340	€ 80.120	€ 0	€ 0		
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid		
		Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid 2011-2017	<i>Aard controle n.v.t</i> <i>Indicatornummer: D9 / 05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D9 / 06</i>	<i>Aard controle n.v.t</i> <i>Indicatornummer: D9 / 07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D9 / 08</i>		
I&M	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen	
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: E27B / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E27B / 02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E27B / 03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E27B / 04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E27B / 05</i>	
			1 1010426	€ 0	€ 0			
			2 1302791	€ 11.957	€ 11.959			
		Provinciale beschikking en/of verordening	3 1209992	€ 24.820	€ 37.229			
		Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee	
				Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden	

			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 10	
			1 1010426	€ 0	€ 0	Is in 2015 ook al op eindverantwoording gezet. Onduidelijk waarom deze niet verwijderd is uit de SISA verantwoording voor 2016	Ja	
			2 1302791	€ 11.957	€ 11.959	I.o.m. de provincie verantwoord op E27B	Nee	
			3 1209992	€ 24.820	€ 37.229		Ja	
I&M	E28C	Regionale mobiliteitsfondsen SiSa tussen medeoverheden Provinciale beschikking, verordening of overeenkomst Gemeenten	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E28C / 01	Gerealiseerd Ja/Nee Aard controle R Indicatornummer: E28C / 02	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: E28C / 03	Cumulatieve besteding tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E28C / 04	Te verrekenen met provincie Aard controle R Indicatornummer: E28C / 05	
			1 1274345	Nee	€ 23.082	€ 23.082	€ 0	
			Kopie beschikingsnummer Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E28C / 06	Toelichting Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E28C / 07	Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor het komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E28C / 08			

		1	1274345	Toelichting veld E28C/05: De gemeente heeft een voorschot ontvangen van de provincie van € 100.000. Hiervan is € 23.082 verantwoord als baat ten goede van 2016, overeenkomstig de werkelijke bestedingen 2016. Het resterende bedrag is verantwoord als overlopende passiva ten behoeve van de bestedingen in 2017. Er is (op dit moment nog) geen sprake van een verrekening met de Provincie. Daarom hebben wij € 0,- ingevuld. Wij interpreteren dit dat nu het bedrag ad. € 100.000 is ontvangen voor dit project van de Provincie dat er geen verrekening meer met de Provincie hoeft plaats te vinden. En dat daarom € 0,00 dient te worden ingevuld in de SISA-verantwoording bij dit veld	Nee			
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2016 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01 € 17.844.989	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02 € 318.646	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03 € 1.451.772	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04 € 0	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05 € 234.946	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06 € 214

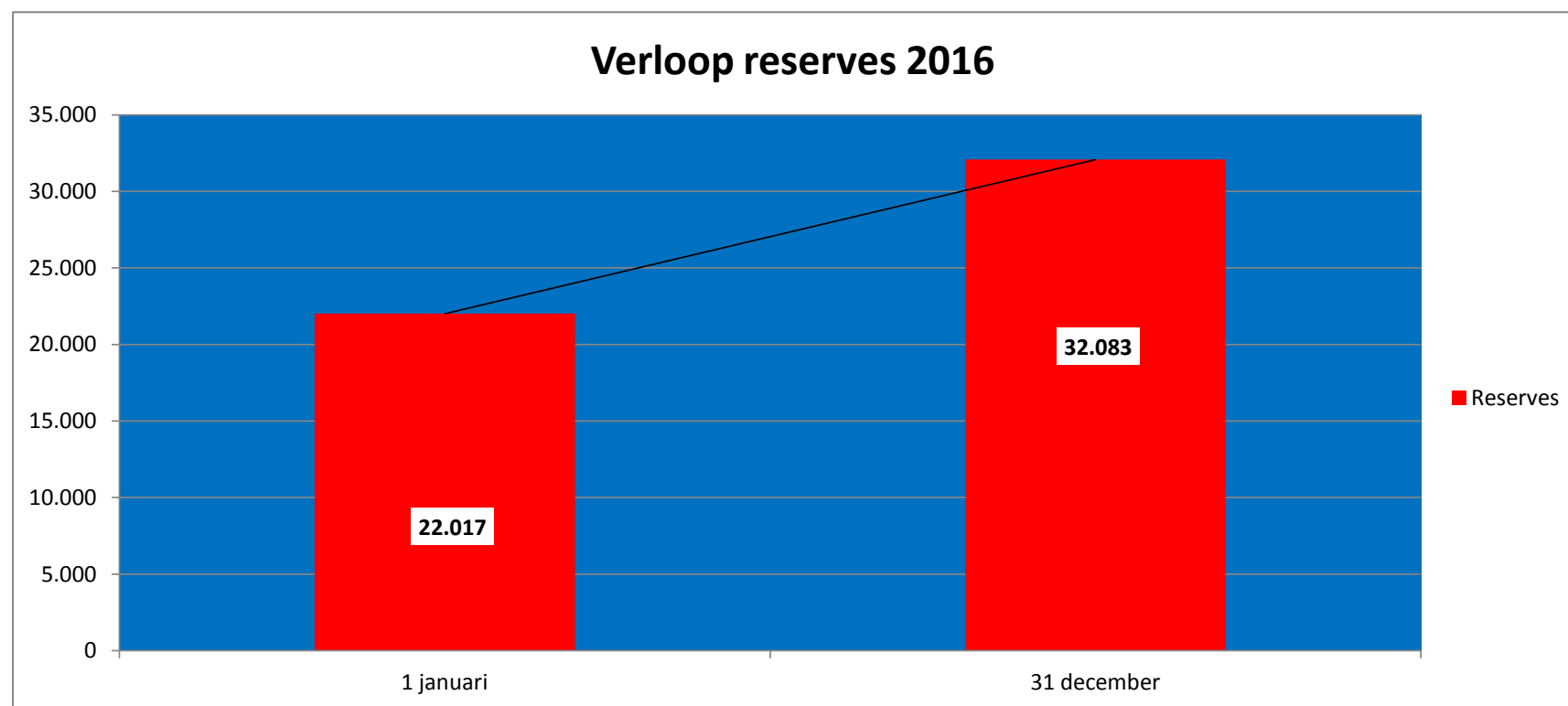
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 07</i>	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 08</i>	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 09</i>	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 10</i>	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 11</i>	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G2 / 12</i>
			€ 229.704	€ 28.714	€ 0	€ 59.008	€ 0	Ja
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentede el 2016	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 01</i>	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 02</i>	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 03</i>	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 04</i>	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 05</i>	Besteding (jaar T) Bob <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 06</i>
			€ 153.298	€ 58.462	€ 39.773	€ 169.081	€ 43.243	€ 0
		Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 07</i>	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 08</i>	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G3 / 09</i>			
		Alle gemeenten	€ 0	€ 0	Ja			

4. Overzicht reserves en voorzieningen

STAAT VAN RESERVES JAARREKENING 2016

x € 1.000

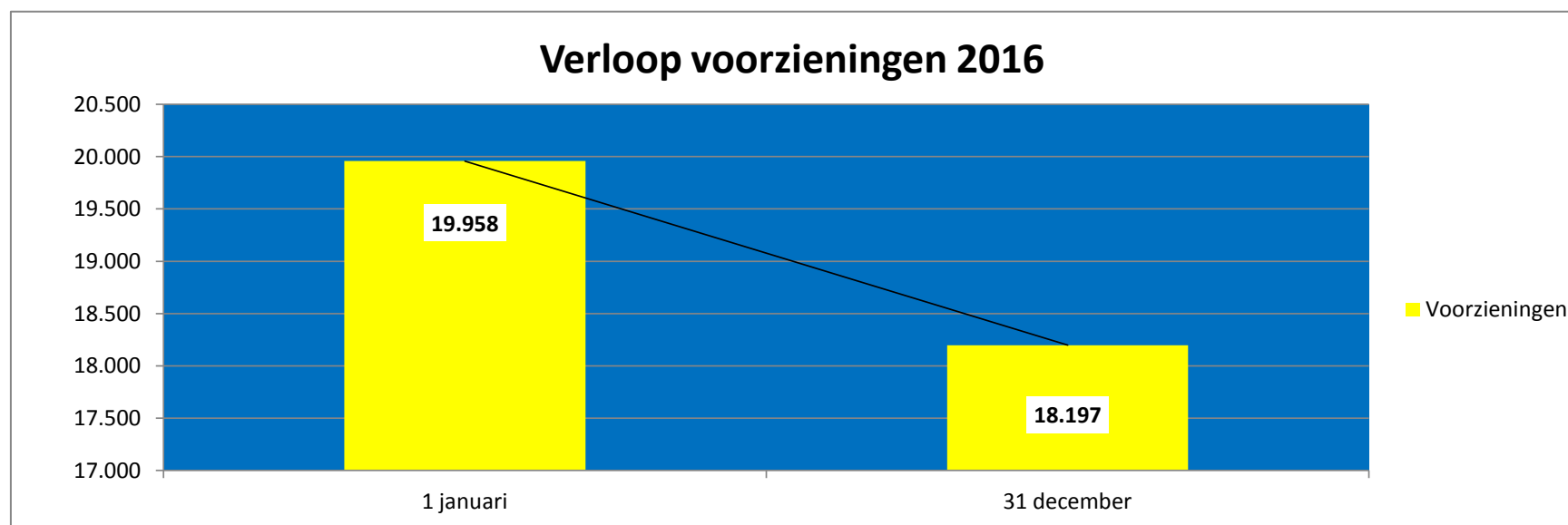
Thema	Reserve	Omschrijving	I/S	Stand 1-1-16	Storting	Onttrekking	Stand 31-12-16
1	60705	Algemene Reserve niet geblokkeerd	I	1.998	2.549	1.346	3.201
1	60715	Reserve gerealiseerd resultaat	I	8.748		8.748	0
1	60750	Algemene Reserve	S	504	8.180		8.684
6	62470	Projecten uit eigen middelen	I	1.064	509	684	889
4	62500	Sociaal Cultureel werk Aengwirden	S	53	2		55
4	62501	Reserve Sociaal Domein	I	6.500	2.933	2.933	6.500
3	62535	Betaald parkeren	I	15			15
5	62571	Reserve oud papier	I	49	37	86	0
3	62597	Reserve leegstand Kompanije/ MFG Jubbega	I	197		60	137
3	62598	Reserve Baggeren	I	129			129
1	62710	Facilitaire diensten en middelen	S	155		155	0
1	62715	Reserve precario	I	0	10.367		10.367
1	62795	Frictiekosten concern	I	2.342	35	520	1.857
1	62805	Reserve IT-agenda	S	64		64	0
1	62810	Reserve BGT	S	200	50		250
Totaal reserves				22.017	24.661	14.594	32.083

STAAT VAN VOORZIENINGEN JAARREKENING 2016

x € 1.000

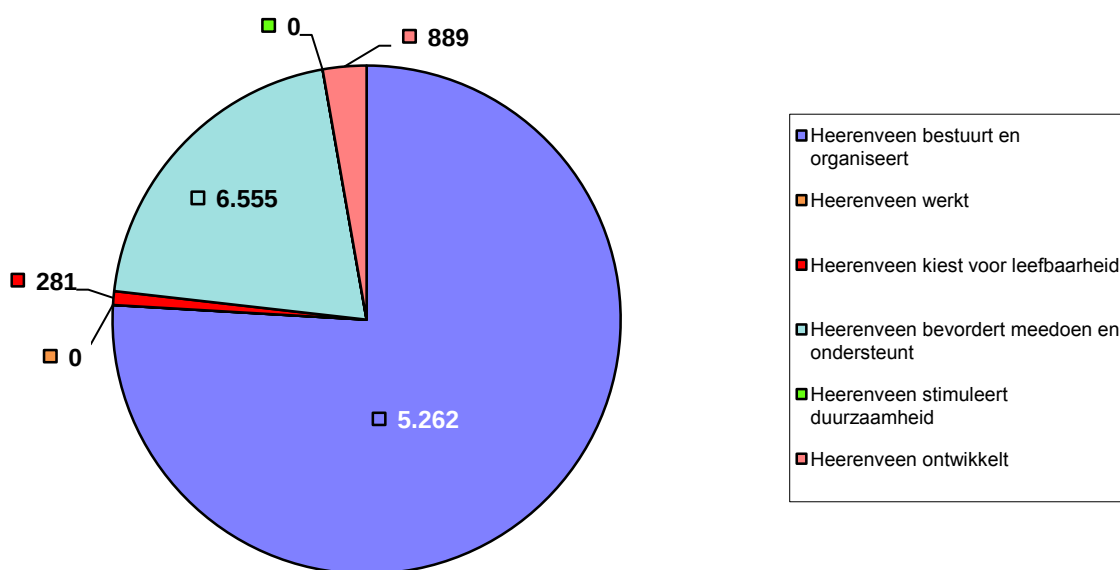
Thema Voorziening Omschrijving			I/S	Stand 1-1-16	Storting	Onttrekking	Stand 31-12-16
6	68460	Participatie Thialf	I	1.500			1.500
6	68480	Voorziening deelneming SSH BV	I	893		294	599
3	68520	Sportvelden	S	392	518	784	126
3	68540	Onderhoud onderwijsgebouwen	S	1		1	0
3	68574	Onderhoud CT Kunstwerken	S	0	150		150
3	68575	Onderhoud walbeschoeiingen	S	60		60	0
3	68576	Achterstallig onderhoud oevers	I	1.951		1.951	0
1	68577	Voorziening onderhoud gebouwen	S	868	810	263	1.415
3	68582	Achterstallig onderhoud Boarnsterhim: bruggen	I	2.588		1.981	607
3	68583	Achterstallig onderhoud Boarnsterhim: wegen	I	283		283	0
4	68584	Achterstallig onderhoud Boarnsterhim: Medium	I	24			24
5	68585	Voorziening Afvalstoffenheffing	I	0	518	122	396
3	68591	Verplichtingen B'him (RO, risicovoorziening)	I	456			456
6	68595	Voorziening bedrijvenpark A7	S	114	524		638
5	68597	Rioleringen	S	7.446	571	247	7.771
1	68710	Gevolgen wet APPA	S	2.853	1.162		4.015
1	68750	WGA-fonds	S	280	47	33	294
1	68760	Inventaris gemeentehuis	S	207	37	84	160
1	68770	Participatiefonds kwijtscheldingen	S	0	564	564	1
1	68795	Faciliteiten Raad	S	41	5		46
Totaal voorzieningen				19.958	4.906	6.666	18.197

TOTALEN THEMAREKENING 2016

TOTAAL RESERVES PER THEMA

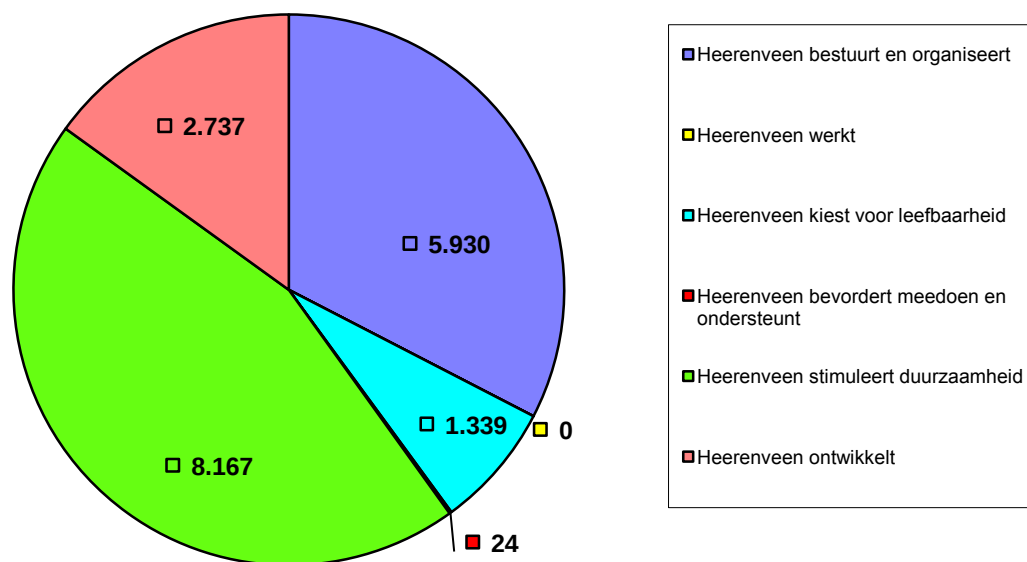
x € 1.000

Stand per 31 december 2016: € 32.083

TOTAAL VOORZIENINGEN PER THEMA

x € 1.000

Stand per 31 december 2016: € 18.197

Nadere toelichting doel reserves en voorzieningen

Algemene reserves

Algemene reserve

Het vormen van een buffer voor het benodigde weerstandsvermogen.

Reserve gerealiseerd resultaat

Het parkeren van het rekeningssaldo voor de besluitvorming van het resultaat door de gemeenteraad.

Algemene reserve niet-geblokkeerd

Het vormen van een buffer voor het opvangen van risico's waarvoor geen bestemmingsreserve of voorziening is gevormd en het dekken van grote noodzakelijke uitgaven (nieuw beleid).

Overige Bestemmingsreserves

Projecten uit eigen middelen

Er worden diverse projecten uitgevoerd die niet op de staat van investeringen terecht komen omdat deze uit eenmalige middelen worden gefinancierd en of met subsidies en bijdragen van derden. Nog niet bestede gemeentelijke middelen per ultimo van het boekjaar worden ten gunste van deze reserve gebracht en in volgende boekjaar weer beschikbaar gesteld voor de betreffende projecten.

Sociaal Cultureel werk Aengwirden

Het bevorderen van de sociale cohesie in de dorpen van de voormalige gemeente Aengwirden.

Reserve Sociaal Domein

Egalisatie van de inkomsten en uitgaven binnen de taakvelden Participatie, jeugd, WMO en Bijstand.

Betaald parkeren

Het opbouwen van een buffer voor het onrendabele gedeelte van de huidige en toekomstig te realiseren parkeervoorzieningen.

Oud papier

Deze reserve is in 2016 vervallen.

Reserve leegstand Kompanije/MFA Jubbega

Dekking voor de huurinkomsten, voortvloeiende uit leegstand, als gevolg van gemeentelijke bezuinigingen.

Reserve Baggeren

Het reserveren van gelden voor het financieren van toekomstige baggerprojecten.

Facilitaire Diensten en middelen

Deze reserve is in 2016 vervallen.

Risico Precario

Het opvangen van een eventuele verplichting tot terugbetaling van opgelegde precariobelasting.

Frictiekosten concern

Het vormen van een buffer voor het opvangen van frictiekosten met betrekking tot personeelskosten.

Reserve IT-agenda

Deze reserve is in 2016 vervallen.

Reserve BGT

De kosten die gepaard gaan met de realisatie en implementatie van de Basisregistratie Grootschalige Topografie te dekken.

Voorzieningen, verplichtingen, verlies en risico's

Participatie Thialf

Afdekking van de deelneming in Thialf.

Voorziening Deelneming SSH BV

Afdekking van de deelneming in Sportstad Heerenveen BV.

Onderhoud walbeschoeiingen

Deze voorziening is in 2016 vervallen.

Achterstallig onderhoud oevers

Deze voorziening is in 2016 vervallen.

Achterstallig onderhoud Boarnsterhim: bruggen

Deze voorziening komt is bestemd voor de afronding van achterstallig onderhoud. In 2017 wordt deze voorziening opgeheven.

Achterstallig onderhoud Boarnsterhim: wegen

Deze voorziening is in 2016 vervallen.

Achterstallig onderhoud Boarnsterhim: Medium

Deze voorziening is bestemd voor het achterstallig onderhoud van het gebouw.

Verplichting Boarnsterhim (afd. RO/risicovoorziening)

Voorziening ter dekking nieuwbouw woningen in Akkrum, voortvloeiende uit de herindeling Boarnsterhim.

Voorziening Bedrijvenpark A7

Afdekking van de deelneming in de gemeenschappelijke regeling Bedrijvenparken A7.

Gevolgen Wet APPA

Het opvangen van de gevolgen van de wijziging van de Wet APPA.

WGA-fonds

Ter dekking van de kosten van WGA-uitkeringen voor arbeidsongeschikte werknemers in de zin van de WGA die voor onze eigen rekening komen.

Participatiefonds kwijtscheldingen

Afwikkeling kwijtscheldingen van de gemeentelijke belastingen.

Faciliteiten raad

Egalisatie van kosten voor faciliteiten voor de Raad.

Onderhoud- en egalisatievoorzieningen

Voorzieningen sportvelden

Egalisatie van onderhoudskosten natuur- en kunstgrasvelden, inclusief atletiekbaan.

Onderhoud gebouwen

Egalisatie van onderhoudskosten van de gebouwen die in gemeentelijk eigendom zijn.

Onderhoud CT Kunstwerken

Egalisatie van onderhoudskosten van de civiel technische kunstwerken.

Groot onderhoud MFA Us Kubus

Deze voorziening is in 2016 verdisconteerd in de voorziening Onderhoud gebouwen.

Groot onderhoud MFA De Barte De Knipe

Deze voorziening is in 2016 verdisconteerd in de voorziening Onderhoud gebouwen.

Afvalstoffenheffing

Egalisatie ten behoeve van de tarieven afvalstoffenheffing.

Rioleringen

Egalisatie ten behoeve van de (investeringen in de) riolering.

Inventaris gemeentehuis

Egalisatie van kosten van de inrichting.

5. Incidentele lasten en baten 2016

Incidentele lasten en baten rekening 2016

LASTEN

x □ 1.000

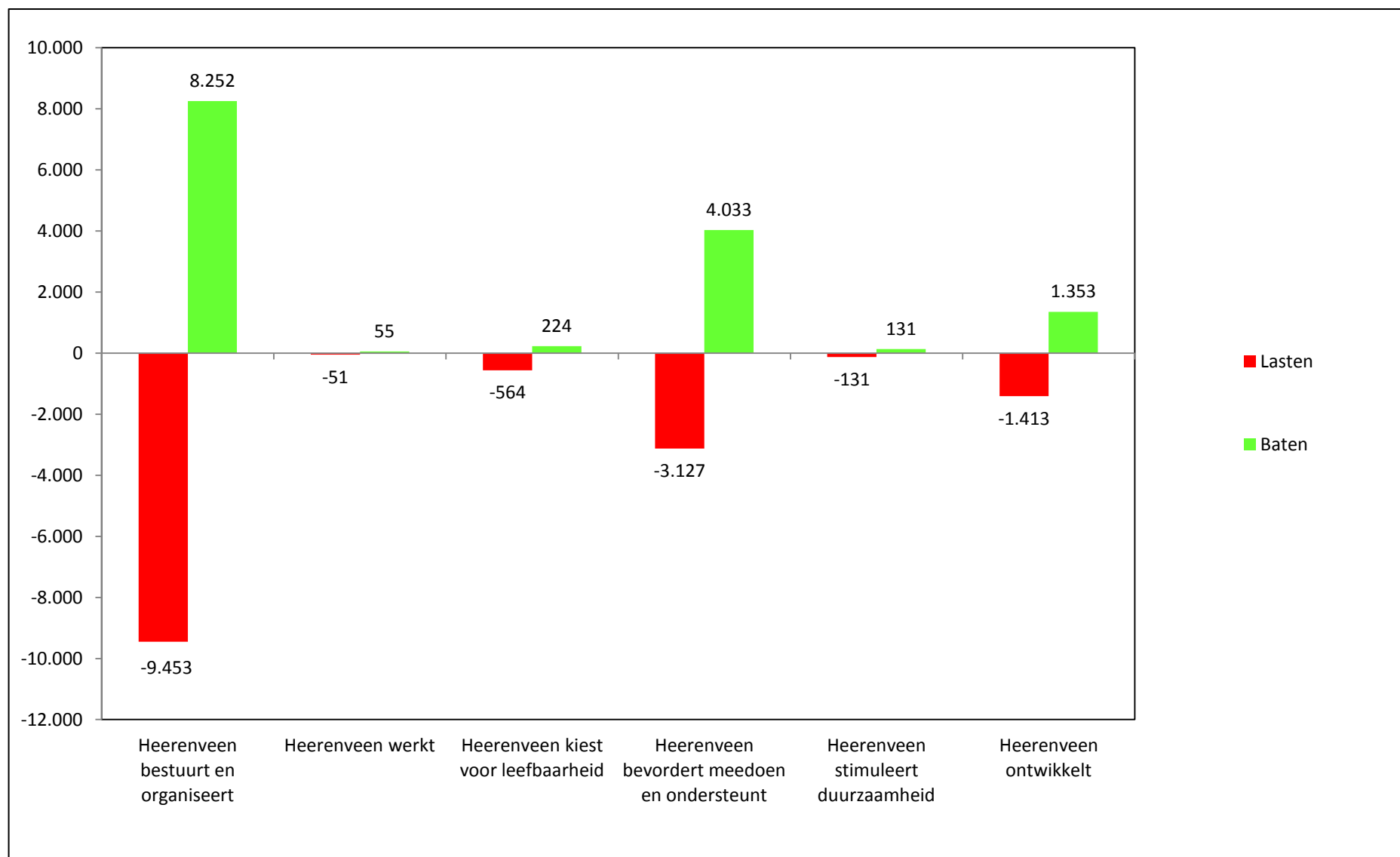
Thema	Product	Omschrijving	Document	Bedrag
1	001	BAG luchtfoto's	Verantwoordings- en Perspectiefnota 2014	-11
1	001	Invoering omgevingswet	Verzamelbesluit 2016-3	-35
1	001	Kanaal inkomende post en email	Bestuursrapportage 2014	-50
1	001	Bedrijfsvoering Algemeen	Verzamelbesluit 2016-1	-9
1	001	Bedrijfsvoering BBFJz	Verzamelbesluit 2016-1	-26
1	001	Bedrijfsvoering IFH / BBFJz	Verzamelbesluit 2016-3	-12
1	001	Bedrijfsvoering Publiek/O&C	Verzamelbesluit 2016-4	-20
1	001	Bedrijfsvoering BBFJz	Verzamelbesluit 2016-4	-32
1	001	Bedrijfsvoering Directie	Verzamelbesluit 2016-5	-10
1	001	Bedrijfsvoering O&C, IKB	Verzamelbesluit 2016-5	-800
1	001	Bedrijfsvoering O&C, bestuursond.	Verzamelbesluit 2016-5	-41
1	001	Storting voorziening Wet APPA	Jaarrekening 2016	-1.162
1	001	Transitie en transformatie	Verzamelbesluit 2016-2, Drie Decentralisatie's	-2.933
1	410	Algemene uitgaven en inkomsten	Verzamelbesluit 2016-5	-2.599
1	410	Onttrekking Reserve Projecten	Bedrijfsvoering	-90
1	212	Sloop vm Duisterhoutschool	Bestuursrapportage 2016	-183
1	212	Afwaardering Heerenveen N-O	Bestuursrapportage 2016	-753
1	310	Belastingen	Verzamelbesluit 2016-4	-140
1	410	Frictiekosten concern	Staat van reserves	-520
1	501	Griffie-rekenkamercommissie	Verzamelbesluit 2016-2	-28
2	114	Versterken aantrekkingskracht H'veen	Bestuursrapportage 2015	-15
2	315	Cameratoezicht centrum Heerenveen	Verzamelbesluit 2016-4	-36
3	220	Onderzoek beheer en onderhoud openbare ruimte	Verzamelbesluit 2015-3	-70
3	220	Afwaardering grond Parkeerterrein achter KR Poststraat	Bestuursrapportage 2016	-57
3	220	Opruimen Hekkelafval	Verzamelbesluit 2016-5	-200
3	220	Manifest Verkeersveiligheid	Verzamelbesluit 2016-4	-10
3	220	Spoorwegovergang Rotstergaastweg, subsidie Provincie	Raadsbesluit 18-1-2016	-6
3	113	Schoon water Mozambique	Verzamelbesluit 2016-3	-13
3	250	Accommodatiebeleid	Bestuursrapportage 2015	-208
4	269	Drank en Horecawet	Verantwoordings- en Perspectiefnota 2014	-29
4	269	Leegstand De Kompenije	Bestuursrapportage 2015	-60
4	370 ea	Producten Sociaal domein	Bestuursrapportage 2015	-2.933
4	269	Programma Eigen kracht	Verzamelbesluit 2016-3	-56
4	295	GIDS-gelden	Reserve Projecten	-25
4	265	Herijking Cultuurnota	Verzamelbesluit 2016-4	-24
5	128	Uitvoering Milieubeleidsplan	Verantwoordings- en Perspectiefnota 2012	-20
5	235	Drainage begraaftplaatsen	Staat van reserves en Verzamelbesluit 2015-4	-111
6	110	Prestatieafspraken woningbouw	Jaarrekening 2016	-19
6	110	Kosten Structuurvisie A-32	Bestuursrapportage 2014	-385
6	150	Voorziening GR A7/Haskerveen	Jaarrekening 2015	-524
6	110	Herontwikkeling Heerenveen Midden	Bestuursrapportage 2014	-14
6	110	Herinr. Compagnonstr/v Dekemalaan	Bestuursrapportage 2014	-13
6	150	Herontwikkeling Ged. Molenwijk	Raadsbesluit 15-2-2016	-447
6	150	Storting voorziening Grondbedrijf	Jaarrekening 2015	-11
Totaal incidentele lasten				-14.739

BATEN

x □ 1.000

Thema	Product	Omschrijving	Document	Bedrag
1	001	Bedrijfsvoering BTW	Verzamelbesluit 2016-4	232
1	001	Bedrijfsvoering Personeelsbudgetten	Verzamelbesluit 2016-5	225
1	212	Verkoop vm Timmerwerkplaats	Bestuursrapportage 2014	175
1	212	Verkoop diverse percelen	Jaarrekening 2016	119
1	410	Onttrekking Algemene reserve	Staat van reserves (BAG)	11
1	410	Onttrekking Algemene reserve	Staat van reserves (Invoering omgevingswet)	35
1	410	Onttrekking Reserve Projecten	Bedrijfsvoering	90
1	410	Onttrekking Reserve Sociaal domein	Staat van reserves	2.933
1	410	Onttrekking Algemene reserve	Staat van reserves (Drank & Horeca)	29
1	410	Onttrekking Frictiekosten concern	Staat van reserves	520
1	410	Alg. baten en lasten, Boarnsterhim	Verzamelbesluit 2016-1	75
1	411	Algemene Uitkering Gemeentefonds	Verzamelbesluit 2016-1	1.950
1	411	Algemene Uitkering Gemeentefonds	Verzamelbesluit 2016-4	392
1	411	Algemene Uitkering Gemeentefonds	Verzamelbesluit 2016-5	202
1	412	Algemene Uitkering Gemeentefonds	Jaarrekening 2016 (vrijval 2014, 2015 en 2016)	1.233
1	412	Beleggingen	Verzamelbesluit 2016-3	29
2	114	Dekking versterken aantrekkingskracht	Bestuursrapportage 2015	15
2	315	Cameratoezicht centrum Heerenveen	Verzamelbesluit 2016-4	40
3	220	Spoorwegovegang Rotstergaastweg, subsidie Provincie	Raadsbesluit 18-1-2016	6
3	220	Manifest Verkeersveiligheid, subsidie provincie	Verzamelbesluit 2016-4	10
3	250	Beschikking Algemene Reserve niet-geblokkeerd	Bestuursrapportage 2015	208
4	269	Drank en Horecawet	Verantwoordings- en Perspectiefnota 2014	29
4	269	Reserve Leegstand Kompenije	Bestuursrapportage 2015	60
4	370 ea	Producten Sociaal domein	Bestuursrapportage 2015	2.933
4	269	Programma Eigen kracht	Verzamelbesluit 2016-3	50
4	295	GIDS-gelden	Reserve Projecten	25
4	265	Herijking Cultuurnota	Verzamelbesluit 2016-4	183
4	361	Ontvangst IAU jaarschijf 2012	Jaarrekening 2016	753
5	128	Dekking Uitvoering Milieubeleidsplan	Verantwoordings- en Perspectiefnota 2012	20
5	230	Eenmalige teruggaaf afvalstoffenheffing	Begroting 2016	-112
5	230	Vrijval reserve Afvalstoffenheffing	Begroting 2016	112
5	235	Drainage begraafplaatsen	Staat van reserves	111
6	110	Prestatieafspraken woningbouw	Jaarrekening 2016	6
6	110	Herontwikk. Heerenveen Midden subsidie	Bestuursrapportage 2014	14
6	110	Herinr. Compagnonstr/v Dekemalaan subs.	Bestuursrapportage 2014	13
6	110	Bijdrage kosten structuurvisie A-32	Bestuursrapportage 2014	384
6	150	Winstneming Kavels	Jaarrekening 2016	183
6	150	Herontwikkeling Ged. Molenwijk	Raadsbesluit 15-2-2016	753
Totaal incidentele baten				14.048
Totaal incidentele lasten en baten				-692

Incidentele lasten en baten per thema; rekening 2016

Bijlagen

Bijlage 1 Accountantsverklaring

Bijlage 2 Totaaloverzicht themarekening

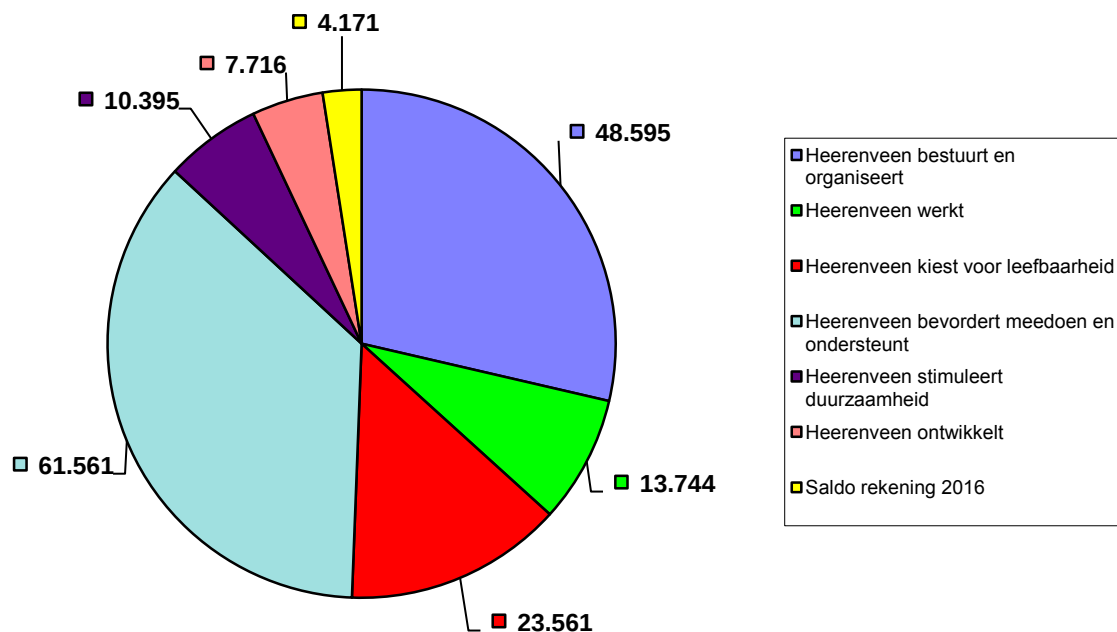
Totaaloverzicht themarekening 2016

		Raming begrotingsjaar 2016 voor wijziging	Raming begrotingsjaar 2016 na wijziging	Realisatie begrotingsjaar 2016	Verschil Begroting Rekening 2016
Lasten					
THEMA 0	Kostenplaatsen	63.974	71.230	74.115	-2.885
THEMA 1	Bestuurt en Organiseert	22.988	26.981	27.701	-719
THEMA 2	Werkt	14.727	14.460	13.745	715
THEMA 3	Kiest voor Leefbaarheid	21.935	23.045	22.766	279
THEMA 4	Bevordert Meedoen en Ondersteunt	63.061	68.038	58.626	9.413
THEMA 5	Stimuleert Duurzaamheid	10.980	10.255	10.358	-103
THEMA 6	Ontwikkelt	8.116	7.766	7.716	51
Totaal Lasten		205.782	221.776	215.026	6.750
Baten					
THEMA 0	Kostenplaatsen	63.974	71.230	74.115	2.885
THEMA 1	Bestuurt en Organiseert	102.520	110.264	111.704	1.440
THEMA 2	Werkt	83	1.895	148	-1.747
THEMA 3	Kiest voor Leefbaarheid	3.198	3.698	3.701	3
THEMA 4	Bevordert Meedoen en Ondersteunt	21.555	27.150	22.304	-4.846
THEMA 5	Stimuleert Duurzaamheid	11.093	11.003	11.038	35
THEMA 6	Ontwikkelt	6.833	6.718	6.255	-463
Totaal Baten		209.256	231.958	229.264	-2.694
Saldo van baten en lasten		3.474	10.182	14.238	4.056
		Raming begrotingsjaar 2016 voor wijziging	Raming begrotingsjaar 2016 na wijziging	Realisatie begrotingsjaar 2016	Verschil Begroting Rekening 2016
Lasten					
THEMA 1	Bestuurt en Organiseert: reserve mutaties	4.616	20.937	20.895	42
THEMA 3	Kiest voor Leefbaarheid: reserve mutaties	125	920	795	125
THEMA 4	Bevordert Meedoen en Ondersteunt: reserve mutaties	0	2.935	2.935	0
THEMA 5	Stimuleert Duurzaamheid: reserve mutaties	45	45	37	8
THEMA 6	Ontwikkelt: reserve mutaties	0	0	0	0
Totaal Lasten		4.786	24.836	24.661	176
Baten					
THEMA 1	Bestuurt en Organiseert: reserve mutaties	914	10.904	10.852	-52
THEMA 2	Werkt: reserve mutaties	36	37	37	0
THEMA 3	Kiest voor Leefbaarheid: reserve mutaties	0	346	346	0
THEMA 4	Bevordert Meedoen en Ondersteunt: reserve mutaties	190	3.182	3.173	-8
THEMA 5	Stimuleert Duurzaamheid: reserve mutaties	172	131	131	0
THEMA 6	Ontwikkelt: reserve mutaties	0	55	55	0
Totaal Baten		1.312	14.655	14.594	-61
Mutatie reserves		-3.474	-10.182	-10.067	115
Gerealiseerd resultaat		0	0	4.171	4.171

TOTALEN THEMAREKENING 2016

UITGAVEN PER THEMA

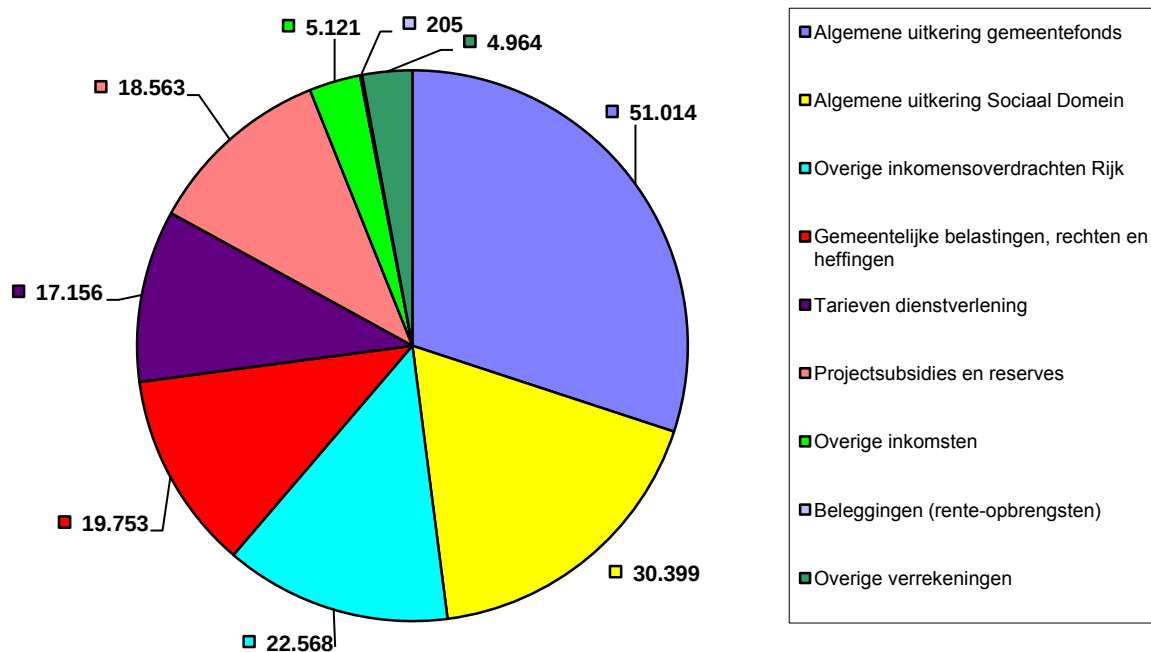
lasten x € 1.000

Totaal uitgaven 2016: € 169.743

TOTALE INKOMSTEN

batens x € 1.000

Totaal inkomsten 2016: € 169.743

Bijlage 3 Lijst Verbonden partijen

Bijlage lijst Verbonden partijen

A. Gemeenschappelijke regelingen

A1	Bedrijvenpark A7
A2	Veiligheidsregio Fryslân
A3	Sociale werkvoorziening Fryslân
A4	De Marrekrite
A5	Welstandzorg Hûs en Hiem
A6	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing
A7	Centrumregeling samenwerking Sociaal domein Fryslân

B. Deelnemingen

B1	Afvalsturing Friesland NV
B2	NV Fryslân Miljeu
B3	Fryslân Miljeu Zuidoost BV
B4	Caparis NV
B5	Dataland BV
B6	Sportstad Heerenveen BV
B7	Gemeentelijk Sportcentrum BV
B8	Thialf OG BV
B9	IJshockeyhal Thialf Heerenveen BV
B10	NV Bank Nederlandse gemeenten (BNG)
B11	Participatiemaatschappij It Hearrenfean BV

C. Verenigingen, stichtingen en coöperaties

C1	Vereniging Nederlandse Gemeenten
C2	Vereniging van Friese Gemeenten
C3	Stichting GBKN Friesland
C4	Stichting De Basis
C5	Stichting Openbare Verlichting Fryslân
C6	Stichting OSG Sevenwolden
C7	Vereniging van eigenaars Sportcentrum Heerenveen

A. Gemeenschappelijke regelingen

A.1. Gemeenschappelijke Regeling Bedrijvenparken A7

Doelstelling	Het stimuleren van de ontwikkeling en verzorgen van een optimale afstemming van de in het werkingsgebied gelegen bedrijventerreinen.
Publiek belang	Stimulering economische ontwikkelingen en werkgelegenheid
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling met een openbaar lichaam zodat er sprake is van een zelfstandig rechtspersoon. Het bestuur van het openbaar lichaam bestaat uit: een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter.
Betrokkenen	De gemeenten Heerenveen en De Fryske Marren.
Zeggenschap	Ieder 50%
Realisatie doelstellingen	Doelstellingen zijn gedeeltelijk gerealiseerd. De planning is medio 2012 aangepast en begin 2015 ten behoeve van de Jaarstukken 2016 geactualiseerd.
Ontwikkelingen	Ook Bedrijvenparken A7 ondervindt de gevolgen van de economische crisis en ziet dit terug in hun achterblijvende afzet. Als gevolg hiervan is in 2016 een risico-analyse uitgevoerd en hebben wij in 2017 wederom een externe partij onderzoek laten doen naar de uitgangspunten van deze grondexploitatie.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Geen
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Bij de afsluiting van plangebieden worden de exploitatieoverschotten uitgekeerd aan de twee deelnemende gemeenten (elk 50%), anderzijds worden verwachte tekorten evenredig tussen de deelnemers verdeeld. Per 1 januari 2014 is de kapitaalverstrekking overgegaan van de gemeente Heerenveen naar de gemeente De Friese Meren.
Bestaande en verwachte risico's	Bestaande risico's grondexploitatie worden jaarlijks geïnventariseerd en leiden tot een aanpassing van de grondexploitatie; het betreft de aan de exploitatie van bedrijfsterreinen inherente risico's van hoeveelheid gronduitgifte, marktprijzen en renteontwikkeling. De gehanteerde uitgangspunten liggen in lijn met de door gemeente zelf gehanteerde punten. De geprognostiseerde verkopen zijn ambitieus maar niet onrealistisch. Als gevolg van het externe onderzoek is zowel de gehanteerde grondprijs als de afzetprognose aangepast.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen van de GR is nihil. Bij tegenvallende verkopen zullen de deelnemers voor 50% ieder moeten bijdragen.
Ontwikkeling solvabiliteit	Solvabiliteit neemt af door een afname van het eigen vermogen van de GR.
Ontwikkeling financiële resultaten	De resultaten zijn voornamelijk afhankelijk van de geplande verkopen. Als gevolg van de geactualiseerde exploitatieberekening in 2016 wordt een tekort verwacht van ruim € 1,1 miljoen, 50% komt hiervan voor rekening van Heerenveen. In de gemeentelijke jaarrekening 2016 is hier rekening mee gehouden.
Accountantsverklaring beschikbaar	Voor 2016 is deze beschikbaar.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2016.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Bij eind grondexploitatie of tussentijds indien beide partijen hier het over eens kunnen worden.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Lasten en baten worden evenredig verdeeld over Heerenveen en De Fryske Marren.
Zeggenschap van gemeente	Vertegenwoordiging in dagelijks bestuur en algemeen bestuur. T.J. van der Zwan (AB+DB) J. van der Laan (AB+DB) Overige collegeleden (AB)

A.2. Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Fryslân

Doelstelling	1. Een zo doelmatig mogelijk georganiseerde en gecoördineerde repressieve en preventieve brandbestrijding en hulpverlening bij ongevallen en rampen, alsmede het in stand houden en continu paraat hebben van een centrale post ambulancevervoer, die voor het lokale grondgebied van de deelnemende gemeenten het ambulancevervoer dirigeert. 2. Het behartigen van de preventieve taken op het gebied van de volksgezondheid, alsmede de taken op dit terrein waartoe door de deelnemende gemeenten of andere instanties specifieke opdrachten zijn verstrekt, alsmede de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en de voorbereiding daarop.
Publiek belang	3. Voorkomen en bestrijden van branden 4. Bevorderen volksgezondheid
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling met een openbaar lichaam zodat er sprake is van een zelfstandig rechtspersoon. Het bestuur van het openbaar lichaam bestaat uit: een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter.
Betrokkenen	De Friese gemeenten.
Zeggenschap	Via dagelijks en algemeen bestuur en de bestuurscommissies veiligheid en gezondheid
Realisatie doelstellingen	Gemeenten zien toe op het behalen van jaarlijks opnieuw te formuleren doelstellingen (jaarverslagen, jaarrekeningen en begrotingen).
Ontwikkelingen	M.i.v. 2014 heeft de regionalisering van de brandweer zijn beslag gekregen.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Vooralsnog geen.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Voor Heerenveen bedraagt de bijdrage voor 2016: -Gezondheid € 1.638.776 -Brandweer en Crisis € 2.537.615 Vanaf 2015 wordt het programma brandweer niet meer verdeeld op basis van inwoneraantallen, maar op basis van de cluster OOV in het gemeentefonds.
Bestaande en verwachte risico's	n.t.b
Ontwikkeling eigen vermogen	De beleidsnota Weerstandsvermogen 2015-2018 is op 19 maart 2015 vastgesteld door het Algemeen Bestuur. Het weerstandsvermogen is gekwantificeerd op € 2,1 miljoen en als volgt opgebouwd: -Algemene reserve Gezondheid en Brandweer € 1,6 miljoen. -Jaarlijks post onvoorzien in de exploitatiebegroting van € 0,5 miljoen. De omvang van de algemene reserve bedroeg per 31 december 2015 € 1.600.000.
Ontwikkeling solvabiliteit	Een onverhoopt nadelig saldo komt ten laste van de deelnemende gemeenten, naar rato van het inwonertal. Is beperkt en is afhankelijk van de realisatie van de begrote resultaten.
Ontwikkeling financiële resultaten	De jaarrekening presenteert het exploitatieresultaat met een voorstel tot bestemming, waarbij één van de opties verrekening met de deelnemende gemeenten is. Tussentijds komt de Veiligheidsregio met rapportages, waarbij zo nodig de budgetten via begrotingswijzigingen kunnen worden aangepast. In de tweede bestuursrapportage 2016 prognosticeert de Veiligheidsregio voor 2016 een negatief resultaat van € 550.000.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening..
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Nee, wij zijn verplicht de Veiligheidsregio in stand te houden op basis van vigerende wetgeving.
Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	Nvt
Zeggenschap van gemeente	Het algemeen bestuur bestaat uit de burgemeesters van de Friese gemeenten, met allen gelijke zeggenschap. Voorzitter is de korpsbeheerder, de burgemeester van Leeuwarden. Het dagelijks bestuur is hieruit gekozen. Verder is er een bestuurscommissie veiligheid en gezondheid. Vertegenwoordigers van Heerenveen zijn T. van der Zwan (Algemeen Bestuur en bestuurscommissie Veiligheid) en H. Broekhuizen (Bestuurscommissie gezondheid).

A.3. Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening Fryslân

Doelstelling	De uitvoering van de wet Sociale werkvoorziening en de uit deze wet voortvloeiende wettelijke voorschriften in het werkingsgebied.
Publiek belang	Bevorderen maatschappelijke participatie arbeidsgehandicapten
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling met een openbaar lichaam zodat er sprake is van een zelfstandig rechtspersoon. Het bestuur van het openbaar lichaam bestaat uit: een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur. De gemeenschappelijke regeling functioneert als opdrachtgever aan Caparis N.V. Genoemde N.V. is belast met de uitvoering
Betrokkenen	De gemeenten Heerenveen, Achtkarspelen, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland, Tytsjerksteradiel, Leeuwarden en Weststellingwerf.
Zeggenschap	Afhankelijk van meerderheidsbeslissing van door betrokkenen aangewezen bestuurders
Realisatie doelstellingen	Heerenveen moet volgens het nieuwe rekenmodel van het ministerie SZW in 2016 dalen naar een gemiddelde bezetting van 365.

Ontwikkelingen/
Voornemens tot
beleidswijzigingen

Op 22 januari 2016 heeft het algemeen bestuur van de GR de eindrapportage 'Herstructurering SW' vastgesteld. Dit rapport bevat de uitwerking van de eerder aangehaalde ontwikkelrichting.

Conclusie van het rapport is om de module "voorzichtige afbouw" op korte termijn in gang te zetten. De andere module "Niets doen" sluit niet aan bij de wens van de gemeenten en de optie "Versnelde afbouw", blijkt tot hoge frictiekosten te leiden en heeft een onverantwoord negatief effect op het bedrijfsresultaat.

De Raad van Commissarissen (RvC) van Caparis NV heeft op 23 december 2016 een procesplan voor de herstructurering aangeboden aan het Dagelijks Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening Fryslân (DB GR SW Fryslân). Een onderdeel van het procesplan betrof het uitwerken van een concrete businesscase voor het overnemen van het openbaar groenonderhoud en de daarbij betrokken SW medewerkers door vier van de deelnemende gemeenten, namelijk Leeuwarden, Weststellingwerf, Ooststellingwerf en Achtkarspelen. Door de acht GR-gemeenten werd afgesproken dat besluitvorming over dit onderwerp zou plaatsvinden, nadat de financiële en juridische gevolgen van deze businesscase grondig zouden zijn uitgezocht en de Ondernemingsraad (OR) van Caparis hierover zijn advies heeft kunnen uitbrengen. Hoewel de businesscase Groen nog niet is opgeleverd, er nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden binnen de GR en Caparis NV en de OR nog geen advies heeft kunnen uitbrengen, hebben de vier 'groen uitnemende' colleges op dinsdag 28 februari 2017 eenzijdig besloten om per 1 april 2017 een arbeidsovereenkomst af te sluiten met de groenmedewerkers die werkzaam zijn in deze gemeenten op grond van de CAO sociale werkvoorziening.

Door bovengenoemde handelswijze schenden de vier groen uitnemende gemeenten niet alleen de gemaakte afspraken binnen de GR, maar ook wordt op deze manier volledig voorbij gegaan aan de positie van de directie, de RvC en de OR van Caparis NV. De vier 'blijvende' gemeenten hebben in een gezamenlijke bestuurlijke reactie hun diepe teleurstelling geuit over het in hun ogen zeer onzorgvuldige handelen van de vier groen uitnemende gemeenten. Daarnaast zullen wij laten uitzoeken welke juridische mogelijkheden er zijn om de nadelige gevolgen van deze handelswijze voor Caparis NV en onze vier gemeenten zoveel mogelijk te beperken.

Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Voor 2016 bedraagt de bijdrage van de gemeente Heerenveen € 10.093.000.
Bestaande en verwachte risico's	Het risico van de GR bestaat uit de geldleningovereenkomst die is gesloten met Caparis, de verplichting die er ligt ten aanzien van het ambtelijk en SW-personeel. Het risico dat de bijdrage hoger uitvalt is met name afhankelijk van de uitstroom van de SW-ers. Wij blijven de resultaten van de GR nauwlettend monitoren.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen van de GR is nihil.
Ontwikkeling solvabiliteit	Tegenover de leningen met de BNG staan de vorderingen op Caparis NV. Als gevolg van de positieve resultaten is de solvabiliteit van Caparis NV fors toegenomen.
Ontwikkeling financiële resultaten	De financiële resultaten van de GR worden voornamelijk bepaald door de ontwikkeling van de loonkosten SW en het verloop van het aantal SW-ers. In de perspectiefnota 2015 is dit uitgebreid toegelicht.
Accountantsverklaring beschikbaar	Over 2015 is een goedkeurende verklaring beschikbaar. De controle voor 2016 is op het moment van schrijven nog in volle gang, de verwachting is dat er wederom een goedkeurende verklaring wordt afgegeven.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja; mits 5 van de 8 betrokkenen instemmen onder betaling van een uittredeboete van maximaal 3 x de jaarbijdrage
Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	Verplichting tot zelfstandige uitvoering van de doelstelling
Zeggenschap van gemeente	De gemeente is vertegenwoordigd in algemeen bestuur en dagelijks bestuur J. van der Laan (AB)

A.4. Gemeenschappelijke Regeling De Marrekrite

Doelstelling	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers om een uniforme, toeristische recreatieve infrastructuur op het water en het land te behouden, dan wel te realiseren.
Publiek belang	Bevorderen mogelijkheden tot recreatie vanuit de doelstelling bevorderen economie en van welzijn van de burgers..
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling
Betrokkenen	Provincie Fryslân en de gemeenten Dantumadeel, Dongeradeel, Ferwerderadeel, De Fryske Marren, Heerenveen, Kollumerland, Leeuwarden, Leeuwarderadeel, Littenseradeel, Opsterland, Smallingerland, Sudwest Fryslân, Tytsjerksteradiel, Weststellingwerf, Franekeradeel, Harlingen, het Bildt.
Zeggenschap	Via algemeen bestuur.
Realisatie doelstellingen	Met het oog op de herindeling met de gemeente Boarnsterhim is de gemeente Heerenveen in 2011 opnieuw toegetreden.
Ontwikkelingen	Per jaar kan het planmatig onderhoud aan voorzieningen sterk wisselen. Tot 2016 werd altijd begroot op basis van vervanging van de historische voorraad. Na zorgvuldige afweging, onderzoek en overleg, is gebleken dat de Marrekrite met een situatie van overcapaciteit te maken heeft. Daarom wordt voorlopig gekoerst op vervanging van 70% van de bestaande capaciteit.
Voornemens tot beleidswijzigingen	In de Verantwoordings- en Perspectiefnota 2011, is de financiële bijdrage vanaf 2014 door de raad geaccordeerd.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Voor Heerenveen bedraagt de bijdrage voor 2016: -Waterrecreatie € 30.749 -Baggerbijdrage € 641 -Landrecreatie € 3.659 Naast deze bijdrage wordt voor de vaste onderhoudskosten landrecreatie jaarlijks een bijdrage in rekening gebracht voor wandel- en fietsknooppunten, ca. € 4.500.
Bestaande en verwachte risico's	Geen.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het geprognostiseerde eigen vermogen daalt van € 3,0 miljoen in 2016 tot 1,6 miljoen in 2020.
Ontwikkeling solvabiliteit	De ontwikkeling van de solvabiliteit is negatief door de daling van het eigen vermogen.
Ontwikkeling financiële resultaten	In combinatie met de inzet van reserves komt de Marrekrite tot 2020 rondom de nullijn uit.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Vanaf 1 januari 1992 en vervolgens telkens om de vijf jaren is uittreding mogelijk, mits het besluit tenminste een jaar tevoren aan het algemeen bestuur is toegezonden.
Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	Zelf maatregelen nemen ter realisatie van de doelstellingen vanuit de visie van de gemeente.
Zeggenschap van gemeente	De gemeente is vertegenwoordigd in algemeen bestuur door wethouder J. van der Laan.

A.5. Gemeenschappelijke Regeling Welstandszorg HÛS en HIEM

Doelstelling	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkunstige en landschappelijke schoonheid in de provincie
Publiek belang	Bevorderen van bouwkunstige en landschappelijke schoonheid
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling met een openbaar lichaam zodat er sprake is van een zelfstandig rechtspersoon. Het bestuur van het openbaar lichaam bestaat uit: een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter
Betrokkenen	Hûs en Hiem is een gemeenschappelijke regeling van de Friese gemeenten.
Zeggenschap	Afvaardiging lid van College van B&W in Algemeen Bestuur
Realisatie doelstellingen	n.v.t.
Ontwikkelingen	De invoering van de omgevingswet en de ruimte die de wetgever biedt om met behulp van de kan-bepaling de uitvoering van het welstandsbeleid anders te organiseren hebben invloed op de bedrijfsvoering en resultaten van Hûs en Hiem.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Onder de vlag van de VFG is een proces in gang gezet voor de gemeentelijke samenwerking op het gebied van de herijking van welstand in de Friese gemeenten.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Voor de dienstverlening van Hus en Hiem is de gemeente een vergoeding verschuldigd, welke via de gemeentelijke leges wordt doorberekend aan de afnemers.
Bestaande en verwachte risico's	De invoering van de omgevingswet en de ruimte die de wetgever biedt om met behulp van de kan-bepaling de uitvoering van het welstandsbeleid anders te organiseren kunnen een grote invloed hebben op de haalbaarheid van de ramingen in de begroting. Hûs en Hiem zal tijdig voldoende maatregelen moeten nemen om beleid en de uitvoering af te stemmen op de toekomst.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het weerstandsvermogen is in 2006 vastgesteld op € 400.000 en wordt gevormd door het eigen vermogen en het bezit van het kantoorpand. Op 31 december 2015 bedroeg het eigen vermogen € 183.764. Het kantoorpand is onbelast met hypotheek en de WOZ-waarde is per 1-1-2015 vastgesteld op € 353.000. Hiermee beschikt Hûs en Hiem over voldoende weerstandsvermogen.
Ontwikkeling solvabiliteit	Verwachting voor de komende jaren stabiel.
Ontwikkeling financiële resultaten	Hûs en Hiem prognotiseert voor 2016 een negatief resultaat van € 18.000. Voor 2017 is er een sluitende begroting. Om vanaf 2018 tot een sluitende begroting te komen is er een inverdienopgave voor deelnemers opgenomen als bijzondere baat.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja, de voorwaarden worden dan vastgesteld door het Algemeen Bestuur van de GR; welke dat zijn is niet vooraf bepaald
Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	Zelf maatregelen nemen ter realisatie van de doelstellingen vanuit de visie van de gemeente
Zeggenschap van gemeente	Vertegenwoordiging in dagelijks bestuur en algemeen bestuur door wethouder S. Siebenga.

A.6. Gemeenschappelijke Regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing

Doelstelling	Het behartigen van de belangen van de deelnemers bij de uitvoering van taken en bevoegdheden op het gebied van het milieu- en omgevingsrecht.
Publiek belang	Behartiging van de taken binnen de doelstelling waaronder vergunningverlening en toezicht binnen het milieu-terrein.
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling met een openbaar lichaam zodat er sprake is van een zelfstandige rechtspersoon. De Gemeenschappelijke regeling kent een Algemeen – en een dagelijks bestuur, en een voorzitter.
Betrokkenen	De Friese gemeenten, Wetterskip Fryslân en Provincie Fryslân.
Zeggenschap	Eén van de deelnemers, waarbij het aantal stemmen van de deelnemer wordt bepaald door diens financiële bijdrage. Er is voorzien in meervoudig stemrecht.
Realisatie doelstellingen	De FUMO is op 20 december 2012 opgericht. In 2013 was nog geen sprake van bedrijfsactiviteiten. Deze zijn met ingang van 1 januari 2014 daadwerkelijk opgestart. Zowel in 2014 als in 2015 is een fors financieel resultaat gerealiseerd maar er is echter wel sprake van een fors productieverlies. De gehanteerde norm van 1400 uur bleek niet haalbaar te zijn.
Ontwikkelingen	Als gevolg van de overgang van de taken rond vergunningverlening en toezicht binnen het milieu-terrein is de formatie met 0,7fte in Heerenveen bij de start van de FUMO in lichte mate teruggelopen.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Er is sprake van een nieuw opgerichte organisatie. De realiteit is dat er nog geen sprake is van een soepel draaiende organisatie. In 2017 wordt er gewerkt aan een traject dat moet leiden tot FUMO 2.0. Vertrekpunt is de in februari 2017 gehouden bestuursconferentie met als doel bestuurlijke richtinggevende uitspraken te formuleren over de visie en strategie van de FUMO 2.0.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	In 2016 bedraagt de bijdrage aan de FUMO € 242.666. Op basis van de begroting 2017 wordt een bijdrage aan de FUMO verwacht van € 232.262. Vanaf 2016 wordt er gewerkt met gedifferentieerde tarieven.
Bestaande en verwachte risico's	Het risico bestaat dat deelnemende gemeenten gaan snijden in de afname van zogeheten plustaken. Dit betreft taken waarvan men niet verplicht is deze onder te brengen bij de FUMO. Plustaken worden aangegaan voor een termijn van 5 jaar. Overeenkomstig de GR FUMO dient 1 jaar voordat de gestelde termijn van 5 jaar is verstreken, aangegeven te worden of je als deelnemer plustaken gaat terughalen naar je eigen organisatie inclusief de daarbij behorende personele formatie. Concreet betekent dit, dat voor 1 januari 2018 door de deelnemer kenbaar gemaakt moet worden of per 1 januari 2019 plustaken worden teruggehaald. Inmiddels is de FUMO wel in staat gebleken een flexibele schil aan te houden waardoor men beter op een veranderende vraag kan anticiperen. Gebleken is dat de gehanteerde productienorm (zgn. Fryske norm) van 1400 uur niet is behaald.
Ontwikkeling eigen vermogen	Na onttrekking van het verwachte negatieve rekeningsresultaat over 2016 is het weerstandsvermogen nihil.
Ontwikkeling solvabiliteit	De FUMO heeft geen eigen vermogen.
Ontwikkeling financiële resultaten	In 2014 en 2015 heeft de FUMO forse financiële resultaten behaald. In de derde marap 2016 prognosticeert de FUMO voor 2016 een negatief resultaat van € 355.000, waarvan € 220.000 wordt veroorzaakt door de invoering van het Individueel KeuzeBudget (IKB). Het tekort kan worden opgevangen binnen het nog beschikbare weerstandsvermogen.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja. Een registeraccountant zal het Algemeen bestuur inzicht verschaffen in de kosten die direct en indirect met de uittreding samenhangen. De uittredende deelnemer vergoedt die kosten.

Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	De uittredende deelnemer neemt tevens het personeel over dat met de over te nemen taken belast was. Overigens geldt hierbij een inspanningsverplichting voor zowel de FUMO als de gemeente.
Zeggenschap van gemeente	Voor Heerenveen is de heer S. Siebenga lid van het Algemeen Bestuur.

A.7. Centrumregeling samenwerking sociaal domein Friese gemeenten

Doelstelling	Voor enkele nieuwe taken die voortvloeien uit de 3 decentralisaties is het wettelijk voorgeschreven om die samen met de andere Friese gemeenten uit te voeren te weten Werkbedrijf, Algemeen Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling. Voor andere taken Jeugd en WMO is samenwerking niet verplicht. In Friesland fungeert Leeuwarden verplicht als centrumgemeente voor alle Friese gemeenten. Doel van de gezamenlijke uitvoering is onder meer het realiseren van schaalvoordelen cq het bevorderen van efficiëntie, bv gezamenlijk inkoop specialistische taken jeugdzorg. De centrumconstructie vervult bij het organiseren en uitvoeren van de inkoopprocessen de volgende vijf deelfuncties: bepalen inkoopstrategie, uitvoeren inkoopproces, sturen, monitoren en financieel beheren. De gemeenten beslissen zelf over de inzet van hulp en blijven zelf verantwoordelijk voor het beheer en de aanwending van de programmabudgetten.
Publiek belang	De Regeling stroomlijnt de beleidsvoorbereiding ten behoeve van wettelijke taken op het terrein van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en participatie. Tevens beoogt de Regeling de inkoop ten behoeve van jeugdzorg en maatschappelijke ontwikkeling doelmatig te organiseren. Voor 24 gemeenten worden dezelfde afspraken gemaakt: zelfde taken, prijs, kwaliteitseisen, verantwoording, wijze van facturering via de landelijke standaard gegevensknooppunt. Beoogd worden lage administratieve lasten bij de centrumconstructie, de deelnemende gemeenten en de zorgaanbieders.
Aard rechtspersoon	De centrumconstructie is een centrumregeling in de zin van de WGR. De Regeling tussen de 24 gemeenten en de centrumconstructie (formeel het college van B&W van Leeuwarden als eigenaar en opdrachtnemer) is ingericht volgens het principe van collectief opdrachtgeverschap vastgelegd in een publiekrechtelijke dienstverleningsovereenkomst. De regeling kent geen eigen bestuur en geen eigen uitvoeringsorganisatie.
Betrokkenen	De 24 Friese gemeenten. In de centrumregeling nemen de colleges van B&W en de burgemeesters deel. De uitvoering van de taken door de gemeente Leeuwarden betreft voornamelijk bevoegdheden van het college. Het sluiten van de overeenkomsten met de aanbieders in het sociale domein is een bevoegdheid van de burgemeester op grond van artikel 171 gemeentewet, eerste lid.
Zeggenschap	Het opdrachtgeverschap van de 24 gemeenten richting de centrumconstructie wordt collectief vormgegeven en is belegd bij het portefeuillehouderoverleg Sociaal Domein van de Vereniging Friese Gemeenten. Iedere portefeuillehouder agendeert de voorstellen in zijn eigen college. De Colleges van B&W kunnen de voorstellen aannemen of afwijzen. De beleidsvoorbereiding en –afstemming over aspecten op het terrein van Jeugd, WMO en Participatiewet vindt plaats in het bestaande portefeuillehouderoverleg Sociaal domein van de VFG. Bij de overleggen waarin de dienstverlening van de centrumconstructie aan de orde is, schuift een extra vertegenwoordiger van Leeuwarden in de hoedanigheid van opdrachtnemer aan. Het overleg van Secretarissen richt zich op de dienstverlening en bedrijfsvoering van de centrumconstructie. De formele zeggenschap over invulling van de uitvoerende taken van de centrumgemeente ligt bij college en raad van de centrumgemeente, die besluiten na het horen van het portefeuillehouders overleg sociaal domein van de VFG (vwb beleidsvoorbereiding en –afstemming) dan wel het overleg van gemeentesecretarissen (vwb kwesties van dienstverlening en bedrijfsvoering).

Realisatie doelstellingen	In 2015 heeft de centrumgemeente een aanbestedingstraject doorlopen dat heeft geleid tot contractering namens de aangesloten gemeenten van zorgaanbieders op regionale en bovenregionale schaal. De werking van genoemde contractering is vanuit 2015 doorgetrokken naar 2016. Het gecontracteerde inkoopbudget is bepaald op basis van een vast percentage van 62,3% van het macrobudget per gemeente cf de meicirculaire 2015. Betaling van de afgenomen jeugdzorg vindt uiteindelijk plaats door iedere gemeente conform de daadwerkelijk per gemeenten afgenomen zorg.
Ontwikkelingen	Voor 2017 is besloten allen voor het perceel dyslexie een nieuwe aanbesteding te doen en verder de lopende contracten uit 2016 te verlengen. De taak gegevensverwerking wordt met ingang van 1-1-2017 niet langer uitgevoerd door de MOZaak. De centrumgemeente biedt ter vervanging een nieuw systeem van gegevensverwerking aan dat is ingericht binnen de Centrumgemeente zelf. Een aantal gemeenten (waaronder Heerenveen) heeft besloten daar geen gebruik van te maken, en de gegevensverwerking in eigen huis te gaan organiseren, aansluitend bij de lokale administratie van Jeugd AWBZ en WMO-taken.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Er is een nieuw inkooptraject in gang gezet gericht op contractering per 1-1-2018 op basis van een nieuw, meer resultaatgericht bekostigingsmodel. In 2016 heeft een evaluatie plaatsgevonden met betrekking tot taken en functioneren van de Centrumconstructie. Deze evaluatie zal in 2017 leiden tot besluiten over óf en hoe de Centrumregeling in 2018 wordt voortgezet.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	De apparaatskosten worden door de 24 gemeenten gedeeld op basis van de aantallen inwoners. De uitvoeringskosten (uitgaven ten behoeve van cliënten) worden toegerekend op basis van het aantal cliënten Jeugd. Beleid en programmabudgetten worden lokaal vastgesteld en lokaal wordt beslist over de inzet c.q. indicatie van zorg.
Bestaande en verwachte risico's	Risico's op terrein van aanbestedingsrecht en of fiscaal terrein (BTW) zijn ter kennisgeving meegenomen.
Ontwikkeling eigen vermogen	Nvt
Ontwikkeling solvabiliteit	Nvt
Ontwikkeling financiële resultaten	Nvt
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja
Aard accountantsverklaring	De aard van de accountantsverklaring voor de jaarrekening 2016 moet als onzeker worden beoordeeld.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	De centrumconstructie wordt voor wat betreft taken waarvoor regionale samenwerking verplicht is (AMHK en Afspraken Werkbedrijf) aangegaan voor de periode dat de wettelijke verplichting geldt. Voor taken op het terrein van Jeugd en WMO geldt de samenwerkingsafpraak voor inkoop voor de jaren 2015, 2016, 2017. In 2016 heeft een evaluatie van de Centrumconstructie plaatsgevonden. Naar verwachting wordt in 2017 een besluit over verlenging genomen.
Gevolgen beëindiging betrokkenheid	Risico's c.q. uitvoeringsproblemen en risico's in de continuïteit van de zorgverlening jegens cliënten. Gemeenten die besluiten per 1 januari 2018 niet langer deel te nemen aan de samenwerking op Jeugd en WMO dragen de beëindigingskosten/frictiekosten die ontstaan voor de centrumconstructie.
Zeggenschap van gemeente	Zie Zeggenschap

B. Deelnemingen

B.1. Afvalsturing Friesland NV

Doelstelling	De benodigde transitie naar een circulaire economie vraagt van Omrin een andere positionering: van afvalinzamelaar en -verwerker naar een netwerkpartner in verschillende productketens: de focus ligt hierbij op het in de keten houden van grondstoffen en het produceren van duurzame energie. Waar het gaat om de verwerking van huishoudelijk afval, hanteert Omrin de volgende slogan: 'Bronscheiding waar het moet, nascheiding waar het kan'. Het verwerkingsconcept van Omrin bestaat uit het scheiden aan de bron van de componenten gft-afval, oud papier en karton, glas, textiel en afgedankte elektrische en elektronische apparaten, Klein chemisch afval en diverse stromen die op de Milieustraat worden aangeboden. Door middel van nascheiding worden de componenten metalen, mineralen, kunststofverpakkingen en drankenkartons uit het huishoudelijk restafval gescheiden.								
Publiek belang	Verzamelen, scheiden en verwerken van afvalstoffen, inclusief het sluiten van kringlopen, tegen zo laag mogelijke kosten								
Aard rechtspersoon	Naamloze vennootschap								
Betrokkenen	Aandeelhouders per 1 januari 2016: - 23 Friese gemeenten - GR Regio Noord Veluwe Nieuwe Aandeelhouders per 1 juli 2016: - Appingedam - Delfzijl Nieuwe Aandeelhouders per 1 januari 2017: - GR Irado (gemeenten Schiedam en Vlaardingen)								
Zeggenschap	Er zijn in totaal 4.500 aandelen beschikbaar, waarvan 3.000 aandelen A voor de Friese Gemeenten (66,7%) en 1.500 aandelen B beschikbaar. Alle aandelen A zijn uitgegeven. Heerenveen heeft 155 aandelen A van nominaal € 453,78 (€ 70.300) = 5,2% van de aandelen A. De aandelen B zijn in bezit van: <table border="0"> <tr> <td>- GR Regio Noord Veluwe</td><td>360</td></tr> <tr> <td>- Appingedam</td><td>45</td></tr> <tr> <td>- Delfzijl</td><td>120</td></tr> <tr> <td>- GR Irado</td><td>360</td></tr> </table> De resterende aandelen B, 615 stuks, zijn nog niet uitgegeven.	- GR Regio Noord Veluwe	360	- Appingedam	45	- Delfzijl	120	- GR Irado	360
- GR Regio Noord Veluwe	360								
- Appingedam	45								
- Delfzijl	120								
- GR Irado	360								
Realisatie doelstellingen	Ligt geheel op schema.								
Ontwikkelingen	De koers met het sluiten van de kringlopen, die uiteindelijk moet resulteren in een laag uniform verwerkingstarief, wordt ook in de nieuwe strategische visie 2017-2020 doorgezet. Daarbij is de vollast van installaties (bijvoorbeeld de REC/Harlingen) een belangrijke taak die bij de onderneming rust, dit in het belang van bijvoorbeeld het aandeelhouderstarief. Als het gaat om de prioritering van hergebruik van materialen en produceren van duurzame energie, dient het produceren van duurzame energie primair voort te vloeien uit de activiteit be- en verwerken van stromen. De door de AvA in december 2016 vastgestelde strategische visie levert voldoende aanknopingspunten en concrete handvaten op om werkelijk bij te dragen aan genoemde circulariteit en sluiten van ketens. Daarbij ligt de focus op de uitvoerbaarheid en samenhang van de opgesomde strategische doelen en subdoelen. Op termijn wordt een mogelijke integratie van de bedrijven Afvalsturing Friesland NV en de NV Fryslân Milieu voorgestaan. In de loop van 2015 is de verwerking van GFT en oud papier opnieuw aanbesteed. Voor GFT zijn de tarieven identiek, voor oud papier ontstaat vanaf 2016 een voordeel.								

Voornemens tot beleidswijzigingen	Op dit moment geen bijzondere beleidsvoornemens. De reguliere verwerkings- en bewerkingsactiviteiten als ook de daarmee samenhangende ontwikkelingen, worden jaarlijks gemeld bij de begrotingsbehandeling. In 2016 is de strategische koers van Omrin 2017-2020 vastgesteld, een heroriëntatie met betrekking tot de koers van de onderneming en haar bedrijfsonderdelen.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Nihil; op basis van contractuele afspraken wordt jaarlijks door de AvA een uniform tarief vastgesteld voor de verwerking van huishoudelijke afvalstoffen.
Bestaande en verwachte risico's	Omrin voert een financieel solide beleid, waarbij niet wordt gestreefd naar winstmaximalisatie, maar er wordt een balans gezocht tussen tarieven die de aandeelhouders moeten betalen voor de inzameling en verwerking van hun afval en de winst die de onderneming maakt om voldoende solvabiliteit te hebben om tegenvallers te kunnen opvangen. Om dit beleid invulling te geven zijn de volgende afspraken met aandeelhouders gemaakt: - Het rendement op overheidsactiviteiten bedraagt minimaal 3%. - Het rendement op commerciële activiteiten bedraagt minimaal 5%. -Omrin streeft naar een minimum solvabiliteit, welke van belang is om blijvend in innovaties te kunnen investeren. Bij Afvalsturing Friesland is bepaald dat 50% van de winst als dividend kan worden uitgekeerd bij een solvabiliteit van minimaal 25%. Bij een solvabiliteit van tenminste 35% kan alle winst uitgekeerd. Ten aanzien van de integratie van de beide bedrijven lijken de juridisch en financieel-technische mogelijkheden nog ver weg.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen is in 2015 toegenomen van € 42 miljoen naar € 43 miljoen.
Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit is nagenoeg gelijk gebleven.
Ontwikkeling financiële resultaten	Het resultaat van de Jaarrekening 2015 laat een positief resultaat zien van € 1,2 miljoen. In 2014 werd een eenmalig verlies geleden van € 1,8 miljoen als gevolg van een incidentele last van € 3,5 miljoen. Tot op heden zijn er nog geen cijfers over 2016 beschikbaar.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Mogelijk een afkoopsom ten gevolge van de leveringsplicht uit hoofde van de van de gemeenschappelijke regeling OLAF.
Zeggenschap van gemeente	Uitsluitend als aandeelhouder naar rato van het aantal inwoners in Heerenveen t.o.v. het totaal in de provincie Friesland (AvA). De gemeente is vertegenwoordigd door wethouder S. Siebenga. Door de toetreding van de GR Regio Noord Veluwe, de gemeenten Appingedam en Delfzijl de GR Irado wordt dit beperkt gewijzigd.

B.2. NV Fryslân Miljeu

Doelstelling	Het bevorderen en leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het gebied van de inzameling van herbruikbare grondstoffen en van afvalstoffen en de daarmee verband houdende beleidsondersteuning. De inzameling van huishoudelijke afvalstoffen wordt namens de deelnemende gemeenten aangestuurd door 5 regio B.V.'s.
Publiek belang	Doelmatige inzameling van herbruikbare grondstoffen en afvalstoffen en aanverwante reinigingstaken.
Aard rechtspersoon	Naamloze vennootschap
Betrokkenen	In 2016 heeft de gemeente Súdwest-Fryslân haar letteraandelen D overgedragen aan NV Fryslân Miljeu. Er zijn nu nog 15 van de 24 Friese gemeenten aandeelhouder van deze NV. De Groninger gemeenten Eemsmond en De Marne zijn ook aandeelhouder. Het totaal aantal gemeenten is 18.
Zeggenschap	Heerenveen neemt per 1-9-2014 met 19.063 aandelen van nominaal € 4,53 (€ 86.504) deel in de NV. (12,8%)
Realisatie doelstellingen	Ligt op schema
Ontwikkelingen	18 gemeenten zijn als aandeelhouder toegetreden. Versterken van positie als regionaal Noord-Nederlands inzamelbedrijf van afvalstoffen, ook buiten de provincie Friesland
Voornemens tot beleidswijzigingen	Integratie Afvalsturing en Fryslân Miljeu. In 2016 is de strategische koers van Omrin 2017-2020 vastgesteld, een heroriëntatie met betrekking tot de koers van de onderneming en haar bedrijfsonderdelen.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Nihil; op basis van contractuele afspraken is jaarlijks betaling van de ingezamelde hoeveelheden afval verschuldigd.
Bestaande en verwachte risico's	geen
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen is gestegen in 2015 van € 5,9 miljoen naar € 6,8 miljoen. Tot op heden zijn er nog geen cijfers over 2016 beschikbaar.
Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit is in 2015 gestegen van 38,9% naar 46,4%.
Ontwikkeling financiële resultaten	Omzet neemt toe en resultaat stabiliseert
Accountantsverklaring beschikbaar	ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	ja
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Tevens beëindiging van aandeelhouderschap BV Fryslân Zuidoost en noodzaak tot alternatief voor inzameling afval
Zeggenschap van gemeente	De gemeente is in de AvA vertegenwoordigd door wethouder S. Siebenga

B.3. Fryslân Miljeu Zuidoost BV

Doelstelling	Het bevorderen en leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het gebied van de inzameling van huishoudelijke herbruikbare grondstoffen en afvalstoffen en de daarmee verband houdende beleidsondersteuning en collectieve aanbestedingen ten behoeve van de gemeenten. Fryslân Miljeu Zuidoost BV is een 100%-dochteronderneming van NV Fryslân Miljeu
Publiek belang	Doelmatige inzameling van afvalstoffen en aanverwante reinigingstaken
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	De afvalinzameling wordt door de regio Zuid-Oost bv uitgevoerd in de gemeenten Heerenveen, Ooststellingwerf en Opsterland.
Zeggenschap	Middels houder van aandelen in NV Fryslân Miljeu is de zeggenschap indirect
Realisatie doelstellingen	Ligt op schema
Ontwikkelingen	Integratie bedrijven Fryslân Miljeu en Afvalsturing.
Voornemens tot beleidswijzigingen	geen
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	In 2016 is van Fryslân Miljeu Zuidoost BV € 30.307 dividend ontvangen.
Bestaande en verwachte risico's	geen
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen is toegenomen in 2015 van € 985.000 naar € 1,09 miljoen.
Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit is gestegen in 2015 van 25,9% naar 29,7%.
Ontwikkeling financiële resultaten	Het resultaat is in 2015 gestegen van € 59.000 naar bedraagt € 124.000. Tot op heden zijn er nog geen resultaten bekend over 2016.
Accountantsverklaring beschikbaar	ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	ja
Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	Tevens beëindiging van aandeelhouderschap NV Fryslân Miljeu en noodzaak tot alternatief voor inzameling afval
Zeggenschap van gemeente	De gemeente is in de AvA vertegenwoordigd door wethouder S. Siebenga.

B.4 Caparis NV

Doelstelling	Het bieden van arbeid onder aangepaste omstandigheden aan in de Wet sociale werkvoorziening bedoelde personen. Het doen realiseren van dienstbetrekkingen en detacheringen, alsmede het realiseren van sociale activering, scholing en andere stimuleringsactiviteiten voor deze personen. Het initiëren, creëren, organiseren en uitvoeren van werk en het bevorderen van de arbeidsmarkt voor met name diegenen die in de toetreding tot de arbeidsmarkt worden belemmerd.
Publiek belang	Bevorderen maatschappelijke participatie arbeidsgehandicapten
Aard rechtspersoon	Naamloze Vennootschap
Betrokkenen	De gemeenten Heerenveen, Achtkarspelen, Leeuwarden, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland, Tytsjerksteradiel en Weststellingwerf.
Zeggenschap	Als minderheidsaandeelhouder beperkte zeggenschap
Realisatie doelstellingen	Ondanks de reeds jaren bestaande wachtlijsten was de overgrote meerderheid van de Sw-ers in de sociale werkvoorziening geplaatst; door de invoering van de participatiewet is er vanaf 2015 geen sprake meer van een wachtlijst.
Ontwikkelingen	Het eindrapport 'Herstructurering SW' is maart 2016 voorgelegd aan de aandeelhouders. De aandeelhoudersvergadering heeft besloten de module 'Voorzichtige afbouw' toe te passen. Deze module heeft het minste effect op het bedrijfsresultaat en beperkt de frictiekosten. Als gevolg van de bestuurlijke perikelen is er tot op heden echter nog geen herstructureringsplan door Caparis NV opgesteld. De RVC heeft inmiddels aangegeven dat het streven is om medio mei een volledig herstructureringsplan te presenteren.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	De deelname in aandelen in de NV omvat 7.479 aandelen van € 1.
Bestaande en verwachte risico's	De exploitatie van de uitvoering door Caparis NV is tot en met 2011 verliesgevend. Vanaf 2012 is Caparis in staat gebleken een positief resultaat te behalen. Ook voor 2016 wordt wederom een positief resultaat verwacht. Echter vormt de nieuwe Participatiewet een risico voor de toekomst van Caparis en is het afwachten hoe de voorgestelde wijze van herstructurering, 'Voorzichtige afbouw', financieel uitpakt.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen was eind 2008 negatief en is door de bijdragen van de deelnemende gemeenten in 2009 van totaal ca € 5,8 miljoen ter compensatie van de tekorten over de jaren tot en met 2008 naar nul teruggebracht. Inmiddels heeft er tevens in 2010, 2011 en 2012 een bijstorting van het eigen vermogen plaatsgevonden om de continuïteit van Caparis NV te waarborgen. Als gevolg van de positieve resultaten in de jaren hierna is inmiddels een eigen vermogen opgebouwd van circa € 13 miljoen.
Ontwikkeling solvabiliteit	Zal afnemen indien er geen adequate maatregelen worden genomen.
Ontwikkeling financiële resultaten	Zal afnemen indien er geen adequate maatregelen worden genomen.
Accountantsverklaring beschikbaar	ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja, in combinatie met uittreden uit gemeenschappelijke regeling.
Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	Verplichting tot zelfstandige uitvoering van de doelstelling en opzetten van eigen uitvoeringsorganisatie

Zeggenschap van gemeente	Als minderheidsaandeelhouder beperkte zeggenschap J.R. Zoetendal (AVA)
--------------------------	--

Doelstelling	Het realiseren en in stand houden van een landelijke voorziening die leidt tot het breed toegankelijk maken van alle mogelijke gegevens betreffende registergoederen uit het informatiedomein van gemeenten en/of andere publieke lichamen voor de publieke en private markt, het ter beschikking stellen en verstrekken van rapportages, adviezen en aanverwante diensten aan gemeenten.
Publiek belang	Verbetering overheidsdienstverlening aan publieke en private markt; Kwaliteitsverbetering eigen gemeentelijke functioneren.
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Diverse Nederlandse gemeenten.
Zeggenschap	De aandelen van de B.V. Dataland zijn ingebracht in de Stichting Administratiekantoor Dataland. Deze stichting geeft certificaten van aandelen van de B.V. uit aan participerende gemeenten. Heerenveen participeert met 19.000 certificaten van aandeel van nominaal € 0,10 in Dataland.
Realisatie doelstellingen	Doordat steeds meer gemeenten participeren wordt er steeds beter voldaan aan de doelstelling.
Ontwikkelingen	Het aantal participerende gemeenten breidt gestaag uit. Evenals het aantal partijen dat gegevens afneemt.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Onbekend
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	De gemeente heeft eenmalig 19.000 certificaten aangekocht voor € 1.900. Jaarlijks ontvangt de gemeente van Dataland een bedrag afhankelijk van de verkoop van gegevenssets aan derden. Het gaat om zeer geringe bedragen.
Bestaande en verwachte risico's	Niet bekend
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen van Dataland bedraagt per 31 december 2015 € 948.912 (2014: € 728.311)
Ontwikkeling solvabiliteit	Ontwikkeling solvabiliteit is positief en ruim voldoende door de groei van het eigen vermogen. In 2015 bedroeg de solvabiliteit 66%, in 2014 55%.
Ontwikkeling financiële resultaten	In 2015 bedroeg het positief exploitatieresultaat € 220.601 (2014: € 199.797). De resultaten worden toegevoegd aan het eigen vermogen.
Accountantsverklaring beschikbaar	ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja. Aandeelhouderschap is gekoppeld aan de overeenkomst tot levering van gegevens voor de Basisregistratie van adressen en gebouwen. Deze overeenkomst is aangegaan voor 5 jaar en wordt stilzwijgend verlengd met steeds 3 jaar.
Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	Voor de gemeente: geen inkomsten meer uit verkopen gegevens aan klanten.
Zeggenschap van gemeente	Via de vergadering van certificaathouders Dataland B.V.

B.6. Sportstad Heerenveen BV

Doelstelling	Het realiseren, beheren en besturen van een multifunctioneel centrum voor sport, gezondheid, zorg, onderwijs en vrije tijd, genaamd Sportstad Heerenveen.
Publiek belang	Bevordering economische ontwikkeling en werkgelegenheid; Bevordering actieve deelname aan sport
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen, Onderlinge Waarborgmaatschappij Ziektekostenverzekering De Friesland UA, SC Heerenveen Vastgoed B.V. en Friesland College.
Zeggenschap	De gemeente heeft een belang van 50 % als aandeelhouder
Realisatie doelstellingen	Medio 2006 is het multifunctioneel centrum in gebruik genomen. De doelstelling is nu gericht op het sluitend exploiteren van de accommodaties en het stimuleren van activiteiten op sportgebied in ruime zin.
Ontwikkelingen	In 2016 is de aanleg van de 1 ^e fase Sportstad Buiten gerealiseerd. Hiermee heeft SSH BV de beschikking over o.a. een overdekte skeelerhal en een aantal outdoorfaciliteiten. Verder wordt gekeken naar de mogelijkheden de leningportefeuille te herfinancieren om hiermee ook op lange termijn het concept Sportstad te behouden.
Voornemens tot beleidswijzigingen	geen
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Geïnvesteed is als aandelenkapitaal € 11,9 miljoen. Als gevolg van de negatieve resultaten in de voorgaande jaren is het noodzakelijk geweest hier (tijdelijk) een voorziening voor te treffen ter grootte van 50% van de resultaten van de BV. Hiermee komt de waarde van het eigen vermogen van SSH overeen met hetgeen de gemeente op haar balans heeft geactiveerd. Het resultaat over 2015 heeft er toe geleid dat deze voorziening deels is vrijgevallen. Voor 2016 wordt wederom een positief resultaat verwacht waardoor de voorziening verder kan vrijvallen.
Bestaande en verwachte risico's	Het realiseren van een kostendekkende exploitatie overeenkomstig het Masterplan. Ook Sportstad ondervindt de gevolgen van de economische crisis. Sportstad zal zich maximaal moeten inspannen om de resultaten welke zijn vast gesteld in het meerjarenplan te behalen.
Ontwikkeling eigen vermogen	Heerenveen neemt met 119.000 aandelen van nominaal € 100 (€ 11.900.000) deel. Het eigen vermogen zal, cf. de meerjarenbegroting, de komende jaren toenemen. Een vrijval van de reeds opgebouwde verliesvoorziening behoort tot de mogelijkheden.
Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit neemt licht toe.
Ontwikkeling financiële resultaten	De meest recente exploitatieresultaten zijn positiever dan in het masterplan zijn opgenomen.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Op langere termijn – 15 á 20 jaar na ingebruikname in 2006 - mogelijk
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Verlies van zeggenschap over randvoorwaarden van exploitatie sportcentrum op het vlak van redelijkheid van tarieven, openingstijden en beschikbaarheid voor doelgroepen
Zeggenschap van gemeente	50% J. van der Laan (AVA)

B.7. Gemeentelijk Sportcentrum BV

Doelstelling	Het realiseren, beheren en exploiteren van sportvoorzieningen in het multifunctioneel centrum "Sportstad Heerenveen"
Publiek belang	Behartiging van de belangen van de inwoners van de gemeente
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen
Zeggenschap	De gemeente is voor 100 % aandeelhouder
Realisatie doelstellingen	Medio 2006 is het multifunctioneel centrum in gebruik genomen
Ontwikkelingen	Ingaande 1 december 2006 geldt een huurovereenkomst tussen Sportstad Heerenveen Sportvoorzieningen BV en Gemeentelijk Sportcentrum BV. In verband met de per 2016 gewijzigde vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven en de ongewenste gevolgen die ontstaan door de thans afgesproken onzakelijke en niet reële huurprijs met de huurder Sportstad Heerenveen Sportvoorzieningen BV is tussen beide partijen overeengekomen dat de huurprijs per 1 januari 2016 op € 0 wordt vastgesteld. Als gevolg hiervan is het niet langer noodzakelijk de bijdrage in stand te houden die betaald werd voor het in stand houden van deze voorziening en deze tevens betaalbaar te houden.
Voornemens tot beleidswijzigingen	geen
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Geïnvesteed is als aandelenkapitaal € 18.000. De bouw wordt geheel gefinancierd door subsidies en de kapitalisatie van de exploitatietekorten van de medio 2006 gestaakte gemeentelijke sportaccommodatie De Telle.
Bestaande en verwachte risico's	De gewijzigde huurovereenkomst is niet afgestemd met de belastingdienst. Op dit moment is de Belastingdienst niet in staat om korte termijn hier uitsluitsel over te geven.
Ontwikkeling eigen vermogen	Geen; middels de huurovereenkomst worden de kosten en opbrengsten per saldo gedragen/doorberekend aan Sportstad Heerenveen Sportvoorzieningen BV
Ontwikkeling solvabiliteit	n.v.t.
Ontwikkeling financiële resultaten	Het resultaat zal de komende jaren nihil zijn.
Accountantsverklaring beschikbaar	Nee
Aard accountantsverklaring	n.v.t.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Op langere termijn – ca. 10 jaar na ingebruikname in 2006 - mogelijk
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Verlies van zeggenschap over randvoorwaarden van exploitatie sportcentrum op het vlak van redelijkheid van tarieven, openingstijden en beschikbaarheid voor doelgroepen
Zeggenschap van gemeente	100% J. van der Laan (AvA) F. Gossink (directeur)

B.8. Thialf OG BV

Doelstelling	Het deelnemen in, zich financieel interesseren in, toezicht uitoefenen op en het bestuur voeren over andere ondernemingen en vennootschappen, het verstrekken van leningen en kredieten aan die ondernemingen en vennootschappen dan wel het verstrekken van zekerheden tot voldoening van door die ondernemingen en vennootschappen van derden opgenomen leningen en kredieten, alsmede het beheren, beleggen en exploiteren van goederen, waarden en vermogensbestanddelen. Deze holding is in 2003 speciaal ten behoeve van het Thialf IJsstadion opgericht. Thialf B.V. is een 100% dochteronderneming van EAH Holding B.V. Inmiddels is in 2013 de provincie als aandeelhouder toegetreden (i.p.v. Essent en Aegon). Daarnaast is de naam gewijzigd naar Thialf OG BV.
Publiek belang	Instandhouding van ijsstadion Thialf als beeld- en imagobepalende voorziening voor Heerenveen en Fryslân
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen, Provincie Fryslân.
Realisatie doelstellingen	Ligt op schema.
Ontwikkelingen	Na overname van de aandelen door de provincie is de bouw van het nieuwe Thialf en wordt de exploitatie van het ijsstadion aanbesteed.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Na de verkregen situatie van stabilisering plannen ontwikkelen met mogelijkheden voor de komende jaren
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	De gemeente heeft zich voor € 1.500.000 ingekocht waarbij voorzichtigheidshalve direct een voorziening met dezelfde omvang is getroffen.
Bestaande en verwachte risico's	Inherent aan het publiek belang bij de instandhouding van een ijsstadion is het risico van exploitatieverliezen; naar verwachting zullen zich deze niet voordoen in de nieuwe situatie. Middels meerjarenramingen en periodieke rapportages worden de risico's beheersbaar gemaakt. Eventuele tekorten die ontstaan door de verbouw van het stadion zijn gedekt.
Ontwikkeling eigen vermogen	Heerenveen neemt ingaande februari 2005 deel met 6.000 aandelen van nominaal € 1,00 (€ 6.000) deel in de B.V. (1/3%). Op basis van de meest recente jaarrekening bedraagt het eigen vermogen circa € 2,75 miljoen en neemt de komende jaren af. Deze afname wordt met name veroorzaakt door de forse afschrijvingskosten. Wel is er sprake van een fors positieve casflow waardoor de toekomst van Thialf OG niet in het geding is.
Ontwikkeling solvabiliteit	Neemt toe naar circa 50% van de balanstelling van Thialf BV.
Ontwikkeling financiële resultaten	Als gevolg van de verbouw ontstaat er druk op de exploitatie en neemt het resultaat en omzet af. De provincie als medeaandeelhouder staat hiervoor garant.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	n.v.t.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja, mits nieuwe aandeelhouder de doelstelling volledig onderschrijft en qua statuur aanvaardbaar is voor de andere aandeelhouders overeenkomstig de aandeelhoudersovereenkomst
Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	Maatschappelijke gevolgen zijn onzeker
Zeggenschap van gemeente	Voor 1/3e deel J. van der Laan (AvA)

B.9. IJshockeyhal Thialf Heerenveen B.V

Doelstelling	Het beheer en het (doen) exploiteren van de ijshockeyhal in het Thialf IJstadion, met name ook met het oog op de behartiging van de belangen van de inwoners van de gemeente Heerenveen.
Publiek belang	Bevorderen actieve sportdeelname
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen
Zeggenschap	100%
Realisatie doelstellingen	Op schema
Ontwikkelingen	Gemeente betaalde tot 30 september 2016 een vast bedrag per jaar van € 100.000 aan Thialf BV voor het in stand houden van de toegankelijkheid van de IJshockeyhal voor de inwoners van de gemeente Heerenveen en verenigingen en recreanten. In verband met de per 2016 gewijzigde vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven en de ongewenste gevolgen die ontstaan door de thans afgesproken onzakelijke en niet reële huurprijs met de huurder Thialf BV is tussen beide partijen overeengekomen dat de huurprijs per 1 oktober 2016 op € 0 wordt vastgesteld. Als gevolg hiervan is het niet langer noodzakelijk de bijdrage in stand te houden die betaald werd voor het in stand houden van deze voorziening en deze tevens betaalbaar te houden.
Voornemens tot beleidswijzigingen	geen
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Eenmalig bedrag ad € 900.000 waarvan bijdrage in investering € 882.000 en € 18.000 aandelenkapitaal
Bestaande en verwachte risico's	Geen; exploitatierisico ligt bij Thialf OG B.V.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het resultaat van deze BV is vrijwel nihil waardoor het eigen vermogen stabiel is.
Ontwikkeling solvabiliteit	Neutraal
Ontwikkeling financiële resultaten	Stabiel
Accountantsverklaring beschikbaar	Nee
Aard accountantsverklaring	N.v.t.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja
Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	Maatschappelijk onzeker
Zeggenschap van gemeente	100%, J. van Laan (AvA)

B.10. NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Doelstelling	De BNG is bankier ten dienste van overheden. Door middel van zo goedkoop mogelijke financiële dienstverlening biedt de bank toegevoegde waarde aan haar aandeelhouders en de Nederlandse publieke sector.
Publiek belang	Doelmatig beheer overheidsgelden
Aard rechtspersoon	Naamloze Vennootschap
Betrokkenen	De Nederlandse gemeenten.
Zeggenschap	Minderheidsbelang
Realisatie doelstellingen	Middels gebruik van kredietfaciliteiten van BNG zijn de kosten van het gebruik van de kredietfaciliteiten zo laag mogelijk.
Ontwikkelingen	De statutaire eis van voldoende overheidsbetrokkenheid begrenst het werkgebied van de bank. Het aankoersen op de mogelijkheid van wijziging van overheidseigendom is ook bij de bank zichtbaar en door de statutaire begrenzing zijn enkele cliënten afgevallen. De bank wordt verder geconfronteerd met nieuwe en/of gewijzigde wetgeving op financieel gebied (de bank is niet langer vrijgesteld van vennootschapsbelasting) en ten aanzien van bancaire toezicht.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Niet bekend
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Heerenveen neemt met 65.267 aandelen van nominaal € 2,50 deel in de NV. Jaarlijks keert de BNG dividend uit, afhankelijk van het behaalde resultaat. In 2016 is een dividenduitkering ontvangen van € 66.572 over 2015.
Bestaande en verwachte risico's	Bancaire risico's.
Ontwikkeling eigen vermogen	Stabiele, positieve ontwikkeling.
Ontwikkeling solvabiliteit	De bank beschikt over een sterke solvabiliteitspositie. Deze positie is nodig om de triple-A status te behouden. Om die reden wordt de (naar risico gewogen) vermogenspositie nauwgezet bewaakt.
Ontwikkeling financiële resultaten	In het kader van de vennootschapsbelasting zal het dividendbeleid en de rendementsnorm worden herijkt. Behoud van een sterke vermogenspositie vormt hierbij een essentiële randvoorwaarde.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja, de aandelen kunnen onderling (gemeenten, provincies e.a.) worden verhandeld.
Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	Bij verkoop aandelen wordt betrokkenheid niet beëindigd. Bij K.B (1925) is vastgelegd dat rijksverrekeningen uitsluitend verlopen op een bankrekening van de BNG.
Zeggenschap van gemeente	Via de Algemene Vergadering van aandeelhouders (zie bij ontwikkeling eigen vermogen de deelneming in de NV). Overigens is sprake van een verdeling van 50% Rijk en 50 % gemeenten, provincies e.a. J. Zoetendal (AVA)

B. 11. Participatiemaatschappij It Hearrenfean B.V.

Doelstelling	Deelnemen in en besturen van vennootschappen; verkrijgen, exploiteren en vervreemden van eigendomsrechten en registergoederen
Publiek belang	Deelnemen in en sturing geven aan rechtspersonen waardoor en waarin publieke belangen van de gemeente worden uitgeoefend; voorhands is dit beperkt tot – in samenwerking met BNG GO (voorheen: OPP – de grondexploitatie in het Sportstadgebied die wordt uitgevoerd door Sportstad Heerenveen Grondexploitatie BV en Sportstad Heerenveen Grondexploitatie CV
Aard rechtspersoon	Besloten vennootschap
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen
Realisatie doelstellingen	De uitvoerende rechtspersonen Sportstad Heerenveen Grondexploitatie BV en Sportstad Heerenveen Grondexploitatie CV zijn per 12 december 2007 opgericht. Inmiddels zijn deze BV en CV opgeheven en kan niet langer aan de doelstelling worden voldaan.
Ontwikkelingen	De participatiemaatschappij is opgericht per 14-02-2007. De aandeelhouders van de SSH Grex BV/CV hebben eind 2015 besloten beide deelnemingen te ontbinden. Door deze ontwikkelingen is het in stand houden van deze BV niet langer noodzakelijk en is de BV in 2016 opgeheven.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Geen
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Geïnvesteed is als aandelenkapitaal € 18.000, daarnaast als werkkapitaal in GREX CV € 200.000. Als gevolg van de toerekening van rente is het totale beslag opgelopen tot circa € 260.000.
Bestaande en verwachte risico's	De risico's in de grondexploitatie – die op basis van marktontwikkelingen latent aanwezig zijn – zijn beperkt tot het bedrag van het aandelen- en werkkapitaal. Hiervoor is dekking gevonden in de exploitatie van het stadiongebied binnen het gemeentelijk grondbedrijf. In de gemeentelijke exploitatie is deze vordering in de rekening 2015 voorzichtigheidshalve afgeboekt tot nihil. Als gevolg van de ontbinding van de BV zijn er geen risico's meer aanwezig.
Ontwikkeling eigen vermogen	Door de ontbinding van de BV/CV zal het eigen vermogen nihil zijn.
Ontwikkeling solvabiliteit	Neemt af.
Ontwikkeling financiële resultaten	Nvt
Accountantsverklaring beschikbaar	Nvt
Aard accountantsverklaring	Nvt
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Nvt
Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	geen
Zeggenschap van gemeente	Volledig S. Siebenga (AVA) J. Leeuwestijn (directeur)

C. Verenigingen, stichtingen en coöperaties

C.1. Vereniging van Nederlandse gemeenten

Doelstelling	Het collectief en individueel bijstaan van de leden (gemeenten) bij de vervulling van hun bestuurstaken.
Publiek belang	Doelmatige en kwalitatief goede uitvoering gemeentelijke overheidstaken.
Aard rechtspersoon	Vereniging.
Betrokkenen	De Nederlandse gemeenten.
Zeggenschap	Een der 390 leden van de vereniging (stand per 1-1-2016).
Realisatie doelstellingen	Heeft ondersteunende functie bij handreikingen en voorbeeldverordeningen e.d.
Ontwikkelingen	Stabiel.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Doelstelling blijft onveranderd.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Voor het jaar 2016 was de verschuldigde contributie € 63.677 (exclusief BTW).
Bestaande en verwachte risico's	Geen.
Ontwikkeling eigen vermogen	N.v.t.
Ontwikkeling solvabiliteit	N.v.t.
Ontwikkeling financiële resultaten	Geen bijzonderheden.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Door opzegging. Lidmaatschap eindigt op 31 december van het jaar na het jaar waarin de opzegging plaatsvindt.
Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	Niet meer gebruik kunnen maken van de ondersteuning op velerlei gebied.
Zeggenschap van gemeente	De gemeente heeft als lid van de vereniging in de algemene ledenvergadering beperkte invloed en stemrecht. Afgevaardigde college afhankelijk van agenda T. van der Zwan (ALV)

C.2. Vereniging van Friese gemeenten

Doelstelling	Het behartigen van de belangen van de leden (Friese gemeenten); het verstrekken van advies aan de leden; het uitoefenen van een platformfunctie voor afstemming met en communicatie tussen de leden; het regelen van vertegenwoordigingen voor en namens de leden.
Publiek belang	Doelmatige en kwalitatief goede uitvoering gemeentelijke overheidstaken van Friese gemeenten.
Aard rechtspersoon	Vereniging.
Betrokkenen	Alle Friese gemeenten.
Zeggenschap	Een der 24 leden van de vereniging.
Realisatie doelstellingen	Systeem kwaliteitsverbetering voor gemeenten in samenwerking met Provincie Fryslân.
Ontwikkelingen	Geen.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Geen.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Voor het jaar 2016 was de verschuldigde contributie € 21.561.
Bestaande en verwachte risico's	Geen.
Ontwikkeling eigen vermogen	N.v.t.
Ontwikkeling solvabiliteit	N.v.t.
Ontwikkeling financiële resultaten	Geen opmerkingen.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Opzeggen lidmaatschap vereniging.
Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	Verlies van ondersteuning en netwerken. Alle Friese gemeenten zijn lid; opzegging van het lidmaatschap plaatst Heerenveen in een uitzonderingspositie.
Zeggenschap van gemeente	Heerenveen heeft als lid van de vereniging invloed en stemrecht in de ledenvergaderingen. Daarnaast is er invloed via werkgroepen en commissies. Afgevaardigde college afhankelijk van agenda. T. van der Zwan.

C.3. Stichting GBKN Friesland

Doelstelling	Het houden, bijwerken en vernieuwen van de grootschalige basiskaart van Nederland in de provincie, alsmede het toegankelijk maken van deze kaart.
Publiek belang	Bevorderen kwaliteit gemeentelijke ruimtelijk beleid
Aard rechtspersoon	Stichting
Betrokkenen	Alle Friese gemeenten, via de VFG.
Realisatie doelstellingen	Lopend proces.
Ontwikkelingen	Het Landelijk Samenwerkingsverband GBKN wil tot landelijke standaard productspecificaties voor de GBKN komen om voor de GBKN de status van basisregistratie te kunnen verkrijgen. In 2012 is de gemeente gestart met de invoering van de BGT (basisregistratie Groot-schalige Topografe) en is in 2015 afgerond.
Voornemens tot beleidswijzigingen	n.v.t.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	n.v.t.
Bestaande en verwachte risico's	Geen.
Ontwikkeling eigen vermogen	stabiel.
Ontwikkeling solvabiliteit	stabiel, verliezen c.q. positieve resultaten worden jaarlijks verrekend.
Ontwikkeling financiële resultaten	Is sterk afhankelijk van mutaties in de GBKN
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja, elk jaar voor 1 oktober mogelijkheid tot beëindiging.
Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	Geen gebruik meer van de GBKN
Zeggenschap van gemeente	Indirect via de VNG

C.4. Stichting De Basis

Doelstelling	Het in stand houden van de scholen voor openbaar primair onderwijs in de gemeente Heerenveen. Statutair doel: het geven van openbaar onderwijs overeenkomstig artikel 46 van de Wet op het primair onderwijs.
Publiek belang	Zie doelstelling
Aard rechtspersoon	Zelfstandige Stichting (raad-van-toezichtmodel)
Betrokkenen	n.v.t.
Zeggenschap	In de statuten is vastgelegd dat de gemeenteraad begroting en jaarrekening blijft goedkeuren. Omdat ook de Raad van Toezicht van de Basis deze stukken moet goedkeuren is er sprake van gestapeld toezicht
Realisatie doelstellingen	Ja, scholen zijn in stand gehouden.
Ontwikkelingen	In 2012 is besloten tot het instellen van een verscherpt gemeentelijk toezicht op de Basis.
Voornemens tot beleidswijzigingen	In 2016 is de Basis een bestuurlijke samenwerking aangegaan met Stichting Openbaar Primair Onderwijs. Hiervoor is de Stichting Ambion opgericht.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	n.v.t..
Bestaande en verwachte risico's	De realisatie van de begroting is sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de leerlingenaantallen en de bekostiging vanuit het rijk. De Basis zal hier tijdig op moeten reageren.
Ontwikkeling eigen vermogen	De algemene reserve bedraagt per 31 december 2015 € 2.578.367. De algemene reserve dient als risicobuffer..
Ontwikkeling solvabiliteit	De ondergrens voor de solvabiliteit bedraagt 30%. De solvabiliteitsratio's van de Basis bewegen boven de 30%.
Ontwikkeling financiële resultaten	In de negenmaandsrapportage prognotiseert de Basis over 2016 een positief resultaat van € 11.853. De resultaten in de meerjarenbegroting 2017-2020 bewegen zich rond de 0 lijn.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	De gemeenteraad heeft het besluit tot oprichting van de stichting genomen en blijft verantwoordelijk voor voldoende aanbod van openbaar onderwijs in de gemeente.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	n.v.t.
Zeggenschap van gemeente	Zie boven

C.5. Stichting OV Fryslân

Doelstelling	Adequaat en betaalbaar beheer en onderhoud van openbare verlichting en het behalen van financiële voordelen met de gezamenlijke inkoop van energie.
Publiek belang	Verkeersveiligheid, sociale veiligheid
Aard rechtspersoon	Stichting
Betrokkenen	Friese gemeenten / prov. Fryslân / aantal geprivatiseerde gem. instellingen
Zeggenschap	Via stichting bestuur en raad van toezicht
Realisatie doelstellingen	Overleg met betrokkenen
Ontwikkelingen	Uitbreiding met inkoop van energie (voor meerdere partners)
Voornemens tot beleidswijzigingen	In 2015 is een proces in gang gezet om te komen tot een toekomstbestendige organisatie.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	In 2016 is een bijdrage gedaan door de gemeente Heerenveen ad. € 36.798 (Bijdrage OVF € 32.112 en OVE € 4.686), afhankelijk van de begroting van de Stichting OVF (verdeling op basis van het aantal armaturen) en een bijdrage voor de inkoop van energie.
Bestaande en verwachte risico's	n.v.t.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen bedraagt per 31 december 2015 € 307.352 (2014: € 262.052)
Ontwikkeling solvabiliteit	Stabiel
Ontwikkeling financiële resultaten	Het resultaat over 2015 bedraagt € 87.134 positief (2014: € 7.149 positief).
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Bij beëindiging van contract zal gemeente zelf meer capaciteit beschikbaar moeten stellen en haar producten in moeten kopen.
Zeggenschap van gemeente	Invloed uit te oefenen via de stichting. Lid Raad van Bestuur: H. Broekhuizen Lid Raad van Toezicht: S. Siebenga

C.6. Stichting OSG Sevenwolden

Doelstelling	Het in stand houden van de scholen voor openbaar voortgezet onderwijs in de gemeente Heerenveen. Statutair doel: het geven van openbaar onderwijs overeenkomstig artikel 42 van de Wet op het voortgezet onderwijs.
Publiek belang	Zie doelstelling
Aard rechtspersoon	Stichting
Betrokkenen	n.v.t.
Zeggenschap	De leden van de Raad van Toezicht worden benoemd door de gemeenteraad van Heerenveen. De begroting en jaarrekening worden ter informatie voorgelegd aan de gemeenteraad
Realisatie doelstellingen	Ja, de scholen zijn in stand gehouden
Ontwikkelingen	Om beter in control te raken is er een verbeteringsslag in gang gezet.
Voornemens tot beleidswijzigingen	In 2014 is een reorganisatie doorgevoerd en is er een beleidsrijke onderbouwde meerjarenbegroting opgesteld.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Vanaf 2013 is er geen financiële bijdrage van de gemeente meer verschuldigd aan de stichting OSG Sevenwolden.
Bestaande en verwachte risico's	De realisatie van de begroting is sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de leerlingenaantallen en de bekostiging vanuit het rijk. De OSG zal hier tijdig op moeten reageren.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen van de OSG heeft twee functies, nl. financieringsfunctie en bufferfunctie. In de meerjarenbegroting wordt jaarlijks een update gemaakt van de risico's en het benodigd buffervermogen. De eigen norm voor het weerstandsvermogen bedraagt 15% en de norm van de inspectie 10%-40%. In de meerjarenbegroting 2016-2019 beweegt het percentage zich rond de eigen norm.
Ontwikkeling solvabiliteit	In de meerjarenbegroting 2016-2019 bedraagt het percentage voor de solvabiliteit 39%. De norm van de inspectie bedraagt 20%. De Raad van Toezicht heeft aangegeven minimaal de norm van 35% te willen hanteren.
Ontwikkeling financiële resultaten	Het resultaat over 2015 bedraagt € 286.000 positief (begroot € 560.000 negatief). Voor 2016 ligt er een sluitende begroting.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	De gemeenteraad heeft het besluit tot oprichting van de stichting genomen en blijft verantwoordelijk voor voldoende aanbod van openbaar onderwijs in de gemeente.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	n.v.t.
Zeggenschap van gemeente	Zie boven.

C.7. Vereniging van Eigenaars Sportcentrum Abe Lenstra Boulevard 23-27

Doelstelling	De vereniging van Eigenaars Sportcentrum Heerenveen heeft ten doel het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de eigenaars, waaronder uitdrukkelijk dient te worden begrepen het verkrijgen, bezwaren, vervreemden en beheren van registergoederen. Het betreft hier het registergoed Abe Lenstra Boulevard 23-27.
Publiek belang	Doelmatige en kwalitatief goede uitvoering gemeentelijke overheidstaken.
Aard rechtspersoon	Vereniging
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen en Sportstad Heerenveen BV
Zeggenschap	50% zeggenschap
Realisatie doelstellingen	N.v.t.
Ontwikkelingen	Stabiel
Voornemens tot beleidswijzigingen	Doelstelling blijft onveranderd.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Geen
Bestaande en verwachte risico's	Geen
Ontwikkeling eigen vermogen	N.v.t.
Ontwikkeling solvabiliteit	N.v.t.
Ontwikkeling financiële resultaten	Geen bijzonderheden
Accountantsverklaring beschikbaar	Nee
Aard accountantsverklaring	N.v.t.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Verkoop van appartementsrecht
Gevolgen v beëindiging betrokkenheid	Geen gebruik meer kunnen maken van het registergoed aan de Abe Lenstra Boulevard 23-27.
Zeggenschap van gemeente	De secretaris van de vereniging wordt geleverd door de gemeente Heerenveen. Gebruikelijk is hierbij dat de directeur van Gemeentelijk Sportcentrum Heerenveen BV deze taak op zich neemt. F. Gossink (directeur).